

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**METİN TOMBUL'UN HAYATI, ESERLERİ VE
ŞİİRLERİNİN TEMATİK YÖNDEN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
SONGÜL KORKMAZ

DANIŞMAN
Doç. Dr. NECDET TOZLU

ERZİNCAN- 2019

TEZ BİLDİRİMİ

“Metin Tombul’un Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tematik Yönden İncelenmesi” isimli “Yüksek Lisans” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

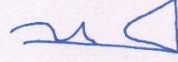

Songül KORKMAZ

TEZ KABUL TUTANAĞI

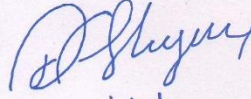
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** Tezi olarak kabul edilmiştir.

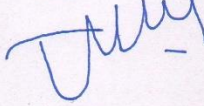
Danışman / Jüri: Doç. Dr. Necdet TOZLU

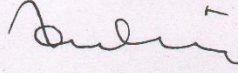
Jüri: Prof. Dr. Ali KAFKASYALI

Jüri: Doç. Dr. Özkan DAŐDEMİR

Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Ruhi KARA

Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOLUKISA

METİN TOMBUL’UN HAYATI, ESERLERİ VE ŞİİRLERİNİN TEMATİK YÖNDEN İNCELENMESİ

SONGÜL KORKMAZ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Mart 2019

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Necdet TOZLU

ÖZET

Hazırlamış olduğumuz bu tez çalışması Yukarı Fırat Havzası'nda yer alan Erzincan'ın derin kültür birikiminden ve geleneğinden beslenerek bir dizi eser vermiş olan öğretmen Metin TOMBUL hakkındadır. Yaşadığı coğrafyada zamanının önemli bir değeri olmayı başaran Tombul, parlak bir spor geçmişi olması yönüyle ve başarılı eğitimciliği yanında, bir şair ve derlemeci olarak da sanata uzanan önemli bir basamak olmuştur. Atasözü, deyim ve dil sözlüğü çalışmalarıyla yerelde Erzincan'a, genelde ise Türk kültürüne önemli katkılar sağlayan Tombul'un, şiir kitapları da küçümsenmeyecek bir hacim ve öneme sahiptir. Türk halk şiiri geleneğinin önemli bir temsilcisi olan Tombul, modern şiirin bütün imkânlarını kullanarak çağdaş Türk şiirinin pekişmesine de katkı sunan bir şairdir. Bu bağlamda “Metin Tombul’un Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tematik Yönden İncelenmesi” tezin konusunu oluşturmaktadır.

Âşık tarzı şiir geleneği Erzincan'da varlığını devam ettirmektedir. Bu doğrultuda gelenek içerisinde yerini almış kalem şairlerinin şiirlerini ve sanatlarını incelemek ve bunlar üzerine çalışmalar yapmak geleneğin sürdürülmesine katkı sağlayacaktır. Türk edebiyatına ve Türk kültürüne hizmet etmek amacıyla hazırlanan bu

tezde kalem şairi Metin Tombul'u ve onun şiirlerini bilimsel yöntemlerle ele alıp akademik dünyaya duyurmak amaçlanmıştır.

Bu amaçla ortaya konan akademik çalışmada; birinci bölümde şairin hayatı, şahsiyeti ve edebî kişiliği ele alınmış, kaynak kişilerden elde edilen bilgilerle doğumundan çocukluğuna, öğreniminden evliliğine, öğretmenliğinden sporcu kişiliğine kadar bütün hayat serüveni bir bütün olarak ele alınıp incelenmeye çalışılmıştır. Şairi harekete geçiren amiller irdelendikten sonra tüm eserleri tahlil yöntemiyle incelemeye tabi tutularak şiirlerin edebî seviyesi hakkında tespitle bulunulmuştur.

İkinci bölümde Metin Tombul'un yayımlanmış dört şiir kitabında bulunan toplam 347 şiiri tema/konu bakımından incelenmiş, yapılan okumalar sonucu elde edilen 41 başlık ile sınıflandırmaya gidilmiştir. Şiirler incelenirken bütün konular dikkate alınmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde şiirler yapı bakımından incelenmiş, iç uyumu sağlayan ahenk unsurları üzerinde durulurken dış yapıdaki ölçü ve kafiye çeşitleri yönüyle geleneksel Türk şiiri arasındaki ilgiye dikkat çekilerek şairin bu gelenek zincirinin bir halkası olduğuna vurgu yapılmıştır. Çalışma “sonuç” ve “kaynakça” ile tamamlanmıştır.

Ekler kısmında Tombul'a ait olup kitaplarında yer almayan şiirlere, yazılara ve fotoğraflara yer verilmiştir.

Bu çalışma bir yüksek lisans tezi olup, şair Metin Tombul'u tanıtmak ve Türk edebiyatına katkı sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metin Tombul, Erzincan, Şiir, Tema.

**THEMATIC ANALYSIS OF METİN TOMBUL'S LIFE, WORKS AND
POEMS**

SONGÜL KORKMAZ

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences, Turkish Lan-
guage and Literature, M. A. Thesis, March 2019**

Thesis Supervisor: Doç. Dr. Necdet TOZLU

ABSTRACT

This thesis, which we have prepared, is about Metin TOMBUL, a teacher who has produced a series of works by feeding the deep culture and tradition of Erzincan located in the Upper Euphrates Basin. Being a significant value of his time in his geography, Tombul has been an important step in art as a poet and a compiler as well as a brilliant sports background and successful education. Thanks to the works of proverb, idioms and language lexicography, the poetry books of Tombul, who made important contributions to Erzincan, Turkish culture in general, have a significant volume and importance. Tombul, who is an important representative of the Turkish folk poetry tradition from Turkestan, is a poet who contributes to the consolidation of the contemporary Turkish poetry by using all the possibilities of modern poetry. In this context, "Text of Tom-bul's Life, Works and Thematic Analysis of Poems" is the subject of this thesis.

The poetic tradition of Âşık continues to exist in Erzincan today. In this direction, studying the poems and traditions of the poets who have taken their place in the tradition and working on these will contribute to the continuation of the tradition. In

this thesis, which is prepared to serve Turkish literature and Turkish culture, it is aimed to present the poet Metin Tombul and his poems with scientific methods and to announce them to the academic world.

In this study; In the first chapter, the life, personality and literary personality of the poet is discussed. With the information obtained from many sources, the nature of the child from his birth to childhood, from his education to marriage and from teaching has been studied by way of induction as a whole through the induction of whole life adventure. After examining the poet activists, all his works were analyzed by analysis method and a determination was made about the poet's literary personality.

In the second chapter, the total of 347 poems of Metin Tombul, published in four poetry books, were examined in terms of the theme / subject. While examining poems, all subjects were tried to be taken into consideration and made as understandable as possible.

In the third chapter, the poems were examined in terms of structure, and the interest in the traditional Turkish poetry is emphasized by the poem being a ring of this tradition. Poems have been evaluated by focusing on the harmony of the internal structure. The study was completed with tamamlanmış result ”and“ bibliography.

Attachments contain poems, writings and photographs which belong to Tombul but are not included in their books.

This study is a master thesis and it is prepared to introduce poet Metin Tombul and to contribute to Turkish literature.

Keywords: Metin Tombul, Erzincan, Poetry, Theme.

ÖN SÖZ

Edebiyat dünyasında yerini almış her akademik çalışma o alanda eksikliği hissedilen bir boşluğu doldurmak amacıyla oluşturulur. Metin Tombul üzerine yapılan bu tez çalışması da böyle bir amacın ürünüdür. Tombul hakkında yaptığımız araştırmada şairin daha önce bir tez çalışması olarak hiçbir akademik ortamda çalışılmadığını fark ettik. Fark edilen bu detay üzerine şair Metin Tombul'un yayımlanmış şiir kitaplarını tematik yönden incelemek suretiyle böyle bir tez hazırlanmıştır.

Geçmişten günümüze halk edebiyatının yerini korumasında şairlerin payı çok büyüktür. Özellikle kalem şairlerinin ortaya koyduğu şiirler geleneğin ürünlerinin modern çerçevede halk ile buluşmasını sağlamaktadır. Şiirlerini saz eşliğinde söylemediği için Metin Tombul bir kalem şairidir denilebilir. O, eğitimci olmasının yanında geniş bilgi birikimi ve kültürel bir bilince de sahiptir. Şiiri hayatının en önemli parçası haline getirmiş olan Tombul, bilimsel yöntemlerle incelenerek bu akademik çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu tez çalışmasında, şairin yayımlanmış kitapları hareket noktası olmuştur. Toplamda yedi adet basılı kitabı olan şairin eserleri tek tek ve dikkatle incelenmiştir. Yakın çevresinde bulunanlar aracılığı ile ulaşılan yayımlanmamış şiir ve yazıları ile basılı kaynaklarda yer alan diğer yazıları da çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu inceleme sonucunda Tombul'un bilim dünyasına tanıtılması amaçlanmıştır.

Metin Tombul'u anlamamız ve daha yakından tanımamız için yapılan bu çalışmasında yardımlarını esirgemeyen yakın çevresine ve tezin konusunu seçmemde rehber olan danışmanım Sayın Doç. Dr. Necdet Tozlu'ya katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Mart - 2019

Songül KORKMAZ

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	I
TEZ KABUL TUTANAĞI	II
ÖZET	III
ABSTRACT	V
ÖN SÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XVI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	3
1.1. Hayatı.....	3
1.1.1. Doğumu, Çocukluk ve Gençlik Dönemi	3
1.1.2. Öğrenim Hayatı.....	4
1.1.3. Öğretmenlik	5
1.1.4. Esnafılık.....	6
1.1.5. Askerlik	7
1.1.6. Evlilik	7
1.1.7. Şair Bir Eş Olarak Metin Tombul	8
1.1.8. Bir Arkadaş Olarak Metin Tombul	9
1.1.9. Erzincan Lisesi Mezunları ve Metin Tombul	9
1.1.10. Erzincan Lisesi Müzesi	11
1.1.11. Metin Tombul'un Vefatı	12

1.1.12. Metin Tombul Anma Günü Hakkında	12
1.1.13. Metin Tombul Sokağı	13
1.1.14. Memleket Sevgisi.....	14
1.1.15. Spor Merakı	15
1.1.16. Siyasi Görüşü.....	16
1.1.17. Karakter Olarak Metin Tombul	16
1.2. Edebî Kişiliği.....	17
1.2.1. Şiirle Tanışma Dönemleri.....	17
1.2.2. Eserlerini Ortaya Koyma Süreci	17
1.2.3. Yayın Hayatına Başlama ve Basılan İlk Kitaplar	18
1.2.4. Şaire Etki Eden İsimler	18
1.2.5. Şiire Bakışı ve Estetik Yönü.....	33
1.2.6. Erzincan Ağzına Olan Hassasiyeti.....	35
1.2.7. Şairin Şiirlerini İthaf Ettiği Kişiler	36
1.3. Eserleri	37
1.3.1. Şiir Kitapları	37
1.3.1.1. Dudakların Bende Kalsın.....	37
1.3.1.2. Hüküm Müebbet.....	39
1.3.1.3. Deryaya Düşen Damla.....	39
1.3.1.4. Sevdamin Adı Erzincan	40
1.3.1.5. Şiir Kitapları Hakkında Genel Değerlendirme	41
1.3.2. Derleme ve İnceleme Kitapları.....	41
1.3.2.1. Erzincan Yöresi Atasözleri	42

1.3.2.2.	Erzincan Yöresi Deyimleri	44
1.3.2.3.	Erzincan Dil Sözlüğü.....	45
1.3.3.	Yazarın Bitirilememiş, Yarım Kalan Kitapları.....	48
1.3.3.1.	Zamanda Kaybolanlar:	48
1.3.3.2.	Canıy İçini Yeyim:	48
1.3.3.3.	Erzincan'ın İncisi Bahçeliköy Beldesi: (Hah'ın Kitabı) .	48
1.3.3.4.	Hayatımdan Kesitler (Anılar):	49
1.3.3.5.	Yaşanmamış Öyküler:	49
İKİNCİ BÖLÜM.....		50
1. ŞİİRLERİNİN TEMA VE KONU BAKIMINDAN İNCELENMESİ		50
1.1.	Zaman Mefhumu	50
1.1.1.	Yaşantısal Bir Olgu Olarak Zaman.....	50
1.1.2.	Eskiten, Çürüten ve Yok Eden Bir Olgu Olarak Zaman	52
1.2.	Anne.....	53
1.3.	Gençlik.....	57
1.4.	Kader.....	58
1.5.	Dostluk.....	62
1.6.	Ölüm	64
1.7.	Felekten Şikâyet	66
1.8.	Özlem.....	69
1.8.1.	Geçmişe Özlem.....	69
1.8.2.	Çocukluğa Özlem.....	70

1.8.3. Sevgiliye Özlem.....	70
1.9. Fakirlik.....	71
1.10. Haksızlık	74
1.11. Umutsuzluk	74
1.12. Gurbet- Sıla- Vuslat.....	76
1.13. Dürüstlük- Onur	77
1.14. Saltanat.....	78
1.15. Beklenti.....	79
1.16. Hayat.....	80
1.17. Sosyal Yara	81
1.18. Çocukluk	81
1.19. Sitem.....	82
1.19.1. Yıllara Sitem.....	82
1.19.2. Yaşama Sitem	83
1.19.3. Sevgiliye Sitem.....	83
1.19.4. Kadere Sitem	86
1.20. Vatan.....	89
1.21. Siyasi Söylemler	96
1.22. Düşlere Sığınma	97
1.23. Birilerine Yazdığı Şiirler.....	98
1.24. Tabiat	111
1.25. Öğretmen.....	113
1.26. Pişmanlık.....	117
1.27. İnsanlık.....	118
1.28. Aşk- Sevgi.....	120

1.29. Tarihî- Milli Duygular	123
1.30. İsyân.....	125
1.31. Barış.....	126
1.32. Spor.....	127
1.33. Hatıralar	128
1.34. Eşine Yazdığı Şiirler.....	128
1.35. Hasret.....	129
1.36. Ayrılık.....	132
1.37. Kıskançlık	135
1.38. Yalnızlık.....	135
1.39. Yozlaşma.....	136
1.39.1. Kurumların Yozlaşması.....	136
1.39.2. Toplumsal Yozlaşma.....	137
1.39.3. Maddi Değerlerdeki Yozlaşma	138
1.39.4. Adalet Sistemindeki Yozlaşma.....	139
1.39.5. Ahlâk Yozlaşması	139
1.40. Dinî- Mistik Şiirler	140
1.41. Dünyanın Faniliği	142
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	143
1. ŞİİRLERİNİN YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ	143
1.1. Nazım Birimi	143
1.1.1. Tek Dörtlükten Oluşan Şiirler	143
1.1.2. Dörtlü Mısra Terkiplerinden Oluşan Şiirler	144
1.1.3. Serbest Düzenli Şekiller.....	144
1.2. Şiirde Ahenk Unsurları	146

1.2.1. Dış Uyumu Sağlayan Unsurlar	146
1.2.1.1. Ölçü ve Duraklar	146
1.2.1.2. Kafiye ve Redif	148
1.2.2. İç Uyumu Sağlayan Unsurlar, Dil ve Üslup	149
1.2.2.1. Tombul'un Kelime Dünyası	150
1.2.2.2. Halk Değişleri	150
SONUÇ VE ÖNERİ.....	153
KAYNAKÇA.....	155
1. Genel Kaynaklar	155
2. Tezler	155
3. Makaleler	156
4. Kitaplar	156
5. Metin Tombul ile İlgili Yapılan Özel Görüşmeler	158
6. Metin Tombul Hakkında Sanal Ortamda Çıkan Yazılar	159
7. Metin Tombul'un Sanal Ortamdaki Yazıları	160
DİZİN	161
EKLER.....	162
1. METİN TOMBUL'UN DİĞER ESERLERİ.....	162
1.1. Kendi Kitaplarında Yer Almayan Şiir ve Yazıları	162
1.1.1. Gel Ki Göresen	162
1.1.2. Metin Tombul'un Ardından	164
1.1.3. Mutlu Son	166
1.1.4. Yol Arkadaşlığı.....	170
1.1.5. Hoş Geldiz	172

1.2. Metin Tombul'un Sosyal Medya Hesabında Yayımladığı Şiirleri.	173
1.2.1. Yohsulluh	173
1.2.2. Akşamlar Çökünce	174
1.1.3. Çağrı.....	175
1.1.4. Hasret Kokuyor.....	176
1.1.5. Duydun Mu?.....	177
1.1.6. Biraz Tebessüm.....	178
1.3. E-dergilerde Çıkan Yazıları	181
1.3.1. Bu Şehir Beni Unutmuş	181
1.3.2. Şair-Yazar Metin Tombul'dan Bir Yazı	184
1.4. Hiçbir Yerde Yer Almayan Yazıları.....	185
1.4.1. Özdeyişlerim.....	185
1.4.2. Antika Sorular/ Özgün Bilmeceler.....	187
1.4.3. Gerçek Aşk Nedir	187
1.5. Aktif Erzincan Gazetesi'nde Yayımlananlar	188
1.5.1. İnsanlığın Ölmediği Memleket	188
1.5.2. İtici Gücün Rolü.....	191
1.5.3. Kartal Yuvasında Kültür Şenliği.....	193
1.5.4. Gönlümüz Sizinle.....	195
1.5.5. Başkanla Söyleşi	197
1.6. Erzincan Postası Gazetesi'nde Yayımlananlar:.....	200
1.6.1. Erzincanlı Onlara Güveniyor	201
1.6.2. Her Şey Bir Başka Güzeldi Eskiden	202
1.6.3. Büyük Düşünmenin Getirisi:	205
1.6.4. Erzincan'da Değişik Bir Mekân: Çırahane.....	208

1.6.5. Onu Tanıyorsunuz.....	211
1.7. Kendi Ağzından Metin Tombul	213
METİN TOMBUL'UN HAYATI İLE İLGİLİ BELGELER.....	217

KISALTMALAR DİZİNİ

- Hızr :Hazırlayan
EİK :Erzincan Üniversitesi Kütüphanesi
Ö. : Ölüm
S. : Sayfa
Ss. : Sayfa sayısı
SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDK : Türk Dil Kurumu
Bkz. : Bakınız
Der. : Derleyen
Haz. : Hazırlayan
K.K : Kaynak Kişi
Vb. : Ve başkaları ve benzerleri ve bunun gibi
Yay. : Yayın
Yy. : Yüzyıl
A.g.e. : Adı Geçen Eser
A.g.g. : Adı Geçen Görüşme
H.M : Hüküm Müebbet
D.D.D : Deryaya Düşen Damla
D.B.K : Dudakların Bende Kalsın
S.A.E : Sevdanın Adı Erzincan
E.D.S : Erzincan Dil Sözlüğü

GİRİŞ

Sanatçılar, ortaya koydukları ürünlerle kendi iç varlıklarını, yaşanan süreçlerin bünyelerindeki izlerini ve ait olup beslendikleri toplumun değerlerini yansıtırlar. Bir yandan içinde yaşadığı toplumun değerlerini eserlerine yansıtmaya çalışan sanat erbabı, diğer yandan varlığını borçlu olduğu topluma karşı bir vefa borcu ödemenin de çabası içine girer. Her sanat dalında bu çaba ve ifade biçimi farklı bir şekilde ortaya çıkar. Ressam duygularını ve şahit olduklarını, tuvaline dokunan fırça darbeleri ile yansıtır. Heykeltıraş yeni bir beden vücuda getirmenin hazzını yaşarken, müzisyen güftenin besteye dönüşmesi ve ruhlara sindirilmesine gayret gösterir. Şair de;ilmek ilmek dokuduğu mısralarını gönül tellerinde titreştirmeye ve ruhlarda yankılandırmaya çalışır.

İnsani duyguları ve halka ait birtakım değerleri eserlerine yansıtan sanatçıları bağrına basan toplum sanatçısına hep sahip çıkmıştır. Tarihimiz ve edebiyatımız topluma duyarlı ve yurtsever sanatçılarla doludur. Bu aydınlarımızdan birisi de Metin Tombul'dur (1941- 2014). Ömrünün büyük bölümünü Erzincan'da geçirmiş, yerelliği ön planda tutmuş, yerelden milliye, milliden evrensele merdiven dayamış, koca yüreğini şiirin ruhuna nakışlamış bir şairdir Tombul. Metin Tombul gibi birçok şairi koltuğunun altına alarak ilerleyen Türk şiir geleneği yıllar içerisinde önemli gelişmeler göstererek bugünkü hâlini almıştır. Halk şiiri geleneğinden beslenmiş ve şiirlerini halk şiiri formunda oluşturmuş olan Tombul, günümüzde bu şiir formunu yaşatanlardan biri olmuştur.

Türk Edebiyatı içerisindeki geleneklerin yaşatılarak geleceğe aktarılması yapılacak bilimsel çalışmalar sayesinde olabilmektedir. Bu tez Tombul'un şiirlerinin konularını, ahenk unsurlarını, kelimelerinin yapısını, nazım biçimlerini inceleyerek şairin elde bulunan şiirlerinin bilimsel camiaya tanıtılmasını amaçlamaktadır. Çalışmamızda ele alınan şiirlerin tematik olarak incelenmesinin yanında ses ve biçim yönünden şairin fikir yapısının, hayal âleminin, onu yazmaya götüren olayların ve olguların incelemesi de çalışılmıştır.

Metin Tombul'un eserlerinin Erzincan açısından önemli bir kültürel değer taşıdığı ortadadır. Şiirleri dışında yöresel dil çalışmaları da bulunan Tombul'un yayım-

lanmış yedi eseri mevcuttur. Erzincan Dil Sözlüğü (2007), Erzincan Yöresi Atasözleri (2014), Erzincan Yöresi Deyimleri (2014) ile Dudakların Bende Kalsın (2008), Hüküm Müebbet (2008), Sevdanın Adı Erzincan (2011) ve Deryaya Düşen Damla (2013). Bu çalışma şaire duyulan vefa borcunun bir ifadesidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. Hayatı

*“Kimseyi aldatmam, hile ne bilmem
İçimi dışıma saçar giderim.
İnsanı hor görüp yüzüne gülmem
Benlikten öteye kaçır giderim.”¹*

1.1.1. Doğumu, Çocukluk ve Gençlik Dönemi

Erzincan’ın önemli kalemlerinden birisi olan Metin Tombul, 15 Kasım 1941’de Erzincan merkeze on km. mesafede şehrin batısında yer alan Bahçeli (Hah) köyünde doğar. Babası dönemin tanınmış simalarından birisi olan müteahhit İsmail Tombul ve annesi ev hanımı Hatice Hanım’dır. Kendi anlatısıyla; “Babamın Kuran-ı Kerim’in arkasına düştüğü nota göre ben; 1941 senesinin Teşrinisanisinin yani Kasım ayının on beşinci Cumartesi günü ikindi vakti Ebe Adile Hanım’ın yardımıyla Erzincan’ın Hah köyünde dünyaya merhaba demişim. Otuz dokuz depreminde şehirdeki evimiz, içinde yaşayan yedi nüfusla beraber ahirete intikal edince geriye Ankara’ya kızının doğumuna giden babaannem Zinnet Hanım’la, askeriye odun ihalesi nedeniyle Erzurum tarafında olan babam kalmış. Bir yıl sonra babam; köyden Eğitimci Yaşar Efendi’nin kız kardeşi Hatice’yle evlenmiş ve ben ilk çocuk olarak dünyaya gelmişim. Artçı depremlere dayanıp da dünyaya gelme başarısını gösterdiğim için babam adımları Metin koymuş.”²

Metin Tombul, Erzincan’da gelenekleşmiş bir yaşam biçimi olan yazları köyde, kışları şehirde geçen bir çocukluk dönemi geçirmiştir. Konum itibarıyla etrafı dağlık ortası bağlık olarak bilinen Erzincan’ın merkez köyleri dağ eteklerine kurul-

¹ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Doğu Yayınları, Erzincan 2013, s.103.

² Metin Tombul’un tezin sonunda yer alan ve daha önce yayımlanmayan otobiyografik yazısından alınmıştır.

muş ve şehri çepeçevre sarmıştır. Bu köylerde oturan ailelerin çoğunun şehirde de bir evleri ve işleri vardır. Kış aylarında şehirde oturan insanlar yazın köye göçer, bağ, bahçe, tarla işlerini yürütür; hasat toplar, kışlık erzakını hazırlar ve güzün tekrar şehre göçerler. Tombul'un çocukluğu da bu tarz bir hayat içinde geçer. Eserlerinde sıkça görülen yerellik ve köy/şehir hayatına dair bilgi, birikim ve tecrübesi bu hayat tarzının bir getirisidir.

Metin Tombul'un çocukluğunun şehirdeki kısmı Erzincan'ın "Çarşı mahallesinde" geçer. Bu mahalle, 1939 yılında Erzincan'da meydana gelen deprem sonrası halkın karda kışta dışarıda kalmaması için kurulmuş, muvakkat (geçici) şehir olarak adlandırılan bölgedir. Bu bölge 2010 yılında yıkılarak yerine Çarşı Toki konutları yapılmış ve bu geçicilik yaklaşık yetmiş yıl sürmüştür.

Tombul'un ailesi 2 erkek 1 kız olmak üzere üç çocuklu bir ailedir ve Metin bunların büyüğüdür. Lise mezunu olan erkek kardeşi Murat Tombul uzun zamandan beri kendi köylerinde seracılık işleri ile uğraşmakta, kız kardeşi Aysun ise Metin Tombul gibi öğretmendir ve Erzincan'da yaşamaktadır.

1.1.2. Öğrenim Hayatı

Metin Tombul okul hayatına İnönü İlkokulunda başlar. Yaramaz bir çocuk olduğu için ikinci sınıfta Kurtuluş İlkokulu'ndan devam eder ve ilköğretimini bu şekilde tamamlar. Ortaokulu Erzincan Lisesinin orta kısmında (1959), liseyi Erzincan Lisesi'nde (1964) tamamlar. 1964 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dil ve Edebiyatı bölümünü kazanarak iki yıl okuduktan sonra ailevi sebeplerden dolayı okulu bırakır. Üniversite tahsilini yarım bıraktıktan sonra evine, ailesinin yanına dönen Tombul, aynı sene Artvin'de öğretmen okulu dışarıdan bitirme sınavlarına girerek başarılı olur ve o yaz öğretmenliğe atanır (1967).

Fotoğraf 1.1.2. Metin Tombul'un Lise Diploması

1.1.3. Öğretmenlik

Metin Tombul'un ilk ataması 1967'de yapılr ve Erzincan Bayırbağ'da müdür olarak görevine başlar. Bir yıl kadar burada görev yaptıktan sonra askerlik sebebiyle Denizli'ye gider. Döndüğünde Tercan'ın Büklümdere köyünde sınıf öğretmenliği yapmaya başlar. Daha sonra tekrar tayini çıkar ve Erzincan'ın merkez Sümerler İlkokulu'nda sınıf öğretmenliği ve aynı okulun ortaokul kısmında sözleşmeli olarak Beden Eğitimi öğretmenliği yapar. Oradan da tayini Erzincan Mollaköy İlkokulu'na çıkar ve burada 4 yıl müdürlük yapar. Bu görevinden sonra 4 yıl öğretmenliğe ara verir. 1975 yılında kardeşi Murat Tombul ile birlikte bir ayakkabı mağazasını devralır. 2 yıl sonra kardeşi askerliğini öne aldirarak habersizce askere gider ve Metin Tombul yalnız yapamayarak mağazayı devreder. Ardından 1979'da yine öğretmenliğe dönerek Erzincan Lisesi'nde sözleşmeli olarak Beden Eğitimi öğretmenliği yapar. 1980 yılında ilk önce Alanya'ya atanır ve orada 3 yıl kalır. 1983'de Ahmet Bileydi

İlköğretim Okulu'na tayin olup sonrasında 1996 yılına kadar Antalya'da öğretmenlik yapar ve emekli olur.

Fotoğraf 1.1.3. Metin Tombul'un Öğretmenlik Yaptığı Yıllar

1.1.4. Esnaflık

1974-78 yılları arasında öğretmenliği bırakarak devraldığı bir ayakkabı mağazasını "Galeri Metin"³ adıyla bir süre işleten fakat serbest çalışma hayatında/ticarette aradığı tadı bulamayan Metin Tombul 1979 yılında tekrar öğretmenliğe döner. Kendi ağzından bu yıllar şöyle anlatılır: "Molla Köy 'den sonra öğretmenliği bıraktık. Kardeşimle beraber ayakkabı mağazası açtık. Tabi ayakkabıcılığı pek bilmiyoruz. Her ne kadar kolay gibi görünüyorsa da bilmediğin mesleği yapmak zor. O arada kardeşim de askere gidecekti. Biraz erteledik ama o askere gideceği için yalnız kalacaktım ben.

³ Bu bilgi şair Metin Tombul'un kardeşi Aysun Tombul'dan alınmıştır.

Bir buçuk iki sene gibi çalıştırdık ondan sonra baktım ben yalnız yapamıyacam tek başıma. Her ne kadar iki üç tane tezgâhtar çalıştırıyoruz yani adam çok, büyük de bir mağaza. O zaman Erzincan'da iki tane büyük ayakkabı mağazası vardı benimkinle beraber. Bir tane daha vardı. Onun haricinde yoktu. Mesela şimdi Toprak Kundura var. Toprak Kundura'nın yerindeydi Nurettin diye biri, Kayseriliydi o da. Onun ayakkabı mağazası vardı. Ama biz yapamadığımız için ben yanımda çalışan tezgâhtarıma verdim dükkânı. Yani o da bir ekmek sahibi olsun diye. Kardeşim askere gitti, Erzurum'da, sizin orada yaptı askerliğini. Ayakkabıcılığı bırakınca da ben tekrar öğretmenliğe döndüm. Özür dilerim, o arada lisede Beden Eğitimi öğretmenliği yaptım sözleşmeli olarak.”⁴

1.1.5. Askerlik

Metin Tombul askerliğini “kısa dönem” yapar. Okuldan ayrıldıktan sonra öğretmenlik yapmaya başladığı sene askerlikle ilgili bir kanun çıkar. Memlekette tahsilli insan az olduğundan bu kişilerin üç ay gibi bir süre “kısa dönem” adı altında askerlik yapmaları uygun görülür. Metin Bey'de bu kanun kapsamında üç aylık süreci Denizli'de tamamladıktan sonra öğretmenliğe devam eder.

1.1.6. Evlilik

İki evlilik yapan Metin Tombul Öznur Arıcan ile 1963 yılında evlenerek üç erkek evlat sahibi olur. Tombul'un evlatlarından en büyük olan Mert Tombul Antalya'da PTT'nin müdürlüğünü yapmaktadır. Evlidir ve 2 kız çocuk babasıdır. Ortanca oğul olan Cenk Tombul İstanbul Teknik Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra Fransa'ya gider ve orada elektronik mühendisliği yapar. Bir süre sonra da Natalie Hanım ile evlenir. Cenk Bey'in bu evlilikten 2 oğlu olur. Kendileri aileleri ile birlikte hala Fransa'da yaşamaktadırlar. Metin Bey'in en küçük oğlu Tunç Bey'de büyük abisi gibi Antalya'da ikamet etmektedir. O da evli olup Defne adında bir kızını vardır.⁵

2005 yılında eşinin yaşadığı rahatsızlık sebebiyle hayata veda etmesi üzerine Metin Tombul yalnız kalır. Yaklaşık dört yıl kadar yalnız yaşadığından sonra tekrar

⁴ Erol Kaya, *Şehre Tanıklık Edenler Erzincan Sözlü Tarih Çalışması- Cilt II*, Pasifik Ofset, İstanbul 2012, s.70.

⁵ Songül Korkmaz, “Vâlâ Atabey Tombul ile Yapılan Özel Görüşme”, İstanbul, 11.03.2018.

evlenme kararı alır ve kendisi gibi öğretmen olan Vâlâ Atabey ile 2009 yılında evlenir.

Fotoğraf 1.1.6. Metin Tombul ve İkinci Eşi Vâlâ Atabey Tombul

1.1.7. Şair Bir Eş Olarak Metin Tombul

Öğretmen emeklisi olan Vâlâ Hanım eşi Metin Bey gibi şiire ilgi duyan birisi olduğunu ifade eder. Bu yüzden eşi ile ortak çalışma saatleri olduğunu, Metin Tombul odasında şiir yazarken kendisinin de kitap okuduğunu ve bu konuda eşini sıkmadığını dile getirir. Sanattan anlayan bir eş olması hasebiyle bu anları çok verimli geçirdiklerini dile getirir.

Eşi Metin Tombul'un kendisinin fikirlerini çok önemseydiğini dile getiren Vâlâ Atabey Tombul bu konuda şöyle bir anıyı anlatmaktadır: Metin'in 'Sevdamın Adı Erzincan' kitabı çıkarken bana da okuttu o şiiri. Şiirin asıl adı "Sevdamın Adı

Özlem”di. Ben baktım tüm şiirler Erzincan’a yazılmış dedim kitabın adı “Sevdamın Adı Erzincan” olsun. Sağ olsun o da çok beğendi ve kitabın adı öyle kaldı.”⁶

1.1.8. Bir Arkadaş Olarak Metin Tombul

Metin Tombul arkadaşlığa son derece önem verir. Özellikle Erzincan Lisesi’nde okurken edinmiş olduğu çevre onun en sık görüştüğü kişiler olmuştur ve bunun temelinde güler yüzlü yapısının etkisi büyüktür. Öldükten sonra kendisi adına her yıl yapılan anma günlerinin altında gönlünü kazanmış olduğu dostluklar yatmaktadır.

Onu her gördüğümde bir arkadaşı ile buluşmak üzere yola çıktığını, birilerinin kendisini beklemekte olduğunu anlamak her zaman mümkündü. Yani toplumun içerisinde, insanlarla diyalogu hiç eksik etmeyenler için bir şeyler yapmaya çaba gösteren bir yapısı vardı Metin Ağabey’in. Bir ara kendisini Vehbi Yurt Kardeşimle tanıştırtırken kendisine, ‘Vehbi, dikkat et, Metin Abi’ye fazla yaklaşma, o bağımlılık yapıyor.’ demiştim. Gerçekten onu tanıyanlar ondan ayrı kalamıyorlardı. Onun dostluğu gelip geçici dostluklardan değildi. Dostluğu mezara kadar giden dostluklardandı.⁷

1.1.9. Erzincan Lisesi Mezunları ve Metin Tombul

Tatlı dili ve hoş sohbeti ile çevresi tarafından oldukça sevilen Metin Tombul ömrü vefa ettikçe arkadaş çevresi ile görüşür. Özellikle Erzincan Lisesi mezunları ile sık sık görüşmekle beraber okulun ‘pilav günü’ olarak adlandırılan özel günlerini ihmal etmez. Net bir yapılma tarihi olmayan bu anma günleri okul tarafından organize edilir. Protokolün de katılımı sağlanan bu özel günler tüm Erzincan Lisesi mezunlarına açıktır. Belirli yıllar içerisinde olmamakla beraber her yıldan mezun ile birlikte toplanılır. Pilav gününde toplanan bu insanların diğer zamanlarda iletişimlerini rahatlatmak adına Metin Tombul’un yakın arkadaşlarından olan Baba Turan fihrist şeklinde bir telefon defteri hazırlatır. Mezun olduktan sonra diğerleri ile görüşmek iste-

⁶ Songül Korkmaz, “Vâlâ Atabey Tombul ile Yapılan Özel Görüşme”, İstanbul, 11.03.2018.

⁷ <http://www.dogugazetesi.com/metin-tombula-veda-ederken-makale,527.html>. (Erişim tarihi: 12.02.2018)

yen her öğrencide bu defterlerden bulunmaktadır. Fihrist içerisinde mezunların numarası ve mesleği bulunur. Görüşmek isteyen bu iletişim bilgileri vesilesi ile rahatlıkla görüşür.

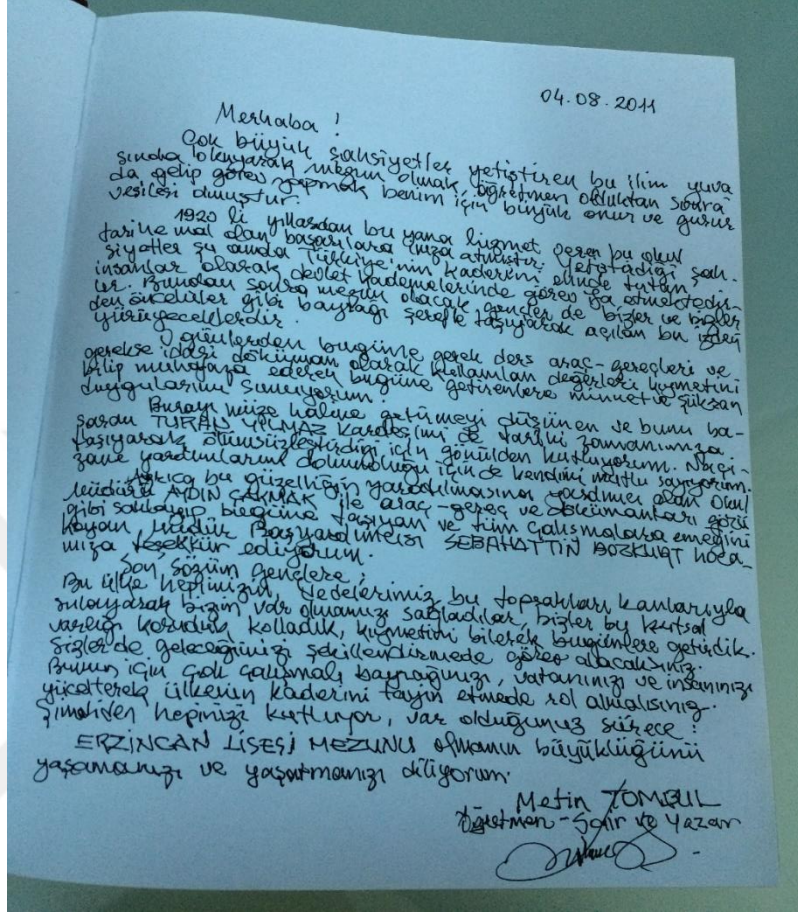
Fotoğraf 1.1.9.1. Erzincan Lisesi Mezunları Fihristi

Fotoğraf 1.1.9.2. Metin Tombul Yıllar Sonra Liseden Arkadaşlarıyla

1.1.10. Erzincan Lisesi Müzesi

Erzincan Lisesi bünyesinde mezunlardan olan Turan Yılmaz tarafından kurulan bir müze mevcuttur. Bu müzenin Türkiye’de başka bir örneği daha bulunur. İlk Galatasaray Lisesi tarafından yapılan uygulamanın ikincisi Erzincan Lisesi’ne aittir. Müze içerisinde öğrencilerin kullandıkları okul eşyaları bulunur. Şairimiz Metin Tombul’un bu anlamda bir eşyası yoktur fakat sık sık ziyaret ettiği müzenin ziyaretçi defterinde yazısı bulunur.

Fotoğraf 1.1.10. Metin Tombul'un Erzincan Lisesi Müzesindeki Yazısı

1.1.11. Metin Tombul'un Vefatı

Geçirdiği safra kesesi ameliyatı ve kalp rahatsızlıklarına fazla dayanamayan Metin Tombul 1 Ekim 2014 yılında Antalya'da vefat etmiştir.

1.1.12. Metin Tombul Anma Günü Hakkında

Gerek arkadaşları gerekse de ailesi tarafından çok sevilen Metin Tombul'un ölümünün çevresi tarafından kabullenilmesi zor olur. Öyle ki o öldükten sonra her sene onu anma günü yapılır. Tombul'u tanıyan kişiler önceden anlaşarak bir araya gelirler. Yetişkin insanlar oldukları için herkesin müsait olduğu bir gün ayarlanmaya çalışılır. Bu yüzden her sene yapıldığı tarih net değildir fakat eylül aylarında toplanılmaya çalışılır. Memleketin her köşesinden onu fiilen tanıyan, muhabbetine nail

olmuş olan, öğrencisi, akrabası her kesim insan bu anma gününe iştirak eder. Bu toplantılar ile genelde Baba Turan ve Bursa’da yaşayan iş adamı Gürsel Arslan ilgilenir. “Anma günlerimizde herkes birbirini tanıdığı için biz her sene kaldığımız yerden devam eder ve direkt selamlaşırız. Herkes birbirinin halini hatırlar öylesine değil gerçekten nasıl olduğunu merak ettiği için sorar. Aramıza yeni katılanlar varsa onları da aramıza alır ikramlar eşliğinde Metin Ağabey’i aramızda hissetmeye gayret ederiz. Yazdığı şiirlerini büyük bir titizlikle okuruz. Onunla ilgili anısı olanlar anlatır. Mesela son günlerinde çok çekti Metin Ağabey. Bizler elimizden geldiğince yanında olmaya çalıştık ama bazı şeylere insanın gücü yetmiyor. Anma günlerimizde hep birlikte rahmetliyi yâd ederiz. Gece boyunca enstrümanlar çalınır, türküler söylenir. Dostça bir ortam sağlamaya çalışırız açıkçası. Güzel bir ortam. Tabi o arada bir yandan Erzincan’ın kendi ürünleri olan kete ve tulum peyniri ikram edilir. Sazın ve sözün bol olduğu bir ortamdır.”⁸

1.1.13. Metin Tombul Sokağı

Memleketi Erzincan için çok büyük bir değer olan Metin Tombul gerek arkadaşları gerekse de diğer vatandaşlar tarafından çok sevilmektedir. Öldükten sonra hakkında yapılan haberlerden ve araştırmalar sırasında görüştüğümüz kişilerle yapılan röportajlardan bunu anlamak mümkündür. O memleketi için yaptığı tüm çalışmalarında büyük bir vefa borcu olduğunu ve bunu ödediğini belirtir her seferinde. Onun vefatından sonra aynı hisler Erzincan halkının kalbinde de vuku bulmuş olacak ki şairin ismi sokaklardan birisine verilir. Adının verildiği sokak Âşıklar Caddesi diye gayri resmi olarak adlandırılan, hükümet binasının karşısında stadyuma uzanan, trafiğe kapalı bir yürüyüş yoludur. Tombul’un öğrenim gördüğü Ortaokul ve Erzincan Lisesi’ne bağlanan ana caddededir.

Metin Tombul ile ilgili bir başka proje daha vardır. Şairin herkesçe bilinen Erzincan sevgisi malumdur. Bilhassa bu konuda ortaya koyduğu birçok şiiri bulunmaktadır. Yapılması planlanan proje tam anlamıyla bununla ilgilidir. Erzincan’da bulunan Saat Kulesi’nin olduğu yere anıt şeklinde bir taş dikilip şairin önemli bir mısrası yazılması planlanmaktadır. Meclis tarafından onaylanan bu proje şuan için

⁸ Songül Korkmaz, “Gürsel Arslan ile Yapılan Özel Görüşme”, Bursa, 12.05.2018.

yalnızca sokak ismi olarak kalmıştır fakat ilerleyen zamanlarda sevenleri tarafından böyle bir çalışma yapılması beklenmektedir.

Fotoğraf 1.1.13. Metin Tombul Sokağı

1.1.14. Memleket Sevgisi

Metin Tombul'un yazdığı eserlerde Erzincan'a duyduğu derin sevgiyi görmek mümkündür. Özellikle şiirlerin sınıflandırılması aşamasında şairin memleketine olan duygularını işlerken tek bir yönden bakmayıp Erzincan'a ait birçok temayı aynı çatı altında birleştirdiği görülür. Bu da yaşadığı yerleri ne kadar iyi tanıdığını ve oraları benimsediğini gösterir.

Şairin memleketine duyduğu hasret ömrü boyunca farklı şehirlerde yaşamış olmasından ileri gelir. Bu ayrılık ondaki duyguları kamçılar ve şair yaşamı boyunca memleketi olan Erzincan için farklı alanlarda birçok eser ortaya koymayı görev edindir.

1.1.15. Spor Merakı

Metin Tombul çocukluğundan itibaren yetenekli bir sporcudur. Üç temel branşta (futbol, basketbol ve voleybol) lisanslı olmak üzere birçok spor dalında faaliyet göstermiştir. Bu konuda eşi benzeri az görülecek önemli bir sporcudur. Öğrencilik yıllarında okul takımlarında oynamasının yanı sıra bazı takımların gençlik kulüplerinde de yer almıştır. İlk sahaya çıkışı Erzincan Gençlik Spor kulübüdür. Özellikle futbol alanında kendisini çok geliştiren Tombul antrenörlük de yapmıştır. Sporcu kimliğinden ötürü bir müddet Erzincan Sümer Ortaokulu ve Erzincan Lisesi'nde sözleşmeli Beden Eğitimi öğretmenliği yapmıştır.

Sporcu kişiliği ile başkalarını da etkilemeyi başaran Metin Tombul'a ilişkin okul arkadaşı Adnan Karakelle şunları söylemektedir; “Okuldayken biz Metin’le aynı devredeydik. Bizim okuduğumuz yerde hem ortaokul hem de lise vardı, o yüzden okulumuz çok kalabalıktı. Bu bizim için çok avantajdı. Teneffüslerimizde oyunlarımız çok kalabalık olurdu. Bak onca kişi vardı ama kimse Metin etmezdi. Sahaya bir çıktık mı on adama birden çalım atardı rahmetli. Bana sporu o sevdirdi gibi bir şey. Ben büyüdüm beden eğitimi öğretmeni oldum şimdi. Etkisi çoktur üzerimde.”⁹

Sporla iç içe yaşamış biri olduğu halde Metin Tombul’un bir fanatik olmadığını, aşırılığın faydasızlığını anlattığı şu mısralarda görmekteyiz:

(...)

Çağın hastalığı futbol

Statlara gider her yol

Akla yakın bir şey mi bu?

Vaktinden ve parandan ol...

(H.M., s.98)

⁹ Songül Korkmaz, “Adnan Karakelle ile Yapılan Özel Görüşme”, Erzincan Lisesi Pilav Günü, 24.09.2018.

Fotoğraf 1.1.15. Metin Tombul Voleybol Takımından Arkadaşlarıyla

1.1.16. Siyasi Görüşü

Halkın içerisinde büyüyen Metin Tombul topluma mâl olmuş şair kimliğini asla kullanmaz. Siyasete ve siyasetçiye her daim uzak kalmayı yeğler. Dolayısıyla siyasi konularda methiye düzdüğü şiirleri yoktur. Yalnızca Karakoç gibi şairlerin tercih ettiği şekilde bozuk bir düzen varsa ona yönelik tenkitte bulunduğu şiirleri vardır. Taraf tutma, siyasi söylemde bulunma, siyasetçi güzelleme doğrultusunda bir şiir yazmamıştır.

1.1.17. Karakter Olarak Metin Tombul

Sözlük anlamı ile karakter “Bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özellik,

öz yapı, ıra, seciye” demektir. ¹⁰ Karakter, her insanın kendisine özgü olan ve onu diğer diğerlerinden ayıran önemli bir özellik olduğu için herkesin mizacı farklıdır. Bu anlamda çevresi kalabalık birisi olarak “Metin Tombul, yaşadığı çevrelerde sevilen, yokluğunda fark edilen, aranan ve özlenen biridir. İnsanlarla iyi ilişkiler kuran, dost canlısı, iyi yürekli, duygulu bir insandır. Otuz yıla yakın meslek hayatındaki dürüst karakteri, mertliği, ayırım yapmadan herkese izzetüikramda bulunması ve dahası kibarlığı ile tanınmış bir simadır.” ¹¹

1.2. Edebî Kişiliği

1.2.1. Şiirle Tanışma Dönemleri

Metin Tombul’un Erzincan’ın köklü bir lisesi olan Erzincan Lisesi’nde eğitim görmesi onun edebî bilincinin şekillenmesinde önemli bir yer tutar. Lise yıllarında ders almaya başladığı Rıza Polat Akkoyunlu bir öğretmen olmasının yanı sıra kalemi kuvvetli bir şairdir. Daha lise yıllarında iken dersine giren öğretmenin şair olması Tombul’un şiir dünyasının gelişmesinde önemli bir yer tutar ve ufkunu geliştirir. Akkoyunlu’nun Metin Tombul’un kalbinde tutuşturduğu bu şiir sevgisi günden güne büyüyerek şairi içine alan bir yangına dönüşüp şairliğini oluşturmasında önemli bir aşama olmuştur.

1.2.2. Eserlerini Ortaya Koyma Süreci

Her yiğidin yoğurt yiyişi farklı olduğu gibi her şairin şiirini ortaya koyma süreci de farklıdır. Nitekim Mehmet Akif Ersoy’un İstiklal Marşı’nı yazarken sabaha karşı uykudan uyanıp duvarlara not ettiği halk arasında dilden dile dolaşa gelen kıssalardandır. Bu anlamda Metin Tombul’un eserlerini incelediğimizde şairin şiirlerini bir anda ortaya koymadığı ve bir hazırlık sonucu bir şeyler yazdığı akla gelir. Özellikle şiirlerinin altında tarihler olması bize şairin o gün ile ilgili hazırlanılmış bir şekilde kenara bir anı bıraktığını düşündürür. Buna diğer şairlerde de vuku bulduğu gibi yaşananlar sonrası oluşan bir hislenme ile kaleme sarılma diyebiliriz.

¹⁰ Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara 2011, s. 2059.

¹¹ Necdet Tozlu, A.g.e, s. 18.

1.2.3. Yayın Hayatına Başlama ve Basılan İlk Kitaplar

Metin Tombul popülarite peşinde olmamasından ötürü yazmış olduğu şiirleri uzun süre gün yüzüne çıkarmamıştır. Yıllarca şiirlerini/eserlerini müsvedde kâğıtlara yazar. Hatta öyle ki uzun süre hazırlığını yaptığı sözlükteki bilgileri de ufak ufak öğrendikçe kenara not eder. Bilginin kısa vadede peşine düşüp hazır olmadan kitap yapmayı düşünmez.

Metin Tombul'un kitaba da adını veren 'Dudakların Bende Kalsın' şiiri yerel bir yarışmada ödül almış ama kendisi bunun üstünde durmayıp ödülünü alarak evine dönmüştür. Çünkü mütevazı kişiliğinden ötürü yarışmayı kullanıp kendisini ön plana çıkarıyor gibi olmak istemez. Yıllarca yaptığı her çalışma öylece evinde durur. O yüzden kitapları geç basılmıştır. Fakat bir gün şairin yolu TRT'de müdürlükten emekli olan, evvelinde Erzincan Lisesinde edebiyat öğretmenliği de yapmış olan Fahri Taş ile kesişir. Taş, muhabbet arasında Tombul'un şiirlerini okuyarak çok beğenir ve onları kitap haline getirme tavsiyesinde bulunur. Aslında hiç böyle bir düşüncesi olmasa da Fahri Taş yüreklendirdiği için bu fikre ılımlı bakar ve eserleri 2007 yılında basılmaya başlanır.

1.2.4. Şaire Etki Eden İsimler

Lise çağlarından itibaren şiirle iç içe olan Metin Tombul birçok şairden etkilenir. İşi yazmak olanların kusursuz yazabilme yetisine sahip olması için öncelikle çokça okuması gerektiği bilincinde olan şair bolca okuma yapar. Yakın çevresinden başlayarak çemberi genişletir ve birçok şairi takip ve taklit eder. Tombul'un bu taklitçiliği direkt alıntılama yapmadan aynı duyguları dile getirebilme çabasıdır. Yazmaya yeni başlayan her şairde olan ve bir noktaya kadar da olması gereken bu taklitçilik ona ustaların yolundan gitmeyi öğretir. Bu çabanın bir sonucu olarak şairin şiirleri gözlemlendiğinde birçok isimden etkilendiğini ve başarılı ürünler ortaya koyduğunu görmek mümkündür. Âşık tarzı şiir geleneğinden Abdurrahim Karakoç onun en çok etkilendiği isimdir. Edebiyata ilgisi bilinen şair her dönem şairini takip etmeye çalışır. Farklı dönemlerde birçok isimden etkilenmiş olması bunun ispatıdır. Yunus Emre ile başlayıp Mevlana'nın özdeyişleri ile devam eden bu süreç Tanzimat döneminden Cenap Şehabettin, Garipçilerden Orhan Veli ve Cumhuriyet dönemi şairle-

rinden Ahmet Muhip Dıranas, Ahmet Kutsi Tecer, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek, Arif Nihat Asya, Cahit Sıtkı Tarancı gibi şairlere kadar uzanır.

Fotoğraf 1.2.4. Metin Tombul ve Öğretmeni Şair Rıza Polat Akkoyun

Metin Tombul'un diğer şairler ile ortak bir paydada toplayabildiğimiz şiirlerinde yukarıda bahsedilen etkilenmeleri ve ortaklıkları görmek mümkündür. Çekirdekten yetişen her şairin/yazarın kendisinden öncekileri okuyarak birikimlerini tecrübelilerden bayrağı devralarak alana girmesi kaçınılmazdır. Bu bağlamda yukarıda farklı başlıklar altında defalarca değindiğimiz gibi Tombul'un da etkilendiği şairler bulunur. Tombul'un şiirleri irdelendiğinde mısraları üzerinde birden fazla şairin ruhunun gezindiği görülecektir.

Metin Tombul'un Şemsettin Efendi betimlemesi Orhan Veli'nin Kitabe-i Seng-i Mezar şiirinde bahsi geçen Süleyman Efendi'sini akıllara getirir.

(...)

Huzur içinde yaşar giderdi

Şemsettin Efendi

İlaçları,

İçkisi
Ve sigarasıyla
İyi adamdı rahmetli
Çok kıymetliydi
Beş para etmezdi
Türk parasıyla...

(D.D.D. , s.71)

Orhan Veli bu şiiri üç parça halinde yazmıştır. Birincisi, 1938 yılında Ankara'da yazılmış ve İnsan dergisinin 1.10.1938 tarihli sayısında yayımlanmıştır. İkincisi, 1940 yılında yazılmış, Varlık dergisinin 15.3.1940 tarihli sayısında yayımlanmıştır. Üçüncüsü ise 1941 yılında yazılmış ve İnsan dergisinin 1.8.1943 tarihli sayısında yayımlanmıştır. (Emel Aydın, Orhan Veli'nin Şiirlerinde Öykü İzleri, Sait Faik'in Öykülerinde Şiir İzleri, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2011.)

I
Hiçbir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar
Hatta çirkin yaratıldığından bile
O kadar müteessir değildi;
Kundurası vurmadiği zamanlarda
Anmazdı ama Allah'ın adını,
Günahkâr da sayılmazdı.
Yazık oldu Süleyman Efendiye. ¹²

Hiç kimseye eyvallahı olmadığını karakterini tanımlarken belirttiğimiz Metin Tombul bunu şiirinde de yansıtır. Onun şiirinde gördüğümüz bu özellik Kul Nesimi'nin şiirinde de aynı şekilde karşımıza çıkar. Hatta Nesimi'nin bu şiiri Ahmet Aslan gibi sanatçılar tarafından bestelenerek okunmuştur.

“(...)

¹² Orhan Veli Kanık, *Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018, s. 45-47.

Hayat kavgasında ezilip geldim
Minnetim Tanrı'ya kula pervam yok.
Arındım varlıktan süzülüp geldim
Ganimet bulmuşum pula pervam yok.”

(D.D.D, s.105)

“Bir acayip derde düştüm herkes gider kârına
Bugün buldum bugün yerim, Hak kerimdir yarına
Zerrece tamahım yoktur şu dünyanın varına
Rızkımı veren Huda'dır kula minnet eylemem.”¹³

Yüreğini sonsuz bir sevgi ile dolduran Metin Tombul kimseyi ayırmadan herkesi gönül dergâhına davet eder. “Hoşgörü” başlığını taşıyan şiirinde Mevlana'nın “Yine Gel” şiirini çağrıştıran bir eda söz konusudur:¹⁴ Bu mısra Mevlana'nın olarak bilinse de Ebu Said Ebu'l Hayr ve başka bazı sufi şairlere de atfedilir.¹⁵

“(…)
Canı candan ayırmayız
Uzak yakın kayırmayız
İncitip gönül kırmayız
Bu gün de gel yarın da gel.”

(D.D.D, s.125)

“Gel, gel, ne olursan ol yine gel,
İster kâfir, ister mecusi, ister puta tapan ol yine gel,
Bizim dergâhımız, ümitsizlik dergâhı değildir,

¹³ Nesimi, *Nesimi Divanı*, Çevirmen: Hüseyin Ayan, Akçağ Yayınları, Ankara 2014, s. 469.

¹⁴ Necdet Tozlu, “Halk Şairi Metin Tombul ve Şiirlerinin Temaları”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, VIII – II: 1 -22 [2014], s. (Bu makale, Akra 2015 sayı 5'te yayımlanmış, daha sonra geliştirilip genişletilerek yeniden yazılmıştır.)

¹⁵ Yakup Şafak, “Mevlânâ'ya Atfedilen “Yine Gel...” Rubâîsine Dair”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 24 [2009/2], s. 75-80.

Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel...”¹⁶

Halk edebiyatı bünyesinde eserler veren Metin Tombul sehl-i mümteni sanatını ustalıklı kullanan bir tasarruf ve tasavvuf üstadı olan Yunus Emre'nin dördlüğüne benzer bir dördlük kaleme alır.

“(…)

Kalbin temiz değilse sen beş para etmezsin

Günah sevap bir yana vicdanın ne olacak

Hacı hoca olsan da affolmaya yetmezsin

Sanma ki yaptıkların yanına kâr kalacak.”

(D.D.D, s.127)

“Bir kez gönül yıktın ise

Bu kıldığın namaz değil

Yetmiş iki millet dahi

Elin yüzün yumaz değil.”¹⁷

Yaşama sıkı sıkıya bağlı Metin Tombul yıllara yenik düşmüşlüğüne kabullenmeyişi ölüm ile ilgili yazdığı şiir ile aklımızda yer edinen Cahit Sıtkı'nın Otuz Beş Yaş şiiri ile benzerlik gösterir.

“(…)

Aynalar intikam alıyor benden

Yüzümde bu kadar çizgi var mıydı?

Bakışlarım böyle taş duvar mıydı?

Saçlarımda beyaz daha çok dünden

¹⁶ Yasemin Baki, “Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde Halk Edebiyatı ve Halk Kültürü”, Rize Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı(Yüksek Lisans Tezi), Rize 2011, s.132.

¹⁷ <https://www.antoloji.com/bir-kez-gonul-yiktin-ise-siiri/> (Erişim Tarihi: 12.05.2018)

Aynalar intikam alıyor benden.”

(H.M., s.36)

“(…)

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah’ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman görünüyorsunuz,
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?¹⁸

Şairin geçen yıllar için yazdığı ve babasının ölümünü sembolik bir anlatımla anlattığı şiiri incelediğimizde Fazlı Teoman Yakupoğlu’nun yazıp bestelediği şarkı ile benzerlik taşıdığını söylemek mümkündür.

“(…)

Babamın öldüğü yaşa yaklaştım
Sonu hissettikçe başa yaklaştım
Kimliğim yazılı taş a yaklaştım
Silik bir isimden başka ne’ m kaldı?”.

(H.M., s.48)

“(…)

Bugün benim doğum günüm
Hem sarhoşum hem yastayım
Bir bar taburesi üstünde
Babamın öldüğü yaştayım
Bugün benim doğum günüm
Kelimeler büyüyor ağızımda
Bildiğim tüm hayatlar.”¹⁹

¹⁸ Cahit Sıtkı Tarancı, *Otuz Beş Yaş (Bütün Şiirleri)*, Can Yayınları, İstanbul 2018, s.202.

Abdurrahim Karakoç Metin Tombul'un en çok etkilendiği şairdir denilebilir. Şiirleri sıklıkla Karakoç'tan izler taşır. Karakoç gibi halkın içinden, halkı anlatan bir şair olan Tombul köyü ve köylüyü aynı hassasiyetle mısralarına taşır. Buna bir örnek olan aşağıdaki şiir Karakoç'un tematik bakımdan aynı şeyleri işleyen İsyanlı Sükût²⁰ şiirine çok yakındır:

“(…)
Köyden gelir garip şehre uyamaz
Düz yolda ayağı takılır gider.
Acıyı hisseder, zevki duyamaz
Beynine bir ağrı çakılır gider.”

(H.M., s.86)

“(…)
Yürüdü, kör-topal çıktı şehirden
Ağzına küfürler doldu zehirden
Salladı dilini, vazgeçti birden,
'Oyyy' dedi, yutkundu, eğdi başını.”²¹

Başka şairlerden esinlenmekle şiirsel bağlamda kurulan münasebet, şiir geleneğinin devamlılığını, kültürel birliğin ortaklığını sağlamada önemli bir rol oynar. Bu yaklaşımla bakıldığında, Tombul'un şiirlerinde de bazı şairlerle benzer çağrışımların olduğu görülecektir. Onun, özellikle Abdurrahim Karakoç'un şiirinde yankılanan sesini duyuran şiirleri vardır. Aşağıya alıntılanan “Savunma” başlıklı şiirinde Karakoç izleri ve edası hissedilir: ²²

¹⁹<https://www.sozmuzik.com/index.php?name=Sections&req=viewarticle&artid=1803&page=1>. (Erişim tarihi: 18.03.2018)

²⁰ Bu şiirin Metin Tombul şiirleri ile alakası Necdet Tozlu'nun makalesinden örnekle bulunmuştur.

²¹ Abdurrahim Karakoç, *Vur Emri*, Kadim Yayınevi, İstanbul 2015, s.81.

²² Necdet Tozlu, A.g.e., s. 18.

“Suçum büyük ama mazeretim var
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey
Dudakları kiraz yanakları nar
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey.

Gözleri bademden daha çekiktir
Saçları omuzdan bele döküktür
Nefesi gül kokar teni kekiktir
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey.

Yürüyüşü ceylan bakışı ahu
Eriyip gidiyor insanın ruhu
Dilim dolanıyor gel anla yahu
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey.

Savunma istem sayfalar yetmez
Roman olup gider, yazmakla bitmez.
Düşlerime girer, kovsam da gitmez
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey.

Dayanmıyor yürek benden pes artık
Cezası ne ise durma, kes artık
Uygula yasayı mührü bas artık
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey...”²³

Tombul’un Savunma adlı şiirindeki ‘Hâkim Bey’ nidası Abdurrahim Karakoç’un Açık Dilekçe şiirindeki ‘Savcı Bey’ kullanıma benzerliği ile dikkat çeker.

“Görmediğim bir bambaşka durum var
Sizin şehrin kızlarında Savcı Bey.

²³ Metin Tombul, *Hüküm Müebbet*, Özal Matbaası, Antalya 2008, s.139.

Yaklaşanı tâ yürekten vururlar
Kan kokuyor gözlerinde Savcı Bey.

Gayeleri gönül kırmak dal gibi
Bakışları çifte favül bal gibi,
Ülkeler fethetmiş kral gibi
Gurur dolu pozlarında Savcı Bey.

Kaş yaparken göz çıkarır elleri;
Çok silahtan tesirlidir dilleri
Hayret ettim, bir tuhaf ki halleri
Poyraz eser yüzlerinde Savcı Bey.

Derviş olup çıktım tıgsız, tebersiz;
İlk görüşte avladılar habersiz
Pişirdiler beni tuzsuz, bibersiz
Kebap oldum közlerinde Savcı Bey.

Bölüştüler gönlüm ile aklımı
Davacıyım, ara benim hakkımı...
Bir yol göster, haksız mıyım haklı mı?
Yorulmayın izlerinde Savcı Bey.”²⁴

Tam bir dörtlük hâlinde bütünüyle olmasa da Karakoç’un ‘Sen Varsın’ şiirindeki mısralarla Tombul’un ‘Tavsiye’ şiirindeki iki mısranın benzerlik göstermesi de diğer şairlerden etkilenmesine başka bir örnektir. “Tombul’un şu mısralarında da A. Karakoç sesi ve edası sezilir:”²⁵

²⁴ Abdurrahim Karakoç, *Dosta Doğru*, Ankara 2006, s. 13-14.

²⁵ Necdet Tozlu, A.g.e., s. 19.

“(...)

Arif olan kötülükten sakınır
Ruhun güzelliği gözden okunur
Gönül tezgâhında kumaş dokunur
İplik olup dostum beze girsene.”²⁶

“Gönül tezgâhında şiir dokudum
İplik iplik nakışında sen varsın.
Aşk yolunun kanununu okudum
Madde madde yokuşunda sen varsın.”²⁷

Yazdığı didaktik şiirlerden birisi olan “İsyan” başlıklı şiirinde gönlüne sitem eden Metin Tombul aşağıdaki şiirini de aynı şekilde yazar ve bu Fikret Kızılok’un yorumladığı şarkısını hatırlatır.

“Herkesi kendin mi sandın
Behey benim paşa gönlüm!
Söylenen her söze kandın
Ömrün geçti boşa gönlüm!..

Güvenerek genç yaşına
Yola çıktın bir başına
Benzedin dama taşına
El elinde maşa gönlüm!...”

(D.D.D , s.83)

“Bunca yıl herkesten kaçtın
En sonunda buldum sandın
Ansızın içini açtın
Yapma dedim yaptın gönül

²⁶ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.95.

²⁷ Abdurrahim Karakoç, *Dosta Doğru*, Alperen Yayınları, Ankara 2006, s.9.

(...)
Böylesi sevdiğin için
Bir kördüğüm oldu içim
Ağlıyorsun için için
Demedim mi sana gönül
Sen istedin ben dinledim
Senden ayrı olmaz dedim
En sonunda ben de sevdim
Şimdi beni kurtar gönül.”²⁸

Şiirlerinin çoğunda aşk ve sevgi temasını işleyen Metin Tombul duygularını sonuna kadar yaşayarak okuyucuya hissettirir. Aynı duyguları benzer şekilde cümleler kullanarak ifade eden Sadık Şendil’in sözlerini yazıp Ayhan Özışık’ın bestesini yaptığı ve Zara’nın seslendirdiği şarkıda görmek mümkündür.

“Bin kalbim olsaydı inan binini
Sana verir seni bin kez severdim
Bin yıl yaşasaydım her bir gününü
Sana verir seni bin kez severdim...”

(D.B.K., s.42)

“Bin kalbim bile olsa
Hepsini vereceğim
Bin kalbim bile olsa
Hepsini vereceğim”²⁹

Ahmet Muhip Dıranas’ın en bilindik şiirlerinden birisi olan Fahriye Abla şairin çocukluğunun ve delikanlılığının geçtiği zamanlarda Erzincan’ın mahallelerinde oturan birini konu edinerek yazdığı bir şiirdir. Varlık dergisinde yayımlanan bu şiir

²⁸ http://www.siiir.gen.tr/siir/f/fikret_kizilok/gonul.htm. (Erişim Tarihi: 22.11.2018).

²⁹ <https://sarki.alternatifim.com/sarkici/nesrin-sipahi/son-hickirik>. (Erişim Tarihi: 22.11.2018).

birçok kişiyi etkiler. Bunlardan birisi de Metin Tombul olacak ki kendisi de aşağıdaki şiirde benzer tema işlemiştir.

“(…)

Biraz uçuk, biraz deliceydi
Diğer kızlardan çok farklıydı
Yalnızlıktan sıkıldığı için
Arkadaş aramakta haklıydı.
Arzulu, istekli, ateşliydi Seden
Erkeklerle dolaşmaktı
Hoşuna en çok giden…

Çok kız vardı etrafta
Var olmasına da
Diz dize oturup ders çalışmaya
Yalnız o müsaitti.
Eteklerini savurarak yürümenin
Patenti ona aitti.
Kural falan tanımazdı
Sağ olsun bizim Seden
Erkek arkadaşlarını da sarılıp öperdi
Kötülük düşünmeden…”

(H.M., s.126)

“(…)

Önce upuzun, sonra kesik saçın vardı;
Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı.
İçini gıcıklardı bütün erkeklerin
Altın bileziklerle dolu bileklerin.
Açılırdı rüzgârda kısa eteklerin;
Açık saçık şarkılar söyledin en fazla.

Ne çapkın komşumuzdun sen, Fahriye abla!”³⁰

Metin Tombul’un Ahmet Kutsi Tecer ile aynı başlıktaki “Nerdesin” şiiri incelendiğinde iki şiirin aynı ses özelliklerini taşıdığı görülür. “Bu iki şiirin gerek söyleyiş tarzı ve gerekse imaj dünyası benzerlikler arz eder.”³¹

Leylaklar solmadan gelirim dedin

Umutlarım gazel oldu nerdesin?

Uğruna bin defa ölürüm dedin

Sözünün miadı doldu nerdesin?

Yalanı kendine eyleme siper

Silağın bozuğu geriye teper

Gerçeğin önüne çekilmez çeper

Güz geldi çiçekler soldu nerdesin?

Demedin geride kalan biri var

Yüreği kabarıp, gözleri arar

Gün değil gönlüme, saniye zarar

Aşkımızda çanlar çaldı nerdesin?

Unuttun herhalde verdiğin sözü

Birazcık eşele şu sönen közü

İşte bunca lafın, kelâmın özü

Gözlerim yollarda kaldı nerdesin?³²

“Geceleyin bir ses böler uykumu,

İçim ürpermeyle dolar: -Nerdesin?

Arıyorum yıllar var ki ben onu,

³⁰ Ahmet Muhip Dıranas, *Fahriye Abla*, Varlık, Sayı: 39, 15 Şubat 1935, s. 229.

³¹ Necdet Tozlu, A.g.e., s.21.

³² Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.22.

Aşıkıyım beni çağırın bu sesin.

Gün olur sürüyüp beni derbeder,
Bu ses rüzgârlara karışır gider.
Gün olur peşimden yürür beraber,
Ansızın haykırır bana: -Nerdesin?”³³

Metin Tombul köy ortamlarını bilerek yetişmiş bir şair olduğundan yoksul halka her zaman hassasiyet gösterir. Fakir köylüleri ve izbe köyleri yansıttığı şiirlerinden birisi olan ‘Çırpacı Macerası’ onun sazın bam teline dokunup şiirde kendisini ispatladığı zirve nokta olma özelliğini yakalar. “Tombul’un “Çırpacın Macerası” başlıklı şiiri, genç bir edebiyat öğretmeni olarak Faruk Nafiz Çamlıbel’in bir yaylıyla Kayseri’ye giderken yol güzergâhında gördüğü virane köyleri, savaş yorgunu yoksul köylüleri, garip hanları anlattığı “Han Duvarları” şiirini çağrıştırmaktadır: “³⁴

“İçimizde gençliğin verdiği tutku ve haz
Yeni bir serüvene atıldık dostlar o yaz
Gönlümüz deli dolu yüreklerimiz kadar
İki eski arkadaş, iki çılgın kafadar
....
Anamın sıcak eli bırakınca elimi
Atımın ayak sesi böldü duygu selimi.
Kalkıyorken doğadan gecenin son siyahı
Uzaktan birkaç horoz müjdeledi sabahı.
Anlaşılan şafak da sökecekti birazdan
Yorgun bir gece daha ayrılacaktı yazdan.
Çıkınca Cileyli’yi hissettim bir yalnızlık
Önce bir suyun sesi sonra sardı ıssızlık.
Döne döne yolumuz indi bu düz vadiye

³³ Ahmet Kutsi Tecer, *Bütün Şiirleri*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2016, s. 35.

³⁴ Necdet Tozlu, A.g.e., s.19.

Seslendi arkadaşım ‘‘bura Teknecik’’ diye
Vurdum ata kırbacı başladık hızlanmaya
Bir yokuşu çıkınca göründü dik bir kaya
Haşmetiyle gelip insanın üstüne çöken
Bu kayalık patika anladım ki Naldöken.

....

Yolunuz düşer bir gün giderseniz olur ya
Bilinmez insanoğlu her havayı solur ya!
Bir kilise var orda eski zaman yapısı
Uçup gitmiş garbin penceresi kapısı
Duvarlarında birçok ziyaretçi yer almış
Zamanın kısılacında çoğu ezilip kalmış
Cebimdeki çakıyla o günü gömüp taş
Kazıdım harflerini ismimin baştanbaşa
Hatıraları ölümsüzleştirmeye baktım
Tarihe kanıt ben de kimliğimi bıraktım.³⁵

18.07.1960. ERZİNCAN

-Osmanzade Hamdi Bey'e-

Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar...
Gidiyordum, gurbeti gönlümle duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,
Gök sarı, toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı...
Arkada zincirlenen yüksek Toros Dağları,
Önde uzun bir kısım soldurduğu etekler,

³⁵ Metin Tombul, *Sevdanın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Erzincan 2011, s.78-80.

Sonra dönen, dönerken inleyen tekerlekler...³⁶

Tombul'un etkilendiği şairlerden birisi de Orhan Veli'dir. Tombul'un "Sınırsız Özgürlük" başlıklı şiiri Orhan Veli'nin "Bedava" şiiri ile tematik benzerlik taşır.³⁷

"Havası bedava, suyu bedava
Eni parasız da, boyu bedava
Uyandım bedava, uyu bedava
Bu kadar sınırsız özgürlük nerede?"³⁸

"Bedava yaşıyoruz, bedava;
Hava bedava, bulut bedava;
Dere tepe bedava;
Yağmur çamur bedava;
Otomobillerin dışı,
Sinemaların kapısı,
Camekânlar bedava;
Peynir ekmek değil ama
Acı su bedava;
Kelle fiyatına hürriyet,
Esirlik bedava;
Bedava yaşıyoruz, bedava."³⁹

1.2.5. Şiire Bakışı ve Estetik Yönü

Şiir insanın duygularının toparlanmış halidir. Düzyazı gibi değildir, tasarruf işidir. Sınırlı olan kelimeleri derli toplu bir biçimde kullanarak yaşanan duygusal

³⁶ Faruk Nafiz Çamlıbel, *Han Duvarları- Toplu Şiirler*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018, s.15.

³⁷ Necdet Tozlu, A.g.e., s. 21.

³⁸ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Doğu Yayınları, Erzincan 2013, s. 131.

³⁹ Orhan Veli Kanık, *Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018, s. 126.

anların hududunu zorlamaktır. İster bir coşkuyu yansitsın isterse de yaşanmış bir çöküşü. Şiir hep bir sorumluluk taşır. Kelimelerin sorumluluğunu omuzlamasını iyi bilen şair Metin Tombul için şiir hayattır.

Edebiyatın birçok dalında ürün ortaya koyan Metin Tombul'un şiire karşı apayrı bir yönelimi vardır. Bunu yazdığı dört şiir kitabı vesilesi ile görmek mümkündür. O gerek kişisel bunalımları/sevinçleri anlatırken gerekse de toplumsal aksaklıkları yazarken şiire hep bir taşıyıcı rolü vermiştir. Şair yüklediği bu anlamı şöyle ifade eder: "Toplum içinde gördüğünüz aksaklıklar canınızı sıkıyor ve bunların düzelmesini arzuluyorsunuz doğal olarak. Burada duygular çıkıyor ön plana. Düşünme yetiniz, yanlışların gerektiği biçimde düzeltilerek uygulanmasını arzuluyor toplum yaşamına. Daha mutlu ve birlikteliğin verdiği hazla yaşamasını istiyorsunuz beraber olduğunuz insanların. Renk, ırk ve etnik köken düşünmeden. Şiir bu duygularla yazıldığında hiç şüphe yok ki okunacak niteliklere ulaşmış demektir."⁴⁰

Estetiği yaptığı işlerin tümüne yansitan şair, şiirde estetiği çok önemser. Ortaya koyduğu ürünlerde hassasiyetle üzerinde durduğu musiki, hece ölçüsü düzeni ve ritmi sağlayan diğer tüm unsurlar onun estetik anlayışının bir ürünüdür. Ona göre: "Şiir yazmak bir yetenek meselesidir, insanlara Tanrı tarafından doğuştan bahşedilen bazı meziyetler vardır. Bunlar herkeste aynı olmadığı gibi boyutları da farklıdır. Örneğin ben, çok istediğim halde bir müzik aletini çalmayı beceremedim. Sesim güzel olmadığı için şarkı da söyleyemiyorum. Böyle olunca kendimi başka boyutlara yönlendirerek güzel yapabileceğim sanat dalı aradım. Şiirde ne derece başarılı olduğuma yazdıklarımı okuyanlar karar vereceklerdir. İyi bir şair olabilmek için ileri derecede kültür birikimi edinmiş olmanız, dilinizi çok iyi kullanabilmeniz ve yazım kurallarını da tam anlamıyla öğrenmiş olmanız gerekir. Kelime dağarcığınız geniş, düşünce yeteneğiniz gelişmiş olmalıdır. Bunun ötesinde diyelim ki bütün bunlara sahipsiniz bir şey daha gerekli, o da genç olmanız. Her ne kadar hasat mevsimi sonbahardır diye biliyorsak da ilkbahar veya yaz ortalarında da iyi ve kaliteli ürün elde etmek mümkündür."⁴¹

⁴⁰ Metin Tombul, *Hüküm Müebbet- Duygusal Şiirler*, Tunç Yayınları, Erzincan 2008, s.15.

⁴¹ Metin Tombul, *Deryaya Düşen Damla*, Erzincan 2013, s.14.

1.2.6. Erzincan Ağzına Olan Hassasiyeti

Metin Tombul'un Erzincan ağzına olan hassasiyetini memleketi için yazdığı eserlerden anlamak mümkündür. Kırk yılın birikimi olan Erzincan Dil Sözlüğü bu kitaplardan yalnızca bir tanesidir. Atasözleri, deyimler ve memleketi adına yöresel ağızla yazdığı diğer kitaplar Erzincan ağzına olan koruma içgüdüsünün birer ürünüdür. Kullanılmadığında zamana yenilmeye mahkûm olan dil, yaşatılması için sürekli kullanıma ihtiyaç duyar. Bunun bilincinde olan şair yazdığı şiirlerle bu görevi yerine getirir. Yöresel ağız ile yazılmış kitaplarda olmayan şiirlerinden birine örnek:

Saçlarıyin fittozuna toka diye tak beni

Ayaklarıyin tozuna kurban olum vah beni

Kim yüreği oynattı

Hangi gavur ağlattı

Ele tiken mi battı

Canım çıka vah beni.

Baldan tatlı dillere

Göğsündeki güllere

Pambuk gibi ellere

Kına diye yak beni.

Geçse de onca sene

Kapıya geldim ben yine

Yüregi bıdgine

Çivi gibi çak beni.

Sağa düşü her bir yanım

Sensen kanadım kolum

Cebinde ayna olum

Görestikçe bak beni.⁴²

⁴² Songül Korkmaz, "Vâlâ Atabey Tombul ile Yapılan Özel Görüşme", İstanbul, 11.03.2018.

1.2.7. Şairin Şiirlerini İthaf Ettiği Kişiler

Şiirin İthaf Edildiği Kişi	Şiirin Adı	Şiirin Bulunduğu Kitabın Adı	Sayfa Numarası
Ümit Yaşar Oğuzcan	Vakitsiz Yolculuk	Hüküm Müebbet	106
Baba Turan	Baba Turan	Hüküm Müebbet	107
Volkan Saraçoğlu	Doruktaki Heyecan	Hüküm Müebbet	108
Öznur Tombul	Zamansız Gittin Gü-lüm	Deryaya Düşen Damla	110
Vâlâ Atabey Tombul	Ya Sen Ya Hiç	Deryaya Düşen Damla	109
Erdal Erol Aydın	Çileli Hayat	Hüküm Müebbet	111
Reşat Pembecioğlu	Akşamlar Bizim Ol-sun	Hüküm Müebbet	111
Ayşe Kaloğlu	Bilinmezlik	Deryaya Düşen Damla	112
Annesi	Anlayamadım	Deryaya Düşen Damla	113
Metin Yıldırım	Ben Sende Neler Gördüm	Deryaya Düşen Damla	113
Erzincan Lisesi Me-zunları	Senelere Meydan Okuyanlar	Deryaya Düşen Damla	114
Umut Fırat	Güven Duygusu	Deryaya Düşen Damla	114
Ahmet Dumlu	Koca Bir Çınar Gitti	Deryaya Düşen Damla	115
Engelli Bireyler	Şükretmek Diye Bir Şey Var	Deryaya Düşen Damla	115
Cengiz Bahşi	Söz Olsun	Deryaya Düşen Damla	116
Halil İbrahim Özde-mir	İnanmasam Yazmaz-dım	Deryaya Düşen Damla	116
Mustafa Kemal Ata-türk	Aslan Yelelim	Deryaya Düşen Damla	117

Kor Essan	Essan	Sevdanın Adı Er-zincan	118
Erzincan'a	Dembelehoççik	Sevdanın Adı Er-zincan	118
Erdal Atabeyli	Dostluk Kolay Değil	Hüküm Müebbet	119
Erzincan Kızları	Savunma	Sevdanın Adı Er-zincan	119
Selami Sonat	Fıstıkî Makam	Hüküm Müebbet	119
Mehmet Sonat	Memmed Abi	Sevdanın Adı Er-zincan	120

1.3. Eserleri

1.3.1. Şiir Kitapları

1.3.1.1. Dudakların Bende Kalsın

Tunç Yayınları tarafından 'Sevda Şiirleri' adı altında 2008 yılında basılan bu kitap şairin yayımlanan ilk şiir kitabıdır. Kitap Sevgi Kaypmaz, Adnan Kaypmaz ve Fahri Taş tarafından yazılan üç ön söze sahiptir. Ön sözlerden sonra gelen 'Sunuş' kısmında şair kitabı yazma amacını açıklarken kitabın arkasında da aynı amaçla yazılmış kısa bir yazı kaleme almıştır.

Bu kitaptaki şiirlerin tamamına yakını Öznur Hanım'a yazılmıştır. Diğer şiir kitaplarında da eşine yazdığı şiirler bulunan şairin eşine yazmış olduğu en çok şiir bu kitaptadır. Eşini 2005 yılında kaybeden şair kitabını 2008 yılında yani eşini kaybettikten sonra bastırabilmiştir. Bundan dolayı üzüntüsünü de kitabın başında dile getirmektedir. "İlhamınla mısralara döktüğüm, sana milyonlarca kez okuduğum şiirlerimi sağlığında kitap haline getirip gurur duymanı saylayamadığım için umarım bağışlarsın beni..."⁴³

⁴³ Metin Tombul, *Dudakların Bende Kalsın*, Tunç Yayınları, Antalya, Ocak 2008, s.15.

Fotoğraf 1.3.1.1. Metin Tombul ve İlk Eşi Öznur Hanım

Kitaptaki şiirlerin temalarına bakıldığında özlem, itiraf, aşk, pişmanlık gibi birçok farklı odak noktası üzerinde yazıldığı görülür. Eşine karşı farklı duyguları kaleme alan şair sevgisini farklı cümle kalıplarıyla dile getirmiştir.

Şiirlerin biçim özellikleri incelendiğinde kitap içerisinde toplam 75 şiir bulunduğu görülmektedir. Bu şiirlerin 31 tanesi serbest, kalan 44 tanesi hece ölçüsü ile yazılmıştır. Şiirlerinin genelinde hece ölçüsünü kullanan Tombul'un bu kitabındaki şiirlerin yirmi tanesi 11'li, on sekizi 8'li, altı tanesi 7'li, bir tanesi de 14'lü ölçü ile yazılmıştır. Kümelenme şekillerine bakıldığında kitap içerisinde tek dörtlükten olu-

şan şiir sayısının 10, dörtlü mısra terkiplerinden oluşan şiirlerin sayısının 34 ve serbest şekilde yazılan şiirlerin sayısının ise 31 olduğu görülür.

1.3.1.2. Hüküm Müebbet

2008 yılında 140 sayfa olarak ‘Duygusal Şiirler’ başlığı altında yazılmış bu kitapta şairin genel olarak her konuyu esas alıp yazdığı şiirler bulunmaktadır. Elimizdeki birinci basım olan kitap Tunç Yayınları tarafından Antalya’da basılmıştır. Kitap içerisinde toplamda 87 şiir bulunmaktadır. Arka kapakta şairin fotoğrafı ile beraber kitap ile ilgili kısa bir yazısı vardır. Ön söz şairin lise yıllarından beri arkadaşı olan tiyatro sanatçısı Volkan Saraçoğlu’nun İstanbul Şehir Tiyatroları Sanatçısı olan eşi Betül Arın Saraçoğlu tarafından yazılmıştır. Sunuş bölümünde şairin kitap hakkında amaç ve teşekkür yazısı bulunmaktadır.

Kitap içerisindeki şiirlerin temalarına bakıldığında duygusal her konuda şiir yazıldığı görülür. Yalnızlık, aşk, sevgi, vatan, anne sevgisi gibi birçok farklı konu işlenmiştir.

Kitap içerisindeki koşma nazım türü ile yazılan şiirlerin yirmi tanesinde 7’li hece ölçüsü, otuz altısında 11’li hece ölçüsü, yedi tanesinde de 8’li hece ölçüsü kullanılmıştır. Nazım birimi olarak incelediğimizde altmış sekiz şiir dörtlükten oluşmaktadır. Bu şiirlerin dörtlük sayıları 3-9 arasında değişmektedir. Altı tane şiir beşlik, iki tane şiir beyit, on bir şiir de farklı mısra sayılarında kümelenmiştir. Kitapta tek dörtlükten oluşan şiir sayısı 1 iken dörtlü mısra terkiplerinden oluşan sayı 61, serbest şekilde yazılan şiir sayısı da 10’dur.

1.3.1.3. Deryaya Düşen Damla

Doğu Yayınları tarafından 2013 yılında 101 sayfa olarak çıkan bu kitap şairin kitabın iç kapağında belirttiği üzere eşi Vâlâ Tombul’un İstanbul Kağıthâne Merkez İlkokulu’ndan öğrencisi Bedri Şevluk’un desteği ile bastırılmıştır. Kitabın girişinde Tombul’un kısa bir özgeçmişi mevcuttur. Kitabın arkasında ise şairin kitap ile ilgili duygusal bir yazısı bulunmaktadır. Kitabın ön sözü Erzincan Valisi Abdurrahman Akdemir’e aittir. Hemen arka sayfada Halil İbrahim Özdemir’in ‘Takdim’ başlığı altında bir yazısı mevcuttur. Sonrasında ‘Sunuş’ bölümünü kendisi yazan şair burada

kitabın içeriğinden, yazılma amacından vs. bahseder. En arka sayfalarda da Tombul'un şimdiye kadar yayımlanan ve yayımlanmayan tüm eserleri anlatılmıştır.

Kitabın içeriği ele alındığında ise şairin bu kitabı dört bölümden oluşmuştur.

1.Bölüm: Sevda şiirleri: 31 adet şiir bulunmaktadır.

2.Bölüm: Duygusal Şiirler: 47 adet şiir bulunmaktadır.

3.Bölüm: Dinsel Konulu Şiirler: 10 adet şiir bulunmaktadır.

4.Bölüm: Milli Duygu İçeren Şiirler: 13 adet şiir bulunmaktadır.

Kitapta içerisindeki şiirlerden 27 tanesi serbest ölçü ile 74 tanesi de hece ölçüsü ile yazılmıştır. Yetmiş dört tane şiir içerisinde bir tane 7'li hece ölçüsü, on yedi tanesi 8'li hece ölçüsü, kırk sekiz tanesi 11'li hece ölçüsü, sekiz tanesi de 14'lü hece ölçüsü ile yazılmıştır. Kıta sayıları 1-9 arasında değişen bu şiirlerin neredeyse tamamı dörtlük birimi kullanılarak yazılır. Kitapta tek dörtlükten oluşan şiir sayısı 6 iken dörtlü mısra terkiplerinden oluşan sayı 61, serbest şekilde yazılan şiir sayısı da 10'dur.

1.3.1.4. Sevdanın Adı Erzincan

Metin Tombul'un memleketi Erzincan üzerine yaptığı çalışmalar gerek Erzincan açısından gerekse de kendisinin bir anlamda daha önce de belirttiği gibi vefa borcunu ödemiş olması bakımından çok önemlidir. Derleme ve araştırma alanında yaptığı üç kitaptan ziyade Sevdanın Adı Erzincan kitabı Tombul'un şiir alanında vermiş olduğu bir eserdir (2011). Kitabın tamamı Erzincan üzerine yazılmış şiirlerden ve ficek denilen manilerden oluşur. Erzincan sevdasını sürekli ortaya koyduğu eserler ile ifade eden şair 142 sayfa olan kitabını memleketine adamıştır. Özal Matbaası tarafından basılan kitabın kapak fotoğrafı şairin arkadaşı Saldıray Baydemir'e aittir. Kitabın ilk sayfasına kitaba henüz giriş yapmadan şairin Erzincan ile ilgili en çok bilinen dörtlüğü koyulmuştur. Sonrasında Metin Tombul'un yaşam öyküsü anlatılmaktadır. Kitabın içerisinde belirtildiği gibi kitap Tombul'un dostları olan Sevim ve Orhan Kökhan'ın sponsorluğunda basılmıştır. Kitabı bitirmeden birçok kitabında olduğu gibi diğer eserlerinden bahseden şair arka kapağa kendi fotoğrafını koyarak memleketine olan duygularını ve eser hakkında görüşlerini belirtir.

Kitap içerisinde toplam 84 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 49 tanesi Erzincan ile alakalı şiir, 25 tanesi de yöreye özel ficeklerdir. Bu kırk dokuz şiirin kırk bir tanesi hece ölçüsü ile sekiz tanesi de serbest ölçü ile yazılmıştır. Hece ölçüsü ile yazılan bu şiirlerden iki tanesi 7'li, beş tanesi 8'li, otuz dört tanesi 11'li ölçü ile yazılmıştır. Şiirlerin kıta sayıları 2-10 arasındadır.

1.3.1.5. Şiir Kitapları Hakkında Genel Değerlendirme

Metin Tombul'un dört kitabında toplamında 347 şiir mevcuttur. Bu şiirlerin genel değerlendirilmesi yapıldığında şu sonuçlara varılır:

Hem hece ölçüsünü hem de serbest ölçüyü kullanan Metin Tombul şiirinin sınırlarını keskin çizgilerle çizmemiştir. Her dönemin şairinden etkilenmesi ve hemen hemen her türde/biçimde şiir yazması bundan ileri gelmekle birlikte Tombul'un koşma türünde dörtlüklerle yazılmış şiirleri çok olduğu kadar serbest şekillerle yazılmış şiirlerinin de oldukça fazla olması bunun ispatıdır.

Şiirlerinin genel temalarına bakıldığında 41 tane tema içerisinde yaklaşık 21 tanesinin bireysel, 20 tanesinin de toplumsal konular olduğu görülür. Bu anlamda düşünüldüğünde şairin bireysel konular kadar toplumsal sıkıntıları da eserlerine yansıttığı görülür. Bu da onu bir anlamda halkın sözcüsü yapar denilebilir.

Erzincan ağzına olan ılımlı tutumu yazdığı yedi kitabın üç tanesinin memleketiyle ilgili olmasından anlaşılabilir. Bununla beraber şiir kitaplarından 'Sevdamın Adı Erzincan'ın yöre ağzıyla yazılmış olması da bunun bir göstergesidir. Şair bu kitabında hem ficeklerde hem de diğer şiirlerinde birebir konuşma ağzıyla şiirler yazmıştır.

Halk edebiyatının günümüz temsilcilerinden olan şairin etkilendiği modern şairlerin şiir formunda eserler yazmasına bakılarak aynı zamanda edebiyatın bu yönüne de hizmet ettiği söylenebilir. Özellikle serbest ölçüyle yazdığı şiirleri modern şiirin birer örnekleridir.

1.3.2. Derleme ve İnceleme Kitapları

Şairliği ile bilinen Tombul'un diğer türlerde eserleri de mevcuttur. Dört adet şiir kitabının yanı sıra memleketi için yaptığı çalışmalar oldukça hacimli kitaplardır. Metin Tombul'un mevcut kitapları dahi çok geç basılmışken şairin kitaplarının arka-

sında belirttiği gibi bazı kitapları henüz tamamlanamamış, ömrü vefa etmediğinden yarım kalmıştır.

1.3.2.1. Erzincan Yöresi Atasözleri

2014 yılında Erzincan Valiliği Kültür Yayınları tarafından Erzincan'da basılmıştır. 122 sayfadan oluşan bu kitap Metin Tombul tarafından yazılan 'Sunuş' bölümü ile başlar. Hemen arka sayfaya Tombul'un kullandığı kaynaklar yazılmıştır. Yöresel ağızla yazılmış atasözleri örnekleri olduğu için yazı dilimizde olmayan kullarımlar mevcuttur. 'İşaretler' kısmında bununla ilgili ön bilgi verir Tombul. Atasözü sözlük anlamı ile "Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbimesel"⁴⁴ demektir. Metin Tombul halka mal olması için yazdığı bu kitabını amacına uygun bir şekilde tamamlar. "Atalardan gelen ve onların yüzyıllar içindeki tecrübe ve müşahedelerine dayalı düşüncelerini öğüt ve hüküm şeklinde nakleden anonim mahiyette kısa ve özlü söz."⁴⁵ anlamı esas alındığında Tombul'un gayesi belli olur. İçerisinde Erzincan yöresine ait veya sonradan bu ağız ailesine dâhil olan birçok atasözü bulunan bu eseri Metin Tombul uzun yıllar birçok kişi ile görüşüp her şeyi not alarak tamamlar. Kitabın girişinde okuyuculara seslenerek genel hatları ile atasözlerinin biçim ve özelliklerini, kavram özelliklerini, birkaç tamamlayıcı bilgi ve tanım şeklinde dört başlıkta anlatır.

Kitapta geçen atasözlerini alfabetik sıraya göre yazar Tombul. Önce Erzincan ağızındaki kullanımını verir, daha sonra da diğer bazı kaynaklardan anlatır. Erzincan yöresine ait olanları kenarda belirtmek suretiyle ortak ağızlarda olanlarda herhangi bir belirtme yapmaz.

- **Ahsağ eşşeginen üşgek dağa çıhılmaz.**
(Aksak eşşekle yüksek dağa çıkılmaz.)⁴⁶

⁴⁴ Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara 2011, s. 180.

⁴⁵ Besim Atalay, "İslam Ansiklopedisi", Yıl:1991, Cilt:4, s.44-46.

⁴⁶ Metin Tombul, *Erzincan Yöresi Atasözleri*, Erzincan Valiliği Kültür Yayınları, Erzincan 2014, s. 26.

1. Az, bilgisiz ve teknikten yararlanılmadan yapılan bir çalışmayla büyük başarıyla elde etmek olanaksızdır.

2. Arızalı vasıtayla uzun yola çıkma yolda kalırsın. (MT- EDS)

✓ Eksik araçlarla sağlıklı iş yapılmaz. (TDK-S)

• **Êle et ki o gora bi ölü daha düşe. (Erzincan yöresi atasözü)**⁴⁷

Öyle yap ki o gora bir ölü daha düşe: (NA-FE)

✓ İyilikle anılmak istiyorsan başkalarının da yararlanacağı bir şey yap.

Metin Tombul kitabında atasözlerini yazarken yanlarında kaynak kişileri de vermeye çalışır:

• **Geçi gıcıludur dişini, çoban bülür işini. (Erzincan yöresi atasözü)**⁴⁸

Kaynak: Annem Hatice Tombul)

Herhangi bir toplumda, kurumda ya da iş yerinde yaşayan veya çalışanlar yöneticilerin çalışmalarını ve yönetim tarzlarını beğenmeyip karşı çıksalar da, işin başındakiler uygulamalarını çizdikleri plan çerçevesinde yürütürler. (MT-EDS)

“Erzincan Dil Sözlüğü”nü hazırlarken içine “deyimler” ve “Atasözleri”nden de örnekler koydum. Konuyu biraz daha derinleştirince hem “Atasözleri Sözlüğü” ve hem de “Deyimler Sözlüğü” yapılabileceğini gördüm. Belli bir sistem ve düzen dâhilinde sıralayarak hazırladım. Alfabetik sıraya göre yazarken, önce atasözünün Erzincan Ağzı’ndaki söyleniş biçimini, daha sonra aldığım kaynaktaki yazılış şeklini ve ardından da “Türk Dil Kurumu Sözlüğü” ile Ömer Asım Aksoy’un “Atasözleri Sözlüğü”nde ne varsa Türk dilindeki kullanış şeklini yazdım. Ardından sözlüklerdeki anlamlarını aslına sadık kalarak aktardım. Erzincan ağzında kullanımında ifade ettiği anlamları da dört şekilde belirttim.

Benim bu eseri hazırlamadaki amacım: Yok olmaya yüz tutan kültür varlıklarını tarihin bir sayfasına aktararak, hiç değilse orada yaşamlarını sürdürmelerini sağ-

⁴⁷ A.g.e., s.58.

⁴⁸ Metin Tombul, *Erzincan Yöresi Atasözleri*, Erzincan Valiliği Kültür Yayınları, Erzincan 2014, s. 66.

lamaktır. Nasıl olsa kullananların sayısı günden güne azaldı ve zamanın dışlıleri arasında ezilip yok olmalarına çok az bir süre kaldı. Bu gerçeği görerek üç eser hazırladım. Birincisi basıldı “Erzincan Dil Sözlüğü”, ikincisi “Erzincan Yöresi Atasözleri”, üçüncüsü de “Erzincan Yöresi Deyimleri” başlığıyla hazırlandılar.”⁴⁹

1.3.2.2. Erzincan Yöresi Deyimleri

2014 yılında Erzincan Valiliği Kültür Yayınları tarafından basılan kitap 440 sayfadır ve oldukça hacimlidir. Kitabın arkasında biyografisi olan şair bu kitabını ‘Atasözleri’ ile aynı formatta yazmıştır.

Deyimler sözlük anlamı ile “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” demektir.⁵⁰ “Deyimler bizim espri anlayışımızın göstergeleridir, çokluğu şakacı ve mizahi karakterimizi ortaya koymaktadır. Halkın ağzı oldukları için de açık seçik, içten ve nükte niteliği taşırlar. Zaman içinde espri anlayışımızda oluşan değişikliklerden ya da kullanılmamaktan bazılarını unuturuz. Bu da onların değil bizim kusurumuzdur.”⁵¹ Şeklinde kitabı yazma gayesini “sunuş” kısmında ortaya koyar. Atasözleri kitabı ile birlikte düşünülmesi sebebiyle deyimler sözlüğü de aynı taslakta hazırlanmıştır. Hem atasözleri hem de deyimler kitabında kaynaklar kısmı baştadır. Şair deyimler hakkında bilgi verir ve her iki kitap da yöresel ağıyla yazıldıkları için “işaretler” başlığı altında ise kullandığı birtakım harfleri detaylı açıklar.

- ✓ **ḣ : Altında işaret bulunan (ḣ) harfi genizden okunduğu zaman kelimenin tam anlamı verilmiş olur.**

Sıhıntıya düşme kurban olum?

İrhız içerden olursa kos gapıya neylesin?

Ahşam ahura sabah nahıra.

Deyimlerde de tıpkı atasözlerinde olduğu gibi parantez içlerinde Erzincan yöresine ait olanlar belirtilir. Bunu Metin Tombul Erzincan’ın öz malı olan deyimler olarak tabir eder.

⁴⁹ A.g.e., s. 11

⁵⁰ Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara 2011, s. 651.

⁵¹ Metin Tombul, *Erzincan Yöresi Deyimleri*, Erzincan Valiliği Kültür Yayınları, Erzincan 2014, s. 7.

- **Cahal cümrü:** (Erzincan yöresi deyim) (MT- EDS)⁵²

1. Genç, tecrübesiz, toy insan veya insanlar.
2. Genç ve tecrübesiz, toy. (MT- EDS)

- **Gapı kimin(gihin) : Kapı gibi.**⁵³

1. İri vücutlu kimse. (TDK-S)
2. İri vücutlu, cüsseli kimse. (MT- EDS)
3. (Kâğıt oyunlarında) Büyük ve el alıcı koz.
4. Tapu, senet gibi kıymetli evrak ve belge sayılan şeylerin önemini ve geçerliliğini belirtmek için söylenir.

1.3.2.3. Erzincan Dil Sözlüğü

“Bu kitap küreselleşen ve televizyonların etkisi ile tek tip kültürün oluşturulduğu dünyamızda şehrimiz adına Erzincan’ın tabiri ile “Sel önünden bir kütük kurtarmak”tır.⁵⁴ Erzincan Belediye Başkanı Mehmet Buyruk’un kitap için yazdığı yazısından alınan bu cümle ile kitabın yazılma gayesi ortaya çıkar. Zamana yenik düşmeye müsait kültürel değerlerden birisi olan dil korunmadığı ve kullanılmadığı takdirde silinip gitmeye mahkûm olur. Metin Tombul tarafından ortaya konan tüm yazılı metinlerin amacının aslında tarihin sayfalarında tozlanmamayı istemesidir.

Sözlü kültür ile beslenen toplumlardan günümüze aktarılan birçok birikim yazı ile olmaktadır. Bu anlamda bakıldığında ortaya koyulan her ürünün sayfalara aktarılması gelecek nesillere miras bırakma amacı taşır. Bu durumun farkında olan şair Metin Tombul uzun uğraşlar sonucunda böyle bir sözlük ortaya koyar. Memleketine olan sevgisi sık sık dile getirilen Tombul bu çalışmayı gönül borcu olarak hazırlar.

“Elinizde tuttuğunuz sözlüğü bu duruma getirmek tamı tamına 37 senemi aldı. Erzincan’da yaşayan insanların günlük hayatlarında konuştukları kelimeleri zaman içinde sabırla biriktirerek bu kitapta topladım. ‘Erzincan dilinde kullanılan kelimelerin’ sözlüğünü konuşulduğu şekliyle ve aslına mümkün merteye sadık kalarak

⁵²A.g.e., s. 93.

⁵³ A.g.e., s. 195.

⁵⁴ Metin Tombul, *Erzincan Dil Sözlüğü*, Erzincan Belediyesi Yayınları, Erzincan 2007, s.7.

bu kitaba aktardım. Size, konusunda tek olan bir şeyi, bir ilki takdim ediyorum. Bu yurun açıp okuyun sıradan bir şey olmadığını göreceksiniz. Alın teri var bunun içinde, göz nuru var. Otuz yedi yılda sabırla biriktirilmiş bir hazine var. ‘-Ne yapmaya çalışıyorsun, niyetin ne diye sorarsanız: Yavaş yavaş tedavülden kalkmakta olan bir dili kâğıda aktararak ebedileştirmeye çalışıyorum. Yanlış anlaşılmasın ben ölüyü diriltme gayreti içinde değilim. Kendi kaderine terk edilerek zamanın acımasız dışlıları arasında parçalanarak un ufak olup unutulmaya mahkûm edilen bir konuşma biçimini tek başıma yaşatma gibi çılgınca bir düşüncem de yok. Ben akıcı, kulağa hoş gelen bu mutena dili sayfalarda ölümsüzleştirme niyetindeyim.’⁵⁵

“Kelimelerin, kolektif ruhun değerlerini temsil edebilmesi için uzun bir süre, o toplumun ‘mahşeri vicdanı’nda yoğrulması zorunludur.”⁵⁶ Bu bilinçte olan Metin Tombul Erzincan ağzı üzerinde uzun bir süre çalışarak kitabını ortaya koyar.

Erzincan Dil Sözlüğü kitabı Metin Tombul’un 2007 yılında basılan ilk kitabıdır. Şair bu kitabı başlıklara ayırarak hazırlar. Öncelikle kitaba giriş yapmadan bu başlıklar altında bilgi verir. Bu başlıklar şöyledir:

- 1- Türk Dili Üzerinde Çalışmalar
- 2- Türk Dili ve Lehçeleri
- 3- Dil, Dilimiz ve Uydurmacılık Üzerine
- 4- Erzincan Ağzı Dil Çalışması
- 5- Kaynaklar
- 6- Kısaltmalar
- 7- İşaretler
- 8- Açıklamalar
- 9- A’dan Z’ye Erzincan Dil Sözlüğü

Atasözleri ve deyimler kitaplarında kaynak, kısaltmalar, işaretler ve açıklamalar kısımlarını kitabın başında veren Tombul bu kitapta yukarıdaki gibi bir yol izler. Bu kısımları verdikten sonra ‘Sözlük’ kısmını yazar. Alfabetik olarak kelimeleri sırasıyla işleyerek konuşma diliyle verir. Önce kelimelerin Erzincan ağzıyla kullanımını daha sonra toplumda kabul gören şeklini ve karşısında açıklamasını verir.

⁵⁵ A.g.e. s.7.

⁵⁶ Ramazan Korkmaz, *İkaros’un Yeni Yüzü-Cahit Sıtkı Tarancı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2014, s.327.

Kelimelerin yalnızca anlamını değil, yan anlamlarını da vererek anlaşılmasını sağlar. Sözlük mantığına dayanarak kelimelerin yanına isim, sıfat veya fiil olduklarını da belirtir.

- **Dembelehoççik** zf. Geriye takla atma. (*1) Arkaya takla atmak. *3 Takla atmak. (*5) Takla atmak. **Dembelehoççik dönmek:** Geriye takla atmak: El sahapsuz/ gol sahapsuz/ suvaḥ yetim/yol sahapsuz/aman tıkgat/durum sakgat/ iki buynuz/ bi poççik/ getdük/ dembelehoççik. (Metin Tombul – “Dembelehoççik” şiirinden)⁵⁷
- **Çılğın Çılğın-** s. 1. Aşırı davranışlarda bulunan, deli, mecnun.
2. Olmayacak şeyleri gerçekleştirmeye çalışan kimse.⁵⁸
Üniversitede Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü kazanan Metin Tombul yalnızca iki yıl okula devam etmiş olsa da Fransızcası çok iyidir. Bunu sözlüğe de yansıtır. Bazı kelimelerin Fransızcasızcalarını da verir.
- **POTİN Potin-** is. Fr. bottine Konçu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı.

Metin Tombul’un yazdığı diğer iki eseri olan atasözleri ve deyimler kitaplarının başlama yolcuğu bu kitapta görülebilir. Önce dil sözlüğünü yazan ve yazarken atasözlerine ve deyimlerine yer veren Tombul buradan yola çıkarak diğer iki kitabı yazar.

- **ḤAPANMAḤ/ GAPANMAḤ Kapanmak-** f.(nsz)
 1. Kapalı duruma gelmek.
 2. Dışarı ile ilişkisini kesmek.
 3. Çalışamaz, etkinliğini sürdüremez duruma gelmek: *Ağzıy üsdüne ḥapanasan!.. gargış- Erzincan yöresi bedduası --> yüzükoyun düşüp ölesin.
 4. Son verilmek, kesilmek.
 5. Tatile girmek.
 6. (Gökyüzü için) Bulutlanmak.
 7. Yüzü, gövdesi yere gelecek biçimde eğilmek.⁵⁹

⁵⁷ Metin Tombul, *Erzincan Dil Sözlüğü*, Erzincan Belediyesi Yayınları, Erzincan 2007, s.174.

⁵⁸ A.g.e. s. 148.

Fransızcasının çok iyi olması hasebiyle sözlükteki kelimelerin Fransızca anlamlarını da verir dediğimiz Metin Tombul diğer dillerde de aynı durumu devam ettirir.

- **Leşger Leşker-** is. Far. Asker.⁶⁰

1.3.3. Yazarın Bitirilememiş, Yarım Kalan Kitapları⁶¹

Şairin hiçbir yerde yayımlanmayan bu kitaplarına bizzat ulaşamamış olduğumuzdan diğer kitaplarında geçen bilgiler aynen aktarılmıştır.

1.3.3.1. Zamanda Kaybolanlar:

Eski Erzincan'da kullanılan ev, bahçe ve tarım alet ve edevatlarını fotoğraflarla tanıtan ve işlevlerini açıklayan bir eser olarak hazırlamaya çalışılmıştır. 1939 depreminden aşağı yukarı yetmişli yıllara kadarki Erzincan'ın yaşamındaki olguları yansıtmaya açısından kitaplıklarda ve kütüphanelerde çok kıymetli bir belgesel olarak yer alacağından eminiz.

1.3.3.2. Canı İçini Yeyim:

Erzincan'ı ve geçmişini farklı yönleriyle anlatan bir çalışma olarak hazırlanmaktadır.

1.3.3.3. Erzincan'ın İncisi Bahçeliköy Beldesi: (Hah'ın Kitabı)

Doğduğu ve gençliğini yaşadığı yer olan Bahçeliköy Beldesi'ni(Hah Köyü) ve orada yaşayan insanları yaşam şekilleriyle tanıtan kitabı yarım kalmıştır. 1940 yılı itibariyle Hah Köyü'nde yaşayan aileler ve fertlerini tüm mahalle ve evleri dolaşarak tespit ederek kitabını hazırladığı 2008'e kadar olan değişiklikleri ve 2008 itibariyle hangi aile ve bireylerinin yaşadığını göstermektedir. Bunun yanında şuan belde olan Bahçeliköy'ün tarihi ve doğal yapısı ile değişik ilginç konuları da ele almaktadır.

⁵⁹ Metin Tombul, *Erzincan Dil Sözlüğü*, Erzincan Belediyesi Yayınları, Erzincan 2007, s.387.

⁶⁰ A.g.e. s. 450.

⁶¹ Metin Tombul, *Erzincan Yöresi Atasözleri*, Erzincan Valiliği Kültür Yayınları, Erzincan 2014, s. 121.

1.3.3.4. Hayatımdan Kesitler (Anılar):

Yazarın geçmişte yaşadığı ilginç olayların anatomisi niteliğinde olan bu eserin yazımı da devam etmektedir. Farklı yorum tarzıyla ele aldığı anılarını yalın bir dille anlatmaktadır.

1.3.3.5. Yaşanmamış Öyküler:

Hepsi de kurguya dayanan ilginç ve şaşırtıcı öykülerden oluşan bu kitabın yazımı devam etmektedir. Şiirdeki başarısını öyküde de gösterdiğini kanıtlama açısından önem arz etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

1. ŞİİRLERİNİN TEMA VE KONU BAKIMINDAN İNCELENMESİ

1.1. Zaman Mefhumu

1.1.1. Yaşantısal Bir Olgu Olarak Zaman

Zamanın bir ırmak, insanların da bu ırmağa düşmüş yapraklar olduğu takılır aklınıza bazen.⁶² Metin Tombul hayatın kıymetini bilen bir şairdir şüphesiz. Fakat o da kendisine ömür biçilmiş bir fani olduğu için herkes gibi avuçları arasından kayıp giden yıllara karşı hüznü duyar. Bir ırmağa benzettiği zamanın içinde hoyrat bir şekilde akıntıya kapılan yapraklar olarak görür insanları. Suyun kaldırma kuvveti hasebiyle ırmağın/derenin/denizin üstüne herhangi bir şey bıraktığınızda sürüklenmeye başladığını görürsünüz. Bu sürüncemeye kapılan eğer şanslı ise bir taş veya bir dala tutunur ama eğer su deli akıyorsa buna imkân yoktur. İnsan ömrü de bu şekildedir. Bizler Veysel'in dediği gibi "iki kapılı bir han" olan dünya üzerinde "uzun ince bir yol" da ilerlemek durumundayız. Her ne kadar bazı şeyler önemli bilinip dikkat edilse de hayat bir şekilde yaşanan acıları/anıları tecrübe olarak heybemize koyup bizi devam etmek zorunda bırakır. Bu çerçevede insan zamanın içinde yer alır ve bu dâhil olduğumuz bir hikâyeye dönüşür. Bundan bizar olan şair zamanın akıp gitmesine yazar şiirlerini.

“Önce iş sonra aş, durmadan savaş
Başka şeye zaman kalmıyor
Dönüp baktığında arkana
Yıllar nasıl geçti akıl almıyor.”

(H.M., s.32)

Yukarıda “nasıl geçti akıl almıyor” derken şair takvimlere yenilişini dizelere dökmüş durumdadır. İnsanın ömrünü geçim meşgalesiyle harcayıp tükettiğini ve bir

⁶² TOMBUL Metin, *Hüküm Müebbet- Duygusal Şiirler*, Tunç Yay. Antalya, Haziran 2008, Birinci Basım, s.15.

ömrün sonunda dönüp baktığında ise aslında hiçbir şey yapmamış belki de ömrün boşa harcanmış olduğunu ifade eder.

Zaman teması işlendiğinde akıllara gelecek en güzel dörtlük Necip Fazıl'ın bir gencin ağzından yazdığı şiir olmalıdır. İsmine mutabık bu şiir (Zindandan Mehmet'e Mektup) bir mahkûmun zamanı nasıl da tutamadığını en güzel dile getirişidir. İşlediği suçun cezası olarak sanki zaman elinden alınmış gibi yazmıştır şair. Kaybolan yılların çayın içerisindeki şeker gibi hızlıca tükenmesi sembolik anlatımı bize bu çaresizliği anlatır.

(...)

“Çaycı, getir, ilâç kokulu çaydan!
Dakika düşelim, senelik paydan!
Zindanda dakika farksızdır aydan.
Karıştır çayını zaman erisin;
Köpük köpük, duman duman erisin!”⁶³

Bu şiirle ilişkilendirebileceğimiz Metin Tombul'un aşağıdaki şiiri de aynı temayı işler. Zaman mefhumunu içine gömdüğünü ve saatin de anın da anlamını yitirdiğini mısralandırır. Necip Fazıl zamanı tutamadığını ifade ettiği şiirini zindandaki bir gencin ağzından yazmıştır. Dolayısıyla şiirini yazarken aynı güzergâhta ilerleyen Metin Tombul'un mısraları düşünüldüğünde onun için zindanın hayatın ta kendisi olduğu düşünülebilir.

“Tuhaftır kaderim girmez biçime
Şafak belli değil, tan belli değil.
Zaman mefhumunu gömdüm içime
Saat belli değil, an belli değil...”

(H.M., s.59)

Günler hayatın içinde koşar adım ilerlerken şair artık bu yitip gitmeye takılmayarak günlerin düne dönüşmesini tatlı bir anı olarak düşünmeye başlar. Bu bir teslimiyet de diyebiliriz belki bir bilinçlenme de. Fakat şunu net olarak belirtebiliriz

⁶³ Necip Fazıl Kısakürek, *Çile- Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004, s. 76.

ki burada diğer mısralarına yansıdığı gibi üzülerək değil de biraz daha kabullenerek anlatır duygularını:

“Çorap söküşü gibi günler
Birbirini kovalıyor
Tatlı bir düş olan dünler
İstemededen çoğalıyor.”

(H.M., s.101)

1.1.2. Eskiten, Çürüten ve Yok Eden Bir Olgu Olarak Zaman

İnsan dünyaya doğduğundan itibaren birtakım tecrübelerle büyür, gelişir hatta eskir. Tecrübe dediğimiz şey zamanın nezdinde insanı yoran ve yoğuran bir olgudur. Montaigne dediğı gibi: “Doğumla ölüm başlar son günümüz ilkinin sonucudur.”⁶⁴ Yıllar geçip giderken zaman takvim yapraklarını bir bir eksiltir. Doğumdan ölüme ömür eridikçe bir tek zaman kalır insanın hafızasında. İnsan yaşayıp giderken fark eder ki zaman akıntısı hiç de zor olamayan bir hadiseler denizidir. Acılara katık olup hamur gibi yoğurulduktan sonra insan için her şey geride kalır. Geriye dönüp baktığında anılarının eridiğini gören insan hayat içerisinde yitip giderken aslında ne kadar bitip tüketildiğini görür. Şair de öyle düşünüyor olacak ki:

“(...)
Zaman
Sihirli bir el gibi
Her şeyi değiştirdi
Arada bir
Hafızamı yoklar da hatırlarım
Ne kadar değişmişsiniz
YAŞANTILARIM!...”

(H.M., s.19)

⁶⁴ Michel de Montaigne, *Denemeler*, Çev: Sabahattin Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Yay. Tar.: 2018-03-19, s.159.

Zamanı tutamamasından dem vuran şair yaşantılarının izlerinin silinmesini ‘mazi harap olmuş, etraf toz duman’ mısrası ile dile getirir. Sanki bir çöpçü gelip her gece zihnimizi süpürüyor gibi hiçbir şey kalmamıştır insanın kendine dair.

“(…)

Dönüp de geriye baktığın zaman
Mazi harap olmuş, etraf toz duman
Hüsrana uğruyor her medet uman
İyi kötüyü seçemiyorsun.”

(D.D.D. , s.53)

1.2. Anne

Anne konusu aşk gibi birçok şair/yazar tarafından defalarca işlenegelmiştir. Herkes kendince yorumlar annesinin ruhuna yansımaları. Mesleğini eline almış veya mesleği yazmak olan kocaman insanlar her dönemde annelerine şiir yazmışlardır. Metin Tombul’da onlardan birisidir. Çünkü insan kaç yaşına gelirse gelsin neticede evlattır ve bir ananın kuzusudur. Bu hisler karşılıklıdır elbet. Nasıl ki insanoğlu yaş alsada annesinin dizinin dibinde bir çocuktan farksızda anneler de şüphesiz öyledir. Özellikle Tombul gibi yıllarını annesinden uzakta geçiren şair hislerini duygusal bir biçimde anlatır. Metin Tombul tüm evlatların hissettiği bu ortak manayı şu dizelerle ifade eder:

“(…)

Anlayamaz beni kardeşim, bacım
Yaşadıkça daha artıyor acım
Yaşım yüz olsa da sana muhtacım
Şefkatini üçe böldün mü ANAM?..”

(H.M., s.46)

Aşağıdaki şiirde de aynı duyguları barındıran şair annesine olan özlemine; aradan geçen yılları aşip onu yeniden görmek istediğini cömertçe ifade ederken bir taraftan da aslında tüm Anadolu kadınlarının kaderini “nasırlı eller” diyerek iki kelimeyle özetler. Annesinin ölmeden önce çektiği hastalıkları düşünerek üzüldürken aslında ölümüyle o sıkıntılılarından kurtulmuş olacağını da umar. Belki de böyle dü-

şünerek kendi acısını biraz olsun dindirmek ister ve annesi artık bu âlemden göçmüş de olsa onunla hasbihal ederek acısını hafifletmeye çalışır:

“Nasırlı ellerini
Yüzüme sürmek için
Yılların ötesinden
Bir daha görmek için
Annemi istiyorum...”

(H.M., s.35)

İnsan bazen sevdiğini söyleyemez de başka türlü belli eder. Duygularını kelimelere de dökemez, davranışlarıyla da sergileyemez. Karşısındaki gerçekten iyi mi merak eder. Bir işten haber bekleyen sevgili ise bu, hayatındaki kişi onu sorar, ailesinden uzakta bir öğrenci ise annesi yemeğini yedi mi diye düşünür veya şairin yaptığı gibi ilaçlarını kullandı mı acaba diye hayıflanır. Metin Tombul annesinden uzakta olduğu için haliyle günlük rutinlerini bilmez annesinin. Dolayısıyla kullandığı ilaçlardan bile bihaber kalır. Yüz yüze sorma fırsatı yakalayamadığı zaman da böyle mısralarla sorar, sanki sesini duyurup cevap almak istercesine...

“(...)
Kurtuldun mu bari doktordan ilaçtan,
Hastane köşelerinden
Kurtuldun mu annem?
Kalp ağrıların biraz olsun dindi mi?
Şekerini ölçtürüyor musun arada bir,
Ayaklarının şişi indi mi?..”

(H.M., s.94)

Annesinin ölümünden derin üzüntü duyan şair onu kaybettikten sonra elinden tek gelen şey olarak mezar ziyaretlerinde bulunur. Annesi ile manevi bağını sürdürmesinin bir göstergesi niteliğinde yaptığı kabir ziyaretleri için duyduğu özlemin bir parçasıdır denilebilir. Hasretini biraz olsun dindirmek, annesine biraz olsun yakın

olmak istediğini ve kabrine götürdüğü güllerle ona olan sevgisini şiirinde şöyle ifade eder:

“Mezarına rengârenk
Güller koymaya geldim
Sarılıp “Anam” diye
Sana doymaya geldim...”

(H.M., s.63)

İnsan kaç yaşında olursa olsun annesine muhtaciyeti ve bunu derin şekilde hissetmesi devam eder. Şair de artık yaşlanmış olmasına rağmen annesine bağlılığının hala o küçük sarı saçlı çocuktaki gibi olduğunu aradan yıllar geçse de hala onu aradığını şu dizelerle ifade eder:

“(...)
Ne sarı saçları kaldı,
Ne ellerinde siğil
Şu alnı kırışık adam
O ufak çocuk değil.
Daldığı her sokakta
Bir çıkmaza varıyor,
Kaybolan yılların gerisinde
Annesini arıyor...”

(H.M., s.61)

Bir yakınınız öldükten sonra ona dair her şeyi yavaş yavaş yitirirsiniz. Bedeni ellerinizin arasından bir anda alınsa da onu kıymetli yapan diğer her ayrıntı size hiç hissettirmeden silinip gider. İnsan bununla baş edemez, mücadele etmeye kalksa hafızası onu yener. Çünkü hafıza-i beşer nisyan ile maluldür. Anılar silinip gider, eşyalar hayatın koşuşturmacasında kaybolur ve hatta belki karşı tarafın yüzünü unutursunuz. Zaman onu sizden tamamen alsada sesine olan duyarlılık geçmemiş olabilir. O size seslenirken ki o hissettirdiklerini alamaz. Özellikle anne gibi doğumdan ölüme bir arada olduğumuz ve olmak isteyeceğimiz kişiler daha da özeldir bu bağlamda. Aşağıdaki şiirde de şair annesinin sevgi ve şefkatini öyle çok özleyiyor ki yıllar öncesinden gelen annesinin sesinin hala kulaklarında olduğunu özlemle ifade ediyor:

“(...)
Kalbindeki sevgisi
Şefkatiyle süslenen
Bana çok uzaklardan
“Yavrum” diye seslenen
Annemi istiyorum...”

(H.M., s.35)

Şairin dediği gibi “Her ölüm erken ölümdür.”⁶⁵ Ölümün vakti olmaz ama vaktlisi olur. Zamanı gelen bu dünyadan göçüp gider. Cemal Süreya gibi hepimiz ölümlü erken buluruz ama bunu en iyi o mısralara dökmüştür. Aynı duygular içerisindeki Tombul’da şiirinde annesine olan özlemini dile getirirken erken ölmesinden dolayı da sitemini ifade eder. Üvey değil, öz idim neden unuttun beni serzenişi ile annesinin ölmesiyle beraber kendisini unuttuğunu düşünüyor olacak ki son mısra bunu dile getirir:

“(...)
Baba ocağında yanan köz idim
Her mekânda konuşulan söz idim
Üvey değil, öksüz değil, öz idim
Anam niye tezden unuttun beni?..”

(H.M., s.132)

Anne rahmine düştüğü andan itibaren çocuklar annelerine emanet olurlar ve korunurlar. Kaç yaşına gelmiş olursa olsun her çocuk annesinin himayesi altındadır. Bu küçükken ihtiyaçlarını karşılamak şeklinde olur, büyüdüğünde de dualarda anılmak şekline dahi dönüşür. Cennetin ayakları altına serildiği nur sultanlar için ne yapılırsa yetersiz kalır şüphesiz. Vefalı birisi olan şair de elinden gelen en güzel şey olan şiiri ile bunu kelimelere döker. Tüm o emeğe karşılık yapsa da annesinin üzerindeki hakkına karşılık gelmeyeceğini ifade eder. Ölen annesine artık vereceği tek hediye-nin Fatihalar olduğunu, dünyevi meşgalelerin ise ne kadar ehemmiyetsiz olduğunu itiraf eder:

⁶⁵ Cemal Süreya, *Üstü Kalsın- Seçme Şiirler*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018, s.98.

“(…)

Yaptıklarım çok azdır verdiğin emeklere
Şefkatini katardın yaptığın yemeklere
Fatihalar gönderdim göçüp gittiğin yere
Dünyanın gailisi sanki düş anneciğim.”

(D.D.D , s.111)

Şair bu dizelerde ne kadar çok istese de bayramda annesinin elini öpmeye gidememekten dert yanarken annesinden de yine bir şefkat tecellisi bekliyor “Gücenip de dudak büktün mü” diyerek:

“(…)

Aksilik çıkıyor niyetliyken tam
Bir türlü müsait olmuyor ortam
Elini öpmedik yine bu bayram
Gücenip de dudak büktün mü ANAM?..”

(S.A.E., s.95)

1.3. Gençlik

Gençlik Andre Gide'nin dediği gibidir: “İnsan yalnız bir zaman sahip olur ona, ömrünün kalanında da onu çağırır durur.” Hayatın içerisindeyken farkında olmayız ama yaş aldıkça geçmişe takılır gözler. Bilhassa şair Metin Tombul gibi ömrünün ortasında olanlar bu duyguyu özlem ile birlikte yaşarlar. O günlere dönme arzusu bastırır durur. Bu duyguların içerisinde olan Tombul aşağıdaki gibi birçok şiir yazar. Mısralara baktığımızda Tombul'un gençliğin çabuk ve verimsiz geçmesinden yakındığı görülür. İnsanın en verimli çağları olması gereken gençliğin süratle geçtiğini; o gençlikten geriye hiçbir şey kalmadığını ve bahşedilen ömrünün adeta boş yere zayi olup gittiğini belirtir:

“(…)

Köşede bucakta yitti gençliğim
Daha başlamadan bitti gençliğim
Elveda demeden gitti gençliğim

Bir iki resimden başka nem kaldı?..”

(H.M., s.48)

İnsanoğlu bu dünyaya imtihan olmaya gelmiştir. Bazı olguların bilincinde ise bunu sindirebilir fakat çoğu zaman başına gelenler ona ağır gelir. Çünkü kimse sıkıntı çekmez istemez. Metin Tombul’da herkes gibi birtakım beklentiler içerisinde bu dünyaya karşı. Özellikle gençlik dönemi insanın mutlu günler görmeyi arzuladığı zamanlardır. Fakat arzuladığı gibi yaşayamamış olacak ki şiirinde bunu dile getirir:

“Zevk-ü sefa süremeden
Uçup gitti gençlik çağım.
Mutlu günler göremeden
Uçup gitti gençlik çağım...”

(H.M., s.83)

1.4. Kader

Kader kişinin elinde değildir. Başımıza düşün(e)mediğimiz her şeyin gelmesi muhtemeldir. Kötü şeyler buna dâhildir. Şair de aşağıdaki şiirinde kötü kaderden yakınıır. Kaderinin elindeki her şeyi aldığını ve ömrünü dahi adeta yağma edip bitirdiğini, tüm sevdiklerini elinden aldığını belirtir:

“(…)
Ömrümü yağmaya daldı kaderim
Sevdiğim her şeyi çaldı kaderim
Elimde ne varsa aldı kaderim
Şu hazin sesimden başka nem kaldı?..”

(H.M., s.48)

Şair kötü olan kaderini değiştirmek için çok mücadele etmiş adeta kaderine meydan okumuştur. Fakat şu dizelerde kadere karşı zıtlaşmasının onu her seferinde mağlubiyete sürüklediğini ve bu mücadeleden de hep zararlı çıktığını ifade eder:

“(…)
Hayat mücadelesinde hep kaybettim
Aksilikler çevremde gezindi durdu

Aptalcasına zıtlıştım kaderimle
Mağlubiyet içime oturdu.”

(H.M., s.91)

Şair yaptığı bu mücadelelerin sonunda kaderin değişmeyeceğini anlamış, kaderin çizgisinden asla çıkılamayacağını şu dizelerle ifade ederken bir yandan da böyle kaderin yaşanılacak gibi olmadığını ifade etmiştir:

“(…)
Kaderin kanunu taştan da katı
Çökertir binayı bu ağır çatı
Köpekler yaşamaz böyle hayatı
İki gün içinde bıkılır gider.”

(H.M., s.86)

Metin Tombul yaşadığı hasreti kötü kaderine bağlayıp kaderin insan hangi yaşta olursa olsun ona çektireceğini şöyle ifade eder:

“(…)
Düşmeye gör kaderinin ağına
Hiç bakmıyor mevsimine çağına
Özlemine ekdim gönül bağına
Koparıp yoldukça hasret kokuyor…”

(H.M., s.106)

Şiirlerinde kaderine çok defa sitem eden şair, yaşadığı acıları zehre benzetirken dünyanın da her türlü sıkıntısını çektiğini ifade eder. Aşağıdaki dizelerle kaderi coşkun akan bir suya kendisini ise adeta akıntıya karşı yüzen birine benzeterek aslında kadere karşı gelinemeyeceğini ve ona karşı atılan bütün kulaçların kendisini yormaktan başka işe yaramayacağını ifade eder:

“(…)
Felek çemberinden geçirdi beni
Her türlü zehrinden içirdi beni
Şu yalan dünyadan göçürdü beni

Yüzemedim coşkun suyuna karşı...”

(H.M., s.107)

Yine aşağıdaki dizelerde kadere söz geçmediğini, insan ne kadar çabalasa da kaderinin değişmediğini ifade eder. “Tükendi alevim, eridi közüm.” diyerek belki de gençliğin o heyecanlı dönemlerinde yaptığı mücadelelerin boşa gitmesiyle artık kaderin önüne geçilemeyeceğini anlayıp kaderine teslim oluşunu ifade eder. “Kâinatın kökünden söküldü gülüm.” diyerek de aslında içinde yeşerttiği tüm umutların kökten kaybolduğunu; dünyada geleceğe dair hiçbir ümidinin kalmadığını ifade eder:

“(…)

Kaderin hükmüne geçmedi sözüm

Tükendi alevim, eridi közüm

İklimden iklime savruldu özüm

Kâinat kökünden söküldü gülüm...”

(D.B.K. , s.108)

Şair kaderinden beklediğini bulamayıp ömrünü boşa harcadığını dünya hayatının adeta bir hayalden ibaret olduğunu, ömrün nihayetinde insanın elinde hiçbir şeyin kalmadığını aşağıdaki mısralarla özetler:

“Dünya sandığımdan daha kahpeymiş

Ağlanacak yerde gülünmüyor ki.

Yaşananlar hayal, ömür sahteymiş

İçine girmeden bilinmiyor ki.”

(D.D.D. , s.96)

Metin Tombul dünyanın gelip geçici bir yer olduğunu, günü geldiğinde herkesin suratına kapısını çarpıp adeta üzerinden kovacağını, ona tutunup kalmak için hiçbir çarenin olmadığını herkesin kaderinin de bu olduğunu anlatıyor:

“(…)

Dünya bir iğreti yapı

Ne kulpu var, ne de sapı

Çarpınca yüzüne kapı
Hapı yuttun ötesi yok...”

(D.D.D , s.117)

İnsanın hayat safhaları içerisinde en verimli çağı gençlik çağıdır. Hayattan en çok lezzet aldığı çağı da gençlik yıllarıdır. Bu sebeple ki ihtiyarlayan her insan gençliğin o deli dolu yıllarına özlem duyarken bir yandan da o verimli yılların nasıl da hızlı aktığından ve yeterince değerlendirilemediğinden şekva ederler.

Şair Tombul gençliğin o şaşaalı yıllarını bir tiyatro perdesi gibi açılmış, oynanmış ve bir anda kapanmış olarak görmektedir. Sahne oyuncularının o gösterişli elbiseleri, sahnenin o parlak ışıkları, sahnedeki kızlar aslında hep gençliğin çılgınlıklarını, yaşanan eğlenceli hayatın birer parçasını simgeler. Ancak gençlik artık bitmiş sahne kapanmıştır. Şair gençliğe olan özlemini böyle ifade etmiş:

“(...)
Nerde benim gençlik çılgınlıklarım
O baygın bakışlı kızlar neredeler
Ne çabuk kapandı kalles perdeler
Bozmayın dekoru, sahneler yarım
Nerde benim gençlik çılgınlıklarım?”

(H.M., s.36)

Şair yitip giden gençliğine üzüldürken kimselerin de bunun farkında olmadığını belki de kendisinden başka kimsenin bu durumu önemsemediğinden yakınıyor:

“(...)
Fark eden yok gittiğimi
Eriyip de bittiğimi
Ben kaybettim gençliğimi
Bulanın gözü kör olsun...”

(H.M., s.57)

Gençlik insanın hayattan en fazla lezzet aldığı dönemdir. Şair gençlik çağlarında bu lezzeti hayatı yaşayamadan gençliğinin gittiğinden böyle yakınıyor:

“Zevk-ü sefa süremeden
Uçup gitti gençlik çağım.
Mutlu günler göremeden
Uçup gitti gençlik çağım...”

(H.M., s.83)

1.5. Dostluk

Metin Tombul için dostluk çok önemli bir kavramdır. Bunu yıllar içerisinde oluşturduğu çevresinden anlamak mümkündür. Şairin gönül dünyasında dostluğun, arkadaşlığın büyük bir yeri vardır. Birçok şiirinde hakiki dostluğun ne demek olduğunu, nasıl olması gerektiğini dizelere dökerken bazı şiirlerinde ise dostların vefasızlığından yakınır. Bunlardan birisi olan şu dizelerde dostluğun paylaşmak hem de eşitçe paylaşmak olduğunu vurgulamış, basit çıkarların dostluklara büyük zarar verdiğini hatta dostluğu bitirdiğini vurgular:

“(...)
Hiç yamuk yapmayacaksın dostuna
Ufak hesaplar kökten zedeler ilişkileri
Bir alıyorsan bir vereceksin eşitçe
Çünkü dostluk
Asla kabul etmez çelişkileri...”

(H.M., s.51)

Herkesi kendisi gibi sanan şair dizelerde ise bazı dostların aslında sadece dost gibi görüldüğünden, gerçekte ise çıkarları için yanında olduklarından yakınmış; onların ihanetinden duyduğu gönül sızısını ifade etmiştir:

“(...)
Herkesi kendim gibi samimi sandım
Dostlarım hep yalandan kucaklamışlar
Yüreğime bir acı saplandı aniden
Galiba beni bıçaklamışlar...”

(H.M., s.91)

Şair kendisinin gerçekten samimiyetle sevdiği, gönlünde mühim bir yere koyduğu dostlarının ise kendisini aynı samimiyetle sevmeyi ifade ederken hayatında artık yeri olmayan bu dostlara gönlü kırgın da olsa veda ederek aslında kendi gönlünün genişliğini de gösterir:

“Kalbimi çalan dostlar
Sevgisi yalan dostlar
Elveda hepinize
Mazide kalan dostlar.”

(H.M., s.82)

Şair pek çok yerde dostların vefasızlığından dem vursa da aslında gerçek dostlarının olduğunu onlara duyduğu özlemini ifade ederek belirtir:

“Gözlerimden film gibi
Dostlar geçer birer birer.
Nakış nakış kilim gibi
Dostlar geçer birer birer...”

(H.M., s.104)

Şair bu dizelerde arkadaşlığın nasıl olması gerektiğini anlatıyor. Ona göre arkadaş; her zorlukta, sıkıntıda kendi zarar göreceği dahi olsa bırakıp gitmeyecek her vakit sonuna kadar yanında olacak, sırtını güvenle dayayabileceği kişidir:

“Arkadaş nasıl olmalı biliyor musun?
Zor gününde bırakıp kaçmayan,
Yaşam savaşına
Sırtını sırtına dayayıp katılan,
Tehlikeye seninle aynı anda
Ve gözünü kırpmadan atılan,
Güvendiği için yanında olan,
İnandığı için dostluk kuran,
Arkanda kale gibi dimdik duran
İkinci bir güç olmalı arkadaş.”

(D.D.D. , s.54)

Metin Tombul'a göre dost, dostunun acısını kendi acısı gibi yüreğinde hissedenden kişidir. Kederini paylaşıp acısını hafifleten kişidir:

“Elini omzuna sevgiyle koyandır dost
Kuru ekmekle bile yetinip doyandır dost
Kederli günlerinde yanından ayrılmayan
Acını yüreğinde seninle duyandır dost.”

(D.D.D, s.109)

Hayatı bir ağaç gibi göreceğ olursak hayatımızın her bir günü ise o ağacın yaprakları gibidir. Her gün bir yaprak düşer ömür ağacımızdan. Şair bu dizelerle ömrünün her bir gününde bir dosta veda ettiğinden, tüm dostların birer birer geçip gittiğinden yakınır:

“(…)
Hayatımın her çağından
Kapanan her yaprağından
Duyguların ırmağından
Dostlar geçer birer birer…”

(S.A.E., s.117)

1.6. Ölüm

Yaşama sonsuz bağlı olan, hayatı kıymetini bilerek yaşayan insanlar için ölüm bir terk ediştir. Uzaklaşmadır, yitirmedir. Şairin ölümle ilgili aşağıdaki şiirlerine baktığımızda; ölüme karşı yaşama arzusu devam ederken bir yandan da ölümden korkmadığını ve hazır olduğunu görmekteyiz. .Ömrünün pek çabuk geçtiğinden; daha gençlik baharının tadını almadan ihtiyarlık güzünün gelmesinden yakınırken tüm sıkıntılara rağmen yaşamın güzel olduğunu ve hayata tutunmak istediğini dile getirir:

“(…)
İçimde yaşama hırsı var daha
Yazı yaşamadan güz mü gelirmiş?
Mevsimler bir tuhaf, zaman delirmiş
Boyamayın şu renkleri siyaha

İçimde yaşama hırsı var daha...”

(H.M., s.37)

“Tasavvufta ölüm vuslattır. Ölen Tanrı’ya kavuşur ve onunla bir olur. Bu yüzden ölüm beklenen, arzu edilen bir şeydir. Mevlanâ ölümü “Şeb-i arus”, düğün gecesi, sevgiliyle buluşmanın gecesi olarak görür.”⁶⁶ Metin Tombul’da ölümden korkmayan, onu karşılayan birisidir. Hem son günlerinde hastalıktan dolayı çektiği sıkıntılara gösterdiği dirayetten hem de şiirlerinde ifade etmesinden anlaşılır. Şair her ne kadar yaşama arzusuyla dolu da olsa bunun sebebi ölümden korkması değil belki de yaşayamadıklarının telafisini arulamasından geliyor. Şu dizeler bize ölümden korkmayıp her zaman hazır olduğunu ifade eder:

“Ölüm bana vız geliyor
Makinelî kur istersen.
Her kurşunda hız geliyor
Gel alnımdan vur istersen...”

(H.M., s.109)

Günler ve saatler kol kola girip bilmediğiniz bir dansı yaparlarken sizi de içlerine alarak ve siz bu zincirin halkaları içinde kendinize uygun bir yer bulmaya çalışırken mutlu olmayı düşünürsünüz hep. Aşağıdaki mısralar şairin yalnızlık korkusunun kelimelere yansımalarıdır. Sıcakkanlı biri olan Tombul yalnızlığı hiç sevmemektedir ve ondan dem vurmaktadır:

“Herkesin evine gittiği saatlerde
Benim yalnızlığım başlar
Üzüntüme ortak olur
Kaldırımlardaki taşlar”

(H.M., s.17)

Şair yalnızlık duygusunu hep içinde yaşamıştır, bunu insanlara hissettirmek istemeyerek içinde saklı tutar:

⁶⁶ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri-2 (Cumhuriyet Devri Türk Şiiri)*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011, s. 381.

“(...)
Yağmurlar gözyaşlarımdır
Efkârlanır bir güzel ağlarım
Yalnızlığımı görmesinler diye
Karanlıkları gözlerime bağlarım”

(H.M., s.17)

1.7. Felekten Şikâyet

Felek, sözlük anlamıyla “Talih, baht, şans”⁶⁷ demektir. İnsanın hayatını idame ettirirken uğraştığı yaşam sürecidir. Bu anlamda kişinin mücadelesi hep felek iledir. Bu şiirlerde de böyledir. Yüzyıllar boyunca yazılan bütün şiirlerde/türkülerde insanlar başlarına gelen durumlar için sitem etmişlerdir. Bunlardan hepimizin bildiği en yaygın türkü olan Sivas-Divriği yöresinden Bekir Tektaş ve Osman Özdenkçi’ye ait:

“Kahpe felek sana nettim neyledim
Attın gurbet ele parelerimi
Akıbeti beni sılamdan ettin
Kestin mümkünümü çarelerimi.”⁶⁸

Metin Tombul’un aşağıdaki şiiri de felek üzerine şikâyetin edildiği bir şiir örneğidir:

“(...)
Aklım şaştı şu feleğin işine
Rastlamadım benzerine eşine
Taktı beni yosma gibi peşine
Usanmadı hayret, yılmadı gitti.”

(H.M., s.20)

⁶⁷ Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara 2011, s. 858.

⁶⁸ http://www.turkuler.com/sozler/turku_kahpe_felek_sana_netitim_neyledim.html. (Erişim tarihi: 09.06.2018)

Şair burada feleğe ‘yosma’ diye kötü kadın benzetmesi yapar. Taktı beni peşine derken ömrünü tamamlarken, hayatını devam ettirirken aslında feleğin peşinde olduğunu Hüsn-i Talil sanatı ile ifade eder. Usanmadı, yılmadı der çünkü o yılmıştır. Feleğin kendisinden aldıkları karşısında tükenmiştir. İçine düştüğü ateş-i gam sevda ateşidir. Elindeki tek tasarruf o kalmıştır. Onu da aşağıdaki şiirde mısralara dökmüştür:

“Ne verdin sanki felek ateş-i gamdan başka
Esmedi bir yel dahi ufkumda samdan başka
Hep aldım bunca yıldır içimde var olanı
Kalmadı tasarrufum gerçi sevdamdan başka.”

(D.D.D. , s.49)

Metin Tombul’un feleği sevgiliye, peşinden koşturan kadına benzetmesi gibi Neyzen Tevfik’de aynı şekilde şiirini yazmıştır:

“Yamansın her zaman aldattın beni,
Kâh düşürdün kâhi kaldırdın felek!
Mecnun'sun diyerek Leylâ peşinden,
Issız vadilere saldırdın felek!”⁶⁹

Pek çok şair gibi Metin Tombul’da felekten şikâyet üzerine birçok şiir yazar. Bunlardan bazılarında sitemini çok net ifade ederken bazılarında ise dolaylı yoldan teşbihler yaparak ifade eder meramını:

“Gel derim yaklaşmaz bir adım bile
Banadır her daim nazı feleğin.
Her günüm azaptır, her günüm çile
Zemheriden soğuk yazı feleğin!”

(D.D.D , s.80)

⁶⁹ Neyzen Tevfik, *Hiç*, Kapı Yayınları, İstanbul 2016, s.38.

Felek karşısında dayanamayan şair artık beddua etmeye başlar. Feleğe beddua etmek şairlerin dünyasında çok uygulanan bir rahatlama yöntemidir. Fahri Bulut'un şiiri bunun bir örneğidir:

“Kalemin kırılıysaydı,
Kurusaydı ellerin,
Ta kökünden kopsaydı,
Lal olsaydı şom dilin.
Gençliğine doymadan,
Bükülseydi dik belin,
Oflarım sana felek!
Bir cahili sen bana,
Nasıl yar diye yazdın?”⁷⁰

Fahri Bulut gibi Metin Tombul'da şiirinde feleğe sitem yollamak adına beddua eder:

“Buğulandı buğulandı
Kara gözler buğulandı
Kor olasan zalım felek
Cigerlerim ağulandı.”

(S.A.E., s.46)

Feleğe şiir yazarken sitemini ifade eden şairler bunu hep aynı kalıplarla yapmazlar. Hayatın faniliği bilincinde oldukları için geçiciliğine de dikkat çekerler. Leyla Gül Varoğlu'nun şiiri bu formda yazılmıştır:

“Dünya yalan imiş insanlar fani
Onca sevdiğimiz nereden hani
Bir asır yaşasan ölümdür sonu
Toprağa katıyor ömür dediğin”⁷¹

⁷⁰ <https://www.antoloji.com/beddua-m-sana-felek-siiri/>. (Erişim tarihi: 19.06.2018)

Varoğlu gibi Tombul'da aynı şekilde yazar şiirini. Dünyanın faniliği/geçiciliği üzerinde durur. Tüm yaşananalar hayal, ömür sahtedir der çünkü kimse bu dünyada ebediyen kalmaz. Vakti gelince ebediyete tecelli eder. Şair bunu ifade eder:

“Dünya sandığımdan daha kahpeymiş
Ağlanacak yerde gülünmüyor ki.
Yaşananlar hayal, ömür sahteymiş
İçine girmeden bilinmiyor ki.”

(D.D.D, s.96)

1.8. Özlem

1.8.1. Geçmişe Özlem

Geçmiş güzel yaşantılar hatırlandıkça hüznün basar her gönlü elbet. Cemal Süreya “Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz.”⁷² dediği gibi şair Tombul'da geçmiş hatırladıkça yaşamın da bir cazibesinin kalmadığını söyleyerek şöyle ifade eder:

“(…)
Ezilmek yazgıma karar olunca
Sabahtan akşama zarar olunca
Günlerim maziyi arar olunca
Yaşamda cazibe kalmadı gitti”

(H.M., s.20)

Fotoğraflar insanın mazisinin belgeleridir. Özlemi bastırmanın en güzel güzel bir teselli aracıdır. Şair aşağıdaki şiirinde fotoğrafları sembolik olarak kullanmak suretiyle geçmişe özlemini ifade eder:

“(…)
Gurbette ne gezer sıladaki tat
Efkârı yükledim gönlüme kat kat

⁷¹ <https://www.antoloji.com/omur-dedigin-18-siiri/>. (Erişim tarihi: 20.06.2018)

⁷² Cemal Süreya, *Sevda Sözleri- Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 208, s. 307.

Resimlerde kaldı o günler heyhat!
Arayıp buldukça hasret kokuyor...”

(H.M., s.106)

1.8.2. Çocukluğa Özlem

“İnsanlar büyüdükçe hayalleri küçülür” derler. Şair çocukluğuna özlem duymaktadır. Çünkü şairin çocukken ıslıl ıslıl olan o gözlerinde hayallerinin ışığı saklıyken şimdilerde gözlerinde o parıltıyı göremez zira hayata dair umutları, hayalleri tükenmiştir. Şairin çocukluğuna olan özlemi, hayalleri olan çocuğun yerini alan hayalleri tükenmiş, umudu kalmamışları hayal etmeyi özlemesinden ileri gelir.

(...)

“Aklıma geldikçe çocukluğumu özlerim
Kim bilir nerededir o masum yüzlerim
Hey benim boncuk mavisî gözlerim
Korkudan mı kısıldınız?”

(D.D.D , s.39)

1.8.3. Sevgiliye Özlem

Sevgili “Sevilen ve âşık olunan kimse, yavuklu, dost, yâr, canan”⁷³ dır. Tanımı verilen canan, şaire birçok duyguyu hissettirmesi açısından kendisine en çok şiir yazılan kişidir. Bu duygular içerisinde farklı farklı konular sayılabilir. Nitekim yıllarca şairler tarafından yazılan şiirlerde bu konular karşımıza yazılmıştır. Temaların kapsamı farklı olabilir fakat genel bağlamda bu konuda en çok karşımıza çıkan konulardan birisi özlemdir. Aşığı özleyen bütün maşuklar ona şiirler yazarlar. Tanpınar’ın ‘Özlem’ şiiri buna bir örnektir:

“Kime dokunsam sensin
Kimi çağırsa dudaklarım...
Başımın tacı, canım efendim.
Görünmez çığlıklarımı gören

⁷³http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5be7d8f540c785.56064939. (Erişim tarihi: 12.02.2018)

Eğilmez başımı öpensin.
Sen bir deniz derinliğisin
Uslanmak bilmez kederler ülkesi...”⁷⁴

Tanpınar’ın özlem temalı şiiri sevgiliye yazılan şiirlerden biridir dedik. Bu konuda Metin Tombul’da şiir yazarak özlemine belirtir:

“Nadide bir tablo gibi
Duvarlara astım seni
Deli gibi özleyip de
Yüreğime bastım seni...”

(D.B.K. , s.83)

1.9. Fakirlik

İyi bir yaşantısı olduğunu hayatını araştırmalarımız neticesinde ortaya koyduğumuz şair Tombul fakirlik konusunda da şiirler yazar. Başarılı örneklerini verdiği bu temada yazılmış şiirlerden yola çıkmak gerekirse onun diğer insanların halinden anlama çabasında olduğunu ve bunu başarıyla yaptığı belirtilebilir. Aşağıdaki şiir şair tarafından bir başkası ağzından yazılan bir örnektir. Fakirlik ve kumar gibi olguların olduğu bir yaşantısı olmayan şair bu konuyu başarıyla işler. Varıyla yoğunla kumar oynayan ve asla zenginlikten nasibini almayan bir adam söz konusudur:

“(...)
Yoksullukla kenetlenip kaydım
Hüsrana uğradım yine doymadım
Varımla yoğunla kumar oynadım
Zenginlik kapımı çalmadı gitti.”

(H.M., s.20)

Ömrünce yoksulluktan kurtulmak için çalışan bir adamın zenginlikten yana nasibi olmadığını söylediği aşağıdaki şiirde yoksulluktan bezen adam için bunun mutsuzlukla bir olduğu anlatılır:

⁷⁴ İnci Enginün, *Ahmet Hamdi Tanpınar-Bütün Şiirleri*, Dergah Yayınları, İstanbul 2017, s.38.

“(...)
Çalışmadan gayrı yoktur bildiği
Mutluluktur gözlerinden sildiği
Arada bir olursa da güldüğü
Yoksulluğa canı sıkılır gider.”

(H.M., s.86)

Şiirlerinde yoksulluğa yer veren şair çiftçinin sıkıntılarını da unutmaz. Şairin memleketi Erzincan’da çiftçinin ekseriyeti geleneksel yöntemlerle üretim yaptığından olumsuz iklim koşullarından kötü etkilenmektedirler. Şair çocukluğundan kendi ailesinin de bu sıkıntıları yaşadığını bizatihi bildiğinden, yaşadığından yoksulluk çeken çiftçinin durumunu çok iyi anlayarak bu sıkıntıları onların ağzından anlatır:

“Bıyıl işlerimiz ıras gêtmedi
Yazıyı yabancı unutduh gardaş.
Öküzün birinin gücü yetmedi
Pulluğu, sabanı unutduh gardaş...”

(S.A.E., s.27)

Yoksulluk konusunu birçok defa işleyen şairin aşağıdaki şiiri bıçağın artık kemiğe dayandığının göstergesidir denilebilir: Fakirliğinin bir sonucu olarak yırtık gömleği, döküntü fanılası, eski donu ile isyan bayrağını çeken şair bu durumdan dolayı artık insan içine çıkamadığını söyler. Yıllarca bir şey alamamasından ötürü al-dıklarına peşkeş çekip yırtılmalarının çok önemli olmadığını belirtemeyip bu durumu uzun uzadıya anlatarak yoksulluktan dem vurur:

“(...)
İnsan içine çıkmaya
Vallahi utanır olduk,
Merak ediyoruz
Ne olacak sonumuz,
Gömleğimiz yırtık,
Fanila döküntü,
Elek gibi inceldi

Kıçımızda donumuz...

Yeni bir şeyler almanın tadını
Yaşamayalı seneler oldu.
Borçla dertle alınanı
Ağız tadıyla giyemiyorsun
“Yırtıl ulan yırtılırsan”
Diyemiyorsun.
Üç kuruş maaşla
Aybaşını getirebilen kaç kişi
Tadı yok arkadaş
Ben sevmedim bu işi...”

(H.M., s.65)

Kendisi de bir çiftçi çocuğu olan şair maddi açıdan sıkıntı çekmese de çocukluk ve gençlik yıllarında yaşadığı çevrede denk gelmesinden ötürü maddi sıkıntılar yaşamış halkı anlayan, tanıyan birisi haline gelir. Aslında halkı tanıyandan ziyade halktan biridir demek daha doğru olur. Yaptığı çalışmalarla da bunu göstermiştir. “Erzincan Dil Sözlüğü” adlı eserinde Erzincan ağzını sözlük haline getirerek benzersiz bir çalışmaya imza atan TOMBUL şiirlerinde de yörenin ağzını kullanmıştır. Buradan hareketle şairin halkı çok iyi tanıdığını söyleyebiliriz. Halkı böylesine iyi tanıyan TOMBUL eserlerinde onların yaşadığı sorunları da pek çok kez dile getirmiştir:

Bu şiirinde şair “gariban” diye tabir ettiği halkın yoksul kesiminin yaşadığı o yoksulluğu şöyle anlatır:

“Et suyu görmüyor bakır tencere
Pilavı terkosla salar gariban.
Kasaba uğramaz ayda bir kere
Kemiği rüyada yalar gariban.”

Fakir/gariban insanların hayatları boyunca mücadele ettikleri bir durum olan haczi sembolleştirerek kullanan şair hayatını acılar içinde engin bir denize benzeten parasızlığın bir insanın hayatına hangi açılardan değdiğini ortaya koyar:

“Mutluluk gönlünde bir iz gibidir
Hayatı icrada haciz gibidir
Acılar engin bir deniz gibidir
Yumar gözlerini dalar gariban”

(H.M., s.23)

1.10. Haksızlık

Herkes gibi şair Metin Tombul’un da hayatı boyunca haksızlıklara tahammülü yoktur. O bir haksızlık karşısında hemen başkaldıran, tek başına dahi olsa haksızlığı bertaraf etmeye çalışan, gücünün değil haklının yanında olan biridir. Aslında yoksulluğun bir sebebi de ona göre yapılan haksızlıklar, verilmeyen haklardır. Şair bu dizelerle yoksulluğa karşı hep mücadele ettiğini söylerken haksızlığa da tahammülü olmadığını ifade eder ve aslında yoksulluğa karşı verilen mücadelenin bir bakıma haksızlığa karşı yapılmış bir mücadele olduğunu ortaya koyar:

“(…)
Yokluğa direndim kendi çapımda
Haksızlığa tahammül yok yapımda.
Alacaklı gibi bekler kapımda
Acılar yakamı salmadı gitti...”

(H.M., s.21)

1.11. Umutsuzluk

İnsanlar umutları oldukça yaşarlar. Şairin şiirlerine kimi zaman yansıyan tükenmişlik duygusu belki de geleceğe dair umudunun olmamasındandır. Ona göre insanları içine alıp başka diyarlara götüren umut kendisini kabul etmemiştir:

“(…)
Beynimin içinde çalar sirenler
Hakikatler düşüncemi frenler
Umut peronundan kalkan trenler
Beni de içine almadı gitti.”

(H.M., s.21)

Şair hayatını hapiste geçen günlere benzetirken günleri sayar lakin ceza müebbetidir. Bunu da bilir ki yeni bir hayata inanmamaktadır. Bu dizelerde de gelecekte umudunun olmadığını ifade eder. Ona göre Tanrı'nın ona verdiği hayat budur ve yeni bir hayat vermeyecektir, kaderinde olan bundan ibarettir:

“(…)
Bekleme Tanrı'dan yeniden doğuş
Haydi, git hücrede kendinle boğuş
Benliğin hükümlü, yüreğin koğuş
Acılı günleri say benim gönlüm...”

(H.M., s.78)

Genel bir umutsuzluk içerisinde olan şair sevdadan yana da beklediğini alamayınca hayatı akışına bırakır. Gönlü türküler yaksa da düşlerde gördüğü kadına kavuşamaması hasebiyle mutlu olmadığını ve hatta yüreğini de hayatın akışına kattığını üzümlere dile getirir:

“(…)
Aldırmayın gönlümün türküler yakışına
Unuttum mutluluğun o güzelim tadını
Kaptırdım yüreğimi hayatın akışına
Arıyorum düşlerde gördüğüm o kadını
Unuttum mutluluğun o güzelim tadını.”

(D.D.D. , s.18)

Geleceğin yalan olduğuna inanan şair yaşanan her şeyin avuntu olduğunu yaptıklarının hesaba sığmamasına bağlayarak içinde kırık bir saz çalar gibi dertlenmesini dile getirir:

“(…)
Bir kırık saz sanki içimde çalan
Yaşanan avuntu, gelecek yalan
Yaptığım hesaba sığmadı kalan

Sağlıyorum amma gel de bana sor...”

(H.M., s.67)

1.12. Gurbet- Sıla- Vuslat

Vuslat bütün insanların özlem duyduğu ve herkes adına bu hasreti şairlerin dile getirmeyi üstlendiği bir durumdur. Ahmet Günbay Yıldız’ın Gurbeti Ben Yaşadım romanı, Yahya Kemal Beyatlı’nın Gurbet şiiri ve Pir Sultan Abdal’ın Gurbet Elde Bir Hal Geldi Başıma türküsü en çok bilinen ve bu konuda acılar yaşamış birilerinin kalbine en çok dokunan, onları anlayan/anlatan eserlerdir:

“Gurbet elde bir hal geldi başıma
Ağlama gözlerim Mevlam kerimdir
Derman arar iken derde düş oldum
Ağlama gözlerim Mevlam kerimdir.”⁷⁵

(H.M., s.49)

Hayatının büyük bölümünü memleketinden uzakta geçiren Metin Tombul’un da bu konuda bir şeyler söylemeye hakkı vardır. Bu sebeple ki şiirlerinde gurbetten, sıladan ve kavuşma arzusundan pek çok kez bahsederek yaşadığı memleket özlemini dile getirir.

Metin Tombul gurbette olduğu dönemlerde aklının hep sılada olduğunu ifade eder. Düşünceli olduğu bir günde aklına sıla geldiğini ifade ederken aslında sılayı düşünmenin onu böyle dertlendirdiğini söyler:

“Gurbetin orta yerinde
Düşünceme sıla düştü
Efkârlı günün birinde”
Bakışlarım yola düştü.”

(H.M., s.24)

⁷⁵ Haydar Deligöz, “Pir Sultan’ın Şiirlerinin Tahlili Ve Dayandığı Temeller(Doktora Tezi)”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halk Bilimi Anabilim Dalı, İzmir 2007, S.39.

Hayatında gurbet görmüş herkes bilir ki insan orada hayatın birçok acısını tadar. Gurbette yaşanan sıkıntılar insanın yüreğini sızlatırken aslında en çok etkileyen gurbetteki yalnızlıktır. İnsan yaşadıklarında kendisine yol gösterecek destek olacak birilerini hep yanında görmek isterken gurbette çoğu kez böyle insanları bulamaz çünkü tüm dostları, ahbabları sıladadır. Böyle bir halde olan şair gurbette yaşadığı bu duyguları şöyle dile getirir:

“Yıllarca süründüm sokaklarında
Yüzüme bakmadın benim be GURBET!
Bunaldım hayatın zikzaklarında
Kayboldu sayende yönüm be GURBET!..”

(H.M., s.134)

Gurbetteki insan için birilerinin arayıp sorması çok önemlidir çünkü bu seni merak ettim, aklıma geldin demektir. Gözden ırak olsan da gönülden olamadın düşüncesidir. Gurbet ele giden insanların yalnızlık çektikleri günlerde arayanının olması bu açıdan önemlidir. Gurbeti yaşayan Metin Tombul'da bu konuya önem verdiği için şiirini bu konuya değinerek yazar:

“Yaban elde tazı gibi
Köy yerinde yazı gibi
Bataklığın sazı gibi
Ne arayan, ne soran var.”

(H.M., s.66)

1.13. Dürüstlük- Onur

Erdemli insanlar her daim şerefleri ve haysiyetleri için yaşarlar. Faziletli insan için elzem olan budur. Tombul şiirinde haysiyet ve onurun insanı değerli kılan ve ona aslında yaşayabileceği en yüksek hazzı veren şeyler olduğunu ifade ederken bunun ise ancak doğrulukla ve gerçeğin peşinden gitmekle kazanılacağını söyler. Didaktik bir biçimde yazılmış şiirde doğruluktan hiç ayrılmamak gerektiği ifade edilmiştir. Öldürüleceğini bilmesine rağmen “Her şeye rağmen dünya dönüyor.” diyen

Galileo gibi Tombul'da insanın gerçekler uğrunda gerekirse kendi varlığını feda etmesi gerektiğine inanır:

“Tuttuğun yol doğruysa emin adımlarla git
Biteceksen mutlaka gerçeğin uğrunda bit.

Onurlu bir yaşamın hazzını duy kanında
Hiçbir şey para etmez haysiyetin yanında.”

(H.M., s.25)

Hayatında dürüstlüğü bir düstur olarak kabul eden ve bundan hiç taviz vermeyen bir şahsiyettir Tombul. Verdiği sözü ne pahasına olursa olsun tutan ve doğruluktan ayrılmayan şair yalana karşı da tahammülü olmayan, yalanı ve yalancıyı sevmeyen bir insandır. Bunu bir şiirinde şöyle anlatır:

“(…)
Verdiğim sözü aşmadım
Köpürüp dışa taşmadım
Doğruluktan hiç şaşmadım
Yalanın gözü kör olsun...”

(H.M., s.57)

1.14. Saltanat

Her insanın bir saltanatı vardır; o da gücünün yettiği, hükmünün geçtiği şeylere karşıdır. Şair kendisinin sahip olduğu, gerçek manada hükmettiği tek şeyin özgürlüğü olduğunu ifade ederken buna “saltanat” diyor. Aslında sahip olduğu tek şey olan “özgürlük” ona göre insanı sultan gibi saltanat sahibi yapan en önemli şeydir.

İnsanların kimisi hayatları boyunca çalışıp para kazanmak için ömürlerini harcarken sahip oldukları bu para aslında onların özgürlüğünü elinden aldığını anlamazlar. Çünkü artık paraya hâkim olup diledikleri gibi harcayamazlar. Sadece daha çok kazanmak için çalışır fakat istedikleri şeyleri yapamazlar. Şair bu dizelerde malı

mülkü olmamasına karşın olanlardan çok daha özgür olduğunu “saltanatım” diyerek ifade eder:

“Arabam yok, atım yok
Uçağım yok, yatım yok
Yaşıyorum gönlümce
Başka saltanatım yok.

Ne mal, ne mülk, ne para
Cebim her gün fukara
Özgür oldum kazara
Başka saltanatım yok.”

(H.M., s.27)

1.15. Beklenti

Şair aşağıdaki şiirinde hayalindeki evlenilecek kız ile ilgili beklentisini anlatmaktadır. Eş olarak öncelikle seçmeyi düşündüğü kızı bahsederken saflığını korumuş, hiçbir yanlış ilişkide bulunmamış bir kız olmasını isterken aynı zamanda eşinin sözünü dinleyen, fazlaca konuşup onu sıkmayan ve en önemlisi gönül yıkmayan birini arzu ettiğini belirtir:

(...)
“Okula neye gitmemiş
Kimseyle flört etmemiş
Erkek elinden tutmamış
Bir ev kızı arıyorum.

Sözümden hiç çıkmayacak
Dırdır edip sıkmayacak
Hatır gönül yıkmayacak
Bir ev kızı arıyorum.”

(H.M., s.28)

Yukarıdaki şiirde gönüldaşı hakkında beklentisini açıklayan şair aşağıdaki şiirde de onu aramalarını bekleyen yakın arkadaş çevresi ile ilgili beklenti içerisinde olduğunu belirtir:

“(…)
Gözlerimiz kaldı yolda
Gel üzülme garip ol da
Her gün değil, ayda yılda
Ne arayan, ne soran var…”

(H.M., s.66)

Beklenti ve beklemek üzerine edebiyatımızda yazılmış en güzel örnek olan Necip Fazıl'ın “Beklenen” şiirini verecek olursak:

“Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar.
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.”⁷⁶

1.16. Hayat

Şair bu hayatın bir emanet olduğunu ve doğru değerlendirilmesi gerektiğini, ömrün boşa harcanmaması gerektiğini ona “iki gözüm hayat” diyerek belirtmektedir. Ancak kendisi hayatını yeterince değerlendiremediğini, ömrün kıymetini anladığında ise artık fazlaca da bir zamanı kalmadığını fark ettiğini söyler:

“(…)
Biz bu iki gözüm hayatı
Böyle yaşadık dostum,
Ezildiğimiz
Yanımıza kâr kaldı
Ömrün kıymetini anladık ama
Geriye sonbahar kaldı.”

(H.M., s.31)

⁷⁶ Necip Fazıl Kısakürek, *Çile- Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004, s. 93.

1.17. Sosyal Yara

Halkın içinden bir şair olduğunu daha önce de belirttiğimiz Metin Tombul bu hasepten şiirlerinde sosyal sorunlara yer vermiştir. Bir başkasını anlattığı aşağıdaki şiirde amcasının kızıyla evlenmesine aile büyükleri tarafından karar verilen, asla fikri sorulmayan arkadaşının bu trajikomik hadise karşısındaki tepkisinden söz eder:

(...)

“Aile büyüklerince

Amcasının kızıyla evlenmesi plânlanmıştı

Arkadaşım şaşırılmış önce

Olanları şaka sanmıştı.”

Sosyal konulara değinir dediğimiz şair bunu birtakım politik söylemleri işleyerek de yapar. Laikliğin taşları düştü ve bizim gözlerimiz kanlı yaşlı diyerek topluma dayatılan bir rejimden bahseder. İradesi elinden alınan halkın bu durumunu memleketten göçen kuşlara benzetir. Giden aslında kuşlar değil, özgürlüktür. Teşbih sanatını kullanarak gerekli yerlere gönderme yapar:

“(…)

Düştü lâikliğin temel taşları

Aktı gözümüzün kanlı yaşları

Behey özgürlüğün göçmen kuşları

Güle güle gidin uğurlar olsun!..”

(H.M., s.68)

1.18. Çocukluk

Her konuda ve herkese şiir yazmaya çalışan şair kendisini de ihmal etmez. Ortaya koyduğu eserleri incelediğimizde hakkında bilgi sahibi olabildiğimiz şair çocukluğunu da şiirlerine katar:

(...)

“7-8 yaşlarında

Bir sarı oğlan

Gözlerinden
Yaşlar süzüle süzüle
Mutsuz bakışlarla
Etrafını tarıyor.
Kaybolan yılların gerisinde
Annesini arıyor.”

Annesine özlemini çocukluğuna inerek anlatan şair muhtaciyetini dile getirir. Flashback tekniği ile geriye dönerek kaybolan yılların gerisinde annesini arar.

1.19. Sitem

1.19.1. Yıllara Sitem

Şairlerin hislerini kelimelere dökme aracı olan şiirler onların söylemek istediklerini duyuran birer araçlardır. Bu coşkulu hisler de olabilir, birtakım şeylere karşı sitem de. Şiirlerine sitemi de tema edinen şair birçok şeye sitem eder. Geride bıraktığı yıllara sitemini anlattığı aşağıdaki şiirinde ömür geçtikçe, zaman ilerledikçe aşkın ve temiz duyguların da yitip gittiğini; aşkın kirlenip zehirlendiğini, mutlulukların bitip tükendiğini ifade ederken duyguları köreltip aşkları yok eden yılların umarsızca akıp gitmeye devam ettiğini söyler. Sitemi yıllaradır:

“(…)
Acıma duygunuz tükenmiş hepten
Aşka nefretiniz hep bu sebepten
Temiz duyguları devirip kökten
Uzaktan uzağa güldünüz yıllar.

Hakkınız var mıydı bunca oyuna
Mutluluğu katlettiniz boyuna
Zehir akıtarak aşkın suyuna
Hayatın içine doldunuz yıllar.”

(H.M., s.39)

1.19.2. Yaşama Sitem

Şair şiirlerinde hayatın acı noktalarını sıkça dile getirir. Hayat kanunlarının acımasızlığından bahsederken dünyadan hiç kimsenin de memnun olmadığını, herkesin bir şekilde hayatın acılarını tattığını şiirinde işler:

“(…)

Yaşamak bir acı kanun

Bilemezsin nedir sonun

Şu yalan dünyadan memnun

Olanın gözü kör olsun...”

(H.M., s.57)

1.19.3. Sevgiliye Sitem

Diğer konulardan ayrı olarak sevgiliye de sitem eden şair aslında onu önem-
sediğini gösterir. Yıllarını öldürenin sevgili olduğunu ve onu özlemekten usandığını
ifade eder. Bu duygular sevgiliyi sevmekten ileri gelen, birer duygu sonucudur:

“Beni sen öldürdün yılların ne suçu var?

Gözlerimin ışığı tükendi

Yollarını gözlemekte

Al götür sevdanı benden bu kadar

Usandım seni özlemekten...”

(D.B.K., s.61)

Aşağıdaki şiirde de sevgiliye sitem eden şair bu kez onun terk etmesinden
ötürü vefasızlığına değinir:

“Yıldızdı aktı gitti

Gönlümü yaktı gitti

Ne vefasız yar imiş

Öksüz bıraktı gitti...”

(D.B.K., s.70)

Aşktan, sevdadan nasibini alamayan birinin seslenişini gördüğümüz şiirde kime tutulduysa vefasız çıkan birisinin serzenişleri vardır. Bir ahu gözlü yar tarafından yıkılan umutlardan ve engin denizlere düşen hayallerden bahsedilir:

“(...)”

Kime bağlandıysam vefasız ıktı

Kime tutulduysam çabucak bıktı

Bir ahu gözlü yar dünyamı yıktı

Engin denizlerde batışım ondan.”

(D.D.D, s.19)

Sitem ettiği şiirlerinde genelde sevgilinin şahsına yönelen şair bu kez de onun bırakıp gitmesine ve dönmemesine, bundan dolayı da gözünde yaş kalmadığını durumunu diğer açılardan da açıklayarak belirtir: Taşlar kurudu, baharlar kışlar kurudu şimdi gitmenin zamanı mıydı şeklinde isyanını mısralara döker:

“(...)”

Dn artık gözümde yaşlar kurudu

Toprak kavruluyor, taşlar kurudu

Baharlar kurudu, kışlar kurudu

Bırakıp gitmenin zamanı mıydı?”

(D.D.D, s.43)

Yukarıdaki şiirlerde sevgiliyi özleyen, bekleyen ve gelmeyişine sitem eden şair aşağıdaki şiirde artık beklemediğini söyler. Herkese dolu dolu gönlünü açarken kendisine pintilik etmesine sitemini eder.

“(...)”

Ben senden vazgeçtim var git yoluna

Minnetim yok artık bir tek puluna

Dolu dolu verip elin oğluna

Nedense boşunla aldattın beni.”

(D.D.D, s.110)

Daha nce Necip Fazıl’dan örnek verdiğimiz “Beklenen” şiirinin akışı da Me-tin Tombul’un aşağıdaki şiiri gibi sevgiliyi artık beklememek üzerine yazılmıştır.

Sevgiliyi o yokken bulan şair ona ihtiyaç duymadan sevmeye başlar ve beklemediğini dile getirir. Bu cümleler biraz kırgınlığın biraz da sitemin sonucudur:

“Geçti istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni;
Bırak vehmimde gölgeni
Gelme, artık neye yarar?”⁷⁷

Âşıkların en büyük derdi maşukun vefasızlığıdır. Şair bu şiirinde başına taç edip gönlünde en güzel yere koyduğu, türlü fedakârlıklar edip adeta tapar gibi sevdiği sevgilinin vefasızlığına sitem eder:

“Başımın tacı yaptım
Gönül ilacı yaptım
Tanrıyla sana taptım
Daha ne istiyorsun?..”

(D.B.K. , s.56)

Şair yine sevgilinin vefasızlığına sitem ettiği aşağıdaki şiirinde bir anda karşısına çıkıp onu âşık eden sevgilinin kendisini öksüz bir çocuk gibi hüznle bırakırken aynı zamanda nasıl umursamaz olduğundan sitem eder:

“(…)
Şimşekti çaktı gitti
Gururla baktı gitti
Ne vefasız yar imiş
Öksüz bıraktı gitti..”

(D.B.K. , s.70)

Vefasız sevgilini onu terk edip “...çeksin gitsin yoluna” demesinden kalbinin çok kırıldığından yakınır. O, bu vefasızlıktan öyle çok incinmiştir ki ne olursa olsun artık ondan uzak olacağını, hiçbir halde onunla yakın olmak istemediğini şu dizelerle ifade eder:

⁷⁷ Necip Fazıl Kısakürek, *Çile- Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004, s. 93.

“(...)

Kuş olsam yine de konmam dalına

Yol olsam uğramam hiçbir falına

Demişsin çekilip gitsin yoluna

Ne kadar kırıldım bilemezsin ki...”

(D.B.K. , s.99)

Şair bu şiirinde sevgilini ona bir gün olsun karşılık vermemesinden yakınır. Başı derde girmiş birinin çaresizce istediği yardıma karşı kimseden yardım görmemesi gibi sevgilinin de onu böylesi zor bir durumda bıraktığından yakınır. Kışta kıyamete sokağa atılan kimsenin evine almadığı biri gibi çaresizlik içerisindeyken sevgilinin ona gönül kapılarını açıp ısıtmamasından böyle yakınır:

“Bir gün şu dünyama ışık olmadın

Belalı başımı darda bıraktın.

Sevgi olup yüreğime dolmadın

Kışta kıyamette karda bıraktın.”

(D.D.D. , s.29)

Bu şiirinde sevgilinin aldattığından yakınan şair sevgilinin içinin başka dışının başka olmasından şikâyetçidir. Sevgili ona gerçek manada sevgisini hiç göstermemiş kalbi ona karşı hep soğuk kalmıştır:

“Hani dört mevsimdin kahpenin soyu

Her daim kışınla aldattın beni.

İçini görmedim bir ömür boyu

Şu sahte dışınla aldattın beni.”

(D.D.D. , s.110)

1.19.4. Kadere Sitem

Kaderin kendisinde yarattığı birtakım duygulardan diğer şiirlerinde bahseden şair farklı bir tema olarak kötü kaderden de şikâyet eder. Kadere kötü olan insanın elinden bir şey gelmeyeceğini ifade eden şair böyle birinin ancak kendi gibi birini

bulduğunda onunla dertleşip içini boşaltarak kendini rahatlattığını fakat nihayetinde yine bu kaderi yaşamak zorunda olup değiştiremediğini anlatır:

“(...)
Ne gelir elinden talihi körse
Kaderi başına hep çorap örse
Kendi gibi yoksul birini görse
Boşalır boşalır dolar gariban...”

(H.M., s.23)

Şair kaderin bile onu kaderine terk ettiğini onu kendi sıkıntılarıyla baş başa bırakıp karşısına hiçbir çözüm yolu bırakmadığını ifade ederek kadere bir sitem gönderir:

“(...)
İsyanım kaderime
Terk etti kederime
Kapıyı üzerime
Vurdu da çıkıp gitti...”

(H.M., s.111)

Fani insan bu dünyaya misafir olarak gelmiştir ve bir gün muhakkak gidecektir. Kadere sitem ederken dünyayı bırakıp gideceğini belirten şair kanayan yarasına tuz basması bakımından kadere sitem eder:

“İşte geldik gidiyoruz
Şen olasın yalan dünya.
Şu kanayan yarama tuz
Sen olasın yalan dünya.”

(D.D.D. , s.72)

Düşmanlığa hayatında asla yer vermeyen şair kardeşin kardeşe haset olmasına dayanamaz. Kalleşlerin dünyasında evladın ataya düşman olması canını sıkır. Güzel şeylerden nasibini alamayan ve bu durumlardan şikâyet ederek bir yaşayan bir de giden pişman der ve aslında cümlenin başına dönerek geçiciliği kabul ettiğini belirtir:

(...)

“Değişen bir şey yok bizim tarafta
Kardeş kardeşe haset,
Evlat ataya düşman.
Bu dünya kalleşlerin dünyası annem
Bir yaşayan
Bir de giden pişman...”

(H.M., s.78)

(...)

“Yaşamın manası bittikten sonra
Seni bir çukura ittikten sonra
Bir başka âleme gittikten sonra
Anlayanın yokmuş varsın olmasın...”

(H.M., s.78)

Şair kimi zaman şikâyetçi olduğu diğer durumlara sitem ederken bu kez vefasız dostları hedef edinir. Günümüzde pek çok insanın dostlarının çıkarları bitene kadar yanında olduğu düşüncesini bu şiirinde dile getiren şair, sevdiklerinin hep onu terk ettiğinden, ona ihanet edip sırtından vurduklarından sitemkâr bir biçimde söz eder:

“(...)

Anladım silinmiş sözlükten vefa
Sevdiklerim geçti hep karşı safa
İhaneti seçti güvendiklerim
Sırtımdan vuruldum belki bin defa...”

(H.M., s.103)

Anneler çocukları için gerektiğinde canını dahi feda ederler. Onları çocukken besleyip, koruyan, büyüdüklerinde bile onlar için içi titreyen annelerdir. “Ağlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar.” sözü bunu en güzel şekilde özetlemiştir.

Şair bu şiirinde annesinin kendisi için yaptığı fedakârlıkları sayıp, kendisi için hep güzel bir ömür dileyen annesinin kendisini unutmasından yakınır:

“(...)
Sevgiyi elekten eleyen sendin
Kundağımı sarıp beleyen sendin
Sağlıklı bir ömür dileyen sendin
Anam niye tezden unuttun beni?..”

(H.M., s.132)

Kaderden sonra aşağıdaki şiirinde de şair insanların vefasızlığından ve dünyanın yalan oluşundan yakınır. Zaten ölümlü olan şu yalan dünyadan giderken asla arkasına bakmayacağından söz ederken kendisini küstüren tüm insanlara sitem eder:

“(...)
Arhama baharsam gahbe dölüyem
Şu yalan dünyada zati ölüyem
Vallaha billaha dorğu söliyem
Yêddi sülaleme küsdüm gêdiyem.”

(S.A.E., s.94)

1.20. Vatan

Şair Tombul yüreği vatan sevgisiyle dolu bir insandı. Hayatı boyunca vatana hayırlı işler yapmak için uğraşmış bir kişilikti. Bunu bir örneği olarak Erzincan yöre ağzını kaleme aldığı “Erzincan Dil Sözlüğü” eserini örnek gösterebiliriz. Çünkü Tombul bu eseriyle Erzincan ağzının yitip gitmesine engel olarak onu yaşatacak en önemli eseri kaleme almıştır. Bunun için de çok büyük emek harcamıştır. İşte bu çalışma onun vatanına milletine olan sevgisini gösterir niteliktedir. Şair, peygamber efendimizin “Vatanımı en çok seven işini en iyi yapandır.” dediği gibi bir şair ve yazar olarak vatanına olan sevgisini bu eseriyle ortaya koyar.

Bunula beraber vatan sevgisini şiirlerinde de işleyen şair okurlarına da bu sevgiyi aşılama gayreti içerisinde. Bu dizelerde şair her zaman ve her yerde, her şeyden de önce vatan sevgisinin geldiğini ifade eder:

“Arkadaş bugün de, dün de
Daima en başta VATAN.

İçtiğimiz sudan önde
Yediğimiz aştta VATAN...”

(H.M., s.41)

Vatanı olmayan bir millet özgürce ne toprağını işleyebilir, ne suyunu kullanabilir belki yaşamasına bile izin verilmez. Bu bakımdan vatan bizim hayat güvenemizdir, içtiğimiz su aldığımız nefestir. Şair bunu şöyle ifade eder:

“(...)
Her görevde ve her hakta
Her odakta, her mihrakta
Havada, suda, toprakta
Mezardaki taşta VATAN...”

(H.M., s.41)

Vatanında özgür olmayan bir milletin namusu da canı da tehlikededir, korunmasıdır. Bu sebeple candan da yardan da önce “VATAN” gelir. Vatan için her şey feda edilir. Türk bayrağının kırmızı olmasının nedeninin şehitlerin kanı olduğunu düşünürsek vatanını seven her bir ferdi onun için canını ortaya koymaktan çekinmediğini daha iyi anlarız.

Şair Tombul’da vatanı için gerekirse kanını dahi feda edeceğini söylerken işte bu fedakâr milletin her bir ferdi adına söylüyor. Mehmet Akif’in İstiklal marşında “Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak, sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.” dediği gibi memleketin her bir hanesini yıkmadıkça bizi bölemeyeceklerini Tombul böyle dizelere döker:

“(...)
Vatan namusumuz, vatan canımız
Uğruna akmayı bekler kanımız
Düşmanla dost olsa da dört bir yanımız
Biz yaşarken bölemezler TÜRKİYEM...”

(H.M., s.112)

Sonunu bilmeyen, zevkten sarhoş olanların ister dağlı olsun ister obalı ulaşacağı bir yer yoktur ve hatta o geriler. Vatan sınırlarını çok önemseyen insan çok çalışmalı ve ülkesi için en verimli şekilde üzerine düşeni yapmalıdır:

“(...)
Vatanın sathına sıçradı yalım
Gittikçe büyüyor unutmayalım
Sonunu bilmeyen dağım, obalım
Zevkten sarhoş olup bayılmaktadır...”

(D.D.D, s.138)

1.21. Nasihat

İnsan her ne kadar hayatı eğlencelerle dolu dahi olsa aslında yalnızca dışarıya öyle görünür. Oysa gerçekte unutmaya çalıştığı dertleri, bastırmaya çalıştığı duyguları vardır.

Şair hayatı tüm gerçekleriyle yaşayanların acı ve ıstırapla dolu sıkıntılı bir hayat geçirdiklerini pek çok şiirinde ifade etmiştir. Bu şiirinde ise hayatı ciddiye almayan, dertlerini unutup eğlencelerle hayatını geçiren insanların aslında mutlu olmadıklarını sadece yüzlerine öyle gösteren bir maske taktıklarını ifade eder. Aslında hayatını gırgıra almanın; gerçekleri görmezden gelmek, sorunları ertelemek, yüze maske takmaktan başka bir şey olmadığını ima eder:

“(...)
Gül kedere, gül neşeye
Dertlerini at köşeye
Kör talihi kat şişeye
Hayatını al gırgıra.

Bir maske de sen taksana
Dünyaya tersten baksana
Nasihatim olsun sana
Hayatını al gırgıra...”

(H.M., s.62)

İnsan birini sevdiğinde ondan başkasını görmez gözü. Hayatına bir başkasının girebileceğini düşünemez bile. Sevdiğini kaybetmeyi, ölüme eşdeğer görür. Oysa

hayat her geçen gün yeni yaşantılar sunar, yeni insanlar çıkarır insanın karşısına. Bu yüzden bir tek kişiye hayatını bağlamak, her ne olursa olsun ondan vazgeçmemek doğru değildir. İnsan eğer kendisini aldatan, sürekli üzen birini sevdiyse eğer vazgeçmeyi bilmeli önüne bakmalıdır. Belki de doğru kişi o değildir, belki de kendisin mutlu edecek kişi bir başka yerde bir başka zamanda karşısına çıkacaktır. Şair bunu şu dizelerle anlatır:

“(...)
Hep aldatıp üzecekse
Seni mutsuz edecekse
Bırak gitsin gidecekse
Şu dünyada kız mı bitti?”

(H.M., s.100)

“Birlikten kuvvet doğar.” atasözünden hareketle denilebilir ki birlik olan bir insan topluluğunu yıkmak zordur. Bunun en güzel örneğini Kurtuluş Savaşı’nda milletimiz göstermiştir. Şair bu şiirinde birlik beraberlik mesajı verir. Ona göre bir toplumun yolu, değerleridir. Bu değerler toplumu bir arada tutar ve insan topluluğunu “millet” yapar. Bir insan toplumdan yani bu birlikten uzak kalırsa değerlerinden de uzak kalır. Böyle olunca da yolundan ayrılmış olur. Çünkü yalnız kalan birini başka şeylere yönlendirmek çok kolaydır. Şiirde yalnız kalanın aklını çelmenin, yolundan şaşırmanın kolay olduğunu; birlik olanların ise kolaylıkla benliğini kaybetmeyeceği belirtilir:

“(...)
Sırt sırta verin ki devrülmeysesiz
Şaşurdup yoluzdan çevrülmiyesiz
Ahlız nerde galdı gıvrılmıyasız
Birbirinizden yardım alamaya bahın..”

(S.A.E. , s.48)

Şiirlerini halk odaklı yazan şair nasihat vermeyi de ihmal etmez. Gölge vermeyen ağacı kes, çüte gitmeyen öküzü sat çünkü rencber sayılmazsın bunlarla diyerek okuyucuya öğüt verir. Altından kalkabildiğin şey yap der:

“Ağacı kes gardaş kölge êtmiyse
Öküzü sat eger çüte gêtmiyse
İreşberlik senin neye ilazım
Altından gağmaya gücün yêtmiyse.”

(S.A.E. , s.89)

Yukarıdaki şiirlerden farklı olarak erdemli davranışlara değinir. Kendini tanıyan insan bilgedir ve onun gerdanlığı akliselim olmasıdır der. İrade üzerine eğilir:

“(…)
Güzeli çirkinden ayıran nedir?
Işığın ötesi niye gölgedir?
Kendini tanıyan insan bilgedir
Akliselim gerdanlıktır bilesin…”

(H.M., s.114)

Geleceğe dair hiçbir şey yapmayan milletler yok olmaya mahkûmdur. Çünkü zaman nankör bir dosttur, güvenen yanılır. Eğer insan tedbirde kusur ederse kaybetmeye mahkûm olur. Şair şiirde bunları nasihat ederek okuyucununun heybesini doldurur:

“Mazisiyle övünen istikbalde yok olur
Geleceği düşün ki geçmişten ders alalım
Nankör bir dosttur zaman güvenenler şok olur
Tedbirde kusur etme kaybetmeden kalalım
Geleceği düşün ki geçmişten ders alalım…”

(H.M., s.124)

Sevdadan yana mutlu olan azdır. Başlangıçtaki süreçten ziyade ayrılık süreci insanı yoran, tüketen bir süreçtir. Bunu bilen şair bu konuda nasihatte bulunur:

“(…)
Şu kahpe dünyanın cevrine kanma
Kimseyi gönülden vefakâr sanma
Vazgeç bu sevdadan boşuna yanma
Sanki terk edilen ilk âşık sensin…”

(D.D.D. , s.41)

Metin Tombul'un yukarıdaki şiiri Neşet Ertaş'ın aynı temada yazılan türküsünü akıllara getirir:

“Hep sen mi ağladın hep sen mi yandın
Ben de gülemedim yalan dünyada
Sen beni gönlünce mutlu mu sandın
Ömrümü boş yere çalan dünyada

Ah yalan dünyada yalan dünyada
Yalandan yüzüme gülen dünyada

Sen ağladın canım ben ise yandım
Dünyayı gönlümce olacak sandım
Boş yere aldandım boşuna kandım
İrenge gözümde solan dünyada”⁷⁸

Şairin herkese güvenilmemesi gerektiği ile ilgili yazdığı mısralar kalemi kuvvetli padişahlardan Yavuz Sultam Selim'in şiirini akıllara getirir.

“(…)
Herkesi dost, ahbap sanma
Dolduruşa gelip kanma
Alevlenip birden yanma
Dumanlanıp tütmeye bak…”

(D.D.D. , s.59)

“Sanma şâhım herkesi sen sâdıkâne yâr olur
Herkesi sen dost mu sandın belki ol ağyâr olur
Sâdıkâne belki ol bu âlemde dildâr olur
Yâr olur ağyâr olur dildâr olur serdâr olur.”

⁷⁸ <https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=3462>. (Erişim tarihi: 12.06.2018)

(Şahım sen herkesi kendine sadık dost sanma
Sen herkesi dost sanma belki o düşmanın olur
Belki o kişi âlemlerde sözü geçen olur
Dost olur düşman olur sözü geçen olur hükümdar olur)⁷⁹

Şair aşağıdaki şiirinde bencil olmamak gerektiğine, insan kin tutarsa çöldeki deveden farkı kalmayacağına değinir. Her daim kendisine güveni olan insan olmak için bu yolda azimle yürünmelidir:

“(…)
Benlikten kaçın ki sevenin olsun
Kin tutmak çöldeki devenin olsun
Her daim kendine güvenin olsun
Bu yolda azimle yürünür dostum.”

(D.D.D , s.94)

“(…)
Ahlıy başa topla dorğu şeyler yap
Gelmişdeñ geçmişden accuğ hêsse gap
Gaderin tut gibin silkip de ehbab
Yêrinen bir etmesini bekleme.”

(S.A.E., s.61)

“Çalış didin çağa yetiş
İyi değil bak bu gidiş
Alfabeye bile girmiş
Oku yavrum ilk konuyu
“Uyu uyu, yat yat uyu”…

(D.D.D, s.140)

⁷⁹ Yavuz Sultan Selim, *Yavuz Sultan Selim Divanı*, Çev: Ali Nihat Tarlan, Kökler Derneği Yayınları, Yayın Tarihi: 01.01.2016, s.239.

1.21. Siyasi Söylemler

Şair hayatı boyunca siyasetten uzak durmuş olsa da bazı şiirlerinde siyasi söylemlerde bulunmuştur. Fakat siyasi söylemleri ikirciklik yaratan ya da partizanlık içeren türden değildir. O toplumun genelini ilgilendiren ve bütünü kapsayan sorunlardan bahseder.

Şair bu şiirinde devleti ayakta tutan temel ilkelere biri olan laikliğin bozulmasından hüznle bahseder. Toplumun nizamını sağlayan ve her türlü inanç için özgürlük tanıyan bu ilkenin zarar görmesi şüphesiz herkes için sorunlar getirecektir. Bu yüzden şair bundan bahsederken gözünden kanlı yaşlar aktığını ifade ederek aslında bu ilkenin bozulmasıyla zarara uğrayan ve gözlerinden yaşlar akan bütün insanların acısını dile getirmiştir. Ona göre laikliğin bozulması özgürlüğün göçmen kuşlar gibi ülkeyi terk etmesi gibidir. Çünkü laiklik ilkesi her kesim için inanç özgürlüğünü sağlamaktadır.

Laikliğin bozulmasıyla ülkede oluşan kutuplaşma zamanla kanlı olayları da beraberinde getirmiş birçok kişi bu olaylar neticesinde acı bir şekilde katledilmiştir. Şiir bu acı olayların yaşanmasıyla birçok insanın tatlı rüyalarının kâbusa dönüşmesinden bahseder. Çünkü her geçen gün yeni bir olaya uyanan, yeni bir cinayet haberiyle sarsılan ülkede artık kimse rahat bir uyku uyuyamaz olmuştur:

“(...)

Düştü lâikliğin temel taşları

Aktı gözümüzün kanlı yaşları

Behey özgürlüğün göçmen kuşları

Güle güle gidin uğurlar olsun!...

Bombanın piminde kaldı korkular

Kâbusa dönüştü tatlı uykular

Bahriye Üçoklar, Uğur Mumcu’lar

Güle güle gidin uğurlar olsun!...”

(H.M., s.68)

1.22. Düşlere Sığınma

İnsanı yaşatan en temel şeydir, ümitleri. Ümit etmek ekmekten, sudan daha elzemdir. Ama bir insan çok zor şartlarda dahi yaşamına devam ediyorsa mutlaka hayattan beledikleri vardır: Güzel günlerin bir gün geleceğine inanıyordur.

Şair Tombul'da bu dizelerle aslında birçok insanın ortak beklentisini, belki de yaşama sebebini anlatmak ister. Kalbine dokunacak, onunla hemhal olacak bir dost kalbi bu belki; belki de özlemlerle belediği, bir gün geleceğine inandığı yâri... Her ne kadar “yoruldu göz bebeklerim...” dese de ümidini yitirmiş de değil, hala onun yolunu gözler durur; bir gün geleceğine inanarak:

“(...)
Sahil boyunda her akşam
Birinin gelip
Elimden tutmasını beklerim
Sevgi dolu yürekleri görmekten
Yoruldu göz bebeklerim...”

(H.M., s.75)

İnsanlar hayatları boyunca birçok sıkıntıya göğüs gererler. Şair burada dertlerin zamansız ve habersiz gelmesinden yakınır. Zira dertler çoğu kez geliyor demez. Bir anda çıkagelir ve siz onunla başa çıkmak zorundasınızdır. Ne olursa olsun bir şekilde hayata tutunmak, yaşamak istersiniz. Şair “Yaşamı her sabah koştuğu yerden bağıyorum amma gel bana sor...” diyerek başına gelen her sıkıntıya bir şekilde göğüs gerip yaşama yeniden tutunmasından bahsederken aslında bunu ne büyük sıkıntılarla atlattığını da ancak kendisinin bileceğinden bahseder:

“(...)
Dertler sıra sıra çekilmez türden
Selamsız sabahsız bastırır birden
Yaşamı her sabah koştuğu yerden
Bağıyorum amma gel de bana sor...”

(H.M., s.67)

1.23. Birilerine Yazdığı Şiirler

Tombul hayatına etki eden birçok kişiye şiirler yazarak onları eserleriyle bâki kılar. Belki de bu suretle şiir yazdığı kişilere olan minnet borcunu ödemek ister. Aşağıdaki şiiriyle de ebediyete intikal eden Ümit Yaşar Oğuzcan'a ölümünün ardından veda eder. Kendinde derin izler bırakan her insan gibi, eserleriyle ona yol gösteren, kendisine örnek aldığı büyük şairlerden biri olan Oğuzcan'a bir nevi minnet borcunu ödediği görülür.

Şiirleriyle birçok insanın aslında ortak duygularına tercüman olan Oğuzcan ölümüyle birçok Metin Tombul'un şiirini öksüz bırakmıştır. Çünkü Tombul'a göre onun şiirlerinin ana babasıdır şair. Hele ki yarım kalmış dizeler adeta büyümemiş bir çocuk gibi yarım kalır ve kimse tamamlayamaz onun eksik yanını artık.

Ümit Yaşar Oğuzcan'a...

“Çok erken etti ilham perisi

Sonsuz bir uykuya yattı Oğuzcan.

Öksüz kaldı mısraların gerisi

Sevgiye hasreti kattı Oğuzcan.”

(H.M., s.77)

Tombul'un hayatında çok önemli bir yere sahip olan kişilerden biri de “Baba Turan” lakaplı Turan Yılmaz'dır. Baba Turan çocukluğundan beri Tombul'un yanında olmuş; neredeyse bütün sergüzeşt-i hayatına ortak olmuş kadim dostudur. Bu sebeple bu koskoca ömre ortaklık eden o kadim dosta da elbette şiirlerinde yer vererek ona olan minnet borcunu öder.

Baba Turan oldukça hareketli bir hayat sürer. Belki de Tombul'la bu sebeple bu kadar uzun süre dostluklarını muhafaza etmişlerdir. Zira bu iki dostun da bu konuda birbirinden aşağı kalır yanı yoktur. Baba Turan lakabının hakkını veren bir insandır. Tombul'un ifadesiyle “O bir güneş” olmuş yol göstermiş, aydınlatmıştır hep çevresini.

“Onu size tarif etmek

Dünyanın en zor işi

Kimse yaşamamıştır

Böyle macera dolu geçmişi.
O bir güneş,
O bir ışık şulesi
Gözlerimize vuran,
Merhaba dostum
Merhaba insanların hası
BABA TURAN!..”

(H.M., s.120)

(Canım kardeşim Volkan Saraçoğlu'na otuz ikinci yaş günü hediye)

Volkan Saraçoğlu şairin liseden arkadaşıdır. O yaşlarda en samimi olduğu insandır. İleriki yaşantısında tiyatrocuyu olmayı seçen Saraçoğlu Metin Tombul'un birlikte oyunlarda yer aldığı isimdir. Aşağıdaki şiirini ona yazar. Kendisi için ifade ettiği anlamı mısralarına döker şair:

“(...)
Yanık bir Anadolu türküsü gibi
Çınlarken kulaklarında
Hayat treninin raylarda çıkardığı ses
Ve bu trenin içindeki herkes
Gözlerini kısıp korkudan
Kuşkuyla bakarken istikballerine
Çık şu sahneye kulisten
Okula geç kaldığın günlerdeki gibi koşarak.
Senin gönlün genç koçum
Otur tezgâhın başına
İlmek ilmek işle hayatı
Halı dokurcasına.
Çık şu sahneye artık
Yıllara meydan okurcasına...”

(H.M., s.137)

(Sevgili karıma 43.yaş günü hediým)

İnsanı şair eden, şiirler yazdıran en temel duygudur “aşk”. Nerede sizi efkârlandıran bir türkü dinleseniz yahut nerede yürek tellerinize tezene gibi vuran bir nağme işitseniz bilin ki mayasında aşk vardır. En unutulmaz türküler, en efsane hikâyeler, en yaşanılabilir ya da en acınası hayatlar hep bu duygudan doğmuştur: Karakoç’un Mihriban’ı, Tahir’in Zühre’si Feride’nin Kamran’ı ve daha niceleri... Hepsisi de bir aşk ağacından zuhur eden meyvelerdi.

Şair Metin Tombul’da elbette herkesin içtiği bu aşk şarabından içmişti. Onun ilk aşkı vefatına kadar hep yanında olmuş sadık yâri de Öznur Hanım’dı. TOMBUL da her âşık gibi bu sadık yârine pek çok dizeler döktü elbet. İşte bunlardan bir tanesinden birkaç dize:

“(...)
Olmasın sıkıntın ya da bir derdin
Gülmeyi bırakma başkalarına
Yaşamayı her şeyden çok severdin
Daha bir umutla sarıl yarına
Gülmeyi bırakma başkalarına...”

(D.B.K. , s.64)

Bu dizelerle Öznur Hanımın ne kadar hayat dolu olduğunu yaşamayı seven yaşamdan tat almasını bilen bir kadın olduğunu anlatırken bir yandan da ona “Gülmeyi bırakma başkalarına...” diyerek başkaları gülsün diye kendini hırpalayıp üzmemesini, hayata başkaları için değil kendisi için daha sıkı sarılmasını tembih ediyor:

Metin Tombul ilk eşini kaybettikten sonra bir süre çok sıkıntı çekmişti, yalnızlık duygusu her yanını kaplamış yaşama sevincini elinden almıştı. İşte bu yalnızlık içerisindeyken Vâlâ Hanım’ı buldu. Onunla birlikte Metin Tombul adeta ikinci baharını yaşadı. Hayatını birleştirme kararı aldığı ikinci kişi olan Vâlâ Hanımla birlikte yeni bir aşk yaşadı Tombul ömrünün son demlerinde. Kendisine yeniden hayat aşıl原因an vefatına kadar yanında olan Vâlâ Hanımı adeta zemheri ayında gelen yazı benzetti. Çünkü onu bu yalnızlık belasından kurtarmış ona hayat olmuş bu kadın onu

yeniden yaşama bağlamıştı. Tombul umutlarını yeşerten bu kadına kendisi de umut olmak istediğini şu dizelerle ifade ederken artık onsuz bir hayat düşünemediğini de ifade eder:

(Vâlâ'ya)

“Ellerini ver bana
Sımsıcak bir yaz sabahı gibi
Hayat dolu olsun.
Umutlarını koy avuçlarımın içine
Bereketli topraklarda
Filizlenip ağaç olsun.
Arzularını koy bebeklerime
İstedığın her şey
Gerçek olsun.
Yüreğini koy
Alev alev yanan yüreğimin üzerine
Işıltılı bir deniz olsun.
Dudaklarını koy dudaklarımın üstüne
Aşkımızı kutsayan
Mühür olsun.
Sensiz geçecekse
Bundan sonrası ömrün
Zehir olsun...”

(D.D.D , s.37)

Metin Tombul ilk eşinin ölümüyle büyük bir ıstırap yaşamış, uzun süre etkisini üzerinden atamamıştı. Eşinin ölümünün ardından yazdığı bu şiiriyle sevdanın meyvesinin yenmeye başladığı, hayatlarının en mutlu dönemlerinde gelen bu zamansız ölüme kırgınlığını dile getiriyor:

(Öznur'a)

“Mutluluğu yudum yudum içerken

Sevdamızı hasat edip biçerken
Günlerimiz muhabbetle geçerken
Bırakıp gitmenin zamanı mıydı?”

(D.D.D , s.43)

Şair Metin TOMBUL dostlara çok değer veren daimi dostluklar kurmaya çalışılan biridir. Dostluklar zor elde edilir fakat kolay yıkılır. İşte Metin Tombul bu dostlukların muhafazası için gerekirse hoşuna gitmeyen bir şeyi de hoş görmeyi bilmiş dostlarını kolayca kalbinden çıkartmamıştır. O elde edilen dostlukların bekası için kendi menfaatini de terk etmiş kimseyi darda koymamıştır. TOMBUL dostluk anlayışını yine bir dostu olan Erol Erdal AYDIN'a ithafen yazdığı şiiriyle anlatır:

(Dostum ve mesai arkadaşım Erol Erdal AYDIN'a)

(...)

“Ben dostlarımı meyhanede, barda bırakmadım,
Sevdiklerimi bir gün olsun darda bırakmadım.
Anlamasalar dahi hoşgörüde bulundum
Kahredip de kalbimden dışarda bırakmadım...”

(D.D.D. , s.30)

Reşat Pembecioğlu ve Erdal Erol Aydın'ın anısına:

“Biten günün ardından yorgun saatler başlar
Akşamlar bizim olsun ANASINI SATAYIM!
Adres “HALEP RESTORAN” buyurun arkadaşlar
Çilemiz orda dolsun ANASINI SATAYIM!...”

(H.M., s.42)

Tombul yaşama sevinci olan ve hayatı dolu dolu yaşayan bir insandır. O hayatın her anını değerlendirmeye çalışmış ümit ettiği şeyin peşini bırakmamıştır. Ona göre yaşıyorsan eğer bu hayatı senelerin getirdiği yorgunluğa aldırış etmeden coşkuyla yaşamaya devam edeceksin. Ve bir coşku tutturdun mu sadece o anı değil devamına da yayarak o coşkuyu sürdüreceğün hayatın tadına varacaksın. Dünyada var

olduğunu göstereceksin; iz bırakacaksın ya da en azından bu uğurda uğraşı vereceksin.

İnsan kendine verdiği değer nispetinde değer görür. Tombul, her insanı bir güneş gibi görür. Güneşin ışığı sıcaklığı gibi herkesin de bir yetisi vardır etrafına yayacak. Ama kimi insan bulutların arkasına saklanırken kimiye tüm nurunu yayarak etrafa. TOMBUL da böylelerindenidir. O var olan tüm yeteneklerini sergilemiş hep hayatta “Ben de varım.” demiştir. Ona göre insan zamanın akışına da aldırış etmemeli. Bir kum saati gibi her geçen saniyenin ömrümüzü tükettiğini bilsek dahi korkmadan ve inatla hayata tutunmalı, varlığımızla iz bırakmalıyız. Metin Tombul yaşama dair bu düşüncelerini Ayşe Kaloğlu’na yazdığı şu dizelerle ifade eder:

(Ayşe Kaloğlu’na)⁸⁰

“Yaşamaksa yaşadığın
Senelerin ardına sığınmadan
Ben de varım bu dünyada diyerek yaşayacaksın.
Coşkunu anlık değil
Gününe geceme yayarak sürdüreceksin.
Saklanmayacaksın güneşlerin bulutların arkasına saklandığı gibi,
İğreti durmayacak yüzünün kenarında gülücüklerin
Zamansız açmış çiçeklere inat.
Seyretmeyeceksin kum saatinin
Gözünün önünde boşaldığını!
Ve korkunun,
Gözlerinden umut ışığını
Yavaş yavaş çaldığını!”

(D.D.D, s.73)

İnsanın ömründe en büyük tesir sahibi olan kişi ilk öğretmeni olan annesidir. Hayata gözlerini açtığında, ilk lokmanı yediğinde, ilk adımlarını attığında, okula başladığında, mezun olduğunda, evlendiğinde hep yanında olan şefkatiyle onu büyüten

⁸⁰ Metin Tombul’un eşi Vâlâ Atabey Tombul’un kız kardeşi.

kişidir annesi. Bu sebeple ki insan kaç yaşında olursa olsun annesini kaybettiğinde kendini öksüz kalmış gibi hisseder.

Metin Tombul da annesini kaybettiğinde büyük bir acı yaşamış, bu acısını şiirlerine yansıtmıştır. Tombul uzun yıllar ailesinden uzak yaşamıştır. Bu sebeple zaten içinde annesine karşı bir hasret saklar. Onu bazen memleketine gelip görse de özlemi tam olarak gideremez. Bu sebeple ki annesinin ölümü ona çok bağlı olan Tombul'u çok derinden etkilemiştir. Bu dizelerle bu ölüme karşı olan üzüntüsünü ifade ederken annesinin ömrü boyunca sıkıntılı bir hayat yaşamış olması da onu ayrıca kederlendirir:

(Annesine)

“(…)

Kahırla yaşadın, mihnetle doydun

Giderken kalbimi çok derin oydun

Elini elimin üstüne koydun

İçten içe güldün anlayamadım.”

(D.D.D , s.85)

Her insan hayatında güvenebileceği bir dosta muhtaçtır. Yüreği yandığında yüreği yanan, umutlarına, hayallerine, mutluluklarına ortak olacak birini arzu eder herkes. Onunlayken güvende hissettiği ve hissettirdiği bir yüreği yanında görmek ister her insan. Ve çok azı buna muvaffak olabilir. Metin Tombul'da bunlardan biridir. Onun “özlediğim rüya” olarak tabir ettiği bu dostluk kavramını tam olarak üzerinde taşıyan biridir Metin Yıldırım. Metin Tombul bu hissettiklerini şu dizelerle anlatmış:

(Metin YILDIRIM'a)⁸¹

“(…)

İnsanlar her daim dosta muhtaçtır

Gönüller gözlerden daha da açtır

Vefalı bir yürek arardım kaçtır

Sende özlediğim rüyayı gördüm.”

(D.D.D , s.87)

⁸¹ Erzincanlı şair. Metin Tombul'un arkadaşıdır.

(Erzincan Lisesi Mezunlarına)

Tombul'un hayatında önemli bir yere sahip olan Erzincan Lisesi, Erzincan'ın en gözde liselerindendir. Tombul yakın dostlarından birçoğuyla burada tanışmıştır. Çocukluktan gençliğe geçişin yaşandığı lise yılları birçok insan gibi Metin Tombul'un de en heyecanlı tabiri caizse en hovarda yıllarıdır. Bu yüzden bu liseyi ve burada edindiği arkadaşlıkları unutmaz, şiirlerine konu eder.

Günümüzde halen süre gelen Erzincan Lisesi mezunlarının bir araya gelip hasret giderdiği, dostluklarını tazeleyip pekiştirdikleri lisenin pilav günü toplantıları Tombul'un tabiriyle senelere meydan okuyan dostlukların bir göstergesidir.

Şair burada edindiği dostlarına çok önem verir, onları gönlünde önemli bir yere koyar:

“(...)

Senelere meydan okuyorsunuz

Yüreklerde sevgi dokuyorsunuz

Buram buram hasret kokuyorsunuz

Gönülden gönüle girene kurban.”

(D.D.D , s.93)

Tevazu; insanın kendini diğer insanlardan üstün görmemesi, böbürlenmemesi demektir. Evrensel bir olarak hemen her toplumda güzel ahlak olarak nitelendirilir. Mevlana'nın yedi öğüdünden biri olan “Tevazu ve alçak gönüllükte toprak gibi ol.” sözü tevazunun İslam âleminde ne kadar önemli bir erdem olduğunu göstermektedir.

Metin Tombul'da Umut Fırat'ın şahsına yazdığı bu şiirinde tevazu sahibi insanın nasıl olması gerektiğini anlatır. O, tevazu sahibi insanı iyi insan olarak nitelerken iyilerin alçakta barındığını, kendisini kimseden yüksek görmediğini ifade eder. “İyiler kemikten arınır” diyerek tevazu sahibi insanın kemik gibi sert eğilmez olması gerektiğini ifade eder.

(Umut Fırat'a)

“Kendini yüksekte görmekten sakın

Tevazu alçakta barınır dostum.

Gözünü aç da bir çevrene bakın

İyiler kemlikten arınır dostum.”

(D.D.D, s.94)

Metin Tombul’un çok değer verdiği bir ağabey gibi saydığı dostlarından biri de Ahmet Dumlu’dur. Tombul’a göre Ahmet Dumlu dostluğa çok kıymet veren, kuvvetli dostlukları olan bir insandır. O dostlarını hep umutla doldurur. Onları ümitsizlikten korur, adeta bir çınar gibi dostlarını gölgesinde korur, kollar. Bazen abilik bazen babalık yapar dostlarına. Ahmet Dumlu’nun ölümüyle de hem bir dost hem de bir ağabeyi kaybeden Tombul bu dostunun arkasından bu dizeleri yazarak nasıl birini kaybettiklerini diğer dostlarına da anlatır:

(Ahmet Dumlu Ağabeyime)

“(…)

Dostluğu kaviydi, sevgisi pekti

Umut tarlasına çok tohum ekti

Dünya mihnetinden elini çekti

Dostlar bugün koca bir çınar gitti.”

(D.D.D , s.98)

Metin Tombul sosyal pek çok konuya değindiği gibi engellilerin yaşam sıkıntısına, çektiği ıstıraba da değinir. Ona göre engelli olmak kaderde olan bir şeydir. İnsanın mantığı kabul etmez; sürekli bir sebep arar hatta bazen bir suçlu arar engelliler. Öyle ki bu aranılan suçlu bazen Yüce Yaratıcı bile olur ve ona karşı bir isyan dile gelebilir. Metin Tombul’a göre kaderde olana itiraz edilmemeli, insan böyle bir durumda isyan etmemelidir. Çünkü alın yazısında olan silinmez, insan elinden bir şey gelmiyorsa bu durumu kabullenmelidir. İsyen etmek çözüm getirmediği gibi daha fazla ruh sıkıntısına sebep olur. Bu yüzden kaderde olana boyun eğmekten başka çare yoktur:

(Engelli kardeşlerimize)

“Özürlü olmak eğer alinyazında varsa

Kadere darılmakla bir şey geçmez eline.

Mantığın kabul etmez, bir de suçlu ararsa

Kahrolası bir isyan yerleşmesin diline.”

(D.D.D , s.99)

(Cengiz Bahşı'ye)⁸²

Çırahane Metin Tombul ve arkadaşları için son derece önem arz eden bir kafedir. Hem şair ve çevresinin sık sık buluştukları bir mekân olması hasebiyle hem de eski tarihlerden kalma birçok eşyanın bulunması şehir kültürün yaşatılması açısından çok önemlidir. Mekânın sahibi Cengiz Bahşı Tombul'un sevdiği bir arkadaşı olduğu için şair ona da şiirlerini yazar:

“(...)

Hakkını ödemek olmazsa nasip
Yollarım gönülden bir sayfa kesip
Mısralar yol bulur ruhunda esip
Yollar kapanırsa karda iz olsun.”

(D.D.D , s.100)

(Halil İbrahim Özdemir'e)

Yayın hayatından arkadaşı olan Özdemir Tombul'un sipariş üzerine kitabına şiir yazdığı kişidir. Erzincan Yazarlar Birliği'nin kurucusudur. Şair ona da şiir yazmaktan geri durmaz. Sevgini dile getirdiği aşağıdaki şiirde yer yer yapılan övgüler ile Özdemir'in Tombul için ifade ettiği değer açıkça görülür:

“(...)

Beni bağlamıyor kökenin, rengin
İnsanın makbulü gönülce zengin
Halil İbrahim'sin yüreğin engin
Bunda da onandım Allah vekilim.”

(D.D.D , s.102)

Tombul milli duyguları son derece fazla olan bir şairdir. Birçok isme bu anlamda şiir yazan şair Cumhuriyetin temellerini atan Atatürk'e de şiir yazmayı ihmal etmez. Yaptığı tanımlar ile sevgisini dile getirerek her vatandaş gibi bir mihnet borcu olan Mustafa Kemal'e de şiir yazar.

⁸² Erzincan'da Çırahane'nin sahibi.

(Mustafa Kemal Atatürk'e)

“(…)

Delikanlım, BOZKURT'um, behey aslan yavrusu
Seni ben bir yerlerden tanıyorum doğrusu
AVRUPA'yı titreten koca OSMANLI mısın?
Vurulursun ölmezsin sen dokuz canlı mısın?.

Korkutuyor heybetin
Söyle TÜRK müsün yoksa?
Aslan yeelim benim
ATATÜRK müsün yoksa?..”

(D.D.D , s.137)

(Anneme)

Temaları bakımından şiirleri incelerken annesi kısmında uzun uzun örnekleri inceledik. Aşağıdaki şiirler Tombul'un annesine yazdığı başka şiirlerdir. Yazdığı şiirlerle duygularını cömertçe tarif eden şair annesine yazdığı şiirlerin genel teması olarak özlemi seçer.

“Burcu burcu esen şu serin rüzgâr
İçime doldukça hasret kokuyor.
Her akşam yeniden basıyor efkâr
Uzakta oldukça hasret kokuyor.”

(S.A.E., s.29)

Annesinin kendisini unutmasına içerleyen şair acısının hiçbir şekilde dinmesine ve yıllar geçse de yüreğinin sönmemesine değinir. Bunda Tombul'un uzun yıllar annesinden uzakta yaşamasının etkisi vardır:

“(…)

Yıllar yüreğimi söndüremiyor
Gideni geriye döndüremiyor
Acımı hiçbir şey dindiremiyor

Anam niye tezden unuttun beni?..”

(H.M., s.133)

(Hah Köyü’nde yetişen; sazı güzel, sesi güzel meşhur Kor Essan’a)

Tombul’un köyünde hem sazı hem sesi güzel olan birisidir şairin şiirini ithaf ettiği. Sesinin güzel olmasında ötürü şair arkadaşının bu özelliğini imgesel bir biçimde ele alır. Güzel olan sesiyle Kor Essan’ın günde en az bin kez yarasının kanattığını ve onu adeta geçmişe götürdüğünü ifade eder:

“(..)

Kalbimin derinlerinde

Günde bin kez kanayan yarama

Neşter vurur gibi

Vur sazın böğrüne parmaklarını

Seslen geçmişin unutulmuş gecelerine

Seslen gücünün yettiğince be ESSAN

Seslen hele...”

(S.A.E. , s.51)

Memleket hasreti gurbette yaşayan herkesin içinde vardır. En güzel yerlerde de yaşasa her insan memleketini özler. Oralardaki dostlarını arar, anılarını anımsayıp tekrar yaşamak ister belki de. Bundandır ki “Bülbülü altın kafese koymuşlar, ah vatanım demiş” sözü herkesin dilindedir.

Şair hayatının büyük bir bölümünü memleketi Erzincan’dan uzakta geçirmiştir. Bu sebeple içinde hep bir memleket hasreti yanar, yakar. O bu hasreti kimi zaman şiirlerine de yansıtır.

Bu şiirinde “Vuslatı bırakma mahşer gününe” diyerek ölmeden evvel memleketine gidip hasret gidermek istediğini belirtir. Şiirinde memleketinden bazı yerlerin isimlerini de zikreden şair Erzincan’ın dağını, taşını, deresini, tepesini bile özlediğini; buraların burnunda tüttüğünü ifade eder:

(Erzincan’a)

Eserlerini verme sebebi olan, birçok çalışmasını ithaf ettiği Erzincan şairin nazlısıdır. Dolayısıyla memleketine de şiirler yazar.

“(...)
Kahrederek hayatının dününe
Vuslatı bırakma Mahşer Günü’ne
Kırklar Tepesi’nden, Vavgirt yönüne
Üveyikler uçtuğunda bul beni...”

(S.A.E., s.73)

(Erzincan’ın Hah köyünde Sanbeyler’in Mehmet SONAT ağabeyime)

Birçok kişiye şiir yazan Tombul işi şairlik olduğu için sevgisi net bir şekilde ifade etme hakkı bulur:

“(...)
Vardığında yalnızlığın farkına
Dalsın bakışların Aslan Harkı’na
Tükür gitsin şu feleğin çarkına
Kahırlanıp etme ar MEMMED ABİ!..”

(S.A.E., s.82)

(Erzincan kızları için)

“(...)
Dayanmıyor yürek benden pes artık
Cezası ne ise durma kes artık
Uygula yasayı mührü bas artık
Bu şehrin kızları güzel Hâkim Bey...”

(S.A.E. , s.91)

Erdal Atabeyli’ye

“(...)
Elini sıkıldığında birinin
Sevgini göstererek coşkuyla sıkacaksın
Sevdiklerinin karşısına
Yapmacık tavırlarla değil
Gerçek kimliğine çıkacaksın...”

(H.M., s.50)

“Çocukluk arkadaşım, sevgili kardeşim Selami Sonat’a.”

“Deli dolu yaşadığımız yıllarda
Çok sevdiğim bir arkadaşım vardı
Hüzzam makamından şarkı söyler
Fıstıkî makamdan ıslık çalardı.”

(H.M., s.84)

1.24. Tabiat

Tabiattaki düzene biraz olsun dikkat eden herkes şüphesizdir ki hayretler içerisinde kalır. Yüce Allah’ın Nazım isminin azami derecede görüldüğü tabiat pek çok sanatçının olduğu gibi Metin Tombul’un da şiirlerine konu olur.

Tombul aşağıdaki şiirinde tabiattaki düzene olan hayranlığını ifade ederken “...ağzı bir karış.” sözünü tekrar ederek şaşılacak derecede müthiş bir intizamın tabiata yerleştirildiğini ifade eder. O, bu nizamın hayret verici oluşuna doğadaki farklı unsurlar üzerinde kişileştirme yaparak daha çok dikkat çekmek, nazarları doğaya çevirmek ister. Şair, doğada yaptığı gözlemlere dayanarak bulut ile toprağın, bitki ile yağmurun, sularla kayaların velhasıl doğadaki her şeyin birbirleriyle adeta iletişim halinde olup bu düzeni sanki şuurlu bir şekilde yapar gibi hareket ettiklerini belirterek bu müthiş intizama dikkat çekmek ister:

“Bir düzen var tabiatta
Görenin ağzı bir karış.
Zürafadan, filden tut da
Pirenin ağzı bir karış.”

Bulut toprağa göz kırpar
Bitki yağmura el çırpar
Sular kayalara çarpar
Derenin ağzı bir karış.”

(H.M., s.78)

Metin Tombul doğaya âşık bir insandır. O uzun yıllar yaşadığı şehir hayatından uzaklaşarak doğayla iç içe, çiçeklerle dolu, gökyüzünün müthiş maviliğinin göz-

leri doldurduğu bir yerde yaşamayı hep hayallerinde beklettiğini aşağıdaki şiirle anlatır:

“(…)
Mavi gökyüzünden,
Yeşil otlardan,
Sevdiğim şeylerden söz et.
Gençlik yıllarımızı anlat
Şefkatle okşarken ellerimi,
Sana hatıra bırakıyorum
Söylemekten bile çekindiğim hayallerimi:
Bahçe içinde bir ev
Meyve ağaçları
Rengârenk ağaçlar
Ve toprak.”

(D.B.K. , s.51)

Doğadaki tüm güzellikler yaratıcının zatından gelen tecellisidir. Allah her yarattığına kendi sıfatlarından küçük birer parça koyarak bizatihi varlığının güzelliğini ve yüceliğini tanıtmak ister. Pek çok mutasavvıf eserlerinde bu konuya değinerek doğanın düşünen insanlar için Allah’ı anlattığından bahsetmişlerdir. Şair bu şiirinde ise doğaya olan sevgisini açık bir şekilde ifade ederken aslında doğadaki bu güzelliklerin Allah’tan geldiğini, onun bir tecellisi olduğunu “ Varlığından uzağa bakamadım sultanım...” diyerek ifade eder:

“(…)
Sevdalandım toprağa,
Âşık oldum yaprağa
Varlığından uzağa
Bakamadım sultanım...”

(D.B.K., s.31)

1.25. Öğretmen

Öğretmenler bir toplumun geleceğini yetiştiren insanlardır. Mustafa Kemal Atatürk'ün “Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır.” sözü bu iddiayı en güzel şekilde özetler. Hz. Ali'nin “ Bana bir harf öğretmenin kırk yıl kölesi olurum.” sözü yine insan için en önemli şeyin bilgi; en önemli kişinin ise bilgi veren kişi olduğunu en güzel şekilde ifade eder. Kendisi de öğretmenlik yapmış olan Tombul öğretmenlere çok değer verir. Öğretmenlerin nasıl olması gerektiğini de kendi şahsında gösterir. Bazı şiirlerinde de öğretmenlerden bahseder. Tombul'a göre öğretmen asla yer seçmemeli ülkenin her yerinde hizmet vermeye her zaman açık olmalıdır.

Şiirde şair öğrencileri birer fidana benzetir. Ona göre her öğrenci kendine has özellikleri olan farklı birer fidandır. Öğretmenler ise birer bahçıvandır. Bir bahçıvan eline geçen fidana doğru aşığı yaparsa ancak ondan istediği verimi alabilir. Öğretmen de yetiştirdiği her öğrenciye onun ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre doğru eğitimi vererek yetiştirmeli, öğrencisine doğru bilgiyi aşılmalıdır.

Öğretmenin en önemli özelliklerinden biri de öğrenciler arasında ayırım yapmamasıdır. Öğretmen dini, mezhebi, ırkı ya da sosyoekonomik düzeyi ne olursa olsun her öğrenciye aynı değeri vermelidir.

Şair bu şiirinde öğrencileri bala benzetir. Ona göre öğrenci nerenin insanı olursa olsun bal gibi tatlı, bal gibi kıymetlidir. Bireysel farklılıkları olsa da hepsi birer baldır. Arının nerede olursa olsun yaptığı gibi yine bal olduğu gibi Allah' yarattığı her insan da nerede olursa olsun kıymetlidir.

Şair bu şiirinde “Bana göre Tanrı'nın yarattığı her şey kutsaldır...” diyerek Yunus Emre'nin “Yaratılanı severim, yaratandan ötürü.” sözüne atıfta bulunarak öğretmende olması gereken insan sevgisini dile getirir. Ona göre her öğretmen bir Yunus olmalı, yaratılan her şeye değer vermeli ve bu düşüncüyü tüm öğrencilerine aşılmalıdır.

“Dersim Dağları'ndaki
Yaban eriğiyle,
Hakkâri'deki Ahlat'a
Ayvalık'ın zeytinini

Aşlamak istiyorum.
Ben bahçıvanım arkadaş
Fidan yetiştirmeye
Şemdinli'den, Çukurca'dan,
Yüksekova'dan başlamak istiyorum...

Ben öğretmenim
İnsanları renklerine
Ve ırklarına göre ayırmam
Kürt'le Türk'ün,
Çerkez'le Laz'ın ne farkı var?
Arının yaptığı Bingöl'de de,
Marmaris'te de baldır
Bana göre Tanrı'nın yarattığı
Her şey kutsaldır..."

(H.M., s.80)

Öğretmenlik büyük fedakârlıklar gerektiren bir meslektir. Bu sebeple ki halk arasında kutsal bir meslek olarak nitelendirilir. Onlar öğrencileri için kendilerini belki bir ömür feda ederler, hatta öyle bir zaman olur ki canlarını dahi verirler. Tombul bu şiirinde bir Türkiye gerçeği olan terör bölgesinde öğretmenlik yapan öğretmenlerin başına gelen acı olayı konu edinir. Bu bölgelere gelen öğretmenlerin kimseyle bir kavgasının olmayışından, oradaki çocukları sahiplenip sevgi ile elini uzatmasından, etnik kökenine bakmadan hepsini kucaklamasından bahseder. İyilik ve şefkat dolu olan bu insanın hiç bilmediği bir bölgeye eğitim vermek için gelmesine karşın tanımadığı birileri tarafından öldürülmesini "cehaletin çirkinliği" olarak niteler.

Şair terörün onlarla hiç ilgisi olmayan öğretmenlerin şahsıyla değil yaptıkları işle bir dertleri olduğunu belirtir. Zira terörü doğuran en temel sebep cahillikken, onu bitirecek olan da eğitimidir. Öğretmen eğitim vererek cahillikle, dolayısıyla da terörlere mücadele eder. Terörün öğretmeni hedef almasını en büyük sebebi de budur. Şair bu manayı "Tebeşire kan sıktılar ..." diyerek çok veciz bir şekilde ifade etmiş olur:

(Diyarbakır’da kahpece şehit edilen kardeşlerimize)

“Tebeşire kan sıktılar Öğretmenim

Tebeşire kan.

Cehaletin çirkinliği değil mi?

Karatahtadan

Yere damla damla akan?

Oysa sen

Sevgi ile uzatmıştın elini

Tanımadığın insanlara.

Dostça gülümsemiş,

Sımsıkı sarılmıştın kardeşçesine.

İyilik doluydun,

Şefkat doluydun

Barış için gelmiştin

Adını bile duymadığın bu yerlere.

Kimseyle savaşta değildin

Nasıl kıydılar sana

Henüz ölecek yaşta değildin.

Nedir senden istenen

Bu “ölüm makineleri” nerden çıktılar?

Bir gece ansızın Öğretmenim

TEBEŞİRE KAN SIKTILAR...”

(H.M., s.128)

Şair bu şiirinde öğretmenin vereceği eğitimle gelecek nesillere umut olduğundan, toplumu cahillikten kurtarıp birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularını aşıl-yarak milleti güçlendireceğinden bahseder. Bu milletin canlanıp ayağa kalkmasını istemeyenlerin bu yüz öğretmenleri hedef aldığından yakınan Tombul “Düşünceyi kurşuna dizdiler” diyerek bunu yapanların asıl düşmanlıklarının öğretmene değil akla ve bilime olduğunu belirtir:

“(…)

Anladılar ki öğretmen beklenti,
Öğretmen umut.
Toplumunu canlandıran,
Yüreklere heyecanlandıran çarpıntı öğretmen.
Onu yıldırmadıkça,
Etkinliğini ortadan kaldırmadıkça
Her gün yeniden ekilecek genç beyinlere
Birlik ve beraberlik tohumları.
Alabildiğine güçlenecek kardeşlik
Bu nedenle caniler
Karatahtaya ellerinin kanıyla
Korkunç bir tablo çizdiler,
Bir gece karanlıkta
DÜŞÜNCEYİ KURŞUNA DİZDİLER...”

(D.D.D , s.133)

Şüphesiz hayatımıza yön veren, dünyaya olan bakış açımızı şekillendiren milli ve manevi değerlerimizi gönlümüze yerleştiren en temel kişilerden biri de öğretmenlerimizdir. Hele ki ilkökul öğretmenlerimiz! Onlar ufaklık dönemlerinde bizim en çok değer verdiğimiz, her sözünü doğru bildiğimiz süper kahramanlarımızdır. Bu yüzden en çok sevdiğimiz insanlardan birisi olma özelliği taşırlar. Tüm bunlardan yola çıkarak şair de bu dizelerle elinde kalemiyle gittiği öğretmeninden bir çınar gibi yanıp kendisini aydınlatmasını isterken ona olan sevgisini de mısraları ile ifade eder:

“Elimde kalemle geldim yanına
Çınar ol ruhumda yan Öğretmenim.
Derin bir sevgiyle bastım canına
Seni çok seviyorum Can Öğretmenim...”

(D.D.D , s.141)

Öğretmenler toplum nezdinde örnek alınması gereken insanlardır. Yalnızca sözleriyle değil davranışlarıyla da bizlere ders vermesi gereken rehberlerdir. Bir öğretmenin dersi yalnızca sınıfta olmadığı gibi yalnızca çocuklara da değildir. Öğret-

men davranışlarıyla, karakteriyle, yaşantısıyla sınıfta ve dışarda hem çocuklar için hem de toplum için birer bilgi kaynağı ve örnek insanlar olmalıdır. Şair de bu şiirinde bir öğretmende olması gereken hasletlerden bahseder. Ona göre her şeyden önce onur, şeref ve haysiyet sahibi olmalıdır:

“(...)
Onur ve şeref taşıyan
Haysiyetiyle yaşayan
Pırlanta gibi ışılan
Bir öğretmen düşünüyorum...”

(D.D.D , s.145)

1.26. Pişmanlık

İnsanoğlu yaratıldığı andan itibaren hata yapmaya meyilli bir varlıktır. Bundandır ki ilk insan olan Hz Âdem bile daha cennetteyken hata yapıp dünyaya gönderilmiştir. Yaptığı hatayı anlayıp pişman olması ve tövbe edip Rabb’inden af dilemesi de insanı insan yapan bir özelliktir. Bu, yaptığı hatalardan pişman olup ders çıkartmaktır. İşte insanın en önemli iki özelliği: hata yapmak ve pişmanlık... Şiir, temelde insani duyguları işlediğinden Tombul’da insanın en temel duygularından biri olan “pişmanlık konusunda şiirler yazmıştır. Bu şiirinde de insanın bazen kadir kıymet bilmemesinden ancak bunu dostlarını, arkadaşlarını kaybettikten sonra anlamasından duyduğu pişmanlığı dile getirir:

“(...)
Bilmedin kadir kıymet
Sevgiymiş gerçek servet
Üzgün gibisin hayret
Pişman mısın yüreğim?..”

(H.M., s.89)

Şair burada hayatını bir deftere benzetir. Her gün yaşadıklarını ise o defterin sayfalarıdır. Yıllardır yazdığı bu sayfalarda kimi zaman yaptığı hataları şimdi düşünüp pişmanlığını dile getirir. Gece gündüz karalanan bu sayfaların boşa heba edilmesini “yitirdim” diyerek ifade eder. Çünkü ömrün boşa geçen her vakti bir daha ele geçmeyecek bir kayıptır. İşte şair kaybettiği bu yıllardan dolayı yaşadığı pişmanlığı yaşantılarına sorarak dile getirir. Zira o yılları kaybettiren yaşantılardır:

“(…)

Kiminizi gece,

Kiminizi gündüz yitirdim

Bir defter gibiydi hayatım

Karladım bitirdim

Yıllardır

Ne arar, ne sorarım

Siz de benim gibi

Pişman mısınız

YAŞANTILARIM?”

(H.M., s.18)

1.27. İnsanlık

Hümanizm insanı yaratılışından ötürü saygıya değer görür. İnsanın doğuştan değerli olduğunu ve bazı haklara sahip olduğunu, bu hakların ise herkes tarafından kabul edilip korunmasının gerekli olduğunu söyler. Tombul her canlıya “Yaratılanı severim yaratandan ötürü.” anlayışıyla değer veren bir insandır. Bu manada insanın saygıdeğer bir varlık olduğuna inandığı için de insanlar arasında ayrım yapmaz. Şair, insanı insan yapan değerleri anlatarak böyle insanların saygıya layık olduğunu gerisinin bir önemini olmadığını ifade eder:

“Ne öğrendim biliyor musun?

Bunca zaman içinde hayattan;

Sımsıkı sarılmayı insanlara...

Hiç mi hiç önemli değil

Rengi, cinsi, kökeni
Yüreği silme dolu mu sevgiyle,
Gönlü olabildiğince yüklü mü hoşgörüle?
Gülümseyebiliyor mu yaşamın güçlüklerine,
Umutla bakabiliyor mu umutsuzluklara?
Dünyanın neresinde olursa olsun
Sevgiyle yaşamaksa eğer
Hayatını şekillendirmeye çalıştığı gaye
Gerisi boş laf
Gerisi hikâye...”

(H.M., s.90)

Şair bu şiirinde insan haklarını temele alır. O, insanların güç, otorite ya da paraya göre değer görmesinden yakınır. Güçlülerin haklı olup, zenginlerin saygı duyduğu dünyaya ve bu dünyayı yönetenlere “kaplumbağalar” diye hitap ederek insan hakları konusunda ne kadar yavaş ilerleme olduğuna dikkatleri çekmek ister. Ona göre yaşama ve özgürlük hakkı gibi temel insan hakları yalnızca güçlünün ya da zengininin değil, tüm insanların hakkıdır:

“(…)”
Güçlü haklı
Zayıf haksız
Fakir ulan
Zengin sayın,
Kaplumbağalar kaplumbağalar
Biraz kıpırdayın.
İnsanın insan olmadığı,
Gönüllerin sevgiyle dolmadığı kesin
Sadece güçlülerin değil yaşama hakkı,
Özgürlük herkesin...”

(D.D.D , s.69)

Tombul, insanı üstün ve değerli kılan şeyin sevgi ve insanlık olduğunu söylerken dürüstlüğün önemine de değinir. Ona göre dürüst bir insan bakışlarıyla bile

güven verir. Dürüst insanın yüreği ise herkesi içine alacak kadar geniştir. Çünkü dürüst insanın yüreğinde aynı zamanda insan sevgisi doludur. İnsanı sevdiği için, ona değer verdiği için insanı aldatmayı da insanlığa sığdıramayan insan dürüst insanadır:

“Bu dünyada iki şey var çok üstün
Sevgi ile insanlıktır bilesin.
Bakışları güven verir dürüstün
Yüreği bir meydanlıktır bilesin.

(H.M., s.114)

1.28. Aşk- Sevgi

Yüzyıllardır aşk ve sevgi konusu birçok edebî türde ele alınır. İslamiyet öncesi dönemden Dede Korkut’a, Divan edebiyatından Cumhuriyet edebiyatına her dönemde en çok işlenen tema olma özelliği taşıyan bu konu herkesçe farklı hislerle işlenir.

Metin Tombul’a göre hayata sıkı sıkıya bağlanmak gerektir. Bunun için ise her şeyden önce sevmek gerektir. İnsan hayatını paylaşacağı, bir ömür birlikte yaşayacağı kişiyi bulursa, işte o zaman hayata sıkı sıkıya bağlanır. Çünkü seven insan mutlu olmak için ve mutlu etmek için elinden gelen her şeyi yapacaktır:

“(…)
Zira paylaşabildiğince güzeldir dünya,
Birlikte yaşadığınca mutludur insan.
Pamuk ipliğiyle değil
Çelik tellerle bağlanmalı hayata,
Doldurmalı yürekleri
Yaşam tutkusu.
Sevmek, sevmek.
Yine sevmek
Sevmek en doğrusu...”

(H.M., s.90)

Şaire göre sevgi kelimelerle anlatılamayacak bir duygudur. Bu duygu öyle güçlü bir duygudur ki yaşamın kaynağıdır. Ona göre içindeki sevgiyi kaybeden insanın yaşamak için de bir sebebi kalmaz. Sevgi öyle bir duygudur ki, bitmez tükenmez. Sevginin anlatılması zordur fakat sevgi göstermekse çok kolaydır. Ona göre insan sevdiğini çok basit şeylerle dahi gösterebilir. Bu bazen bir selam, bazen bir gülüş, bazen bir el sıkışmadır:

“(…)
Bazen bir bakış,
Bir içten gülüştür sevgi.
Bazen bir merhaba,
Bir nasılsındır.
Ara sıra tokalaşma
Bir candan el sıkışmadır.
Öyle bir duygudur ki sevgi
Eksilmez, bitmez
Yaşamın kaynağıdır
Anlatmaya kelime yetmez…”

(H.M., s.125)

Şaire göre aşk girerse bir yüreğe kendi canından dahi vazgeçtirir. Maşukunu her şeyin önüne geçirir. Âşık için en büyük ıstırap ise maşuka olan hasrettir. Şair bunu öyle ifade eder:

“Hasretin bitmez çile
Aşkın sığmıyor dile
Kendi canımdan bile
Seni çok seviyorum…”

(D.B.K. , s.17)

Seven insan haykırmak ister sevdiğini. Yüreğindeki o sevgiyi ancak böyle doya doya yaşayabilir. Çünkü sevgi şaire göre “...yüreklerden taşan bir ırmak”tır. O ırmak gürül gürül akmazsa dışarıya insanın içinde bir azaba dönüşür. Bu yüzden se-

ven sevdiğini anlatmak ister hep. Bunu ise ancak sevildiğini bildiğinde yapabilir. Ona göre mutluluk sevmek ve sevildiğini bilmek bunu da doya doya anlatmaktır:

“Sevgi, yüreklerden taşan bir ırmak
Kana kana içip doymak ne güzel
“Seni Seviyorum” diye haykırmak
Mutluluğu içten duymak ne güzel.”

(D.B.K. , s.30)

Hayatta hemen herkes âşık olmuş o duyguyu tatmıştır. Pek çoğu da bu duyguyu farklı şekillerde anlatmıştır. Şaire göre insan âşık olduğunda yüreğini tatlı bir heyecan alır. Yüreğinde akan kanı hisseder. Maşukunu gördüğü o ilk anda ise adeta gözlerini kamaştıran bir ışık takılı kalır gözlerine:

“(…)
Kalbimi sardı bir tatlı heyecan
İlık ılık aktı yüreğime kan
Başını çevirip baktığı o an
Gözümde bir ışık yakılı kaldı…”

(D.B.K. , s.57)

İnsanın içini en çok yakan ise sevdiğinin kendisini sevmemesidir. Şair bu dizelerle kendisine karşılık vermeyen kızın kaşlarını çatmasının bile onu iyice âşık ettiğinden bahseder. Zira ulaşılamayan şey insanın yüreğinde daha çok kıymetlenir, yücelir.

“Bi gız sevdim ne yüz vëriy, ne baħıy
Gaşlarını çatışına ÖLİYEM...
Alavı uzaħdan yüzümü yahıy
Yüreginin atışına ÖLİYEM...”

(S.A.E., s.44)

Sevda, eğer ki ucunda ayrılık, kavuşamamak ya da karşılık bulmamak varsa insanın içini en çok yakan duygudur. Şair bu dizelerde sevdayı yüreğinde duran bir mayına benzeter. Kendisine hatırlatılmamasını ister, çünkü bu sevda aklına her geldiğinde üzerine basılan mayın gibi içini parçalar:

“(…)

Bu sevda var ya bu sevda
Yüreğimin ortasında bir mayın
Darmadağın oluyorum her seferinde
Ne olur dokunmayın!..”

(S.A.E. , s.59)

Âşık olan insan her ne olursa olsun aşkından vazgeçemeyeceğini söyler. Zira aşk bir yüreğe girdimi artık onun için attığına inanır, o olmadan yaşamın anlamı olmaz. Şair aşkıdan vazgeçemeyeceğini “Allah’ıma sözüm var.” diyerek ifade eder:

“Üsgürede üzüm var
Benim sende gözüm var
Dünya yansa vazgeçmem
Allahıma sözüm var.”

(S.A.E., s.81)

İnsanı dünyada mesut edecek en güzel şey sevdiğiyle birlikte olmaktır. Şair mutluluğunun tek sebebinin maşuka olan sevgi olduğunu böyle ifade eder:

“(…)

Ağlayamaz, gülemezdim
Ardın sıra gelemezdim
Eğer sevgin olmasaydı
Mutluluğu bilemezdim...”

(D.B.K., s.20)

1.29. Tarihî- Milli Duygular

Vatanını en çok seven görevini en iyi yapandır atasözü hasebiyle denilebilir ki Metin Tombul özellikle Erzincan için yaptıklarına bakılırsa tarihi ve milli duyguları oturmuş bir şairdir. Yıllardır uğraştığı birçok işte elinden geleni yapan şair şiirde de mısralarını zorlar ve bu konularda yazar. Milli duygularla yazılmış aşağıdaki şiir Tombul’un kahraman Anadolu insanından bahsetmesini işler. Bu toprakların insanları her canlıya kanat geren, hatta “Aman diyene kılıç kalkmaz” şeklinde merhametiyle

bilinen kişilerdir. Kendisine dost olana kapılarını kapatmayan ve her toprağı keşfetmeye meyilli kahraman topluluktur. Yani şair aşağıdaki şiirde Anadolu insanını anlatır.

“Her canlıya kanat gerer yapımız
Dost olana hiç kapanmaz kapımız
Altaylar’dan, Viyana’ya çapımız
Merkezimiz Anadolu bizim hey!..”

(H.M., s.92)

Yıllardır bilinegelen Kürt-Türk kavgası bu toprakların hep en çok kanayan yarası olma özelliğini taşır. Birlik ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyulan bu günlerde şair yazdığı mısralarla bu konuda her iki tarafın da aynı olduğunu söyler. Hatta acılarını paylaşmayan, kenetlenmeyen- kaynaşmayan, birlik için uğraşmayan kim olursa olsun Kürt insanına bir vuruyorsan Türk’e iki vur diyerek alttan aldığını ve toleransı olmadığını belirtir.

“(…)
Acıları paylaşmayan
Kenetlenip kaynaşmayan

Birlik için uğraşmayan
Kürt’e bir vur, Türk’e iki...”

(H.M., s.102)

Bu topraklarda yaşayan herkese saygısı olan şair vatanına olan sevgisini işlediği şiirinde her ülkeden, her diyardan üstünsün diyerek sevgisini belirtir. Görmeyen bilemez, sen her diyardan üstünsün, toprağınla insanınla

“Her ülkeden, her diyardan üstünsün
Görmeyenler bilemezler TÜRKİYEM.
Toprağınla, insanınla bütünsün
Biz yaşarken bölemezler TÜRKİYEM...”

(H.M., s.112)

“(...)
Güney-doğu sızım sızım kanıyor
Sende yürek, bende ciğer yanıyor
Bir baştan bir başa çalkalanıyor
Özgür olma fikri yayılmaktadır...”

(D.D.D , s.138)

“Şehitlerin kanı yerde kaldıkça
Gözlerim ağlamaklı bakıp duruyor.
Tabutlar giderken marşlar çaldıkça
Canım bedenimi yakıp duruyor.”

(D.D.D , s.143)

“Vatan bizim, bayrak bizim, yurt bizim
Aklı olan boşa hayâl kurmasın
Üzerinde Türk yazılı kart bizim
İstemeyen bir gün dahi durmasın.”

(D.D.D , s.147)

1.30. İsyân

İnsan ömründe bazen öyle zor dönemler geçirir ki yaşamına isyan eder. Şair de hayatı boyunca maddi sıkıntılar yaşamış olmasından, fakirlikten yakını. Bolluk içinde yaşayanların hayatını gündüze, fakirlik içinde yaşayanların hayatını ise geceye benzeten şair bu dizelerle hayata isyanını dile getirir:

“Gönül zengin, cep fakara
Biz istasyon, tren para
Orta direk aldı yara
Ele gündüz, bize akşam
Olmaz olsun böyle yaşam...”

(H.M., s.108)

1.31. Barış

Şüphesiz her insan barış dolu bir dünyada yaşamayı ister. Özellikle terör belasıyla pek çok ocağa ateş düşen bu ülkede.

Şair bu dizelerle barışa olan özlemini dile getirir. O Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi şimdi de bu milletin bir olmasını arzu eder. Herkesin kinini, düşmanlığını unutmasını artık ağıtların bitmesini, şimdi yakılan ağıtın son ağıt olmasını ister. Ay yıldızlı bayrağın altında ortak değerlerimizi göz önüne alıp bir olduğumuzu hatırlatmak isteyen şair bu dizelerle kardeşliği, barışı nasıl özlediğini anlatır:

“Kandil Dağı’nda buluşup
Sarmaş dolaş olmaya var mısın?
Omuz omuza verelim gel
Siirt’in Pervari’ sinde;
İnönü’de, Çanakkale’de,
Sakarya’da olduğu gibi?..
Sil gözünden nefreti öyleyse,
Çıkar yüreğinden
İntikam denilen o azgın canavarı.
Son ağıtını yakarak
Acılarını göm derinlerine toprağın.
Anıtkabir’de bekliyorum seni
Gururunu taşıyabilecek misin?
Ay yıldızlı bayrağın?..
Gözlerimin içine bak önce
Göster bana
Özlediğim o sevgi şulesini.
Bu denli arzulamadım şimdiye kadar,
Bu denli istemedim
Kardeşliğin böylesini...”

(H.M., s.117)

Şaire göre barışın gelebilmesi için öncelikle güçlü-güçsüz, zengin-fakir ayırmadan yaşama hakkı ve özgürlük gibi insan haklarının herkesin hakkı olduğunu tüm insanların kabul edip herkesin yüreğinin insan sevgisiyle dolmasıyla mümkündür:

“(…)

Güçlü haklı

Zayıf haksız,

Fakir ulan

Zengin sayın,

Kaplumbağalar kaplumbağalar

Biraz kıpırdayın.

İnsanın insan olmadığı,

Gönüllerin sevgiyle dolmadığı kesin

Sadece güçlülerin değil yaşama hakkı,

Özgürlük herkesin...”

(D.D.D. , s.69)

“Ben, sen diyerek ayıran

Kürt’e bir vur, Türk’e iki.

Köken tutup ırk kayıran

Kürt’e bir vur, Türk’e iki.

(H.M., s.102)

1.32. Spor

Tombul çocukluğundan beri birçok dalda spor yapan bir insandır. O sporu hayatında önemli bir yere koymuştur. Spora karşı yürekten bağlı olan şair sporseverleri de yürekten kutladığını ifade eder:

“Topun direkte patlayanını

Taraftarın sinirden çatlayanını

Kızıp sahaya atlayanını

Yürekten kutluyorum...

...

Söyledim lafın tersini

Anlayan alsın dersini
Sporseverlerin hepsini
Yürekten kutluyorum...”

(H.M., s.119)

Dostlukları yaşatan güzel hatıralardır. İçinde hatıraları saklı tuttukça dostlar da unutulmaz. Aradan yıllar da geçse bir gün yine bir araya gelindiğinde anımsanır o hatıralar. Şair bu şiirinde eski dostlarıyla yıllar sonra yeniden bir araya geldiğinde onca yıla rağmen hala onlara nasıl da aşına olduğunu ifade eder:

1.33. Hatıralar

(Erzincan Lisesi 1961-1962 mezunlarının 40 yıl sonra Ankara’da buluşmaları adına)

Dostlukları yaşatan güzel hatıralardır. İçinde hatıraları saklı tuttukça dostlar da unutulmaz. Aradan yıllar da geçse bir gün yine bir araya gelindiğinde anımsanır o hatıralar. Şair bu şiirinde eski dostlarıyla yıllar sonra yeniden bir araya geldiğinde onca yıla rağmen hala onlara nasıl da aşına olduğunu ifade eder:

“(...)
Buluştuk büyük bir muhabbet ile
Güzel duyguları getirdik dile
“Nasılsınız kardeş” diyorken bile
Sözünüzde bir hoş aşinalık var.”

(H.M., s.131)

1.34. Eşine Yazdığı Şiirler

Tombul eşinin ölümünden sonra onun eksikliğini yüreğinde hisseder. Yaşadıkları uzun yıllar, anılar aklına geldikçe içinde ona olan özlemini büyütür. Eşiyle beraber ölmek istese de kaderine de teslim olur. Onun hayallerinde de olsa hala yanında olduğunu ifade eder:

“Doyamadan yitirdiğim
Acılarla bitirdiğim
Unutmak istedikçe aklıma getirdiğim

Can tatlısı kadını.
Uzun yılların içimdeki tortusu
Benden ayrılışın değil ölüp gitmen
Ayrık otu gibi köklenmen yüreğimde
Benliğimi o vefakâr kollarınla sarman
Hasat mevsimi geldi gülüm
Haberin var mı savruluyor harman.
Seninle beraber ölmek vardı ya,
Ne çare yalnız sana çıkmış ferman
Ne önemi var; sen her gün,
Her saat benimlesin.
Hiç ayrılmadın, hiç çıkmadın hayatımdan.
Hiç bırakmadın ellerimi
Süslemeye devam ediyorsun yavrum,
Süslemeye devam ediyorsun hayallerimi...”

(D.B.K. , s.15)

(Sevgili karıma evliliğimizin 30.yılı armağanı)

İnsanın sevdikleriyle yaşadığı, mutlu olduğu anlar çabucak geçmiş gibi gelir. Şair eşiyile yaşadığı otuz yılın kısacık bir zamanda geçmiş gibi olduğunu anlatırken onun artık olmayışının gönlünü nasıl yaktığını anlatır:

“Seninle otuz yıl otuz gün gibi
Zaman ırmak olmuş akıyor GÜLÜM
Elimden tutuşun sanki dün gibi
Ateşin gönlümü yakıyor GÜLÜM...”

(D.B.K. , s.72)

1.35. Hasret

Sevdiklerini hep yanında görmek ister. Uzun zaman ayrı kalınca özlem sarar içini. Hele bir de artık birlikte olamayacağını düşünürse, bunun adı “hasret” olur.

Hasret çeken bir gönül özlediği kişiye bir an önce kavuşmak ister. Gözleri yollarda bekler hep kavuşmayı. Ya da gitmek ister, bulmak ister hasretliğini. Ancak bazen ne o gelebilir, ne bu gidebilir. İşte o zaman özlem, hasrete dönüşür.

Şair bu şiirinde ebediyen kaybettiği sevdiğinin arkasından çektiği hasreti dile getirir. Onun gelmesi için umutları tükeninceye kadar yalvarmasından, bahseder. Gücünün getirmeye yetmeyişinden yakınır. Geleceğini bilse ömrünün kalanının yarısını vereceğini söyler:

“Çok bekledim geri gelmeni,
Çok baktım uzayıp giden yollara
Gözümü kırpmadan
Umutlarım kırılıncaya değin
Yalvarmalarım, yakarmalarım
Para etmedi gülüm,
Para etmedi.
Mümkünsüzü mümkün kılmaya gücüm yetmedi
Bil ki gülüm bil ki hayat seninle güzeldi
Seninle geçen her günüm
Yemin olsun bir ömre bedeldi.
Sensizlik, kabul edemediğim
İsyanlarıma sebep olan
Üzüntüm, sıkıntım, derdim.
İmkânı olsa seni geri getirmenin
İmkânı olsa inan
Kalan ömrümün
Yarısını vermezsem namerdim.

Ne söyleyeyim daha ben,
Aha Tanrı, aha ben...”

(D.B.K. , s.16)

Şair sevdiğine olan hasretinin bir türlü yüreğinden silinmediğinden, unutamadığından bu şiirinde şöyle söz eder:

“Sevgini yudumladım
Yolunu adımladım
Hasreti yüreğimden
Sökemedim gitmiyor.”

(D.B.K. , s.18)

Şair bu şiirinde hasret acısını hançer yarasına benzetir. Sevgilinin olmayışında güvенеceği kimsenin olmayışından yakınan şair, bu hasretin biteceğine dair ümidinin de kalmadığını ifade eder:

“Hasretin dünyamı kapladı yetiş!
Kalbime bir hançer sapladı yetiş!
Kime güveneyim sen de olmasan
Ümidim dengini topladı yetiş!..”

(D.B.K. , s.53)

Şair hasret çektiği sevgilinin çok uzun zamandır gelmeyişi geç en zamanın uzunluğunu anlatarak şöyle ifade ediyor:

“Ocakta duman çürüdü
Merekte saman çürüdü
Geleceksen dön gel artık
Gözümde zaman çürüdü...”

(D.B.K. , s.82)

Şair hasret acısının dayanılmazlığından artık “Tükendim” diyerek sitemkaran e söz eder. Sevgilinin gitmesini çocukluğundaki saklambaç oyununa benzetir şair. Çocukken bu oyunda en çok korktuğumuz şey, saklanan kişinin çıkıp sobelemesi ve yeniden ebe olmaktır. Şair hasretlik bitsin diye ömür billah ebe olmaya razı olduğunu söyleyerek ne kadar çok hasret çektiğini anlatır:

“Çık saklandığın yerden
Yanıdaki çam ağacına elini vurup
“Sobe” de!..
Ömrü billah razıyım ebe olmaya
Yeter ki gel.
Yeter ki dön.

Dayanamıyorum artık
Tükendim
Tükendim anlasana!..”

(D.B.K. , s.96)

Şair hasretini çektiği sevgilinin artık hemen gelmesini, bu hasretin bitmesini ister. Yaz bitmeden gelmesini istediği sevgilinin artık hasretine dayanamadığından sabah olmadan hemen gelmesini ister:

“Dostça gülümseyen bir yaz sabahı
Dutlar yere dökülmeden gel.
Gökyüzünden karanlığın siyahı
İlmek ilmek sökülmeden gel.”

(S.A.E., s.112)

1.36. Ayrılık

Ayrılık, birbirini seven kişilerin yaşayacağı en acı şeydir. Pek çok şair ayrılığın ölümden de zor olduğundan bahseder. Çünkü ölüme kader diye bakıp razı olunur da ayrılık hepten yakar insanın içini. Ayrılıkta razı oluş yoktur. Ya bir suçlu arar insanın yüreği, ya pişmanlıklar yakar, ya terk edilmişliğin verdiği sızı dağlar yüreği.

Şair bu şiirinde sevgilinin gidişinin bir hançer gibi yüreğine saplandığını, yokluğunu her hissedişinde yeniden yeniye o hançerin kendini öldürdüğünü anlatır:

“Sen gidince acımasız bir hançer
Saplanıp böğrüme öldürür beni
Yokluğun ha bire önümü keser
Saplanıp böğrüme öldürür beni...”

(D.B.K. , s.35)

Şair burada ayrılığın dayanılmaz acısını bir yokluk olarak ifade eder. Ona göre sevgilinin yanında olmadığı anların hiçbir kıymeti yoktur. O yüzden yokluk gibidir. Sevgilinin yanında olduğu zaman ise şair onun için her şeyden kıymetlidir. Onun yanında geçen süre ömrünü bile kısaltsa razıdır. Çünkü zaten onsuz geçen hayatın değeri yoktur:

“(...)
Ayıp değil ya
Dayanamıyorum ayrılığına
Sensizlik bir acı,
Bir yokluk benim için
Hiç sorma.
Sen yanımda olunca
İsterse hayat dursun,
Ömür kısalsın
Gideceğim diyorsun
Git ama
DUDAKLARIN BENDE KALSIN.”

(D.B.K. , s.44)

Ayrılık seven için hayatta yaşayacağı en zor şeydir. Şair bu şiirinde ayrılık acısının zehir gibi acı olduğundan bahsederken kavuşmak için de Tanrı’ya yalvardığını söyler.

İnsanlar en çok zor zamanlarında konuşacak birini ararlar. Şair de en zor zamanı, en büyük derdi olan ayrılık zamanında dertleşecek bir dosta ihtiyaç duyduğunu ifade eder:

“Ellerimi Tanrı’ya uzattım
Dönüşün için yalvarıyorum
Sensizliği zehir niyetine içime attım
Derdimi paylaşacak dost arıyorum...”

(D.B.K. , s.59)

Ayrılığın yürekler acısı bir durum olmasından bahseden şair, gün geçtikçe de bu acının içinde büyüdüğünden yakını. Sevgiliye “gül goncası” diye hitap ederken yokluğunda dahi her an içinde olup onu unutmadığını dile getirir:

“(...)
Ayrılığın bir fecaat
Büyüyor içimde kat kat
Her dakika ve her saat

İçimdesin gül goncası...”

(D.B.K. , s.84)

Şair bu şiirinde sevgiliden ayrı geçen zamanın hiç tadının olmadığından on-
suz hayatın hiçbir zevkinin kalmadığından bahseder:

“Merduvanın badı var
Her gencin muradı var
Sen orada, ben burda
Ne duzu ne dadı var?..”

(S.A.E., s.47)

Şair sevgiliden ayrılırken onun da kendisi kadar üzüleceğinden emindir. As-
lında ne kendisi ne de sevgili ayrılmak isterler. Ne çare kaderde ayrılık varsa hüküm
icra olur. Şair de istemeden de olsa sevgiliden ayrılırken hala acı içinde onu düşün-
ceğinden bahseder. Kendisini sevgiliden ayıran o geceye ve o treni suçlar adeta. Bu
sebeple ki o gece ve trene defalarca “kara” diyerek kinini anlatmak ister:

“Bir tren alıp götüreceğ beni
Biliyorum
“Gitmese, vazgeçse son anda”
Diyeceksin içinden,
Yüzüme haykıramayacaksın
Boğazında düğümlenenleri.
Oysa bileceksin
Kara gecelerin koyu karanlığında
Kara vagonların kararmış köşelerinde
Kara kara seni düşüneceğim...”

(D.B.K., s.22)

Şair sevgilinin gitmesini “çaresizlik” olarak niteler. Çünkü onu geri getirmek
için elinden hiçbir şey gelmez. Ona göre sevgilinin gidişi, günün karanlığa bürünme-
si gibidir. Artık batan güneşi geri getirmek nasıl mümkün değilse sevgilinin dönüşü
de öyle çaresiz bir durumdur. O bu şiirinde sevgilini geri getirilemeyeceğinden do-
ğan bu çaresizliği kanadı kırık bir martının yalnızlığına benzeterek durumunun ne

kadar kötü olduğunu anlatmak ister. Zira kanadı kırık yalnız bir martı artık ölüme mahkûmdur. Çaresizce ölümü bekler. Şair bu dizelerle ayrılıktaki çaresizliği anlatır:

“Sen gidince anladım ne demek olduğunu
Çaresizliğin göbeğinde nefes almanın.
Gün ışığına karanlığın nasıl dolduğunu,
Kanadı kırık bir martı gibi yalnız kalmanın
Sen gidince anladım ne demek olduğunu.

(D.B.K., s.89)

1.37. Kıskançlık

Aşk her zaman kıskançlığı da beraberinde getirir. Çünkü âşık sevdiğine tutku- lu bir şekilde bağlanır. Onu kimseyle paylaşmak istemez. Sevgili kendisini sevse ve onun olsa dahi bu kıskançlık ateşi her aşığın yüreğini dağlamaya devam eder. Çünkü âşık sevgiliyi yalnızca başkasıyla olunca değil, başka gözler ona bakınca dahi kıskanır. Sevgilinin her şeyiyle yalnızca kendisine ait olmasını ister. İşte şair bu kıskançlık ateşinin kendisini nasıl yaktığından bu dizelerle söz eder:

“Sen bana hep yanmayı öğrettin
Yağmurlarda ıslanmayı öğrettin
Bağlayıp kendine deliler gibi
Kahrolası kıskanmayı öğrettin.”

(D.D.D. , s.17)

1.38. Yalnızlık

İnsanın yüzlerce akrabası, arkadaşı, dostu dahi olsa bazen yalnız kaldığını hisseder. Pek çok insan zaman zaman yalnız olduğunu düşünmüştür ve böyle zamanlarda en çok aranan şey konuşabilecek bir dostun varlığıdır.

“Özlemi var benimde sıcak bir dokunuşun
Bekliyorum kapımı biri çalacak diye.
Hasretiyim gönülden bir tebessüm sunuşun
İçimden yalnızlığı çekip alacak diye

Bekliyorum kapımı biri çalacak diye.”

(D.D.D. , s.18)

“Durdu düşüncemde zaman ve mekân
Bu gece düşlerce yapayalnızım.
Gelen yok giden yok kapandı dükkân
Yüreği boşlarca yapayalnızım.

(D.D.D, s.42)

“Herkesin evine gittiği saatlerde
Benim yalnızlığım başlar
Üzüntüme ortak olur
Kaldırımlardaki taşlar.”

(H.M., s.17)

1.39. Yozlaşma

1.39.1. Kurumların Yozlaşması

Kurumlardaki bireysel menfaatler üzerine yıllarca birçok şiir yazılmıştır. Özellikle sosyal konulara değinen şairler bu konuları sık sık dile getirirler. Başlangıçtan günümüze şairlerin kullandığı bu ortak tema herkesçe farklı işlenmiştir. Bu konuda en bilinen örnek olan Servet-i Fünun’un şairi Tevfik Fikret’in Han-ı Yağma’dır:

“Verir zavallı memleket, verir ne varsa, malını
Vücudunu, hayatını, ümidini, hayalini
Bütün ferağ-ı halini, olanca şevk-i balini.
Hemen yutun düşünmeyin haramını, helalini...

Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin,
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin!”⁸³

⁸³ Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, İnkılap Yayınevi, İstanbul 2010, s.282.

Yukarıda verilen şiir Fikret'in yazdığı, yıllardır dilimize pelesenk olan şiiridir. Memleketin sorunlarından birisi olan rüşvetle baş etme/kınama üzerine öğretmen olarak buna dikkat etmek şair için güzel bir çabadır. Rüşvet gibi konular herhangi bir konuda adam kayırma beklentisi ile ortaya çıkar.

“Üç kuruşla geçinmeye zorlandık
Yaraya basacak tuza eyvallah.
Devlet kapısında yeter horlandık
Ekşimiş surata, yüze eyvallah...”

(D.D.D. , s.55)

“(...)
Emeğin bedeli açlıkmış meğer
Devlet insanına vermiyor değer
Yaşamak bu kadar boksansa eğer
Söylenen her çeşit söze eyvallah...”

(D.D.D. , s.56)

Şair şiirlerinden birinde herkesin yakındığı torpil olayına değiniyor. Ehliyetli kişilerin yerine halk tabiriyle “dayısı olan” kişilerin mevki makam sahibi olmasının ülkeyi karanlığa götüreceğini ve böyle bir ülkenin geleceğinin ümit vadetmediğini şu dizelerle ifade ediyor.

“Bizim gökyüzümüz hepten karanlık
Güneşimiz de yok, ayımız da yok
Bu ülkede torpil söker anladık
Yardım edecek bir dayımız da yok.”

(H.M., s.47)

1.39.2. Toplumsal Yozlaşma

Şair toplumdaki bozulmalara da bazı şiirlerinde yer vermiş. Toplumdaki yardımlaşma ve dayanışma anlayışının kaybolduğunu onun yerini ise “güçlü olan kazanır” anlayışının alıp insanların gücünü yettiğini ezerek bir kazanç elde etmeye çalış-

tığını ve kendi çıkarları uğruna başkalarının haklarını hiçe saydığını şu dizelerle ifade etmiş:

“(…)
Ezildik toplumda asırlar gibi
Ayaklar altında hasırlar gibi
Koparıp attılar nasırlar gibi
Özgür bir yaşamda payımız da yok…”

(H.M., s.47)

1.39.3. Maddi Değerlerdeki Yozlaşma

“İnsanoğlu bir yol tutar
Kendince film peşinde.
Zengin bulduğunu yutar
Fakirse dilim peşinde.”

(D.D.D , s.61)

“(…)
Biraz garip ama sevgili dostum
Ülkenin yarısı açlığa mahkûm
Zorundan tepinip oynuyor toplum
Çalgıya, çengiye, saza eyvallah…”

(D.D.D. , s.55)

“(…)
Ekmek atlı biz yayandık
Aç yattık da tok uyandık
Bugüne dek zor dayandık
Sefaleti az görmedik.”

(D.D.D. , s.79)

“(…)
Yeni bir şeyler almanın tadını
Yaşamayalı seneler oldu.

Borçla dertle alınanı
Ağız tadıyla giyemiyorsun
“Yırtıl ulan yırtılırsan”
Diyemiyorsun.
Üç kuruş maaşla
Aybaşını getirebilen kaç kişi?
Tadı yok arkadaş
Ben sevmedim bu işi...”

(H.M., s.65)

1.39.4. Adalet Sistemindeki Yozlaşma

“Metin’in adalet duygusu çoktu. Ben mesela bazen akşam yemeği yemek istemiyordum, beni hemen uyarıyordu lütfen ye diye. Bak ben yiyorum sen yemiyorsun haksızlık oluyor diyordu. Mesela diyalize girerdi sık sık. Protein kaybettiği için de et yemesi gerekiyordu. Ben ona özel yemekler yapardım. Bir gün iki dilim et yaptım, geldim ki birisi duruyor. Sordum bana bırakmış onu da.”⁸⁴

“Haksızlık arttıkça haklı kalmadı
Yasayı yapanlar suçludan yana.
Adaletin dirhem akli kalmadı
Hâkimler, savcılar güçlüden yana...”

(D.D.D , s.75)

1.39.5. Ahlâk Yozlaşması

Toplumsal birçok problemi ele alan şair ahlâk bozulmalarını da şiirlerinde eleştirmiştir. Bu şiirinde toplumda “dedikodu” adıyla masumlaştırılan; aslında toplumda olması gereken mahremiyet olgusunun yok edilmesini ve herkesin birbirinin özelini başkalarıyla paylaşmasını bir ahlâk çöküntüsü olarak görür. Bununla beraber toplumda adaletin çöküşünü ve haklıyla haksızın artık ayırt edilemez duruma geldiğini ifade eden şair rüşvetin de artık şaşılacak düzeyde yaygınlaştığını bu dizelerle ifade ediyor:

⁸⁴ Songül Korkmaz, Vâlâ Atabey Tombul ile Yapılan Özel Görüşme, İstanbul, 11.03.2018.

“(...)
Kalmadı hiç gizli saklı
Karıştı haksızla haklı
Rüşvet alan ağlamaklı
Verenin ağzı bir karış.”

(H.M., s.79)

1.40. Dinî- Mistik Şiirler

Şairin dini inancı kuvvetli din bilgisi de oldukça geniştir. Bazı şiirlerinde bunlar açıkça görülür. “Metin’in Antalya’daki kitaplığında bir sürü ilmihal vardır. Kur’an’ın mealleri vardır. Çok bilgili idi dinî konularda.”⁸⁵

İslam inancına göre yaratıcı hayatı verdiği gibi hayatın devamı için gerekli olan rızkı da yine o verir. Öyle ki halk arasında “Çocuk rızkıyla doğar.” anlayışı da bundan doğmuştur. Şair bu inancı şu dizelerle anlatır:

“Arş-ı Âlâ’yı kuşatan
Yüce Mevla değil midir?
Rızıklandırıp yaşatan
Yüce Mevla değil midir?..”

(D.D.D , s.116)

İslam inancında “Kün fe yekün” yani “Ol der, olur.” inancı yaratıcının gücünü ifade eder. O izin verdiği sürece kâinatın da insanın da yaşamı devam eder ve istediği anda bir kişinin kalbini durdurup hayatına son verebildiği gibi yine kâinatı da istediği anda durdurabilir. İslam’daki kıyamet inancı da bunun bir gün gerçekleşeceğine dairdir. Şair bu dizelerle Tanrı’nın gücünü anlatırken insanın da ne kadar aciz olduğunu ifade ediyor:

“(...)
Yürekler Tanrı’nın izniyle vurur
İstese kâinat bir anda durur
Havayı yok etse tabiat kurur

⁸⁵ Songül Korkmaz, “Vâlâ Atabey Tombul ile Yapılan Özel Görüşme”, İstanbul, 11.03.2018.

Güçlüysen yaşamı böl de göreyim?..”

(D.D.D , s.119)

Şair bu şiirinde dünyada çok sıkıntı çektiğini söyler ve hep bir gün biteceğini düşünerek sabrettiğini ifade eder. Ancak artık bu hayatın zorluklarından usandığını ifade ederken her şeyin onun elinde olduğuna inandığı Tanrı’dan yardım ister:

“(…)

Dünya ateşinde yandım

Nasıl olsa söner sandım

Acı çekmekten usandım

Gülmeyi nasip et Tanrım...”

(D.D.D , s.124)

Şairin Tanrı’ya ve O’nun yazdığı kadere inancı tam olmakla beraber alın yazısının kötü olmasından pek çok şiirinde dert yanar. Bu şiirinde yine bundan bahsederken bir yandan da bu siteminden dolayı Tanrı’dan af diler:

(…)

“Affet beni Yüce Tanrım

Yüküm ağır çekemiyom.

Bir garipmiş alın yazım

Heceleyip sökemiyom...”

(D.D.D , s.1128)

Tombul hayatı boyunca kimseden pervasının olmadığını, kimsenin önünde eğilmediğini, kimseye minnet etmediği gibi kimsenin de hakkını yemediğini ve vicdanının rahat olduğunu ifade ederken bir ömür böyle yaşamış olmasının sebebini inancının tam ve yolunun hak olmasına bağlayarak şükreder:

“Ne perva ederim, ne eğilirim

Alnım açık, yüzüm ak şükürler olsun.

Yoktur vicdanımda pisliğim, kırım

İnancım tam, yolum hak şükür olsun.”

(D.D.D, s.101)

1.41. Dünyanın Faniliği

Dünyanın fani olduğunu tüm insanlar kabul etmiştir. Her ne kadar hiçbir zaman ölmek istemese de bir gün öleceğimiz gerçeğini bilerek yaşamaya devam ederiz. Ancak içinde ebedi yaşamak arzusu bulunan insan ölümü asla hatıra getirmek istemez. Dünya meşgalesinde savrulup giderken bu gerçeği hep görmezden gelir. Ne zaman ki insan bir yakını kaybeder yahut kendisi kötü bir hastalığa yakalanır ya da ölüm tehlikesi geçirirse o zaman hayatının ebedi olmadığını düşünmeye başlar. Oysaki insan her vakit bu gerçeği düşünerek yaşamalı ve hayatını buna göre şekillendirmelidir. Şair bu şiiriyle bu gerçekleri bize yeniden hatırlatmak ister. O dünyada her insanın belli bir süre yaşayıp terk edeceğini ve ardından yeni nesillerin gelip geçeceğini herkes için kısaca bir zaman olduğunu böyle ifade ediyor:

“Dünya bir devridaimdir
Ebediyen kalan var mı?
Sanma ki sana kaimdir
Bin yaşında olan var mı?..”

(D.D.D. , s.121)

Bir şiirinde yine dünyanın faniliğinden bahseden şair insanın egosu yüzünden dünyayı kendinden ibaret sanmasına, dünya sanki kendisi için varmış gibi düşünmesine bir uyarıda bulunarak bu hayatın bir nefeste bitebileceğini kimsenin ebedi olmadığını dünyanın ise çok kısa bir süre kalınıp gidilen bir yer olduğunu ifade eder:

“(..)
Sanma ki bu âlem senden ibaret
Bir nefeste biter bütün ticaret
Fani hayat iki günlük ziyaret
Ebetten ezele akan hani ya?..”

(D.D.D , s.123)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. ŞİİRLERİNİN YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

1.1. Nazım Birimi

“Nazım biçimlerinde ölçü olarak kullanılan parçaya nazım birimi denir. Divan şiirinde nazım birimi beyit (kimi biçimlerde dize), Halk şiirinde dörtlük ve yeni Türk şiirinde de dizedir.”⁸⁶ Halk edebiyatına ait ürünleri sıkça kullanan Metin Tombul nazım birimlerinin her formunda yazar. Bunlardan en çok kullandığı dörtlüktür

1.1.1. Tek Dörtlükten Oluşan Şiirler

Şiirlerini halk şiiri formuna uygun bir biçimde oluşturan Metin Tombul diğer nazım birimlerini ve serbest formları denese de çoğunlukla dörtlük nazım birimini kullanır. Şair hece ölçüsü ile yazdığı bu şiirleri katı kurallar çerçevesi içerisinde sıkıştırılmadan oluşturur. Şiirlerini dörtlüklerle yazan Tombul’un tek dörtlükten oluşan şiirleri de mevcuttur. Şairin bu şiirlerini daha çok koşma ve mani nazım biçimleri ile oluşturduğu görülür. Aşağıda tek dörtlükten oluşan şiirlerin kitaplara dağılımı incelendiğinde bu yapı ile oluşturulmuş şiirlerin daha çok “Sevdamın Adı Erzincan” kitabında bulunduğu görülür.

Tablo: 1 Tek dörtlükten oluşan şiirlerinin kitaplara dağılımı

Kitap İsmi	H.M.	B.B.K.	D.D.D.	S.A.E.
Şiir Sayısı	1	10	6	25

“Sen gitme acımasız bir hançer
Saplanıp böğrüne öldürür beni.
Yokluğun habire önümü keser
Saplanıp böğrüne öldürür beni...”

(D.B.K., s.35)

⁸⁶ Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, T.D.K. Yayınları, Ankara 1983, s.95.

“Sögüdün dibi çayır
Mevlam sen bizi gayır
Ayrı düşdüm gülümden
Yanıyam cayır cayır...”

(S.A.E., s.88)

1.1.2. Dörtlü Mısra Terkiplerinden Oluşan Şiirler

Serbest formlarla da şiirler yazan şair kitaplarının genelinde dörtlü mısra terkiplerini kullanır. Şairin dört şiir kitabının içerisinde bulunan toplam 204 adet dörtlü birimlerle yazılmış şiirinde genellikle 11’li hece ölçüsü kullanıldığı ve bu şiirlerin duraklarının çoğunlukla 6+5 ve 4+4+3 olduğu görülür.

Tablo: 2 Şairin şiir kitapları içerisindeki dörtlüklerin dağılımı

Kitap İsmi	H.M.	D.B.K.	D.D.D.	S.A.E.
Şiir Sayısı	61	34	68	41

“(…)

Hayat seli yıkıp geçti bendini
Suyunu deryaya sal deli gönlüm.
Zaman girdabına atıp kendini
Engin denizlere dal deli gönlüm.”

(D.D.D. , s.62)

“Denizden esen şu serin havayla
Ciğerim doldukça hasret kokuyor.
Bağlarımız kopup gitti yuvayla
Uzakta oldukça hasret kokuyor...”

(H.M., s.106)

1.1.3. Serbest Düzenli Şekiller

Şair Metin Tombul’un incelediğimiz dört şiir kitabında hem heceyi hem de serbest ölçüyü denemesinden yola çıkılarak şiirlerini oluştururken katı bir tavır takınmadığı görülür.

Tablo: 3 Serbest nazım şekillerinin kitaplar içerisindeki genel dağılımı

Kitap İsmi	H.M.	D.B.K.	D.D.D.	S.A.E.
Şiir Sayısı	10	34	18	7

“Açık pencerelerinden
Meltem rüzgârları dolan
Balkonundan mehtabı seyredebileceğin
İskelesinde kayıklar bağlı
Ve özellikle şöminesi olan
Deniz kenarında bir evin olsun isterdin.
Kocan her eve dönüşte
Güzel elbiselerle
Kapıda karşılayıp
Öpücüklerle boğmalıydım...
Olmadı
Alnında yazılanlar
Umdukların değilmiş.
Sıcaktan soğuğa sokmadığın ellerin
Nasır bağladı çalışmaktan.
Bir yanda büyük bir kentin ihtişamı.
Öte yanda Anadolu’da bir köyün
Korkunçluğu vardı.
Seçimini yanlış yaptığın için
Son model arabalara binemedin.
Eşsiz mücevherler takamadın.
Tutkuların, özlemlerin
Damla damla süzüldü kirpiklerinden
Balkonundan mehtaba bakamadın...
...

(D.B.K. , s.32)

1.2. Şiirde Ahenk Unsurları

Sözlükte “uyum”⁸⁷ anlamına gelen ahenk kelimesi şairlerin sık sık kullandığı bir sözcüktür. Geçmişten günümüze tüm şairler şiirde sadece anlamı önemsememiş, kulağa da hitap eden birtakım unsurları kullanmışlardır. Bunlardan birisi olan ahenk gerek iç gerekse de dış unsurlar olarak şiiri yalnızca anlamın esiri olmaktan korumuş ve söze kattığı tını ile birlikte şiiri güçlendirmiştir. “Bazı söz ve söz gruplarının belirli aralıklarla tekrarından doğan ahenk, anlamla bütünleştiği zaman, poetik bir fonksiyon icra eder ve meramın etkili bir biçimde sunulmasını sağlar.”⁸⁸

1.2.1. Dış Uyumu Sağlayan Unsurlar

1.2.1.1. Ölçü ve Duraklar

Nurullah Çetin “Vezinler millî bir dilin ruhundan, özünden gelen doğal seslerin kendi gerçek yapılarına ve özlerine göre üretilmiş ölçülerdir. O bakımdan vezin, bir dilin kendi yapısına göre ortaya çıkan millî bir terennüm vasıtası ve millî ruhun ahenginin biçimsel bir ölçüsüdür.”⁸⁹ Sözü ile veznin önemine değinir. Gelecekte beslenir dediğimiz Metin Tombul’un da şiirlerinin tümü incelendiğinde hece ölçüsünü sık sık kullandığı görülür. Bu sonuçlara dayanarak Tombul’un dört kitabı da incelendiğinde şunları söylemek mümkündür:

- 1- **Dudakların Bende Kalsın:** 75 şiirden oluşan bu kitapta Tombul’un şiirlerinin 31 tanesini serbest ölçü ile 44 tanesini de hece ölçüsü ile yazdığı görülür. Hece ölçüsü ile yazılan şiirlerin de 20 tanesi 11’li, 18 tanesi 8’li, 6 tanesi de 7’li bir tanesi de 14’lü hece ölçüsü yazılmıştır.
- 2- **Hüküm Müebbet:** 87 şiirden oluşan bu kitapta şiirlerin 24 tanesi serbest ölçü ile 63 tanesi de hece ölçüsü ile yazılmıştır. Koşma nazım şekli ile yazılan bu şiirlerin 20 tanesinde 7’li hece ölçüsü, 36 tanesinde 11’li hece ölçüsü, 7 tanesinde de 8’li hece ölçüsü kullanılmıştır.
- 3- **Deryaya Düşen Damla:** Kitap 101 şiirden oluşur. Bu şiirlerden 27 tanesi serbest ölçü ile 74 tanesi de hece ölçüsü ile yazılmıştır. Şiirlerin 1 tanesi 7’li

⁸⁷ Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara 2011, s. 119.

⁸⁸ Muhsin Macit, *Dîvân Şiirinde Âhenk Unsurları*, 3. baskı, Kapı Yayınları, Ankara 2016, s.63.

⁸⁹ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2015, s. 67.

hece ölçüsü, 17 tanesi 8'li hece ölçüsü, 48 tanesi 11'li hece ölçüsü, 8 tane de 14'lü hece ölçüsü ile yazılmıştır.

- 4- Sevdanın Adı Erzincan:** Kitapta toplamda 49 şiir vardır. Bu şiirlerin 41 tanesi hece ölçüsü ile 8 tanesi de serbest ölçü ile yazılmıştır. Hece ölçüsü ile yazılan bu şiirlerden 2 tanesi 7'li, 5 tanesi 8'li, 34 tanesi 11'li ölçü ile yazılmıştır.

“(…)

Damla düşmemiş ki bıyıl torpağa 6+5=11

Birez guvvet gele dala, yarpağa 6+5=11

Orta Mehle'deki bigaç cılbağa 6+5=11

Bizim erükleri yolmuş duydun mu?..” 6+5=11

(S.A.E., s.66)

“Bu dünyada iki şey var çok üstün 4+4+3=11

Sevgi ile insanlıktır bilesin. 4+4+3=11

Bakışları güven verir dürüstün 4+4+3=11

Yüreği bir meydanlıktır bilesin.” 4+4+3=11

(H.M., s.114)

“Eşle dostla, arkadaşla 4+4=8

Nice mutlu senelere! 4+4=8

Yeni yılla, yeni yaşla 4+4=8

Nice mutlu senelere!” 4+4=8

(D.D.D., s.104)

“(…)

Kullukta çok eksğim var 3+5=8

Ufkum geniş, düşüncem dar 3+5=8

Dört bir yanım çelik duvar 3+5=8

Delmeyi nasip et Tanrım...” 3+5=8

(D.D.D., s.124)

“Elini omuzuna sevgiyle koyandır dost 7+7=14
Kuru ekmekle bile yetinip doyandır dost 7+7=14
Kederli günlerinde yanından ayrılmayan 7+7=14
Acımı yüreğinde seninle duyandır dost.” 7+7=14

(D.D.D., s.109)

1.2.1.2. Kafiye ve Redif

Dörtlük nazım birimi ile yazılmış şiirlerinde ölçüyü esas alarak şiir yazan Tombul daha çok “aaxa” kafiye düzenini kullanır. “Kafiye düzeninin xaxa/ bbba/ ccca/ ddda şeklinde olması ve dörtlüklerden kurulması kusursuz bir halk edebiyatı nazım şekli örneğidir.”⁹⁰

1.dörtlük

“Umudumu kıra kıra	a
Dolaşırım ardın sıra	a
Çal kibriti yeter artık	x
Yansın içimdeki çıra...	a

2.dörtlük

Gül olsan koklasam seni	a
Canımda saklasam seni	a
Çalsam kapımı her gece	x
Gönülden yoklasam seni...	a

3.dörtlük

Yollarda izine düşsem	a
Yorulsam dizine düşsem	a
Perçem olsam saçlarında	x
Dağılsam yüzüne düşsem...”	a

(D.B.K. , s.54)

⁹⁰ Tarık Özcan, *Şair ve Sözüün Mahşeri- Oktay Rıfat*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005, s.261.

“Yarma yardım bacaya	a	“(y)a” sesleri redif
Gızzlar gider hocaya	a	“-ca” tam kafiye.
Sevdüğüme vermessez	x	
Daha varmam gocaya...”	a	

(S.A.E., s.53)

“İçimde saklısın ölene kadar	b	“ene kadar” radif
Kader yaşantımı bölene kadar	b	“l” yarım uyak
Bilsem döneceksin günün birinde	c	
Aç susuz beklerim gelene kadar...”	b	

(D.B.K. , s.49)

İkili mısralardan oluşan kafiye örgüsü ise şu şekildedir:

“Onurlu bir yaşamın hazzını duy kanında	a	“ında” redif
Hiçbir şey para etmez haysiyetin yanında.”	a	“an” tam uyak

(H.M., s.25)

1.2.2. İç Uyumu Sağlayan Unsurlar, Dil ve Üslup

“Bir edebî metni, sadece yapı bakımından değerlendirmeye tabi tutmak veya edebiliğini burada aramak doğru değildir. Yapıyı, muhteva ve dilden ayrı düşünemeyiz.”⁹¹ Bu yüzden şiiirleri incelerken başka unsurları da ele almak gerekir.

Şiiirlerinde halk unsurlarını barındıran şair hitap ettiğı kesim tarafından anlaşılmaq suretiyle sade bir dil kullanır. Hatta direkt halkın kendi ağzını kullanır denilebilir. Özellikle “Sevdamın Adı Erzincan” kitabını yerel konuşma ağzıyla yazdığı görülür. Ficek olarak yazdığı şiiirleri tek dörtlüklerden oluşan manilerdir. Diğer kitap-

⁹¹ İsmail Çetişli, *Cahit Külebi ve Şiiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998, s.215.

larında da yöresel dili kullanan şair bu formların dışına pek çıkmamıştır. Şiir kitaplarının dışında diğer kitapları olan atasözleri, deyimler ve sözlükte de aynı sınırı korur.

1.2.2.1. Tombul'un Kelime Dünyası

Metin Tombul'un kitapları şiir kitapları ve Erzincan için yaptığı çalışmalar şeklinde ikiye ayrılabilir. Yazdığı dört şiir kitabı kadar üç tane de hacimli Erzincan ağzına yönelik çalışması mevcuttur. O üç kitabının yanında şiir kitaplarından birisi olan 'Sevdanın Adı Erzincan' tamamen yöresel ağızla yazılmış şiirler ve ficeklerle doludur. Bu anlamda şairin yöre ağzına çok iyi bir şekilde hâkim olduğu ve kaybolmaya yüz tutmuş kelimeleri korumaya çalıştığı söylenebilir.

Şiirlerinde; canlı, hareketli, halk deyişlerinin bol kullanıldığı, her seviyeden insanın anlayacağı sade bir dil kullanılmıştır. Şair, halk şiirinin ilk vasfı olan sade dil kullanma geleneğiyle tam bir örtüşme içindedir. Üslup çekici, mısralarda iç ve dış musiki hissedilir derecededir. "Sevdanın Adı Erzincan" adlı şiir kitabında, özellikle yöresel kelimelerin, yöresel halk deyişlerinin bolluğu dikkat çekmekte ve şiire ayrı bir zenginlik katmaktadır. Bodik (kısa boylu), fişgı didmek (birtakım gereksiz işlere karışmak), kösövü kesilmek (simsiyah olmak), para buçuktan dana bıçıkdan artar (para küsurattan, dana buzağıdan çoğalır), bıdik (uç), gadten (kadar), annuh (dağ reyhanı), ilişdir (kalaylı bakır süzgeç), dembelehoççik (tepe takla olmak) gildirik (yuvarlak), kunkul (omuz) ilincah (salıncak) cılbağa (çelimsiz, yaramaz cılız çocuk,) vb. pek çok yöresel deyiş ve kelime kullanılmış, yörenin bu sahadaki zenginliği ortaya konulmuştur.⁹²

1.2.2.2. Halk Deyişleri

Şiirlerini yazarken halk söyleyişlerine yer veren şair halkın içerisinde birisi olduğunu bu şekilde ortaya koyar. Dilini bildiğiniz insanlarla aynı şeyleri konuşmuş sayılırsınız. Ayrı dili konuşan insanların her konuda fikir ayrılığı vardır. Metin Tombul bu anlamda halktan birisi olduğu ve belki de öyle yansıttığı için halk ağzını kullanarak kimi şiirlerini bu formda yazar. Tek tek inceleyecek olursak mani tipinde yazılmış bir şiir görürüz:

"Ocak söndü köz bitti

⁹² Necdet Tozlu, A.g.e., s. 7.

Söylenecek söz bitti
Can tükendi, öz bitti
Gözünüz aydın olsun...”

(H.M., s.55)

Eskiden kullanılan bir ifade olan kargış-(beddua) ve alkış birçok şairin kullandığı formlardan ikisidir. Alkış ve Kargışlar toplumun maddi-manevi kültürünü, değer yargılarını, inançlarını yansıtan, kalıplaşmış sözlerdendir. “Alkış” (hayırdua) “kargış” ise (beddua, ilenç) ile eş anlamlıdır.⁹³

Gelin kaynana ilişkisi yıllardır ülkemizde kıyasıya bir yarış ile devam eder. Bu ikili arasında sürekli bir geçimsizlik vardır. Kargış örneğini gördüğümüz aşağıdaki şiir gelin ve kaynana çekişmesi üzerine yazılmıştır:

(Gargış: Kargış= Beddua)

“(…)

KAYNANA:

-Dil degül mübarek sanki rapata

Büyük küççük tanı ocağın bata

Golların gırıla yannâra yata

Sırtı torpağlara veresen hemî?..”

(S.A.E. , s.25)

Şairin yerel ağızla yazdığı bir başka kargış(beddua) örneği de sevgiliye hitaben yazıldığı şiirin verilmeyen bölümünden anladığımız aşağıdaki şiirdir:

“(…)

Sıfatıy itler yalıya

Ağzıy ısırgan daliya

Dönesen guru çalıya

POH YİYENİN ENÜGÜ!..”

(S.A.E., s.31)

⁹³ <https://edebiyatvesanatakademisi.com/edebiyat-terimleri-mazmunlar/alkis-ve-kargis-nedir-ve-ornekler-4823.aspx>. (Erişim tarihi: 12.06.2018)

(Alkış: Dua)

Tombul'un şiirlerinde yöre ağzını sıkça görmekteyiz. Yöresel ifadeleri, deyimleri ve atasözlerini de eserlerinde kullanan şair bir şiirinde Erzincan ağzıyla edilen bir duayı dile şöyle dile getirir:

“Yüzün ağ ola
Paran dağ olan
Canın sağ ola
Gardaş...

Malın çoğ ola
Derdin yoğ ola
Göynün loğ ola
Gardaş...”

(S.A.E., s.42)

Tapşırma

Tapşırma “kendini tanıtma, bildirme, arz etme” anlamına gelir.⁹⁴ Şairlerin şiirin son kıtasında mahlaslarını kullanmasıdır. Metin Tombul'da ismini kullandığı aşağıdaki şiirde bunun bir örneğini verir.

“(...)
Gözümde ışıksın, dizimde derman
Dünyaya hâkimsin elinde ferman
Sen döven olmuşsun Metin de harman
Döndükçe altında ezersin para...”

(H.M., s.56)

⁹⁴ Doğan Kaya, *Âşık Edebiyatında Mahlas Alma Geleneği*, Yayımlandığı yer: Âşık Edebiyatına Giriş, Bişkek, s.39-46.

SONUÇ VE ÖNERİ

Metin Tombul 1941-2014 yılları arasında yaşamış Erzincan'ın önemli şairlerindedir. Şiir kitapları yanında yöresel dil çalışmaları da bulunan Tombul'un yayımlanmış yedi eseri mevcuttur. Erzincan Dil Sözlüğü (2007), Erzincan Yöresi Atasözleri (2014), Erzincan Yöresi Deyimleri (2014) adlı derleme ve inceleme kitapları ile Dudakların Bende Kalsın (2008), Hüküm Müebbet (2008), Sevdanın Adı Erzincan (2011) ve Deryaya Düşen Damla (2013).

Yazmaya ilgisi küçük yaşlarda başlayan Tombul'un lise yıllarında dersine giren edebiyat öğretmenin etkisiyle şiiri tutkuya dönüştürmüştür. Türk şiir geleneğini ve şairlerini okuyan Tombul, bilgi birikimini genişletmiş, beğendiği şairlerin izini sürerek yazma yeteneğini geliştirmiştir. Yunus Emre, Necip Fazıl Kısakürek, Faruk Nafiz Çamlıbel, Abdurrahim Karakoç onun en çok etkilendiği şairler arasındadır.

Tombul, şiirlerinde hem bireysel konuları hem de toplumsal konuları işlemiştir. Onun memleketine olan sevgisi, duygusal konulara yönelen kalemi ve sosyal meselelere hassasiyeti şairliğini kamçılayan önemli hususlardır. Halkın sorunları yanında, insanın ruh halini de irdeleyen şairin, tema yelpazesi oldukça geniştir. 41 başlık ve pek çok alt başlıkta verilmeye çalışılan tematik incelemedeki zenginlik bunun göstergesidir. Şairin, yöresel söyleyişle yaşadığı coğrafyanın ağız özelliklerini yaşatmaya çalışması da önemli bir çaba ve şiirde farklı bir çeşni olarak görülmektedir. Özellikle Sevdanın Adı Erzincan adlı kitap baştan sona Erzincan ağzı ile söylenmiş şiirlerden oluşmaktadır.

Derleme ve araştırmaya dayalı diğer eserlerinde memleketinin değerlerini gün yüzüne çıkarmaya çalışan Tombul, onların yitip kaybolmasını engellemeye çalışır ve başarabildiklerini kayıt altına alarak kitaplaştırır. Bir Erzincan sevdalısı olan Metin Tombul'un eserlerini ortaya koyarken önceliği genellikle Erzincan'dır. O, memleketine faydalı olmayı, onun değerlerini yaşatabilmeyi gaye edinmiştir.

Eskinin köklerini kullanarak yeniye kucak açan Metin Tombul, fikir dünyasını ve kalemini kısıtlamamıştır. Kendine has bir üslup yakalayarak söylediklerini net bir biçimde ifade eder. Sözü fazla dolandırmadan, duygularını net bir şekilde ifade eden şair çoğu zaman gözlemlerinden beslenir.

Metin Tombul'un Türk edebiyatına yaptığı büyük katkılardan birisi de Erzincan ağız ve dil unsurlarının yazılı birer kaynak olarak gerek sözlük, atasözü, deyim çalışmasında, gerekse şiirlerindeki kullanımıyla yazın hayatına kazandırılmış olmasıdır.

Metin Tombul Erzincan'ın önemli bir değeridir. Adının verildiği sokakta "Erzincan Şiiri" mermer bir bloğa kazınarak gösterimde tutulabilir. Böylece ondaki vatan sevgisinin temeli olan memleket sevgisi daha çok kişiye ulaşacak ve kalıcı olacaktır. Yılda bir "Metin Tombul'u Anma" günü düzenlemesini geleneksel hale getirerek genç kuşaklara tanıtılması ve hatırasının yaşatılması sağlanabilir. Bu çaba yeni kuşaklara Erzincan sevgisi kazandırmanın bir yolu olacaktır. Ayrıca Tombul'un şiirlerinden bir seçki yapılarak ders kitaplarına konulup yurt çapında okutulması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

1. Genel Kaynaklar

<http://blog.milliyet.com.tr/annelerimize-siirler/Blog/?BlogNo=362114>. (Erişim tarihi: 09.06.2018)

<http://www.akfikir.com/medya/sair-yazar-metin-tombuldan-bir-yazi/30186>. (Erişim tarihi: 17.08.2018)

http://www.siir.gen.tr/siir/f/fikret_kizilok/gonul.htm. (Erişim Tarihi: 22.11.2018).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=FELEK. (Erişim Tarihi: 22.11.2018).

http://www.turkuler.com/sozler/turku_kahpe_felek_sana_nettim_neyledim.htm l. (Erişim tarihi: 09.06.2018)

<https://sarki.alternatifim.com/sarkici/nesrin-sipahi/son-hickirik>. (Erişim Tarihi: 22.11.2018).

<https://www.antoloji.com/beddua-m-sana-felek-siiri/>. (Erişim tarihi: 19.06.2018)

<https://www.antoloji.com/omur-dedigin-18-siiri/>. (Erişim tarihi: 20.06.2018)

<https://www.erzincannostalji.com/bu-sehir-beni-unutmus-metin-tombul/>. (Erişim tarihi: 20.06.2018)

<https://www.turkudostlari.net/soz.asp?turku=3462>. (Erişim tarihi: 22.06.2018)

2. Tezler

AYDIN Emel, *Orhan Veli'nin Şiirlerinde Öykü İzleri, Sait Faik'in Öykülerinde Şiir İzleri*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2011.

DELİGÖZ Haydar, *Pir Sultan'ın Şiirlerinin Tahlili Ve Dayandığı Temeller*(Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halk Bilimi Anabilim Dalı, İzmir 2007.

KAVAKLIÇEŞME KOTAN Hüsna, *Yunus Emre Divanı'nın Söz Dizimi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (Doktora Tezi), Erzurum 2015.

BAKİ Yasemin, Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde Halk Edebiyatı Ve Halk Kültürü, Rize Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Rize 2011.

3. Makaleler

DIRANAS, Ahmet Muhip, "Fahriye Abla", *Varlık*, Sayı: 39, 15 Şubat 1935, s. 229.

TOMBUL, Metin, *Tandırbaşı Dergisi*, 13 Şubat Kurtuluş Özel Sayısı, Erzincan 2009, s.36-39.

TOZLU, Necdet "Halk Şairi Metin Tombul ve Şiirlerinin Temaları", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, VIII – II: 1 -22 [2014].

ŞAFAK, Yakup "Mevlânâ'ya Atfedilen "Yine Gel..." Rubâîsine Dair", *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 24 [2009/2], s. 75-80.

4. Kitaplar

AKYÜZ, Kenan, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, İnkılap Yayınevi, İstanbul 2010.

ATALAY, Besim, "*İslam Ansiklopedisi*", Yıl:1991, Cilt:4.

ÇAMLIBEL, Faruk Nafiz, *Han Duvarları- Toplu Şiirler*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018.

ÇETİN, Nurullah, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2015.

ÇETİŞLİ, İsmail, *Cahit Külebi ve Şiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998.

DİLÇİN, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, T.D.K. Yayınları, Ankara 1983.

ENGİNÜN, İnci, *Ahmet Hamdi Tanpınar-Bütün Şiirleri*, Dergah Yayınları, İstanbul 2017.

KANIK, Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018.

KAPLAN, Mehmet, *Şiir Tahlilleri-2 (Cumhuriyet Devri Türk Şiiri)*, Dergah Yayınları, İstanbul 2011.

KARAKOÇ, Abdurrahim, *Dosta Doğru*, Alperen Yayınları, Ankara 2006.

- Karakoç, Abdurrahim, *Vur Emri*, Kadim Yayınevi, İstanbul 2015.
- KAYA, Doğan, *Âşık Edebiyatında Mahlas Alma Geleneği*, Yayımlandığı yer: Âşık Edebiyatına Giriş, Bişkek.
- KAYA, Erol. *Şehre Tanıklık Edenler Erzincan Sözlü Tarih Çalışması- Cilt II*, Pasifik Ofset, İstanbul 2012.
- KISAKÜREK, Necip Fazıl, *Çile- Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004.
- KORKMAZ, Ramazan, *İkaros'un Yeni Yüzü-Cahit Sıtkı Tarancı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2014.
- MACİT, Muhsin, *Dîvân Şiirinde Âhenk Unsurları*, 3. baskı, Kapı Yayınları, Ankara 2016.
- MİCHEL de Montaigne, *Denemeler*, Çev: Sabahattin Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Yay. Tar.: 2018-03-19.
- Nesimi, *Nesimi Divanı*, Çevirmen: Hüseyin Ayan, Akçağ Yayınları, Ankara 2014.
- ÖZCAN, Tarık, *Şair ve Sözü'nün Mahşeri- Oktay Rifat*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
- ÖZDEMİR, Halil İbrahim, *Sözlü ve Sosyal Tarihi ile Üzümlü (Cimin)*, Doğu Yayınları, Erzincan 2014.
- SELİM, Yavuz Sultan, *Yavuz Sultan Selim Divanı*, Çev: Ali Nihat Tarlan, Kökler Derneği Yayınları, Yayın Tarihi: 01.01.2016.
- SÜREYA, Cemal, *Sevda Sözleri- Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 208.
- SÜREYA, Cemal, *Üstü Kalsın- Seçme Şiirler*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018.
- TARANCI, Cahit Sıtkı, *Otuz Beş Yaş(Bütün Şiirleri)*, Can Yayınları, İstanbul 2018.
- TECER, Ahmet Kutsi, *Bütün Şiirleri*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2016.
- TEVFİK, Neyzen, *Hiç*, Kapı Yayınları, İstanbul 2016.

TOMBUL Metin, *Hüküm Müebbet- Duygusal Şiirler*, Tunç Yay. Antalya, Haziran 2008, Birinci Basım.

TOMBUL, Metin, *Erzincan Yöresi Deyimleri*, Erzincan Valiliği Kültür Yayınları, Erzincan 2014.

TOMBUL, Metin, *Deryaya Düşen Damla*, Doğu Yayınları, Erzincan 2013.

TOMBUL, Metin, *Dudakların Bende Kalsın*, Tunç Yayınları, Antalya, Ocak 2008.

TOMBUL, Metin, *Erzincan Dil Sözlüğü*, Erzincan Belediyesi Yayınları, Erzincan 2007.

TOMBUL, Metin, *Erzincan Yöresi Atasözleri*, Erzincan Valiliği Kültür Yayınları, Erzincan 2014.

TOMBUL, Metin, *Sevdanın Adı Erzincan*, Özal Matbaası, Erzincan 2011.

TOMBUL, Metin. *Hüküm Müebbet- Duygusal Şiirler*, Tunç Yayınları, Erzincan 2008.

Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara 2011.

5. Metin Tombul ile İlgili Yapılan Özel Görüşmeler

Adnan Karakelle ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan Lisesi Pilav Günü.

Aysun Tombul Yılmaz İle Yapılan Özel Görüşme, Antalya.

Cengiz Bahşi ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan.

Gürsel Arslan ile Yapılan Özel Görüşme, Bursa.

Halil İbrahim Özdemir ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan.

Hamdi Ülker ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan.

İsmail Tombul ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan- Bahçeliköy.

Murat Tombul ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan-Hah Köyü.

Mustafa Temiz ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan.

Saldıray Baydemir ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan.

Şeref Dereci ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan.

Tunç Tombul ile Yapılan Özel Görüşme, Antalya.

Turan Yılmaz(Baba Turan) ile Yapılan Özel Görüşme, İstanbul.

6. Metin Tombul Hakkında Sanal Ortamda Çıkan Yazılar

<http://erzincankitap.com/tr-tr/haberler/228/metin-tombul>. (Erişim tarihi: 12.02.2018)

<http://haber-24.com/tr-TR/haberler/185/erzincan-bir-degerini-daha-kaybetti>. (Erişim tarihi: 16.04.2018)

<http://www.dogugazetesi.com/metin-tombula-veda-ederken-makale,527.html>. (Erişim tarihi: 12.02.2018). (Erişim tarihi: 20.04.201,38)

<http://www.erdef24.com/doguilleri-fuari.html>. (Erişim tarihi: 29.04.2018)

<http://www.erzincan24.com/kultur-sanat/metin-tombuldan-yeni-eser-sevdamin-adi-erzincan-h9352.html>. (Erişim tarihi: 17.05.2018)

<http://www.erzincanhaber.com/metin-tombuldan-mesaj-var--makale,122.html>. (Erişim tarihi: 17.05.2018)

<http://www.erzincanlilarinsesi.com/yazar.asp?yaziID=1064>. (Erişim tarihi: 20.05.2018)

<http://www.milliyet.com.tr/metin-tom->

[bul/60865/vefat/default.htmhttp://dSPACE.sozlutarih.org.tr/handle/20.500.11834/1249?show=full](http://dSPACE.sozlutarih.org.tr/handle/20.500.11834/1249?show=full). (Erişim tarihi: 20.05.2018)

<http://www.nehaber24.com/erzincanli-turkuler-makale,274.html>. (Erişim tarihi: 26.05.2018)

<http://www.sanalbasin.com/metin-tombul-unutulmadi-7450217/>. (Erişim tarihi: 26.05.2018)

<https://www.edebiyatdefteri.com/siir/751743/ozlemisem-seni-eze-kurban.html>. (Erişim tarihi: 02.06.2018)

<https://www.haberler.com/belediyeden-kultur-hizmeti-haberi/>. (Erişim tarihi: 02.06.2018)

<http://www.biyografya.com/biyografi/8647>. (Erişim tarihi: 16.04.2018)

<http://erzincanlisesi.blogspot.com/2010/02/vala-ve-metin-tombulun-evlilik-mujdesi.html>. (Erişim tarihi: 16.04.2018)

7. Metin Tombul'un Sanal Ortamdaki Yazıları

<http://www.akfikir.com/medya/sair-yazar-metin-tombuldan-bir-yazi/30186>.

(Erişim tarihi: 17.08.2018)

<http://www.mucadele.com.tr/kultur-sanat/biz-bize-benzeriz-21024/>. (Erişim tarihi: 12.08.2018)

<https://www.erzincannostalji.com/bu-sehir-beni-unutmus-metin-tombul/>. (Erişim tarihi: 12.08.2018)

DİZİN

Deryaya Düşen Damla, IX, XV,
2, 24, 27, 29, 31, 32, 33, 36, 101,
197, 204, 210

Dudakların Bende Kalsın, IX,
XV, 2, 16, 33, 34, 101, 197, 204,
210

Erzincan, III, IV, V, VI, VIII,
IX, X, XI, XV, 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9,
10, 11, 12, 13, 15, 16, 19, 24, 26,
27, 28, 29, 30, 31, 33, 36, 37, 38,
39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48,
49, 50, 54, 67, 68, 69, 70, 73, 75,
76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85,
86, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95,
96, 97, 98, 99, 100, 101, 123,
125, 140, 155, 156, 157, 158,
160, 161, 174, 192, 193, 200,
202, 204, 205, 207, 208, 209,
210, 211

Erzincan Dil Sözlüğü, IX, XV,
2, 31, 40, 41, 43, 44, 101, 125,
140, 204, 210

Erzincan Yöresi Atasözleri, IX,
2, 38, 39, 40, 45, 204, 210

Erzincan Yöresi Deyimleri, IX,
2, 40, 204, 210

Halk edebiyatı, 20

Hüküm Müebbet, IX, XV, 2, 23,
30, 32, 33, 35, 101, 102, 197,
204, 210

Metin Tombul, I, III, IV, VI,
VII, VIII, IX, X, XI, XIV, 1, 2,
3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,
14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23,
24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34,
36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44,
45, 46, 48, 50, 54, 58, 69, 71, 73,
84, 86, 96, 98, 102, 103, 105,
106, 109, 110, 111, 112, 114,
115, 116, 118, 119, 120, 122,
125, 128, 129, 132, 136, 145,
148, 150, 151, 152, 153, 154,
155, 156, 157, 162, 171, 174,
188, 192, 194, 195, 197, 200,
201, 203, 204, 205, 207, 210,
211, 212, 214, 215

Sevdanın Adı Erzincan, IX,
XV, 2, 8, 28, 33, 36, 37, 101,
192, 194, 197, 200, 201, 204,
210

tematik, VII, 1, 22, 29, 204

EKLER

1. METİN TOMBUL'UN DİĞER ESERLERİ

1.1. Kendi Kitaplarında Yer Almayan Şiir ve Yazıları

Şair Metin Tombul'un Başka Kaynaklarda Yayımlanan Bir Şiiri:

Bu şiir Halil İbrahim Özdemir'in "Sözlü ve Sosyal Tarihi ile Üzümlü (Cimin)" kitabı hazırlanırken şair Metin Tombul'dan bizzat yazmasını istediği bir şiirdir. "Cimin kitabımı hazırlarken içinde bir şeylerin eksik olduğunu sezinlerdim hep. Uzun süre üzerinde düşündüm, neler ekleyebileceğim aklıma gelmedi. Sonra Metin Tombul ile başka bir mesele için görüştüğümüz bir gün ona Cimin hakkında bir kitap yazdığımı ve onun da bana bir şiir yazmasını istediğimi söyledim. Aslında yazamayacağını söyledi. Ismarlama şiir yazmayı sevmiyormuş, haklı. Cimin ile ilgili bilgisi de yokmuş pek. Sonra dedim ben sana bilgi veririm. Biraz anlattım, yazdı. O Erzincan'ımız için önemli bir kalem. Kitapta onunla ilgili bir yazı muhakkak olsun istiyordum. Yazdığını beğendim ve koydum kitaba." ⁹⁵

1.1.1. Gel Ki Göresen

*Cimin Güzellemesi

Cimin'i annatmah goley mi sandın,
Hele bigaç gün gal ki göresen,
Sabağınan gün doğmadan uyandın,
Üzüm bağlarına dal ki göresen.

Komlar'ın üstünden seyret ovayı,
Paşa Puarı'ndan doldur govayı,
Büyük Mezire'de temiz havayı,
Peynirnen, balınan al ki göresen.

⁹⁵ Halil İbrahim Özdemir ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan, 03.08.2018.

Altuntepe heybetinen bahıy mı?
Piteriç harğı hışmınan ahıy mı?
Nalbant Köse eşsege nal çahıy mı?
Hele bi misafir ol ki göresen.

Dere Boğazı'nın kölgesi bitmez,
Nahir yolu Gara Tepe'den getmez,
Çhonun Gölü'nü metetmek yetmez,
Çimip de ferehlik bul ki göresen.

Korkoru Harğı'nın suyu yamandır,
Mises Bayırı'nın başı dumandır,
Işgın yemediysen hayli zamandır,
Menemşelik orda gel ki göresen.

Sarılarda olur göbeğın hası,
Gedük Çeşmesi'nden doldurup tası,
İçersen silinür yüregiy pası,
Gurban olum sana gül ki göresen.

Buğdalar böyüyüp boyıy aşandan,
Öküzleri dutup çöle goşandan,
Bağ Harğı suyunan dolup daşandan,
Sayacağı çekip say ki göresen.

Susuz zerzavata ohşur verende,
Maşala başına sular erende,
Çekişiyler sanır, bahıp gören de,
Fesaldan bir sıra, al ki göresen.
Damlacuh'da sular köpürüp ahar,
Gelen geçen durup şavğına bahar,

Şırlıtısı gardaş göglere çıhar,
Manevi bi haznan dol ki göresen.

Sözün horatanın gerekdür azı,
Herkesin annında bir tevür yazı,
Çarşu Camısı'nda ahşam namazı,
Gel de cemaatnan gıl ki göresen.⁹⁶

Metin Tombul'un Vefatının Ardından Mustafa Temiz tarafından Yazılmış Bir Şiir:

1.1.2. Metin Tombul'un Ardından⁹⁷

Şairler ölmez dedin umutlandırdın bizi
Bir sonbaharda üzdün son şiirinle hepimizi
Hani daha çok şiirin vardı dizi dizi
Erken yolculadık Metin abi seni...
Sevdana Erzincan dedin
Buna bir de dostlarımı ekledin
Niye bu kadar acele ettin
Erken yolculadık Metin abi seni...
Şaire şiir yazılmaz biliyorum
Bunun için senden özür diliyorum
Ama ne yapayım seni çok seviyorum
Erken yolculadık Metin abi seni...
Gençliğinde biraz çapkındın
Kız tavlama çok şanslıydın
Futbol oynarken on numaraydın
Erken yolculadık Metin abi seni...
Şiirlerine hayran ettin bizi

⁹⁶ Halil İbrahim Özdemir, *Sözlü ve Sosyal Tarihi ile Üzümlü (Cimin)*, Doğu Yayınları, Erzincan 2014, s. 283-284.

⁹⁷ Mustafa Temiz ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan, 25.06.2018.

Dostlarını sıraladın dizi dizi
Baba Turan'ı, Bodik Kemal'ı , Takoz Kerimi
Erken yolculadık Metin abi seni...
Girdiğin her meclise neşe saçtın
"Nedisiz uşah “ deyip sohbeta geçtin
Herkesin gönlünde tahtını seçtin
Erken yolculadık Metin abi seni...
Dört ay Antalya, Dört ay İstanbul, Dört ay Erzincan dedin
Dostluğunla hepimizi mest ettin
Bırakıp gitmekle iyi mi ettin?
Erken yolculadık Metin abi seni...
Biliyorum Seni orada iyi karşıladılar
Memlekette ne var ne yok dediler
Volkan abiyi çok çağırdın onu da yolcu ettiler
Erken yolculadık Metin abi seni...
Hep muziplik yapar kahkahalar atardın
Kızları Kor Bilal'dan sen kapardın
Dostların arasını en iyi sen yapardın
Erken yolculadık Metin abi seni.
Bu kadar horataya kızmadın değil mi?
Senden öğrendik lafları dizmeyi
Gitmekle iyi etmedin çok üzdün bizleri
Erken yolculadık Metin abi seni...
Sen bana hem abi hem dost oldun
Erzincan'ının gönül tahtına kondun
Sevdam Erzincan dedin çok yoruldun
Erken yolculadık Metin abi seni...
Rabbimden niyazım şudur
Metin abiyi Cennetine uçur
İşte Metin abi durum budur
Erken yolculadık Metin abi seni...

Metin Tombul Tarafından Yazılmış Bir Hikâye Örneği⁹⁸

1.1.3. Mutlu Son

Yoksul bir ailenin çocuğuydu İbrahim. Ortaokuldan sonra okuyamamış, orada burada çıraklık yaparak büyümüşü. On sekiz yaşında babasını, yirmi yaşında da annesini kaybedince yapayalnız kalmıştı hayatta. Askerliğini yapıp geldikten sonra Beykoz'daki Halat Atölyesi'nde bekçilik bulmuş, iki odalı küçük bir ev kiralamış, bekâr hayatını sürdürmeye çalışıyordu. Yakışıklıydı İbrahim, 1.85 boyunda, sportif görünüşlü ve güler yüzlü biriydi. İşe alırken atölye şefi; "Ulan İbrahim şu güler yüz-lülüğün olmasa seni işe almayacaktım" diye espri yapmıştı. Babacan adamdı Rüstem Baba.

İbrahim de kapıda adeta bir kule gibi duruyor, atölyeye gelip gidenler üzerinde ciddi bir etki yaratıyordu. Kahverengi resmi elbisesi, belinde tabancası ve kordonu bir U harfi çizen göğüs cebindeki düdüğüyle kendini Genel Kurmay Başkanının da üstünde görüyordu. Atölyede çalışan kızların hepsi onun dikkatini çekmek için ellerinden geleni yaptıkları halde o sadece bir tanesine ilgi duyuyordu. Esmaydı kızın adı. Giriş çıkışta göz göze gelip bakışıyor, hafiften gülümsüyorlardı birbirlerine. Bir sene kadar sonra bu bakışmalar yerini sevgiye daha sonra da aşka dönüştürünce iki genç konuşup çıkmaya başladılar. Kısa zaman sonra evlenerek biraz daha uygun bir ev kiralayıp taşındılar.

Mutluluktan uçuyorlardı, oğulları Selami yuvalarına daha bir sıcaklık getirmişti. Esmayarı gün çalışıyor, işe gittiğinde oğlunu komşusu Gülizar Abla'ya bırakıyordu. Bu arada Selami büyümüş dört yaşına basmıştı. Yine bir akşam İbrahim işten çıkmış resimleri dolaptaki askıya asmış, sivilleri sırtına geçirip kendini sokağa attığı gibi hızlı adımlarla eve doğru yürümeye başlamıştı. Akşam karanlığında sokağın ortasında yatan bir karaltı fark etti. Daha da sıklaştırdı adımlarını, iyice yaklaştığında üzerinde siyah bir palto olan birinin yüzükoyun yerde yattığını gördü. Bekçiliğin verdiği özgüvenle eğilip omzundan tutarak çevirdi. Adamın sağ eli göğsünde, tam kalbinin üzerinde ve kan içindeydi. Ayaklarının dibinde bir tabanca olduğunu gördü, yerden alıp incelerken polis düdüklere aklını başına getirdi. Eyvah diyerek

⁹⁸ Hamdi Ülker ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan, 17.07.2018.

tabancayı fırlattığı gibi karanlıkta koşmaya ve uzaklaşmaya çalıştı. Ne yazık ki fazla uzaklaşmadan polisler etrafını sardılar. Ellerine kelepçe takarak polis otosuna attıkları gibi karakola götürüp nezarete attılar.

Kocası eve dönmeyince Esmâ bir terslik olduğunu düşünerek iş yerine telefon etti. Nöbeti devralan arkadaşından mesai bitiminde çıktığı cevabını alınca iyice işkilendi çünkü İbrahim işten çıkınca doğru eve gelirdi. Soluğu karakolda aldı, kocasının adam öldürmekten tutuklandığını öğrenip perişan oldu. Gitti İbrahim'i nezarete gördü. İbrahim olayı karısına olduğu gibi anlattı. Oğlunu okutup adam etmesini tembihleyerek karısıyla vedalaştı. Yapacak herhangi bir şey olmadığı için mahkemenin sonuçlanmasını beklediler. Ne yazık ki tabancada parmak izleri vardı ve kaçarken yakalanmıştı. Otuz altı yıl verdiler İbrahim'e. Her ay görmeye gitti kocasını Esmâ ama İbrahim onun gelmesini istemiyordu. Çünkü otuz altı yıl kimse kimseyi bekleyemezdi. Derken hastalandı Esmâ ve kısa zaman sonra kocasını demir parmaklıkların arkasında, Selami'yi de hayatın acımasızlığıyla baş başa bırakıp gitti. Mahkeme İbrahim'in cezasını iyi hallerinden ve Ceza İnfaz Yasası'ndaki değişikliklerden dolayı yirmi yıla indirdi ve başka bir hapisaneye nakletti. Annesinin ölümünden sonra Selami babasını hiç göremedi ve hangi hapisanede olduğunu öğrenemedi. Komşuları ve annesinin arkadaşları Selami'yi okuttular. Liseden sonra Polis Akademisi'nin sınavlarına girerek iyi derece ile kazandı ve çakı gibi bir polis oldu. Babası gibi boylu poslu yakışıklı bir genç olmuştu Selami. Önce Burdur, ardından Diyarbakır'da görev yaptı. Bu arada komiser oldu ve tayini Ankara'ya çıktı, başarılı sicili onu çok geçmeden İstanbul'da Emniyet Amiri yapmıştı. Şubede görevli polis memuru Neslihan'la evlenerek mutlu bir yuva kurdu. Bir yıl sonra oğulları Buğra dünyaya geldi. Meslek hayatı boyunca hiç tatil yapmamıştı Selami. O yaz Alanya'da tatil yapmak için beş yıldızlı bir otelde on beş günlük rezervasyon yaptırıldılar. Arabalarına atladıkları gibi İstanbul'u arkalarında bırakıp güneye doğru yol aldılar sıcak bir ağustos sabahında.

İbrahim elli beşine adım attığında özgürlüğüne tekrar kavuşarak evinin yolunu tuttu. Mahalle büyümüş, yeni binalar yapılmış her şey değişmişti. Evini bulamadı, komşularına baktı kimse kalmamıştı eskilerden. Karısını ve oğlunu sordu. Nerede olduklarını bilen çıkmadı. Sonuç hüsrandı, yaşamın hiçbir anlamı kalmamıştı onun için. İstanbul hapishaneden daha korkunç görünmeye başladı gözüne. Perişan halde

yakındaki kahveye giderek bir çay söyledi. Masanın üstünde duran gazeteyi laf olsun diye açıp okumaya başladı. İç sayfadaki iş ilanlarına takıldı gözü. Bir ilan dikkatini çekti, Alanya’da bir otele bekçi aranıyordu. İlanı kesip eline aldı ve en yakın telefon kulübesine gitti. Karşı taraftan; “Gel de görüşelim” yanıtını alınca ufak tefek eşyalarını bir çantaya koyup otobüse atladığı gibi Alanya’ya gitti.

İki yıldır otelin plajında koruma görevlisi olarak çalışıyordu. Alışmıştı buralara, arada bir İstanbul gözünde tütse de, karısı ve küçük oğlu aklına gelse de yaşadığı hapisane hayatını hatırlıyor ve “iyi ki geldim” diyordu. Selami ile karısı Neslihan o sabah oğullarını da alarak denizin keyfini çıkarmak için sahile indiler. Buğra kumda açtığı çukura denizden taşıdığı suyu doldurmaya çalışıyor, Neslihan’la Selami de gözleri onda olduğu halde yüzerek denizin keyfini çıkarıyorlardı. Koruma görevlisi İbrahim gördü ilkin Buğra’ya yaklaşarak kucaklayıp kaçırmaya çalışan gri pardösülü ve güneş gözlüklü adamla yanındaki iki sakallıyı. Çocuğu tuttukları gibi koşarak önce kumsalı, sonra da bahçeyi geçerek sokağa fırladılar. İbrahim, düdüğünü çıkarıp çalarak arkadaşlarını uyardı ve çocuğu kaçırانların peşinden sokağa fırladı. Gözü sahilde kumlarla oynayan oğlunda olan Selami ve karısı da olayı görüp hızla sahile doğru yüzerek kavuşmaya çalıştılar. Selami pantolonunu ayağına geçirip, tabancasını beline sokarak bütün hızıyla ileri atılırken, karısı da arkasından koşmaya başlamıştı. Bu arada Buğra kendini kaçırان adamın elini ısırıp, yüzüne ve kafasına elleriyle vurarak bırakmaya zorluyor, bir yandan da: “Baba yetiş, kurtar beni” diye bağıyordu. Çocuğun elini ısırmasıyla canı yanan haydut bir an için durarak onu bırakınca çocuk hızla ters yönde koşmaya başladı. Diğer arkadaşı yetişip yakaladı çocuğu tekrar ve birlikte ara sokaklardan birine daldılar.

İbrahim, kaçanlardan arkada kalanını yakalayıp iki yumrukta yere sererek diğerlerine yetişmek için daha bir hızlandı. Çocuğun elini ısırmasıyla zaman kaybeden iki haydut İbrahim’in yetiştiğini görüp durakladılar. Selami de İbrahim’in arkasından koşarak yetişmişti. İbrahim çocuğu tutan sakallının üzerine atılırken diğeri de İbrahim’e arkadan yumruk ve tekme vurarak uzaklaştırmaya çalışıyordu. İbrahim dönerrek ona da bir yumruk attı ve yere yuvarladı. Tam çocuğu diğेरinin elinden alacaktı ki karnında bir acı hissetti ve gömleğinin kan içinde kaldığını gördü. Döndü elini kaldırdı ve tam o anda başına yediğı taşın acısıyla kendini kaybetti. Bu arada Selami

yetişerek tabancasını çekip havaya bir el ateş ederek haydutlara yere yatmalarını söylemiş ve Buğra’yı kenara çekerek uzaklaştırmıştı. Karısı da gelmiş kelepçesini çıkararak haydutlardan birinin eline geçirmiş, kocasının da diğerini kelepçelemesini izliyordu. İbrahim elini karnına bastırılmış vaziyette sırtını duvara vermiş öylece kalamıştı. Selami telefonunu çıkarıp acil durum olduğunu söyleyerek bir ambulans çağırdı ve yaralanan İbrahim’i kucaklayarak ambulansa bindirdi, kendisi de yanına oturarak hastanenin yolunu tuttular.

Hemen ameliyata alınan İbrahim’in karnındaki ve başındaki yaralar temizlenip dikilerek birkaç gün kalacağı odadaki yatağına yatırdılar. Selami, kritik olduğu söylenen iki gün onun başında bekledi. Gece İbrahim devamlı “Esmâ, Esmâ neredesin” diye sayıklamış arada bir de “Selami oğlum geldin mi?” diye mırıldanmıştı. “Allah Allah” dedi Selami, adam hem annesinin hem de kendisinin adını sayıklıyordu. Merakını yenemeyerek adamın gömleğini aldı askıdan ve cebine baktı, gömleğin cebi boştu. Bu kez pantolonunu aldı ve arka cebinde bir cüzdan olduğunu gördü. Açtı ve içinden kimliğini çıkarıp baktı. Adamın ismi İbrahim’di, kendi babasının ismi de İbrahim değil miydi? Yoksa yoksa bu yatakta yatan yaralı koruma görevlisi kendi öz babası mıydı? “Olamaz” diye söylendi. “Benim babam hapiste olmalı.”

Üçüncü gün İbrahim gözlerini açtı ve karşısındaki genci gördü. Genç adam yaklaşarak; “Geçmiş olsun, Allah’a şükür tehlikeyi atlattınız” diyerek elinden tutup okşadı, sevgi gösterisinde bulundu. “Bizim yüzümüzden kendinizi tehlikeye attınız. Çok teşekkür ederiz, siz olmasaydınız oğlumuzu kaçıracaklardı.” İbrahim kısık bir sesle: “Ben görevimi yaptım, aslında siz hem oğlunuzu hem de beni kurtardınız” dedi. İbrahim kendini iyi hissedip de işe başlayınca, Selami onu otelin lobisine çağırdı. Hep birlikte oturdular ve hayatını anlatmasını rica ettiler. İbrahim onlara hayatını baştan sona anlatınca Selami onun yıllar önce kaybettiği babası olduğundan tamamen emin oldu ve kendini tanıtarak, oğlu olduğunu, kurtardığı çocuğun da torunu olduğunu söyledi. İbrahim şaşkındı, bir şeyler söylemek istediye de kelimeler boğazına düğümlendi ve gözyaşına dönüştü. Allah’ın bir mucizesi olmalıydı bu, belki de insanların kararttığı dünyasını her şeye kadir olan o yüce varlık aydınlatmak istemişti. Oğluna, gelinine ve torununa sarılarak hasret giderdi. Tatilleri bittiğinde Selami, ba-

basını da yanına alarak birlikte İstanbul'a döndüler. Geç de olsa İbrahim mutluluğu yakalama şansı bulmuştu.

Metin Tombul'un Anıları Üzerine Yazdıkları⁹⁹

1.1.4. Yol Arkadaşlığı

İlk öğretmenliğimi Erzincan'ın merkez köylerinden Bayırbağ' (Piteriç) da yaptım, hem de okul müdürü olarak. Sene 1967 ben yirmi altı yaşındayım ve öğretmen okulunu dışarıdan sınavlarımı vererek bitirmişim. Ne pedagojik formasyonum var ne de öğretmenlik hakkında zerre kadar bilgim.

Yanımda iki öğretmen daha var, işin tuhaf tarafı biri endüstri meslek lisesi mezunu ve devlet onlara iki yıl başarılı rapor aldıkları takdirde öğretmen diploması veriyor. Diğeri ise lise mezunu bir bayan, yedek öğretmen daha yirmi yaş civarında. Gördüğünüz gibi maşallah hepimiz birbirimizden tecrübeliyiz. Okul binası kerpiçten, üç dersane var ve binanın bir bölümü lojman. Bir oda, bir mutfak ve bir tuvalet. Bir de terası var bahçeye bakan.

Hayatta sıkıntı çekip kimsenin kapısına düşmediğim için komşularla fazla diyalogumuz yok. Serde gençlik olması da ayrı bir dezavantaj. Köyün bir otobüsü var eski tip, önde şoför mahalli arkada otobüsün yolcu bölümü. Sabah şehre gidip akşam dönüyor, tek sefer. Ben yeni olduğum için ekmek gibi günlük ihtiyaçları sipariş edemiyordum. Söylesem herhalde getirirlerdi.

Komşularla ilişkimiz olmadığı için üç yaşındaki oğlumuz sütün bulamıyorduk. Öğrencilere söylediğim halde getiriyorlardı. Ya ben acemiydim istemesini bilemiyordum ya da onlar çekiniyorlardı. "Biriniz devamlı getirsin kaç paraysa vereyim" dediğim halde kimseyi ikna edemedim. Sonradan anladım ki tanımadıkları için uzak duruyorlarmış.

Bir hafta sonuydu nasıl olmuşsa ekmek getirtmeyi unutmuşuz, herhalde vardı da yeter diye düşünmüştük, yetmemiş demek ki. Aylardan şubat ya da mart, günlerden pazar. Güneşli bir gün, gökyüzü pırıl pırıl. Komşulardan ekmek istemeye çekini-

⁹⁹ Hamdi Ülker ile Yapılan Özel Görüşme, Erzincan, 03.08.2018.

yorum, zira herkes kendilerine yetecek kadar ekmek pişiriyor. Karar verdim yürüyerek Cimin'e gidip ekmek alıp geleceğim. Aradaki mesafe on kilometre var herhalde.

O zamanlar kış şimdiki gibi ılıman değildi, yarım metreden fazla kar yağar, yollar kapanır gidiş geliş kesilirdi. Dağın yamacında uzanan patika yoldan ilk kez gidecektim Cimin'e.

Amerikan malı boğazlı postallarımı giyip pantolonumun paçalarını içine soktum, bağcıklarını sıkı sıkıya çekip boğaz kısmından da sıkarak içlerine kar giremeyecek şekilde bağladım. Sırtıma kalın bir kazak ve kaban giyerek ekmekleri koymak için bir çuval aldım, onu da belime sokup hazırlığımı tamamladım.

İş kaldı yolda güvenliği sağlamaya; kalın bir sopa buldum, kırılmayacak bir şey aldım sol elime. Babamdan kalan 7.65 lik Mauser tabancamı da koydum sağ cebime, elim cebimde düştüm yola.

Nelerle karşılaşacağımı bilmeden yola koyuldum. Yarım metre karı yara yara yürüyorum. Bir on beş dakika kadar yürümüşüm ki sağdan dağın yamacından iki tane kurt inerek yanıma yaklaşip benimle yürümeye başladılar. Tabancayı cebimden çıkarıp emniyetini açtım, saldırırlarsa anında ateş edeceğim. Tabiri caizse; bir gözüm yolda bir gözüm yol arkadaşlarımda yürümeye devam ettim. Kurtlara bakıyorum gayet rahat bir şekilde bana eşlik etmeye kararlılar. Kendi kendime soruyorum “niye saldırmıyorlar” diye. Aklıma birilerinden duyduğum “kurtlar aç olmadıkça insanlara saldırmazlar” sözü geliyor. Belki de elimdeki sopayı gördükleri için saldırmaya cesaret edemiyorlar. Öğlene doğru Cimin'in evleri uzaktan göründü. Köye yaklaşınca yol arkadaşlarım birden oldukları yerde durdular, başlarını kaldırıp bana bakarak sanki; “Bundan sonrasını sen yalnız başına gideceksin” diyorlardı. Tabancayı cebime koyup kalan yolu tek başıma gittim.

Bakkaldan on tane ekmek alıp çuvala doldurdum, ağzını bağlayıp vurdu sırtıma. Geri dönüş çok zor olacaktı, bir elim dolu olduğu için kurtlar saldırırsa müdahale etme şansım yarı yarıya azalıyordu. Karar verdim sopa yine sağ elimde olacak, çuvalı sol elimle tutacağım. Gerektiği takdirde çuvalı yere atıp tabancamı kullanacağım.

Arkadaşlarımı bıraktıkları yerde beni bekler buldum. İşin tuhafı hiç korkmuyorum, saldırırsalar karşı koyup ikisini de halledeceğime inanıyordum. Birlikte yola

koyulduk, aramızda iki metre var yok, evcil bir kurt köpeği gibi yanımda yürüyorlar. Kurtların bana saldırmayacaklarını anlayınca daha bir rahatlayarak adımlarımı güvenle atmaya başladım. Piteriç'e kadar birlikte yol aldık, köyün yakınına gelince yine oldukları yere çakılıp çektiler el frenini.

Eve doğru yürürken gülmeye başladım kendi kendime. Ne gündü be! Saat onda çıkmış öğleden sonra saat beş sıraları dönmüştüm. İki de arkadaşım olmuştu.

1.1.5. Hoş Geldiz

Köylerimizden birinde bir eve kayınvalidenin ahabplarından birkaç kadın misafirlige gelir. Kayınvalide evin bitişiğindeki bahçede çalışmaya gitmiştir. Evin genç ve tecrübesiz gelini gelenleri içeri buyur edip oturtmadan, kendini göstermek için o gün yapması gereken işleri peşi peşine sıralar. Yaşlı kadınlar avluda ayakta beklerken gelinin söylediklerini de hayretler içinde dinlemektedirler.

Gız abla hoş geldiz az durun hele
Gaynanama haber verim de gelim.
Segürdüp durıyam elimde sele
Tutları bacaya serim de gelim.

Yarpağı toplıyıp tesbiye düzdüm
İlişdire goyup suyunu süzdüm
Bulğuru etinen yuğurup ezdim
Ellerim deymişken sarım da gelim.

Bi gün unudursan arada gaynıy
Dibine düşeni davarlar çıynıy
Lıvırıg olandan yüregim oynıy
Abu erükleri yarım da gelim.

İlinçağa goydum uşah yatacah
Vıcılıyıp durıy adı batacah

Görümüm görürse fırı dutacağ
Palazları harğa vurum da gelim.

Gabağları dildim, kartolu soydum
Sizi de ayağda tikili goydum
Bibim hasdelenmiş düneyin duydum
Gédim bi soluğda görüm de gelim.

Hayvannar ağurda guru ot yémiy
Kor olacağ dana inegi emiy
Bi Allahın gulu otarım démiy
Avunnarı bağa sürüm de gelim.

Bögün işimiz az éyi ki geldiz
Biri mi söledi nereden büldüz
Saçlarım ıslağdı ona mı güldüz
Acucuğ bekleyin örüm de gelim.

03.12.2007/ ANTALYA

1.2. Metin Tombul'un Sosyal Medya Hesabında Yayımladığı Şiirleri¹⁰⁰

1.2.1. Yohsulluh

Bıyıl işlerimiz iras gétmedi
Yazıyı yabancı unutduh gardaş.
Öküzün birinin gücü yétmedi
Pulluğu, sabanı unutduh gardaş...

¹⁰⁰https://www.facebook.com/tombul.metin.144?__tn__=%2cdlc-r-r&eid=arbb2o5tug14rnjwfehkvqmopveopqx9kp3kviel2twe1jzomeugzznfau2jnw5wcve-elucjjwnotv&hc_ref=arr0rv_tnhghswybtzmnbbdixduzp_zwnctysactoawls12cm6yx279ds2d xp_gsdne
(erişim tarihi: 06.08.2018)

Mevla'm bizden aldı bütün h rsini
Maraba gısmının verdi dersini
Uşahlar s rs fil bi g r hepsini
Bekciyi,  obanı unutduh gardaş...

Su yoh ki mal davar bi yudum i e
Az galıy ki herkeş şehere güce
Olmıyan ekini kim gele bi e
Orağı, tırpanı unutduh gardaş...

Yohsulluh bi tev r gazan garası
Ocahları yahan yürek yarası
Mesgeni bu sene bizim burası
Buğdayı, samanı unutduh gardaş...

13.12.2004/ ANTALYA

1.2.2. Akşamlar  k nce

Gözlerim enginde kaybolur gider
H zn n  d k nce bu sensiz şehre.
Bir k bus renginde kaybolur gider
Akşamlar  k nce bu sensiz şehre.

 rkek bir düşünce yakamı salmaz
Umutlar tükenir, beklenti kalmaz
Bu garip ne  eker haberin olmaz
Akşamlar  k nce bu sensiz şehre.

Geceler bir türlü ermez sabaha
Sürükler insanı Şeytan günaha
Deliye dönerim her gün bir daha
Akşamlar  k nce bu sensiz şehre.

Hayalin gözümde kovsam da gitmez
Çekerim çekerim hasretlik bitmez
Aşkımın başkası yoldaşlık etmez
Akşamlar çökünce bu sensiz şehre.

Kadere isyanım varır menzile
Karanlık eşdeğer yokluğun ile
İnan unuturum ben beni bile
Akşamlar çökünce bu sensiz şehre.

1.1.3. Çağrı

Muhabbet şehrinin bedesteninde
Dost pazarı kuruluyor gelsene!
Bu mekânda yerin ayrı senin de
Nerde diye soruluyor gelsene!

Sevdalar nakşoldu aşkın gözüne
Kılcal damarlardan vardı özüne
Bir ateş sıçradı gönül közüne
Dost evine giriliyor gelsene

Taşlar erir burda parçalanmadan
Sular akar gider hiç bulanmadan
Aydınlık olur mu ışık yanmadan
Bir amaca varılıyor gelsene!

Bildin mi kimler var çağrı yapılan
Duyguların coşkısına kapılan
Huzur-u âlemde Hakka tapılan
Yere yüzler sürülüyor gelsene

Yazarların çizerlerin toyu var
Türk olanın erişilmez soyu var
Oğuzların otuz iki boyu var
Birbirine sarılıyor gelsene!

Haktan emir geldi barıştı küsler
Sevgi inananın kalbini süsler
Baba ocağında davullar kösler
Gümbür gümbür vuruluyor gelsene!

Bugün toplantı var ilim üstüne
Bağdaş kurulacak kilim üstüne
Bir çağrı döküldü dilim üstüne
Arkadaşlar darılıyor gelsene!

1.1.4. Hasret Kokuyor

“Anneme”

Burcu burcu esen şu serin rüzgâr
İçime doldukça hasret kokuyor.
Her akşam yeniden basıyor efkâr
Uzakta oldukça hasret kokuyor...

Düşmeye gör kaderinin ağına
Hiç bakmıyor mevsimine çağına
Özlemine ektim gönül bağına
Seneler yoldukça hasret kokuyor...

Gün bükülüp Toroslar'ı aşınca
Yüreğim hüznle dolup taşınca

Akşam olup renkler uzaklaşınca
Işıklar soldukça hasret kokuyor...

Gurbette ne gezer sıldadaki tat
Acılar gökdelen oldular kat kat
Resimlerde kaldı o günler heyhat!
Arayıp buldukça hasret kokuyor...

17.12.1982/ ANTALYA

1.1.5. Duydun Mu?

Hevadisın bini bi para Hah'da
Mıhdar Gadir motor almış duydun mu?
Deli Lutvu, Ganaşgilin Suvah'da
Gece vahdı davul çalmış duydun mu?

Semerçi Sabrı'nın ceddine rehmet
Gëdiyken kimseye vermemiş zehmet
Topal Hocagilin Fırfirik Ehmet
Arı sohmasından ölmüş duydun mu?

Damla düşmemiş ki bıyıl torpağa
Birez guvvet gele dala, yarpağa
Orta Mehle'deki bigaç cılbağa
Bizim erükleri yolmuş duydun mu?

Tarlalar sürülmüş, çekilmiş mergi
Nahır lögün etmiş hozanı, hérgi
Tumplar yılan gibin, maşara ergi
Lövlezlerin benzi solmuş duydun mu?

Dılo Yaşar gétmiş bağı suvara
Küregi dayıyken kerpiç duvara
Irakgı şüşesi düşmüş gevare
Mağdanuslar sarhoş olmuş duydun mu?

Kimseye demedim ben bunu hemin
Gafayı üşütmüş Abdulla emin
Harmanı süriyken üsdünde gemin
Döne döne namaz gılmış duydun mu?

Göriysen kövlünün pohdan halını
Binmiş kunkuluna derdin galını
Kor Memmed'in eşşeginin nalını
Pic Nuru yazıda bulmuş duydun mu?

Bögün yarennigi gıssa kesiyem
Cuğabı gelmesse bül ki küsiyem
Hapattım ağzımı ahan susıyam
Öte yanı saha galmış duydun mu?

29.03.2001/ ANTALYA

1.1.6. Biraz Tebessüm

KAYNANA

İş güç orta yerde nere gayboldun?
Ne megil büliysen,ne de ot yoldun
Sabah sabah gine nebedir oldun
Seni gara yere giresen hemi?

GELİN

Makyaj yapıyorum şimdi gelemem
Süslenmekten başka birşey bilemem

Gözlerimin boyasını silemem
Daha sonra gelip çağır olmaz mı?

KAYNANA

Camuş kibin döne döne yatıysan
Bacahlarıy tikip keyif çatıysan
Hangi işin bıdıginden dutıysan
Geldin burda sefa süresen hemi?

GELİN

Sen hizmetçi, ben de evin hanımı
Bu konunun başka var mı tanımı
Sabah sabah sıkma benim canımı
Gidip uzaklarda bağır olmaz mı?

KAYNANA

Ben çalışdım,sen maggatta oturdun
Tez vahıtda bizi yedin bitürdün
Eski köve yeni adet getürdün
Aranıp bulunmaz töresen hemi?...

GELİN

Yatıp dinlenmemi kocam istiyor
"Gündüzleri fazla yorulama" diyor
Gece mesaisi beni bekliyor
Bu kadar çalışma, ağır olmaz mı?

KAYNANA

O nasıl horata baba çıhacah
Allah seni ataşlarda yahacah
Helak olıyam ki,ganı ahacah
Arhamdan vırlanıp üresen hemi?

GELİN

Havlamak herhalde sana yakışır
İş saati dinlenmemle çakışır

Benimle dalaşma kalbin sıkışır
Git mutfakta hamur yoğur olmaz mı?

KAYNANA

Dil degül mübarek sanki rapata
Böyük küççük tanı, ocağın bata
Golların gırıla yanlara yata
Sırtıy torpahlara veresen hemi?

Metin TOMBUL...

Öpücüğe baççık, topala gıççık
Acemiye çaylah, guş derler bizde.
Civcive cücük de danaya bıççık
Eşeklik yapana da çüş derler bizde...

Öksürüğe çor, nezleye harik
Omuzluğa cakgıl, torbaya turik
Kilide firengi, kancaya gırık
Karm boşluğuna döş derler bizde...
Koyunun, keçinin yavrusu gıdik
Kedinin ki pısık, itin ki gudik
Bir şeyin kenarı köşesi bıdik
Hayvan ölüsüne leş derler bizde...

Donun adı tuman, papucun kıltik
Şişmanın ki kotto, genişin hıltik
Elbise entari, azıcık pırtik
Etek demezler de peş derler bizde...

Yuvarlak olana derler gıldırık
Üsgüre tastır, merdane hıldırık

Kümesin adı pin, köşe bıcırık
Pişen her yemeğe aş derler bizde...

Dananın biraz büyüğü mozik
Kuzunun keçinin yatağı kozik
Bite kehle, sivrisineğe vızzik
Sert olan şeylere daş derler bizde...

Bayat kerti demek, yeni de teze
Halanın ki bibi, teyzenin ki eze
Başboşa seyip, kaynağa göze
Yavaş yürüyene goş derler bizde...

Fasülye lövlezdür, nane de annuh,
Ekmeklik buğdayın lakabı unnuh
İyilik heyirdür, kıskançlık bunnuh
İçkici olana keş derler bizde...

İntikam ehdiman, götürü gabal
Çitin adı çağlıh, günahın nabal
Kumbaraya galle, sopaya gobal
Tepede olana baş derler bizde...

1.3. E-dergilerde Çıkan Yazıları

1.3.1. Bu Şehir Beni Unutmuş¹⁰¹

"Deprem sonrası 96 yazında gittiğim Erzincan'ı tanıyamadım. Burası benim 79'da bıraktığım yer olamazdı. Ben Vakıflar Pasajı'nın önünden parkın oraya bir saatte giderdim eskiden. Her dükkânın önünde durup hatır sormadan gidemezdim.

¹⁰¹ <https://www.erzincannostalji.com/bu-sehir-beni-unutmus-metin-tombul/>. (Erişim tarihi: 12.08.2018)

Adım başında bir tanıdık, bir arkadaş rast gelirdi. Lâflardık ayaküstü. Gülüşür, şakalaşır, sohbet eder, hal hatır sorardık."

92 Depreminin ardından Erzincan yeniden yapılandı. Yıkılan binaların yerine daha sağlam ve depreme dayanıklı binalar yapıldı. Biz gurbette olduğumuz için çekilen acılar, yaşanan hayat mücadelesi fazla etkilemedi. Her zamanki gibi yine ateş düştüğü yeri yaktı. Yüreklerine kızgın demirler basarak kaybettiklerinin acısına tahammül etmeye çalışan insanların büyük bir kısmı içlerindeki yangınla birlikte başka kentlere göç ettiler. Görmezsen acın her gün yeniden depreşmez düşüncesiyle topla-
yıp denklelerini gurbette aldılar soluğu. İyi mi ettiler, kötü mü ettiler bilinmez. Zaman gösterecekti. Bizim güzel bir atasözümüz var der ki:

Acıyan ne demez, acıkan ne yemez? O gün ne gerekiyorsa denildi ve yapıldı.

Eşyanın Tabiatı Kanunu hiç değişmediğini yine gösterdi ve gidenlerin yerlerine dışarılardan başkaları geldiler. Büyük bir göç oldu. Deprem sonrası vatanına sahip çıkıp kalmayı yeğleyenler bu ani saldırıya karşı koyamadılar. Şehir yabancılarla doldu, çehresi değişti. Yaşam şekilleri, örf ve adetleri birbirine uymayan kozmopolit bir topluluk çıktı ortaya.

Deprem sonrası 96 yazında gittiğim Erzincan'ı tanıyamadım. Burası benim 79'da bıraktığım yer olamazdı. Ben Vakıflar Pasajı'nın önünden parkın oraya bir saatte giderdim eskiden. Her dükkânın önünde durup hatır sormadan gidemezdim. Adım başında bir tanıdık, bir arkadaş rast gelirdi. Lâflardık ayaküstü. Gülüşür, şakalaşır, sohbet eder, hal hatır sorardık.

O sefer yine aşağıdan yukarı doğru yürümeye başladım. Trabzon Caddesi ayıydı ama yürüyen, gidip gelen insanlar o eski tanıdığımız insanlar değildi. Sanki estetik bir müdahaleyle hepsinin simasını değiştirmişlerdi. Yanlış yerdeymişim gibi geldi bana önce, sonra toparladım kendimi ve esnafa baktım. Mağazalar da değişmiş insanlarla birlikte.

Salam verecek birilerini arayarak yürüdüm yukarı doğru. Yahu ne çabuk geldim ben parkın önüne. Karşı kaldırıma geçeyim de postanenin önünden aşağı yürüyeyim belki bir tanıdık çıkar diyerek yürüdüm. Heyhat orası daha da yabansı, daha da tanınmaz olmuş. Belediye binasının önüne gelince sırtımı emin bir yer diye o koskoca taş binaya verip çevreme baktım yılgın ve üzgün gözlerle. "Vah beni" dedim

büyükannemin ben elimi bıçakla kestiğim zaman söylediği gibi “Vah beni çoğ acı mı, canım çıha?” Hem de nasıl böygana, hem de nasıl acıy... Bu hallerini de mi görecektim Erzincan?

İnanır mısınız sanki biri beni sırtımdan vurmuş da ben yeni hissediyorum gibi geldi. İçlendim, duygulandım bir şeyler yazmam gerektiğini hissettim ama yazamadım. Parmaklarım isyanlardaydı, yüreğimle birlikte. Beynim isyanlardaydı... Aradan altı ay geçti kendimi Antalya’da zor topladım ve aşağıdaki şiiri yazdım. Yanlışım varsa düzeltin, eksikim varsa varın siz tamamlayın:

Kalmamış ne bir dost, ne bir aşına
Sıla da, gurbete benziyor gardaş.
Vermesin Allah’ım dostlar başına
Balımız şerbete benziyor gardaş...

Seneler geçince değişmiş yüzler
Silinmiş maziden o eski izler
Anlamsız anlamsız bakıyor gözler
Özlemler, hasrete benziyor gardaş...

Sevginin üstüne nefret kaplanmış
Güzel duygulara hançer saplanmış
Bunca yabancı yüz nereden toplanmış
Simalar hayrete benziyor gardaş...

Sevinçler matem andırır olmuş
Dostlar birbirini kandırır olmuş
Ağustos sıcaklığı dondurur olmuş
Vuslatlar, firkate benziyor gardaş...

Yürekler vefayı kenara itmiş
Yüzlerden o eski tebessüm gitmiş
İnsanlarda yaşam tutkusu bitmiş

Neşeler, kasvete benziyor gardaş...

Geçmiş korkunç bir canavar yutmuş

Bakışlar taş gibi, kalpler buz tutmuş

Anladım bu şehir beni unutmuş

Gerçekler, gıybete benziyor gardaş...¹⁰²

1.3.2. Şair-Yazar Metin Tombul'dan Bir Yazı¹⁰³

10 Temmuz 2013, Çarşamba 11:17

Emekli Öğretmen, Şair ve Yazar Metin Tombul, A.Hikmet Köksal'ın kitabını yorumluyor:

Bir süredir köylüm, kardeşim Hikmet KÖKSAL'ın “Bir Anda Sabah Olmaz” isimli eserini okuyorum. İnsana hayatı, onda başarılı olmanın yollarını anlatıyor her zamanki akıcı ifadesiyle. Eğer hayatta başarısız olduysanız; -Keşke Hikmet bu kitabı daha önce yazsaydı da okumuş olsaydınız, diyesim geliyor. Ben şu ileri yaşında çok şey kaptım bu kitaptan, okumanızı öneririm hele ki gençlerin.

Kendini anlatırken o kadar mütevazı ki çok zengin birinin çocuğu bile olsanız neredeyse -Ben de Semerci Sabri'nin oğlu olsaydım keşke, diyesiniz geliyor. Ben rahmetli annesini ve babasını da tüm ailesini ve kardeşlerini de kendi ailem kadar yakından tanırım.

Hikmet'i okumak insan beynini düşünmeye zorladığı için seviyorum.

Şöyle diyor kitabında Hikmet:

“Doksanlı yılların sonunda reklam çekimlerinde kullanılmak üzere bir kamera almak için İstanbul Sirkeci'de bir mağazaya girdim. Mağaza sahibi olduğunu söyleyen genç adam kamera hakkında yeterli bilgiyi verdikten sonra fiyat ve ödeme şartlarını konuştuk. Bu arada çay ikram etti ve çay içerken nereli olduğumu sordu. Erzincanlı olduğumu söyleyince derin bir mutluluk yüzüne yayıldı. Ben de Erzincan'ın

¹⁰² Metin Tombul, *Tandırbaşı Dergisi*, 13 Şubat Kurtuluş Özel Sayısı, Erzincan 2009.

¹⁰³ <http://www.akfikir.com/medya/sair-yazar-metin-tombuldan-bir-yazi/30186>. (Erişim tarihi: 17.08.2018)

merkez Göyne köyündenim dedi ve –Sen hangi köylüsün? diye sordu. Ben de - Köylerimiz yakınmış, ben de Hahlıyım (Bahçeliköy) dedim. Daha samimi bir hava konuşmalarımıza hâkim oldu. Uzun yıllar önce memleketten ayrıldıklarını, kendisinin köyünü pek hatırlamadığını söyledi. O ara içeriye giren yaşlı adamı fark edip ayağa kalkarak bir sandalye uzattı. Sonra beni işaret ederek -Baba bak arkadaş da Erzincanlıymış, dedi. Yaşlı adam kendisinden beklenmeyen bir dikkat ile uzun süre yüzüme baktı. Sonra kendinden emin sordu:

-Sen Hahlı (Bahçeliköy) Semerci Sabri Efendi'nin oğlu musun? dedi. Ben şaşırılmışım; bir süre sonra , 'Evet.' diyebildim. Kendisi devam etti:

-Baban hayatta mı, şaşırtıcı ölçüde ona benziyorsun, bizim köye senede birkaç defa gelir, hayvanlarımızın semerlerini yapar, gayardı (onarırdı). Hayvanların semeri olmazsa onları kullanamazsın, şehre mal götüremez, değirmene un, bulgur için buğday çekemezsin. Elimiz ayağımızdı babanız; bize çok iyiliği olmuştur, diye anlattı. Sonra orada ne için bulunduğumu öğrenince, oğluna:

-Sadece kargo ücretini koy ve sakın kâr alma. Daha fazlası bize yıllar öncesi ödendi, dedi...

1.4. Hiçbir Yerde Yer Almayan Yazıları

Metin Tombul'un burada yer alan yazıları hiçbir yazılı ortamda basılmamış olup eşyalarının bulunduğu oğlu Tunç Tombul tarafından şahsımıza ulaştırılan ölmeden önce karalanmış yazılardır.

1.4.1. Özdeyişlerim

- Bozuksa bir insanın mayası, çabuk çıkar foyası. 07.05.1980/ALANYA
- Mühim olan bir diploma, akıllı ol uy ortama. 16.10.1980/ALANYA
- Formasında teri olmayanın takımında yeri olmaz. 19.06.1981/ALANYA
- Bağlı olan dışarıya, ulaşamaz başarıya. 20.11.1981/ALANYA
- Toplum yalan söylemez. 08.04.1982/ALANYA
- Hakikat topraktaki tohum gibidir, zamanı gelince mutlaka ortaya çıkar. 25.04.1982/ALANYA
- Hakikatler acıdır, zamansa ilacıdır. 18.11.1982/ALANYA
- Bir şeye sahip olabilmek için, hak etmek gerekir. 20.02.1983/ALANYA

- Duvara tırmanan bir böcekse önemsemeyin, birden fazlaysa kuşkulanın.
20.02.1983/ALANYA
- Siz birini izliyorsanız temkinli, biri sizi izliorsa akıllı olun.
20.02.1983/ALANYA
- Bir devletin büyüklüğü, karşısında yer alanların çokluğuyla belli olur.
07.13.1983/ALANYA
- İnsanları memnun etmek istiyorsan iyilik yap, mutlu etmek istiyorsan gülümse. 06.11.1984/ALANYA
- Mutlulukları çevrenizle, üzüntüleri kendinizle yaşayın.
28.01.1985/ANTALYA
- Çok iyi zar tutsanız bile her zaman düşüş atmayın. 01.06.1985/ANTALYA
- Küçük köpeklerin dişleri de küçük olur. 10.02.1986/ANTALYA
- Hiçbir şey yapmayan başkalarının yaptığını yapar. 23.01.1988/ANTALYA
- Saçını dipten kazıtırsan bitler de gider. 21.04.1988/ANTALYA
- Kadınları susturmadıkça sessizliği temin edemezsiniz.
10.05.1988/ANTALYA
- Kaybedecek bir şeyi olmayanın, kaybetme korkusu da olmaz.
16.06.1989/ANTALYA
- Hiçbir şeye çare değil dayak, kendini sevdirmeye bak.
08.06.1990/ANTALYA
- Zor kazanıyorsan parayı, düşünme fukarayı. 12.12.1991/ANTALYA
- Oyun bile olsa hata yapıp ebe olma, dürüst ol kimseye gebe olma.
30.01.1992/ANTALYA
- Herkes verir başka akıl, dinle de kafana göre takıl. 30.12.1994/ANTALYA
- Yazmayan kalem, düşünmeyen beyin demektir. 24.11.1997/ANTALYA
- Bir kadına “evet” dedim, müebbetle hüküm yedim. 09.07.2000/ANTALYA
- İş yaptırma cehline, ara bul ver ehline. 02.11.2001/ANTALYA
- Adam büldük abuğ oldu, çigidiken gabuğ oldu . 06.11.2001/ANTALYA
- Kapsam genişledikçe anlamsızlık da artar. 17.05.2003/ANTALYA- 06:00
- Aşk bisiklet gibidir, yokuşa geldiğinde inmek zorunda kalırsın.
16.08.2004/ANTALYA- 08:00

●Aşk balona benzer, fazla şişirildiğinde patlar. 16.08.2004/ANTALYA-08:10

●Eşek arısı önde gider, bal yapmaz vız vız eder. 14.03.2005/ANTALYA-07:47

●Hayat inişli çıkışlı bir yoldur, su akarken testini doldur. 28.07.2005/ANTALYA- 08:15

●Çağlarsan dışından çağla, ağlarsan içinden ağla. 14.08.2008/ANTALYA-09:18

●Adalet; demokrasilerde güçlülerin kendilerini korudukları bir kalkandır. 22.12.2008/ANTALYA- 09:47

●İnsanlar bedenlerinin değil, fikirlerinin kapladığı yer kadar değer kazanırlar. 23.01.2009/ANTALYA- 08:00

●Bulutlar kendi istedikleri yere değil, rüzgârın götürdüğü yere giderler. 26.04.2009/İSTANBUL- 10:10

●Tevazu herkesin kazanamayacağı bir zenginliktir, sahip olanı yükseklerde yaşatır. 20.04.2013/ANTALYA-00:35

●İyilik ağaçtaki meyvelere benzer, koparırsın kendin yemez birisine ikram edersin. Metin Tombul 25.06.2013 Erzincan

●Aynı dereeden her türlü mahlûkat su içer, ne dere rahatsız olur ne de içenler. 26.06.2013 Erzincan

1.4.2. Antika Sorular/ Özgün Bilmeceler

●Ters yüzü düz yüzünden güzel olan şey nedir? (Cevap: Kötülük)

17.07.1992/ ANTALYA

●Açıldığında bir tarafı sevindirdiği halde, kapandığında iki tarafı da sevindiren şey nedir? (Cevap: Borç) **04.10.2001/ANTALYA**

1.4.3. Gerçek Aşk Nedir

26.05.2009/ ANTALYA

●Gerçek aşk; birine her şeyini tereddütsüz verebilmektir.

●Gerçek aşk; sevdiği kişiyle hiç çekinmeden ölüme gidebilmektir.

●Gerçek aşk; sevdiği kişinin hatalarını ve kusurlarını görememe hastalığıdır.

- Gerçek aşk; iki gözünü kör edip bastonla dolaşmaya mahkûm olmaktır.
- Gerçek aşk; dünyada yaşayanlardan sadece birini görebilmektir.
- Gerçek aşk; acıyla, tatlıyı karıştırıp içmeyi becerebilmektir.
- Gerçek aşk; insanın kalbindeki ışığın gözlerinde yansımasıdır.
- Gerçek aşk; mantığını, duygularının hücrelerinde hapsetmektir.

1.5. Aktif Erzincan Gazetesi'nde Yayımlananlar

- ✓ İnsanlığın Ölmediği Memleket. [25.08.2012]
- ✓ İtici Gücün Rolü. [22.09.2012]
- ✓ Kartal Yuvasında Kültür Şenliği. [30.08.2012]
- ✓ Gönlümüz Sizinle [06.10.2012]

1.5.1. İnsanlığın Ölmediği Memleket

Ramazan Bayramının son günü rahatsızlandım, uyku ve nefes alma problemlerim oldu. Kışın geçirdiğim ağır zatürre yakamı bir türlü bırakmıyordu.

Sağ olsun Hükümet Caddesi'ndeki "Çırahane Şark Sofrası"nın sahibi sevgili Cengiz bizi arabasıyla Araştırma Hastanesi'ne götürdü ve "Acil" den giriş yaparak muayene olduk. Akciğer filmi, EKG, tansiyon, nefes alma, nabız gibi gerekli tetkikler yapıldı, kan alındı. Bir ünite serum vererek akciğerlerdeki suya müdahale ettiler.

Acile gelen hastalar büyükçe bir salonda perdelerle birbirinden ayrılan yana yana ve karşılıklı bölümlere konulan sedyelerde yatarak tedavi görüyorlar. Doktorların arı gibi çalışmalarını, oradan oraya koşuşmalarını ibretle izledik. Sağlık görevlilerinin insanlara güler yüzle yaklaşımlarını görünce nerdeyse "keşke iyileşsem de birkaç gün yatsam" diye düşündüm. Tatlı dil güler yüz deriz ya her gittiğimiz yerde. Burada fazlasıyla var. Riyakârlık yapmıyorum, ilk kez gittim Araştırma Hastanesi'ne ve tanıdığım bir kişi bile yok.

Karşımdaki sedyede bir hanım yatıyor kırk yaşları civarında, bir genç kız ve üç dört tane de delikanlı etrafında pervaneler. Yatağın başında bekliyorlar ki bir şeyler yapsınlar. Belli ki annelerinden yana bir sıkıntıları var, zaten yüzlerinin ifadesi de pek iç açıcı değil. Yerlerinde duramıyorlar. Kalp sıkıntısı olduğunu söyleyince hepsi de endişelenmişler. Biz de bu tarafta baldızım Ayşe ve eşim Valâ ağır ağır akan serumun bitmesini beklerken onların bu hareketliliğini gözlemliyoruz. Aramızda sade-

ce bir perde olduğu için (o da zaten yarı yarıya açık) olanı biteni görüp, seslerini de işitiyoruz.

Neticede kalple ilgili olmadığı, kas ağrısı olduğu sonucu çıkmış. Çocuklar ve kız yeğeni rahatlayıp neşelendiler. Eşim hasta yatan kadına;

–Bacım biraz evvel senin çocukların ağzını bıçak açmıyordu,

–Kalp krizi olmadığını öğrenince bülbüller gibi şakımağa başladılar, dedi.

Eşimle, kız kardeşi Ayşe; akşamları yemek yemediğimiz ve sadece çorba içtiğimiz üzerine konuşuyorlardı.

–Akşamları hafif yemek gerek diyordu eşim,

–Bir çorba yeter. Şöyle yoğurtlu bir gendime çorbası, diyince ben,

–Gendime çorbasını yoğurtsuz severim dedim. Eşim,

–Gendime çorbası yoğurtsuz olmaz deyince, Ayşe de,

–Bilmem ki yoğurtsuz olur mu dedi. Vâlâ; sedyedeki hasta kadın,

–Gendime çorbası yoğurtsuz da olur, dedi. Eşim bu kez,

–Evde gendime yok, olsaydı yapardım dedi. Kadın öte taraftan yüksek sesle;

–Ayy! Ben bayrama yapmıştım dolapda durıy, uşahlara söliyim getürsünner, dedi.

–Yok bacım ben laf olsun diye söyledim onu, dedimse de ok yaydan çıktı bir kere ve;

–Yoh yoh getsin getürsünner, siz nağatten daha buradasınız? Dedi öbür taraftan.

–Saat üçte bir kan daha alınacak sonucunu alana kadar buradayız, dedi eşim.

–Saat dördü bulur.

–Eleyse getürsünner, dedi.

–İçersiz.

–Siz hangi köylüsünüz, diye sordum yattığım yerden doğrularak.

–Akyazılıyız dedi,

–Ha... Dedim

–Nörkâhlısınız...

Biz bunları konuşurken benim serum da bitti, odadan çıktık. Saatin üç olmasını dışarıda beklerken Nörkâhlî hanımın çocukları da geldiler. Yeğeni olan kız yanımıza geldi ve elindekileri bize uzattı. Ne görsek iyi, koca bir tas gendime çorbası, yanında iki tane kaşık. Başka bir tasın içinde de bir tane kocaman patlıcan, bir tane de biber dolması. Kız utana sıkıla:

–Buyurun dedi.

İnanır mısınız ekmeğ getirmeyi bile unutmamışlar. Genç kız hanıma:

–Abla su da getireyim mi? diye sorunca ikimiz birden şok olduk. Allah’ım bu ne insanlık, bu ne yardımseverlik, bu ne özveri. Hiç tanımadığımız birine böyle bir güzellik sunacaksınız. Bunu ancak Erzincan’ın öz be öz insan yapısında görebilirsiniz. Başkası olsa otuz kır kilometrelik yerden size yemek değil zırnık getirmez. Aynı apartmanda oturup da birbirlerine selam dahi vermeyen bir toplumun bireyleri haline gelmedik mi?

Etrafımıza bakındık oturup yiyebileceğimiz bir yer göremedik. Acilin giriş kapısının yanındaki banka oturduk. Hani bizim Erzincan’ın bir deyişimi vardır; “Medine Çingenerleri gibi” başladık çorbayı kaşıklamaya. Giren çıkan bakıyormuş hiç umurumuzda değil. Çorba da ne kadar lezzetliymiş anlatamam. Vallahi üç kişi rahat rahat doyardı. Sıra dolmalara geldi. Ben arada bir sağa sola bakıyorum ki görüp de ayıplayan var mı diye. Allahtan ki bakan birilerine denk gelmedim. Dolmalar da aynen benim annemin dolmaları. Süper diyeceğim de kelime zayıf kalacak, dolmalar küsecekler. Yemeği herkesin gözünün önünde utanmadan bitirdik mi afiyetle. Allahtan akşamı da etrafta kalabalık yoktu. Tasları ve artan ekmeği kaşıklarla birlikte poşetin içine koyup hanıma verdim.

–Akşam yemeği tamam hanım dedim, gülüştük.

Sonradan gördüm biraz ilerde kafeterya varmış ama bilemedik. Ne yalan söyleyeyim insanların bakışlarından korkarak ve tedirgin yemek sanki gizli bir şey veya hırsızlık yapıyormuş gibi bir his uyandırdı içimde.

Bu benim Erzincan insanının güzelliği hakkında yazdığım en az üçüncü yazıdır. Bundan sonra kimse bana “Erzincan’ı niye bu kadar çok seviyorsun” diye sormasın. Başka bir yerde acınızdan geberseniz döner yüzlerini giderler.

Aslan hemşerilerim benim sizinle gurur duyuyorum.

1.5.2. İtici Gücün Rolü

Bizi birisi fişekleyecek, hani önyak olma var ya; işte bizdeki eksiklik bu.

İçimizdeki potansiyeli harekete geçirecek bir itici güce ihtiyacımız var anlayacağınız.

Bilirsiniz Gürsel Arslan “Bursa Erzincanlılar Derneği” başkanıdır, hem genç ve hem de son derece yapıcı faaliyetler içerisinde olan biridir. Aktivitesine ayak uydurmak mümkün olamamaktadır. Sevgili Gürsel kendi söylediğine göre; bir iş uydurup bir haftalığına Erzincan’a geldi. Bir yandan işlerini yürütürken, öte yandan da dostlarıyla birlikte olmak istedi. Gülabibey’deki evimize sabah kahvaltısına davet ettik. Taşlıkta eşim Vâlâ ve kardeşi Ayşe ile birlikte kahvaltı yaptık. Dokuzda başlayan kahvaltı on ikiyi geçti adeta öğlen yemeği oldu.

Çantasından çıkardığı defterini açtı Gürsel Başkan, o inci gibi yazısıyla not ettiği yanlarında telefon numaraları da olan bir isim listesi uzattı bana. İsimleri okudum, birkaç tanesini tanıyamadım, internetteki yazılarından anımsadım. Yazar-çizer takımıydı Erzincan’ın hepsi de. Birkaç gazeteci, birkaç yazar ve üç tane kadar da şair.

–Metin abi şöyle nostaljik bir yerde toplansak, dedi Gürsel.

–İyi olur” dedim,

–Eski Erzincan’dan kalan nereler var, dedi.

–Sence neresi olabilir? dedim. Hiç düşünmeden

–Abonun kahvesi, dedi.

–Orası yıkılmış, dedim.

–İstersen istasyonda bir yerde toplanalım, diye latife ettim.

–Nasıl olsa oturacak bir yer buluruz.

Ciddi olarak düşünüldüğünde en uygun yer “Çırahane Kültür Evi”ydi, Gürsel de uygun görünce listedeki isimleri tek tek arayarak akşam sekizde birlikte olmayı teklife geldi sıra. Çağrı işini ben, Gürsel ve Hamdi bölüştük.

Saat sekiz olmadan birer ikişer boy gösterdi arkadaşlarımız. Bahçede bizim için hazırlanan özel masada yerlerimizi aldık. Yarım saat olmadan toplanmıştık. Omzunda sazı sevecen biri de gelip kendini tanıttı: Durbaba Budak. Tarım İl Müdürlüğü’nde görevli, halk ozanı. Maalesef Yusuf Bahadır Ulucan İstanbul’da, Muammer

Yıldıztaşı Altınoluk'ta olduklarını söyleyerek katılamadılar. Çağrımıza rağmen Kâzım Özsoy Bey katılmadı.

Bir yarım saat kadar tanışma ve muhabbet faslı oldu. Halil İbrahim beni tanımayanlara takdim ederken:

–İşte maydanozları sarhoş eden adam bu, diye espri yaptı. Espri hoş olduğu için hepimiz gülüştük.

Çırahane'de bizden başka birkaç gurup daha vardı. Arkamızdaki iki masada bayanlar oturmuş sohbet edip nargile kaynatıyorlardı. Biraz daha uzakta gençler kendi havalarında sohbet ediyorlardı. Fazla kalabalık değildi bu akşam Çırahane.

Günün havasına uysun diye “Birlik Çağrısı” şiirimi okudum ilkin. Çok beğendi arkadaşlarım ve diğer masalardan da alkış aldık. Ardından Halil İbrahim'in çok sevdiği şiiri okurken, Ozan Durbaba:

–Metin Abi dur da fon müziği yapalım, dedi. Mağdanusları bir kez daha sarhoş ettik.

Metin Yıldırım'a;

–Haydi, bakalım sıra sende, dedim. O da güzel bir şiirini o davudi sesiyle okudu.

Gürsel, Belediye Başkanı'nın yazar-çizer ve sanatçı takımına bir mekân vermesinin gerekliliğini söyledi. Belli bir yerde olunursa toplanmada güçlük çıkmayacağını belirtti. İlk adımın da belediye başkanı tarafından atılmasının uygun olacağını vurguladı. Bu iş için nostaljik birkaç yer önerdi.

Ozan Durbaba güzel bir taksimden sonra repertuarındaki şarkıları bizim de katılımlarımızla sergiledi.

Gürsel Başkan'ın Bursa'dan getirdiği kestane şekerlerini, Halil İbrahim'in bahçesinde kendi elleriyle yetiştirdiği kavunları büyük bir iştihayla yedik.

Ardından Metin Yıldırım sazı alıp birkaç türkü de o söyledi ve üstat rahmetli Abdurrahim Karakoç'u anarak “Mihriban” şiirini birlikte terennüm ettik.

Sarı saçlarına deli gönlümü

Bağlamışlar çözülmüyor Mihriban.

Ayrılıktan zor belleme ölümü

Görmeyince sezilmiyor Mihriban.

Vakit ilerledi.Yanımızdaki masaya üç tane genç geldi, bir tanesi masamıza gelip izin istedi. Sazı eline aldı ve harika bir ses sazdan dökülen nağmelere eşlik etti.

Saat on biri geçmişti. Vehbi Yurt Bey benimle samimi bir atmosfere girince Halil İbrahim; Vehbi Bey’i uyardı:

–Dikkat et Vehbi dedi, Metin Abi’ye fazla yaklaşma bağımlılık yapıyor. Hoş-sohbet olmak, güler yüzlü ve sevecen olmak ne güzel şey.

Tahir Erdoğan Şahin, Erzincan’da olmadığı için katılamayınca bir gün sonrası için hepimizi Refahiye’ye kendi yerine davet etmiş. Gürsel’in öğlene kadar Çayır-lı’da işleri olduğundan zaman yetmeyeceği nedeniyle gidemedik. Öğleden sonra saat beş buçukta Doğu Gazetesi’nin önünde buluşarak Halil İbrahim Özdemir’in Ci-min’deki bahçesine gitmeye karar verdik.

Keşke ayda bir böyle buluşma şansımız olsa. Yazar-çizer takımı toplanıp sohbet etsek. Zaten topu topu yirmi kişi kadarız.

(devamında Cimin’deki anılarımızı anlatacağım.

1.5.3. Kartal Yuvasında Kültür Şenliği

Yukardan bakınca Cimin de ayaklarının altında, Erzincan da. Sarıdan turuncuya, beyazdan açık maviye bir renk cümbüşü hayatın var olduğunu müjdeliyor san-ki. Adına “Kartal Yuvası” diyeceğim geldi. Neresinden bakarsanız bakın koskoca ova önünüzde tepsi gibi serilmiş yatıyor.

Keşke hava biraz daha sıcak olsaydı diye düşündüm. Gündüzle gece arasın-daki ısı farkı fazlaydı. Güneşin etkisi gittiğinde bayağı soğuyor Erzincan. Biz arabalarla Çırahane’nin önünden yola çıkarken uzaklarda yağmur tehlikesi olduğu havanın yüzünü asmasından belliydi. Doğrusunu söylemek gerekirse ben Cimin’de akşam üşüyeceğimizi aklımın ucuna dahi getirmemişim. Cimin’in içinden bir Cimin kadar daha gittik dolana dolana tepeye doğru.

En büyük kârımız Enver Yeniçeri’yi tanımamız oldu. Genç ama son derece mütevazî, makam sahibi ama sıradan bir Erzincanlı. İnsan kendinden olanlarla ne kadar çabuk samimi oluyor. Özü bir olmak, aynı toprağın bitekleri olmak gönülleri ilk görüşte birleştiriyor. İki gün içerisinde tanımadığım, yalnızca isimlerini birkaç yerde gördüğüm ya da hiç görmediğim insanlarla kırk yıllık dostmuşçasına sarıldık

birbirimize. Yalnız ben değil diğerleri de benim yaşadığım duygularla yüklü olarak aynı zamanda büyük bir istekle kabullendik birbirimizi.

Halil İbrahim önde, Gürsel'le biz arkada yola çıktık. Vehbi Yurt kardeşimiz de yolda bize katıldı. Üç araba şehri doğuya doğru kat ederek güzel bir birlikteliği yaşamak üzere gittikçe siyahlaşan bulutlar eşliğinde anayoldan sola büküldük. Cimin'e geldiğimizde Enver yukarının daha da soğuk olacağını söyleyerek evden giyinmek üzere birkaç tane ceket aldı getirdi.

Cimin'i akşamın karanlığına emanet ederek yukarılara doğru tırmanmaya başladık. Gürsel'e;

–Biraz daha gitsek arka taraf Çayırılı'dır herhalde dedim.

–Evet, abi dedi, gülüştük.

Yukarı çıktıkça hava soğudu. Çaka Gölü'nü geçtikten sonra sağa kıvrıldık. Halil İbrahim Bey durdu, biz de durduk arkasında. Arabalardan inip bahçeye girdik, evin önünden geçerek üstü brandayla kaplanmış bir çardaktaki oturma gurubuna doğru yürüdük. Önce bir etrafı gözden geçirip manzaranın güzelliğini nakşettik beynimize. Sonra masaya oturup muhabbete başladık.

Halil İbrahim Bey bir de sürpriz yaparak bize güveç ikram etti. Yolda acıkmış olmalıyız ki tabakları kısa zamanda silip süpürdük. Enver'in özenle kestiği bal gibi karpuzu indirdik mideye. Sıra sağanak halinde inen yağmurun altında Durbaba'nın sazıyla bizim nefesimize geldi. Üzerimize bir şeyler giyerek başladık muhabbete.

Sevdamızın adının Erzincan olduğunu bir kez daha vurgulayarak, önce ben fon müziği eşliğinde şiirler okudum, ardından Durbaba repertuarını süsleyen defterlerini çıkardı ve nağmeler Çako'nun Gölü'nün yanından Erzincan Ovası'na süzülme-ye başladı. Durbaba çaldı, biz söyledik sesimizin yettiğince.

Pekiştirilmiş dostluk duygularını yüreğimizin derinlerine yirmilik mıhlarla çakarak saati on bir ettik. Çakonun Gölü'nün yanından Cimin'i ve Erzincan'ı on dakika kadar huşuyla seyrettikten sonra önümüzde uzanan ışık seline doğru inmeye başladık.

Bizim bu güzellikleri yaşamamızda birinci etken olan Gürsel Başkan'a teşekkür etmek bir borç oldu. Çok güzel ve son derece değerli insanlarla tanıştık, bütün-

leştik. Bundan güzeli olabilir mi? Hepiniz sağ olun sesinizle, nefesinizle, dost bakış-
larınızla hayatımızda unutulmayacak iki gün yaşattınız.

Sizleri sevmemek mümkün mü Erzincan'ın Kültür Emekçileri?

1.5.4. Gönlümüz Sizinle

Elveda demek kadar zor bir şey yok.

Hele ki doyamamışsan, zaman yetmemiş, az gelmişse.

Bir de o insanları seviyorsan,

Elveda demek kadar zor bir şey yok.

Teker teker mekânlarını ziyaret edip vedalaşmak güzelde ancak bir haftaya sığdırabilirsin. O halde uygun bir yerde bir arada olmak en iyisi. En uygun yer Çırahane olsa gerek.

Bir hesap ettim on kişi kadarız. Hepsine ayrı ayrı telefon ederek davet ettim:

“Bu akşam (3 Ekim 2012 Çarşamba) 6:30 da Çırahane’de buluşuyoruz” dedim. “Erzincan’dan ayrılıyorum, size veda edeceğim.”

Çoğunluk geldi, gelemeyen bir ikisi telefon ederek mazeret beyan edip kazasız belasız gitmemi dilediler. Birkaçı da ertesi gün arayıp geldiler, Halil İbrahim Özdemir Bey’in makamında görüştük. Çağırdıklarımızdan gelmeyenler de oldu, halen mazeret beyan etmelerini bekliyorum.

Bugün tam iki ay oldu Erzincan’a geleli. Çok güzel birliktelikler ve tatlı anılarla dönüyorum.

Gürsel Başkan’la yaptığımız olağanüstü nitelikteki toplantılar hepimizin hayatına renk kattı. Şair ve yazarlarla hem Çırahane’de ve hem de Halil İbrahim Bey’in Cimin’in yukarılarındaki o harika manzaralı yazlığında buluştuk. Üniversitemizin Erzincanlı akademisyenleri ile Sefa Köfte’de bir araya geldik. Erol Kaya hocamızın güzel eseri “Şehre Tanıklık Edenler”le, Halil İbrahim Özdemir’in Romence’ye de çevrilen “Sislerin Ardında” romanına takdir duygularımızı büyük harflerle dile getirdik.

Hiç bu kadar gücüme gitmemişti yuvamdan ayrılmak. Bu kez daha bir bağlandığımı anladım bu güzel kente (gittikçe yaşlanıyor muyuz dersiniz?)

Nüfusu her yıl biraz daha azalsa da, öz evlatları gidip yerine yeni modeller gelse de şehir güzelliğini kaybetmiyor. Yeni mahalleler, lüks apartmanlar, villa türü evler yapılmış. Dört katlı evlerle ilgili kuşkularımı dile getirdiğimde hepsinin depreme dayanıklı yapıldıklarını korkmamam gerektiğini öğrendim, yine de Allah yardımcımız olsun.

Veda buluşmamızda arkadaşlarımı basit şekilde ağırlamak istedim. Kuru pasta ve çay ikram edecektim. Bahçede güzel bir köşe ayarladı Cengiz'in elemanları. Önce kapının önündeki masalardan birinde ufaktan başladık sohbe Hikmet Köksal ve Yusuf Bahadır Ulusan Hocamızla. Ardından Hamdi Ülker geldi.

Muammer ve Hilmi Ayaz da gelince bahçeye inerek bize ayrılan "Kültür Köşesi"ne geçtik.

Pastalar tabaklara konarak geldi, Erzincan'ımızın ürünlerinden "kuru meyve" tabakları da müessesenin ikramı olarak yerini aldı. Ardından çaylar...

Sohbet çok güzeldi, ben anlattım, Vehbi Yurt anlattı. Muammer Yıldıztaşı o espri dolu tavrıyla neşemize neşe kattı. Hikmet komik olayları bile o ciddi tavrını bozmadan hafif gülümsemeyle aktardı. Fıkralar birbirini takip etti.

Geçmişteki yaşantılarımızdan güzel anıları günün olayları ile bütünleştirerek nostalji yaptık.

Söyledik, eğlendik, güldük. İşi olan birkaç arkadaşımız erken ayrıldılar.

Amaç veda etmeyi, hepsinin gönüllerini hoş tutarak ölmez sağ kalırsak baharda buluşmak üzere ayrıldık. Değer verip geldikleri için müteşekkirim.

Sevgili Gürsel Arslan başkanın çabalarına destek olarak şair ve yazarlarımızı arada bir buluşturup en azından kaynaştırmak görevimiz diye düşünüyorum. Bilirsiniz insanlar alıştıkları şeyleri yinelerler, biz de naçizane sayısı az olan kalemlerini birbirlerinden haberdar olmaları açısından hiç değilse ayda bir biraraya getirmek için gayret göstermeye çabalıyoruz. Onlar Erzincan'ın sesi ve soluğu olmak zorundalar, öyleyse sesleri çıkmalı, solukları hissedilmeli.

Ne demiş üstatlarımızdan M. Emin YURDAKUL: Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet, sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir. Korkmadan, çekinmeden ama zülfü yare de fazla dokunmadan yazmak görevimizdir diye düşünüyorum.

Gürsel başkanın dediği gibi ben de diyorum ki: Keşke belediye başkanımız Sayın Yüksel Çakır beyefendi bizlere destek olsa da şimdi müze haline dönüştürülen eski belediye binasında şair-yazar ve düşünörlere küçük bir odacık tahsis etse, içini donatıp döşetse, kendi de arada bir müsait olduğunda bize katılsa. Hatta bu işe şair yapısıyla tanıdığımız yardımcısı Seyfullah Kaban kardeşimizi görevlendirse, rahat rahat girip çıkabilsek, oturabilsek, toplanabilsek. Acaba inancı tam olan başkanın yüreğine Mevla'm bir ışık gönderir mi?

Dün 5 Ekim Cuma öğleden sonra havaalanında Erzincan'ımıza son bir el sallayıyla "hoşça kal" diyerek bindik uçağa. Sanılmasın ki; gittik, unuturuz. Asla ve asla böyle bir şey olamaz, arkadaşlarımızın izniyle hem Doğu Gazetesi'nde ve hem de "Aktif Erzincan" internet sitesinde yazmaya devam edeceğiz.

Elimizden geldiğince, dilimizin döndüğünce.

ÇÜNKÜ ERZİNCAN' I CANIMIZDAN ÇOK SEVİYORUZ...

1.5.5. Başkanla Söyleşi

Bir şeye uzaktan müdahale etmek zor olmasına zor da acaba doğru mu diye düşünmeye başladım.

Facebook'ta Erzincan Belediye Başkanımız Sayın Yüksel Çakır'ın sayfasında yazılanları okurken ona, "kültür emekçileri" diyebileceğimiz biz yazar-çizer takımının sitelerini aktarayım da duyarsızlığını anlasın dedim.

Bizimle niye ilgilenmiyor, niye bir araya gelmiyor diye sorma gafletinde buldum. Çünkü ondan birtakım beklentilerimiz var. Çünkü biz de Erzincan için çalışıyoruz, bizi es geçmesini yadırgadığımız gerçeğini vurgulamak istedim.

Ne yalan söyleyeyim, ben Yüksel Başkan'a birkaç kez söz verip yerine getirmedeği için kırgınım.

Sevecenliğinin altında zeki bir atlatmacı yönü olduğunu gördüm.

Tabi burası yeri değil ve bende bu yazıyı o maksatla yazmıyorum.

Yakışıklıdır başkan, sempatiktir sağ olsun.

Ben de gençleri çok severim, hele güler yüzlü olanları daha bir benimserim. Yüksel Başkan onlardan biri.

Aslında bana çok yakın duruyor veya yakın olduğu görüntüsünü vermek istiyor. Ben de buna güvenerek yaklaşmak istiyorum, bu sefer yaklaşmama izin vermiyor.

Saygıda asla kusur etmedi şimdiye dek. Hani derler ya “yiğidi öldür, hakkını yeme.”

Kibar insan ayrıca, yetişme tarzı süper. Demek ki siyasette atlatma olmadan olmuyor. Her verilen söz yerine getirilir diye de bir kural yok. Ben bunları bilmediğim için başkana haksızlık yaptım herhalde. Zaten hiçbir partiye, hiçbir guruba bağlı olmayışımızda fazla akıllı olmadığımızı göstermiyor mu?

Sonuç itibariyle Yüksel Başkan’la olan kişisel kırgınlığım ayrı bir konu, gerekirse ve kendisi isterse bunu uygun bir zamanda oturur konuşuruz.

Ülkenin genç yöneticilerle bir yerlere varabileceği kanaatindeyim. Yaşlı yöneticilerin korkak, daha esnek bir deyimle tedbirli davrandıkları gerçektir. Gençlerse atılımcı ruha sahip oluyorlar. Yüksel Başkan’ı bu yönüyle daha da takdir ediyorum.

Erzincan’a her bahar geldiğimde yeni güzellikler görüp mest oluyorum. Şehrin çehresi güzelleşmeye devam ediyor. Bu konuda kutluyorum Sayın Başkan’ı.

Dedim ya “Yiğidi öldür, hakkını yeme”

Onun için Kelkitli diyenler var, zaman zaman benim de bu kanaate vardığım olmuyor değil.

Yaşanan olaylar ise böyle olmadığını gösteriyor:

Başkanın ilk başkanlık yılıydı, kendisiyle makamında oturmuş çay içiyorduk

İçeriye dört kişilik bir gurup girdi, biri genç, ikisi orta yaşlı, bir tanesi ise diğerlerinden yaşlı görünüyordu.

Kelkitli olduklarını ve ondan bir ricada bulunacaklarını söylediler yandaki oturma gurubunda yerlerini aldıktan sonra. Yaşlı olan; “sen de Kelkitlisin bize yardım etmelisin” mealinde bir söylemde bulununca Yüksel Başkan: “Hayır ben Kelkitli değil, Erzincanlıyım” diye kesti adamın sözünü.

Kulağımla duydum ve her yerde söylerim.

Yani yanlı davranışını görmedim. Bir insanın kökeninin, ailesinin şuralı veya buralı olması onun adaletli olmasına engel değildir.

Başkanı herkes sevecek diye bir kural da yok.

Madalyonun öbür tarafına bakarsan, daha farklı olduğunu görürsün.

Ne kadar dürüst, ne kadar adil olursan ol, yaptığın her çalışma toplum yararına ve güzel olsun yine de herkesi memnun edemezsin. Memnuniyetsizlik insanın tabiatında vardır.

Neyse şuradan buradan deyip içimizde birikenleri yanlış da olsa ortaya dök-tük. Başkan darılmasın.

Gelelim esas konuya: müsaadenizle önce Facebook'taki yazıyı buraya aktarayı-m ki Yüksel Başkan'ın haklılığı ortaya çıksın.

Ben daha önce Başkan'a;

“Kültür konusunda ne yaptınız, onların sorunlarını da çözdünüz mü?” anla-mında sordum.

Yazışma şöyle devam ediyor:

Metin Tombul: Sorunları da çözdünüz mü? Cumartesi, 04:25

Yüksel Çakır: Hangi sorunları mı? Hocam nasılsınız, hanımefendi nasıl?

Metin Tombul: Değerli Başkan bildiğiniz gibi ben memleketimin aşığıyım, bununla da gurur duyarım. Her bahar ya da yazın geldiğimde onu daha bir güzelleş-miş görüyorum. Bakımlı bir çocuk gibi sağlıklı bir şekilde büyüyor. Bu konuda sizi kutlamak istiyorum. Yalnız göz ardı ettiğiniz bir konu var diye düşünüyorum. Onlar-dan biri olduğum için bu konuyu size aktarmak istiyorum. Biz yazar-çizer, şair ve edebiyatçı kesimi sizden hiç ilgi göremedik. Artık bizimle de senede hiç değilse bir-kaç kez (üç veya dört kez) bir araya gelerek bir sıkıntımız var mı, bir isteğimiz var mı gibi söyleşi yapabilirsiniz. Lütfen ilkinizi Erzincan'daki arkadaşlarımızla bir fırsat-ını bulduğunuzda yapın. İkincisini Haziran veya Temmuz'da yaparsanız gurbette ikamet eden bizler de katılırız. Sizden istek ve beklentilerimiz var. Düşünün ki kültür bir toplumun temel unsurudur. Uzaktayız ama memleketimiz için yapamayacağımız şey yoktur. Eğer duymak isterseniz isteklerimizi size iletirim.

Kıymetli başkanım şükür yaradana sağlığımız yerindedir, eşim de bende te-şekkürlerimizi sunuyoruz. (Pazar, 00:41)

Yüksel Çakır: Hocam, bir araya gelme konusu bizi ne yorar, ne de üşendirir. Biz üç buçuk yıldır hep karşılıksız adım attık, atmaya da devam ediyoruz. Önce ya-zar, çizer, şair ve edebiyatçı, hatta mütefekkir, ilim ve bilim adamlarımız kendi arala-

rındaki bağları güçlendirmeli, ilişkilerini sürekli ve sürdürülebilir hale getirebilmeliler. Bu yapı oluşturulabilecek olursa her beklenti yapıyı ve geneli ilgilendirecek hale gelmiş olacak. Bu anlamda her istek ve beklenti baş tacı. Hele bir de sizden gelecek olursa. Beklerim Hocam... (Pazar, 13:54)

İşte Başkan'ın söyledikleri,

Gerçekten biz kimiz, neyiz, neredeyiz, kimleriz?

Yazıyoruz çiziyoruz, çabalarımız, uğraşlarımız hep bireysel olarak. Bir kitap yayınlarsak kulaktan kulağa yöntemi ile haberdar oluyoruz.

Başkan soruyor, hem de haklı olarak soruyor: “Kendi aranızdaki bağı güçlendirin önce” diyor. “İlişkilerinizi sürekli ve sürdürülebilir hale getirin” diyor. Şimdi bireysel olduğunu vurguluyor, “toplumsal hale getirin” diyor.

“Ondan sonra gelecek her istek baş tacı“ diyor.

Benden gelecek isteğin önemini ayrıca vurguluyor.

Daha ne desin...

Peki, bu aşamada bize düşen görev nedir?

Altyapıyı nasıl oluşturacağız.

İçimizde bu konuda tecrübeli olanlar var, oturup konuşalım. Kendimizi temsil edebilir hale gelelim.

Tahir Erdoğan Şahin, Halil İbrahim Özdemir, Hikmet Köksal öncelikle üçünüz düşünün, ardından diğer arkadaşlarımız düşünsünler. Hamdi, Metin ve ben dâhil diğerleri.

İlk adım çok önemlidir, haydi Bismillah.

1.6. Erzincan Postası Gazetesi'nde Yayımlananlar:

Metin TOMBUL'dan Yeni Şiir Kitapları [Yıl:1 Sayı:3 Ağustos 2009]

Erzincanlı Onlara Güveniyor [Yıl:1 Sayı:4 Eylül 2009]

Her Şey Bir Başka Güzeldi Eskiden [Yıl:1 Sayı:5 Ekim 2009]

Onlar Erdi Muradına [Evlilik Haberimiz] [Yıl:1 Sayı:6 Kasım 2009]

Uzak Düşünceler- Şiir [Yıl:1 Sayı:7 Aralık 2009]

Bahçeliköy; Nam-I Diğer Meşhur Hah Köyü [Yıl:2 Sayı:8 Ocak 2010]

Tandır Ekmeğinin Cazibesi [Yıl:2 Sayı:11 Nisan 2010]

Biz Bize Benzeriz- Şiir [Yıl:2 Sayı:12 Mayıs 2010]
Büyük Düşünmenin Getirisi [Yıl:2 Sayı:13 Haziran 2010]
Onu Tanıyorsunuz [Yıl:2 Sayı:16 Eylül 2010]
Erzincan'da Değişik Bir Mekân: Çırahane [Yıl:2 Sayı:17 Ekim 2010]
Tombul Fransa'da [Yıl:3 Sayı:19-20 Ocak 2011]
Metin Tombul Minnet Borcunu Fazlasıyla Ödedi [Yıl:3 Sayı:26 Temmuz 2011]
Erzincan Liseliler Buluştu [Yıl:3 Sayı:24 Nisan-Mayıs 2011]

1.6.1. Erzincanlı Onlara Güveniyor

Değerli dostlar burada size iki güzel insandan söz etmek istiyorum. İkisi de genç, ikisi de pırıl pırıl. Yüzlerinden sevgi, gözlerinden kararlılık okunuyor. Ben ikisini de yakından tanıma fırsatı buldum.

Birisi Türkiye Cumhuriyeti'nin valisi, kentten en yüksek makamındaki ita amiri Sayın Abdulkadir DEMİR. Diğeri Erzincanlı'nın tercihi yerel yönetiminin başındaki kişi, Belediye Başkanı Sayın Yüksel ÇAKIR.

Önce Sayın ÇAKIR'la başlamak istiyorum. Onu ilk kez değerli bakanımız Binali YILDIRIM Bey ve Sayın Milletvekilimiz Sabahattin KARAKELLE kardeşimle Bahçeli Köy Beldesi'ne geldikleri "Tanışma Toplantısı"nda tanıdım. Ben her zaman ülke yönetiminde gençlerin etkin rol almasından yanayım. Belki de onandır kanımın ikisine de ısınması. Daha sonra Antalya'daki "Belediye Başkanları Toplantısı"nda Erzincan Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nde birlikte olduk Yüksel Başkanla. Çok samimi, çok içten biri. Açık seçik konuşuyor, insanlara uzak değil. Sevecenliğine ve tevazusuna hayran kaldım. Daha işin başında olduğu için icraatları hakkında konuşmak doğru olmaz, ancak Ekşisu tesislerinin tekrardan faaliyete geçirilmesindeki kararlılığı çok şey yapabileceği müjdesini veriyor. Onu çok eleştirdiler Kelkitli diye. Oysa kendisi bizzat benim şahit olduğum bir görüşme esnasında kendisini ziyarete gelerek bize yardımcı ol anlamında "Sen de Kelkitlisin" diyenlere; "Hayır ben Erzincanlıyım" diyerek doğup büyüdüğü memleketine ve kimliğine sahip çıktı. Büyük Atatürk vatanı böyle akıllı gençlere emanet etmekle burada da yanılmadığını gösterdi. Yolun açık olsun Yüksel Başkan.

Muhterem valimizle tanışmamız ise çok farklı bir ortamda oldu. Benim Erzincan'a geldiğim ilk gündü. Her seferinde olduğu gibi öğlen yemeğine yine "Sefa Köfte"ye, Ahmet'in yerine gittim. Resmi giyimli insanların orta masada yemek yediklerini gördüm. Biz Ahmet'le sarılıp öpüşürken Sayın valimiz ve diğer oturanlar bize baktılar, o an gayrı ihtiyari Vali Beyle göz göze geldik. Ahmet alçak sesle "Yeni Valimiz" dedi. Ben de nezaketle yaklaşarak kendimi tanıtip "hoş geldiniz Sayın Valim, göreviniz hayırlı uğurlu olsun" dedim. "Ziyaretinize geleceğim". O da kibar bir tavırla "Buyurun beklerim" dedi. Daha sonra Havaalanında Bahçeli Köy Belde Belediye Başkanı Sayın Şükrü BEYİTOĞLU ile Bakanımız Binali Beyefendi'yi beklerken de konuşma fırsatı buldum. Alçakgönüllülük ve mütevazı tavırla herkesle konuşarak halktan birisi olduğunu gösterdi. En son Şükrü Başkanla randevu alarak gittiğimizde makamında ziyaret ettik. Kitaplarımdan birer tane hediye ederek kendimi tanıttım. Belediyemiz kültür yayınları kapsamında yayımlanması için Yüksel Başkan'dan söz aldığım iki kitabımın başına bir "ön söz" yazmasını rica ettim, sağ olsun kabul etti. Çok samimi davrandı bize genç vali, sevecenliğini ve insana verdiği değeri göstererek bizi kapıya kadar uğurladı.

Bir kere daha inandım ki; Atatürk sağlam temeller atmış Türkiye'ye. İşte o temeller üzerinde yükselen güzellikler: Sayın valimiz ve Sayın Belediye Başkanımız.

Yolunuz açık olsun...

"ERZİNCAN POSTASI" gazetesine gönderildi. 02.08.2009/ 05:45

1.6.2. Her Şey Bir Başka Güzeldi Eskiden

"Gine o kor olacağ garga geldi" derdi rahmetli annem "misafir gelecek diye haber veriy ataşa yanacağ."

O alacakarga her pazar sabahı kanatlı kapının üstündeki sivingin ucuna konar başlardı annemi kızdırmaya. "Gak gaak, gak gaaaak..." O güçlü ses o ufacık vücuttan nasıl çıkıyordu şaşardım, inanın bir mahalle öteden duyulurdu sesi.

Misafirden gocunmazdı annem zira bizim ev zaten her hafta sonu dolup taşardı. O, kargaya hasta olurdu. "Get bāba çıhacağ gine mi geldin, bi gün de ırrahat birağ, accuğ diyleneğ" der, sonra onun ısrarcı tutumu karşısında pes eder; "Annaduğ annaduğ" diye mırıldanır sonra babaanneme döner "Bağ ki heç susıy mı paklanacağ"

derdi. Daha sonraları ben de merak eder olmuşum, her yaz bize abone olan karga aynı karga mıydı? Hakikaten kargaların ömrü ne kadar ki?

Karga daha iki kanat çırpıp uzaklaşmadan kanatlı kapının tokmağı seri üretime geçen fabrika gibi başlardı çalmaya.

Vesile halamgil gelirlerdi Hozunsu (Aydoğdu) dan. Kızları Rabiye, Ramiye (Lamia), Rahile, Şükran.

Hatice halamların evleri zaten bizim hemen bitişiğimizde köydeydi, onlar da gelince takım tamamlanırdı. Dünder, Ayten ve Yıldır. "Hah Köyü Gençlik Korosu" yayına başlardı.

Çocukların şamatasına büyükler dayanamaz "Gedin bağda nediyez edin" der kovalarlardı gençleri. Hepsi bir emsaldi çocukların. Sadece Yıldır'la ben küçüktük. Onlar oyun oynarken arkalarından koşturur dururduk.

Bazen Osman amcamlar da gelirlerdi, Şefika yengem, Nurten ve Nerim. Nendense Necmi'yle, ikizler Sevim'le Nevin'in geldiğini hiç hatırlamıyorum.

Hiç gelenimiz olmasa bile Kâtip Memmet Abi (Mehmet Atabey) aşağı yukarı her Pazar ya Sabahat Yenge'yle ya da tek başına mutlaka gelirdi. O babamın ayrılmaz bir parçası, hem iş arkadaşı, hem de can dostuydu. Birbirinden ayrı günleri yoktu.

Hilafsız otuz kişi olurdu gelenler. Çocukları ve erkekleri bir kenara koyarsak, kadınların hepsi yapılacak işlerin bi bıdıginden tutardı yani çalışmalar annemle, babaannemin üzerine yıkılmaz misafirler de çalışmalara fiilen iştirak ederlerdi. Yabancı yoktu ki içlerinde. Öyle "Ben misafirim" deyip yan gelip yatma olmazdı.

Erkekler bağı gezmeye gider, kadınlar işe soyunurlardı. Kahvaltı hazırlanıp her şey tamamlanınca çocuklar koşa koşa bağa gider erkekleri kahvaltıya çağırırlardı.

İsmail Tombul'un evi Migros kadar zengindi. Yok yoktu. Belki de yenen yerde bereket oluyordu eskilerin dediği gibi.

Havluya (avlu) yan yana dizilen masaların üzerinde neler yoktu ki; çeşit çeşit reçeller, süzme bal, tereyağı (üskürede suyun içinde, yayıktan yeni çıkmış), maydanozlu dereotlu, soğanlı çökellik (çökellik de çökellik ama kehribar gibi). Tabaklarda kartol haşlaması (patates). Söylemeyi unuttum bir de annemin yüz akı halbur hurması (tangoların deyimiyle; kalburabastı). Yanında maydanoz köfdesi veya gaygana.

Masalardan biraz uzakta Ruslardan kalma büyük sarı semaver Erzincan Garı'na giren posta treni gibi dumanını tüttürmeye başlar, duman masada oturanlara gelince babam: “Uşah avunu accu uzağa goysaznam dumana boğduz bizi” derdi.

Kahvaltıdan sonra kadınlar masaları toplar, bulaşıkları yıkar ve bağa dut toplamaya giderlerdi. Misafir geldik yatıp oturup keyfimize bakalım diye bir şey yoktu. Erkeklerle göre yapacak iş yoktu, olmaz mı mutlaka vardı da ya hızmekker (hizmetkâr- erkek hizmetçi) çalışır ya da bağa bahçeye devamlı bakan biri olurdu o yapardı günlük işleri. Erkek misafirler bağı gezer, meyvelerin durumuna bakar, sonra da bahçede ağaçların altında kurulan masada sohbet ederlerdi.

Kadınlar Tanrı'nın cezalılı kullarıydı, işleri hiç bitmezdi. Erkekler otururken onlar öğlen yemeğini hazırlarlardı. Ya ayrılan “yarma çorbası” pişirilirdi ferikli, çordik otlu, ya da “un çorbası” köfteli ayrılan sarmısaklı. Pirinç pilavı büyük tencerelerde, etler ocağın üstünde bakır leğende pişirdi. Bizim eve pirinç ve o zamanın deymiyle şeker tozu yani toz şeker çuvalarla, tereyağı tulumlarla gelir eritilip tenekelere basılırdı. Un ev için ayrılan buğdayın değirmende öğütülmesiyle çuvalar dolusuydu kilerde. Eti de rahmetli babam ya bütün gövde, ya da but olarak alırdı duruma göre. Butu da sevmezdi aslında, derdi ki: Oğlanı yolladım et ala, gorharam budala bud ala.

Öğlende masalar tekrar kurulur, erkekler yerken kadınlar hizmet eder, erkekler kalktıktan sonra kadınlar yemeğe oturlardı. Yemekten sonra kadınlı erkekli toplu olarak ya Fidanlık'a, ya soğuk Göze'ye ya da Çemre Gözesi'ne gidilirdi. Yaşlılar ve keyfi yerinde olmayanlar evde kalırlardı.

İkindiden sonra güneş alçalıp Sılbıs Bayırı'nın arkasına saklanınca misafirler hafiften toparlanmaya başlarlardı. İşte o zaman babaannem devreye girer her misafirin çantasına çeşit çeşit sebze ve meyve doldururdu. Hiçbirinin almama gibi bir lüksü yoktu zira babaannem ne derse o olurdu bizim ailede.

Eskiden akrabalık şimdiki gibi kâğıt üzerinde göstermelik değildi. Dostluk cep telefonuyla ayda yılda bir hatıra sormayla sınırlanmamıştı. O zamanki insanlar mı farklıydı, yoksa biz mi bozulduk bilemiyorum. İsterseniz suçu yaşam koşullarının sırtına yükleyip çıkalım işin içinden.

Sahi o alacakarga aynı alacakarga mıydı, yoksa her yaz, her pazar sabahı bir başkası mı annemin sinirini bozuyordu. İyi de sivingin ucuna konma alışkanlığını hepsi bilebilir miydi?

Aklıma ne geldi biliyor musunuz?

"Sivingin ucunda daş ben olaydım

Ela göz üstünde gaş ben olaydım"

Ah eski günler aaahh...

Nerdesin çocukluğum?

1.6.3. Büyük Düşünmenin Getirisi:

Binali Yıldırım Bakanına Erzincan İçin Yapılan Güzel Şeyler Nedeniyle Açık ve Net Teşekkür Yazısıdır:

26.07.2009

Bu yaz Erzincan'a erken gelmeyi plânladık ve 13 Mayıs'a eşimle birlikte Ankara bağlantılı Erzurum bileti aldık. Eğer Erzincan Havaalanı kapalı olmasaydı Esenboğa'da birkaç saat bekleyerek daha kolay gelecektik. Memleketimizin büyümesi, kalkınması açısından havaalanında yapılan uluslararası nitelikteki iyileştirmeler içimize su serptiğinden iki buçuk saatlik Erzurum-Erzincan yolculuğunu seve seve çekmeye karar verdik. Ayrıca nostalji de olur diye düşündük.

Erzurum'a kadar her şey güzeldi, korkumuz bundan sonrası içindi. O yol çekilir miydi, iki buçuk saat işkence olacaktı. Erzurum Havaalanı'na inip valizlerimizi aldığımızda terminalin çıkış kapısının hemen karşısında üzerinde büyük harflerle "ERZİNCANLILAR" yazılı Türk Hava Yolları'nın minibüsünü gördük. O yepyeni ve pırıl pırıl minibüste yerimizi aldıktan on dakika sonra bizim gibi Erzincan'a gidecek dokuz kişiyle hareket ettik.

Erzurum'un sınırlarının dışına çıkıp da Erzurum-Erzincan karayoluna girince şaşırımdım, yollar ne kadar güzeldi Allah'ım. Daha geçen yıl bu aylarda gittiğimde heyelandan, kış şartlarının getirdiği bozukluklar nedeniyle yol yer yer uçmuş, asfalt yok olmuş, otobüsümüz zikzaklar çizerek gitmişti Erzincan'a kadar. Şimdi gözlerimin önünde uzanan çift yönlü bir yol ve şahane bir asfalt vardı, bu bir mucizeydi.

Ama esas mucizeyi Mercan'da yolun kenarındaki fırından ekmek ve sıcak pide alıp tekrar yola koyulduğumuzda gördük. Kargın, Vican derken boğazı çıkıp da Sansa İstasyonu'ndan sonraki o tek yönlü ve bir otobüsün bile güçlkle geçebildiği, Fırat'la kol kola gidilen tehlikeli yolda gördüklerimize inanamadık.

Tercan'dan ve Mercan'dan bir gelin gibi süzülerek nazlı nazlı akan Fırat Vican'ı geçtikten sonra huysuz bir küheylan gibi kükremeye başlıyor. Hızını artırarak ilerliyor yokuş aşağı. Köpük köpük, dalga dalga ve bozbulanık. "Tutmayın beni" der gibi. Ama insanın gücü onu da dize getirmeyi becermiş, o daracık koridorda Fırat'a kilit vurulmuş, gem vurulmuş, yatağı değiştirilmiş. Varlığına saygı duyularak da altından akıp gitmesi için köprüler yapılmaya başlanmış. Köprülerin ayaklarını görünce Türkiye Cumhuriyeti'nin gücünü, bakanımızın da çalışkanlığını gördük. Büyük düşünmenin önemini bu yirmi otuz kilometrelik bölümde yapılanları görünce anladım. Şimdiye kadar memleketin kaderini omuzlarında taşıyanlar meğer çok basit ve yüzeysel düşünmüşler. Bütün bu övgülerden sonra açık yüreklilikle söyleyeyim; benim politik yönüm yoktur. Hani derler ya "ne sağcıyım ne solcu, futbolcuyum futbolcu." İşte öylesine. Sadece ve sadece hayranlığımı dile getirmek istedim. Gidin yapılanları siz de görün eğer ki benden çok etkilenmezseniz bütün bu yazdıklarımı yok sayacağım.

Her yıl arabaların uçtuğu, iki vasıta karşılaştığında birbirlerine yol verebilmek için geniş bir yer aradığı, yüzlerce kazanın olduğu ve insanlarımızın öldüğü sarp bölge hallaç pamuğu gibi atılmış. Fırat Fırat olalı insanoğluna böylesine boyun eğmemiş, böylesine çaresiz ve aciz kalmamış.

Burada da Rabbim insanoğlunun Fırat'a perçin vurmasına izin vermiş ve "Ben kralım, beni kimse hükmü altına alamaz" diyen koskoca bir nehir insana ve teknolojiye yenik düşmüş. Ne muazzam bir çalışma, hem de dört dörtlük, her taraf şantiye ta ki Mutu Köprüsü'nü geçene kadar. Ben mühendis değilim ama mühendis de olsam herhalde şapka çıkarırdım. Fakat şunu açık yüreklilikle söyleyeyim bir öğretmen olarak on üzerinden on verdim ve başına beş tane de yıldız kondurdum, hem de kırmızı kalemle.

Derler ya: “Yiğidi öldür ama hakkını yeme.”

Ya ondan sonrası? Şehrin girişine kadar mükemmel bir asfalt, gelenlere sanki “hoş geldiniz” der gibi sakin ve sevimli uzanıp gidiyordu önümüzde. İnsana huzur veren, içini açan güzellikte. Manzara da ona daha bir sevimlilik ekliyordu kuşkusuz.

Bunca yıldır gurbet gezdim, iyi kötü yol yolak gördüm böylesine özverili ve kilometrelerce alanı kapsayan çalışma görmedim. Hanımla birlikte aynı şeyi düşündük: İyi ki Erzurum üzerinden gelmişiz, yoksa bu muhteşem tabloyu göremeyecek ve bu yazıyı yazamayacaktım.

Sayın Binali Yıldırım, söz verdim ve buraya da iftiharla yazıyorum ilk birlik-teliğimizde sizi tebrik anlamında yanaklarınızdan Erzincan deyimiyle “baççır buççur” öpeceğim. Şimdi hayalimde Fırat’ın üzerinde yapılmakta olan viyadüklerin, köprülerin bittiğini ve araçların güvenle geçişlerini görüyorum. Erzincan’a yakışmış Sayın Bakanımız hem de çok yakışmış.

Henüz havaalanına gidip oradaki çalışmayı görme fırsatı yakalayamadım, ilk fırsatta gidip görerek orayı da yazacağım ama bütün kalbimle eminim ki orası da Erzurum-Erzincan karayolu kadar güzel olacak.

Bakanımın yaz aylarında hiç değilse haftada bir gün Antalya-Erzincan arasın-da direkt uçak seferi konmasını düşünmesini, böylece biz performansı azalmış orta ve ileri yaş gurubunda seyredenlerin fazla yorulmadan memleketlerine gidip gelme imkânına kavuşmalarına yardımcı olmasını istesek acaba çok şey mi istemiş oluruz. Temmuz’da nasıl olsa havaalanımız bitiyor, böyle bir yenilikle açılrsa sevindirici olmaz mı?

Erzincanlı olduğunuzdan ve memleketiniz için gösterdiğiniz insanüstü çabadan çok hem de çok etkilendim. Sizi tanıdığım için kendimi dünyanın en şanslı insanı olarak nitelendiriyorum. Erzincan’da dostlarla konuştuğumuzda; “Sadece Erzincan’a değil Sivas’a, Erzurum’a da çok şey yaptı bakanımız” dediler. Teşekkürler güzel insan, TÜRKİYEM ADINA...

Bu akşam ERZİNCAN POSTASI gazetesi için ne yazacağımı düşünüp kıvrılırken eşim: “Yolları yazsana” dedi “Erzurum-Erzincan arasındaki o muazzam çalışmayı yazsana.”

İşte yazdım, içimden geldiği gibi, gerçek anlamda ve gururla.

1.6.4. Erzincan’da Değişik Bir Mekân: Çırahane

21.05.2010/ ERZİNCAN

Efendim bizim işimiz gücümüz yok, unumuzu eleyip, eleği duvara astık.

Erzincan dışında yaşıyoruz. Yazları memleketimize gelip bir iki ay hasret gideriyoruz. Söylemeye dilim varmıyor ama gurbetçiyiz. Şimdilerde böyle söyleniyor.

Boş adam ne yapacak, gezip tozacak. Hani bir Erzincan sözü vardır der ki:

“Er yoh varah, iş yoh görek.”

Tam bize göre. İş yok güç yok, emekli adamlarız. Gezecek, görecek yeni mekânlar arayıp vakit geçirmeye çalışıyoruz. Ekşisu, Şelale, Vagirt diyerek altını üstüne getiriyoruz memleketin.

Bu arada değişik ortamlar buluyoruz, farklı güzel mekânlar yakalıyoruz. Bazen tavsiye üzerine, bazen de tesadüfen.

Tesadüf dedim de aklıma geldi, “Menengiç Kahvesi” içtiniz mi hiç?

Yoksa benim gibi adını ilk kez mi duyuyorsunuz?

Ben geçenlerde ÇİRAHANE’de içtim.

Şimdi diyeceksiniz ki ÇİRAHANE neresi?

ÇİRAHANE; Erzincan’ın merkezinde, hem de çok çabuk ve kolaylıkla bulabileceğiniz bir yerde: Hükümet Caddesi’nin üst kısmında, isterseniz postanenin altındaki ara sokağa açılan bahçe kapısından da girebilirsiniz, eski Telekom’un altından girişi var.

Erzincan Üniversitesi’nce hazırlanan ve Avrupa Birliği’nin desteklediği “Erzincan’ı Tanıtma Projesi”nde söyleşi ve çekim için üniversiteye gitmiştim. Çekim bittikten sonra programı hazırlayan Erol Kaya Hocamız beni çekim sırasında bizimle olan bir gençle tanıştırdı ve “Cengiz Bey’in Çırahane isimli bir mekânı var gidelim de birer menengiç kahvesi içelim” dedi. Gittik, adını ilk kez duyduğumuz menengiç kahvesini yudumladık. Değişik bir aroması, hoş bir tadı var. İlk içişte bile yadırgamıyorsunuz.

Hoşuma gitti Çırahane. İstanbul’daki sanatçı ve yazar-çizerlerin takıldıkları kahvehaneleri anımsattı. Cengiz Bey’in Erzincanlı olup olmadığını merak ettim, sordum “nerelisiniz” diye, Elazığlı olduğunu söyledi.

Çırahane dediğimiz bu koskoca iki katlı yer onun. Çok emek vermiş Cengiz Bey burayı güzelleştirip hizmet verebilmek için.

Adı Cengiz BAHŞİ. Bana verdiği kartta öyle yazıyor. Daha genç ama arkasında dağ gibi bir annesi var.

Cengiz Bey; güler yüzlü, sıcakkanlı, sevecen olduğu kadar da utangaç bir insan. İnsanlarla çabuk kaynaşan, dost olan bir yapısı var. Sanata, emeğe ve büyüklerine olan saygısını görünce hayret ettim. “Bu devirde böyle gençler de varmış” diye söylendim kendi kendime. Kültürlü bir insan, Erzincan Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi bölümünü bitirmiş. Gazetecilik konusunda da eğitim almış, Doğu Gazetesi’nde köşe yazarlığı yapıyor. Erzincan’ın sorunlarını kendi sorunu kabul etmiş onları dile getiriyor. Değişik konularda, farklı başlıklar altında gördüklerini, duyduklarını, yaşadıklarını yazıyor. Ben birkaç makalesini okudum, hoşuma gitti. Senden benden çok Erzincanlı, kanım kaynadı vallahi. Sanki yıllar önce kaybettiğim bir kardeşimi bulmuş gibi oldum.

Bir Elazığlının benden daha Erzincanlı olmasına doğrusu içerlemedim değil ama belli etmedim.

Nedense hiç kimsenin benden daha fazla Erzincanlı olmasını kabul edemiyorum.

ÇIRAHANE’yi size şöyle tanıtayım:

Diyelim ki Erzincanlısınız, memleketinizin tarihe karışmak üzere olan yemeklerinin nasıl olduklarını merak edip nostalji babında tatmak istediniz. Adını bile bilmediğiniz veya benim gibi önceden duymuş olmanıza karşın hiçbir yerde karşılaşıp tanışmadığınız yerel yemeklerin neler ve nasıl şeyler olduğunu merak ettiniz. “Bir yerde bulsam da yesem” dediniz.

Babukko mu, sırın mı, kelecoş mu, keşkek mi, kırdo mu?

En âlâsı hazırlanıyor. Her zaman istenen yemekler olmadığı için önceden haber vermeniz yeterli. Aluçalı ekşili isterseniz o da var. Sarmalar, dolmalar her türlü Erzincan yemeği yapılıyor.

Bir gurup arkadaşınıza yemek vermek istiyorsunuz ya da toplu olarak yemek yemek istediniz, menüyü siz belirleyin, onlar hazırlasınlar. Böyle durumlarda bir gün önceden sipariş verirsiniz sıkıntı olmaz.

Dışarıdan geldiniz farklı şeyler yemeğe kararlısınız işte tam yerindesiniz, tavuk ürünleri de var, ızgara çeşitleri de.

Kahvaltı yapacaksanız söyleyin yeter, istediğinizden çeşitlisi masada hazır.

Garsonlar hep genç, kız da var, erkek de. Hepsi özel giyimli, üzerlerinde cepkenler, yelekler, başlarında fes. Son derece saygılı ve kibarlar. Hitaplar hep efendimli. Hani bazen içiniz daralır ruhunuzu dinlendirecek bir ortam ararsınız, diyelim ki:

—İşten sıkıldınız, kafanız şişti, yoğun çalışma temposu sinirlerinizi allak bulak etti,

—Erzincan dışından bir dostunuz, arkadaşınız geldi iki çift laf etmek istiyorsunuz rahat rahat,

—Seneler sonra ya da her yaz olduğu gibi doğup büyüdüğünüz memleketinizi ziyarete geldiniz,

—Birkaç arkadaş sohbet edecek veya ne bileyim tavla ya da satranç oynayarak bir öğleden sonranızı kimsenin rahatsız etmeyeceği tatlı bir fon müziği eşliğinde güzel bir ortamda geçirmek istediniz,

—İçinizden şöyle bol köpüklü bir Türk Kahvesi içme arzusu geldi,

—Eşinizle çıktınız caddelerde gezdiniz, mağazaları dolaştınız, yoruldunuz, bedeninizi ve ruhunuzu aynı anda dinlendirebileceğiniz bir mekân aradınız,

—Bir hanım arkadaşınız veya gönül ilişkisi kurduğunuz biriyle baş başa konuşup neşeli bir zaman dilimi yaşamak istediniz,

—Kalabalık bir topluluğa, arkadaş grubuna yemek vermek istediniz,

—Kitabınızı veya gazetenizi içinize sindire sindire okumaya karar verdiniz,

—Nargile içmek istiyorsunuz ama bulamadınız, hemen gelin.

Zemin katta girişte ofis, mutfak ve lokanta bölümü var. Oradan merdivenle bahçeye iniyorsunuz. İnsanın içini rahatlatan, huzur veren bir genişlik sanki “hoş geldiniz” diyor. Masalar ve kanepeler alçacık, mekânı daraltmıyor.

Eğer yalnızlığı veya biriyle baş başa olmayı seçtinizse buyurun üst kata. Daha merdivenlerde başlıyorsunuz tarihle nostaljiye. Her tarafta eski eşyalar, aklınıza ne gelirse var. Eski radyolardan tutun da lüks lâmbalarına kadar. Üst katta Şark Köşesi şeklinde tefriş edilmiş odalar var. İçeri girerken ayakkabılarınızı çıkarıyorsunuz se-dirlerde veya yerdeki minderlerin üzerinde oturarak vaktinizi istediğiniz gibi değer-

lendiriyorsunuz. Kapılar çıkarılmış içerisi görülebiliyor, yani uygunsuz şeylere izin yok. Yukarda iki tane de büyük oda var şark sitili döşenmiş diğer yerler gibi. Sedirler var, ayaklarımızı uzatıp oturabilirsiniz.

Efendim şimdi müze haline getirilen eski belediye binasının üst katında bir odayı değerli belediye başkanımız müzik ve eğlence yapılsın diye ayırmışlardı. Biz her yaz Salı akşamları Erzincan'ımızın değerli sanatçıları Kanuni Ekrem, Kemanda Acepşirlerin Tahir Özarslan, Udi Doktor Abdurrahim Güler, udi Yaşar Baş, ritim sazda Ömer Has kardeşlerimizle burada “fasıl” yapıyorduk.

Hükümet Binası bakıma alınınca Sayın Valimiz “fasıl” yapılan eski belediye binasını işgal etmiş (vatandaş öyle diyor). Dolayısıyla Salı akşamları müzik dinleyip eğlenilen salon elden gitmiş. Uygun bir yer göstermeğe de gerek görmemişler, “kentin düz dünya problemi varken eğlenmeye ne gerek var” deyip es geçmişler. Biz gelir gelmez bu konuya el attık. Baktık Valilik'ten ve Belediye'den hayır yok “Kendi sorununu kendin çöz” felsefesinden yola çıkarak fasıl olayını Çırahane'de yapmaya başladık. Erzincan'ın meşhur saz ekibini bilirsiniz; bunların hepsi yeri doldurulamayacak sanatçılar. Hem çalıp hem söylüyorlar senelerden beri. Biz onları dinlemeye bayılıyorz, coşup beraber söylüyoruz. Sizi de bekleriz buyurun gelin bir çayımızı için. Müziğin aralarında bendeniz Metin Tombul naçizane Erzincan şiiirleri okuyup gelenlere hoş saatler sunmaya çalışıyoruz.

Gençler, kendini genç hissedener, ruhu genç olanlar

Sıcak bir ortam arayanlar biz gidiyoruz, sizi de bekleriz.

Hele ki Salı akşamları...

1.6.5. Onu Tanıyorsunuz

Yıl:2 sayı:16 Eylül 2010

-O altmışını devirmiş.

-Tarihte bir devre imzasını atmış.

-30 Eylül 1948'den bu yana bir ilim yuvası olarak bu memlekete değerli insanlar yetiştirerek hizmet etmiş.

Size Erzincan Lisesi'nden söz ediyorum.

Size ülkesini yurt içinde ve yurt dışında gururla temsil edip onurlandıran bir eğitim kurumunun başarılarının büyüklüğünü anlatmak istiyorum. Belki siz de onun ismini değiştirmek isteyenler gibi konunun dışında kalmış olabilirsiniz:

O bir tarihtir, o bir şehrin simgesidir. O binlerce kişinin kalbinin içinde attığı bir abidedir. Ona hiç kimse asla ve asla dokunamaz.

Erzincan'da Anadolu Lisesi yapılacak başka lise yok mu ki karşımızda bütün azametiyle dimdik ayakta duran bir iftihar kaynağının adını yok etmek istiyorsunuz.

Göğsümüzü kabartarak girdiğimiz giriş kapısının üstünde;

HAYIRLI OLSUN

'Okulumuz Erzincan Cumhuriyet Anadolu Lisesi Oldu.' yazılı bez pankartı gördüğümde yıkıldım.

O sabah erkenden yürüyüşe çıkmıştık eşimle birlikte. Dönüşte içinde yıllarımızı geçirdiğimiz o kutsal binanın önünden geçerken gördük yazıyı. Gözlerimize inanamadık. Eşim benden evvel tavır koydu "olamaz" dedi "bunu yapamazlar". Ben girdiğim şoktan henüz çıkamamıştım. Bir iki dakika sonra kendimi toplayarak bu saçmalığı belgelemek üzere cep telefonumu eşime vererek o çirkin pankartın önünde resmimi çekmesini söyledim. Fotoğrafi anında Baba Turan'a (Turan YILMAZ) göndererek arkadaşlara iletmesini ve onların da yapılan hakareti görmelerini istedim.

Çok tepki gelmiş olmalı ki değerli büyüklerimiz anında çark etmişler ama yine de bir kılıfına uydurup "ne şiş yansın, ne kebab" misali bir olurlarını bulmuşlar.

Ne mi yapmışlar, buyurun bunu da Erzincan'da yayımlanan Doğu Gazetesi'nin sahibi gazeteci- yazar Sayın Halil İbrahim ÖZDEMİR kardeşimizden öğreneyim. Telefonda söylediklerini size aynen aktarıyorum:

ERZİNCAN LİSESİ ismi kalıyor, ancak içinde ANADOLU LİSESİ adıyla bir bölüm yer alıyor. İçinize sindi mi, sinmedi mi bilemiyorum ama eskiler buna "ehven- i şer" diyorlar. Türkçesi "hiç yoktan iyi" olma. Yani bu ne anlama geliyor; "ancak bu kadarını kurtarabildik".

Sevgili ERZİNCAN LİSELİLER şerefimiz ayaklar altından kurtuldu. Yine eskisi gibi ERZİNCAN LİSESİ MEZUNLARI olarak göğsünüzü kabartarak dünyanın her yerinde dolaşabilirsiniz.

Gelin Şimdi hep birlikte “ERZİNCAN LİSESİ MARŞI”nı söyleyelim, hazır mısınız? Baba Turan bayrağı tutacak. Mustafa YILDIRIM hocamız komut verecek, Ümit GÜNGÖR hocamız kenarda bütün yakıŐıklılıđıyla bizleri süzecek, Müdürümüz Hidayet PASİN o sakın tavrıyla yüzünde hafif bir tebessüm olanları izleyecek.

Ve maestro:

HEPİMİZ AYNI GAYE UĞRUNDA ÇIRPINIRIZ,
ELİMİZDE KİTAPLAR, MÜSPET İLİM GAYEMİZ.
YALANCILIK OLAMAZ GENÇLİĞİN GÜR SESİNDE,
GELECEĞE KOŐARIZ ERZİNCAN LİSESİ'NDE.

1.7. Kendi Ağzından Metin Tombul

Babamın Kuran-ı Kerim'in arkasına düŐtüđu nota göre ben; 1941 senesinin Teşrinisanisinin yani Kasım ayının on beşinci Cumartesi günü ikinci vakti Ebe Adile Hanım'ın yardımıyla Erzincan'ın Hah köyünde dünyaya merhaba demişim.

Otuz dokuz depreminde Şehirdeki evimiz, içinde yaşayan yedi nüfusla beraber ahrete intikal edince geriye Ankara'ya kızının doğumuna giden babaannem Zinnet Hanım'la, askeriyeinin odun ihalesi nedeniyle Erzurum tarafında olan babam kalmış. Bir yıl sonra babam; köyden Eğitmen Yaşar Efendi'nin kız kardeşi Hatice'yle evlenmiş ve ben ilk çocuk olarak dünyaya gelmişim. Artçı depremlere dayanıp da dünyaya gelme başarısını gösterdiğim için babam adımlı Metin koymuş.

Hayatım 1979 yılının Mart ayına kadar bu Őirin kentin sokaklarında, caddelelerinde, spor alanlarında geçti. Kısa ayrılıklarımız oldu ama yine de beraberdik. Ta ki bin dokuz yüz yetmiş dokuzun martına kadar.

İnönü Okulu'nda ilkokula başlayışım, ikinci sınıfta yaramazlık ve afacanlıklarım nedeniyle arkadaşlarımdan uzaklaŐtırılıp KuruluŐ Okulu'na veriliŐim, ardından ilkokulu bitiriŐim ve Çarşı Mahallesi'nden Gülabibey Mahallesi'ndeki dörtlü kurma evimize taŐınıŐımız. Erzincan Lisesi'nin orta kısmında zevkli ortaokul yılları.

Orta birden ikiye geçtiğim senenin Ağustosunda köyde bisiklet kazası geçirerek köprüden dereye uçuŐum, ölümlü mücadele edişim ve komadan çıkararak hayata dönüŐüm, bir yıl okula gidememem ve bir yıl sonra okula devam edişim. Ortaokulu bitirerek Trabzon Caddesi üzerinde yapılan yeni binada liseye başlayışım.

On altı yaşında futbolun içine dalışım ve yirmi yedi yıl sporla yatıp, sporla kalkışım. Futbol, voleybol ve basketbolu birlikte ve üst düzeyde oynayışım. Beden Terbiyesi'nde Futbol Ajanlığı, Erzincanspor'da yöneticilik, çeşitli branşlarda hakemlik derken 1983 sonunda Alanyaspor'da spora son noktayı koyuşum.

Lise sonda Koskos'un dersi felsefeden beklemeli olduğum yıl yani 1963 ün 16 Mayıs'ında dünya güzeli bir kızla İstanbul'da evlenişim. Ertesi yıl oğlumuz Mert'in dünyaya gelişi ve benim Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dil ve Edebiyatı bölümünü kazanarak karımı ve oğlumu ailemle bırakıp üniversiteye başlayışım. İkinci yıl hasrete ve ayrılığa dayanamayışım, babama rica ederek Erzurum'da ufak bir ev tutarak karımı ve oğlumu da yanıma alma teklifim. Teklif kabul görmeyince okulu bırakıp geleceğimi esef ve üzüntüyle bildirişim. Ve bu restin de para etmemesi üzerine okuluma elveda deyip gelişim. Ardından o yaz Artvin'de öğretmen okulu fark derslerini vererek öğretmen oluşum. İlk tayininin Piteriç (Bayırbağ) köyüne hem de müdür olarak çıkışı. Bir yıl sonra Denizli'de üç ay askerlik hizmeti, askerdeyken oğlumuz Cenk'in doğumu ve Tercan'ın Zağgeri (Büklümdere) köyüne "er öğretmen" olarak atanmam. Bir yıl sonra 69'un yazında Tunç'un doğuşu. Ardından Erzincan'ın merkezindeki Sümerler İlkokulu'na atanışım. Aynı dönemde Sümerler Ortaokulu'nda sözleşmeli olarak Beden Eğitimi öğretmenliği yapışım.

Hayatımın bu noktasında yeni bir hata daha yapışım ve Milli Eğitimce sunulan Mollaköy İlkokulu'na müdür olma teklifini kabul edişim. Dört yıl bu görevi yapışım. Derken yeni bir hata daha: Öğretmenliği bırakışım ve kardeşim Murat'la birlikte bir ayakkabı mağazasını devralışımız. İki yıl sonra kardeşimin askerliğini öne aldırarak habersizce askere gidişi ve yalnız yapamayarak mağazayı devredişimiz. Ardından Erzincan Lisesi'nde sözleşmeli olarak Beden Eğitimi öğretmenliği yapışım.

Derken Diyarbakır'ın Çermik kazasına sürgün oluşum. Bir sürü uğraştan sonra Alanya'ya tayin yaptırılmaz. Alanya'da üç yıl kalışımız ve Mert'in üniversite, Cenkle Tunç'un lise tahsilleri nedeniyle 1983 senesinin sonbaharında Antalya'ya nakledişimiz.

Konyaaltı'nda Deniz Mahallesi'nde bir daire satın alışıımız. Alanya'dan, Antalya merkezinde Varsak Kasabası'na gelişim. Beş yıl sonra Antalya merkezine ama

varoşlarda bir okula Erenköy İlkokulu'na tayin oluşum. Orada da beş yıldan biraz fazla kalışım.

Mert'in Akdeniz Üniversitesi Makine Mühendisliği bölümünü bitirişi, Ankara'da askerliğini yapışı, ardından evlenişi. Cenk'in İstanbul Teknik Üniversitesi Metalurji Mühendisliği'ni, Tunç'un Akdeniz Üniversitesi Turizm Otelcilik ve İşletmecilik bölümünü kazanarak okumaları ve okullarını bitirişleri. Cenk'in İzmir'de askerliğini yapışı, Tekirova'da bir otelde geçici olarak çalıştığı dönemde Nathalie ile tanışması, Fransa'ya giderek evlenişi ve orda yaşamaya karar verişleri. Tunç'un askerliğini Ankara'da Genel Kurmay'da tercüman olarak yapışı.

1994 yılında evimizin hemen arkasında iki adımlık yerdeki Ahmet Bileydi İlköğretim Okulu'na tayinim ve kıymetini bilmeyerek 1996 başında emekli oluşum. Lokanta zincirleri olan bir hemşerimizin işletmelerinde bir buçuk sene süren müdürlük yapışım.

Işıklar semtinde Refahiyeli bir hemşerimizin kuru temizleme iş yerine ortak oluşum ve bir sene gibi kısa bir süreden sonra ayrılışım.

1999 yılı sonlarında Deniz Mahallesi'ndeki evimizi satışımız ve 2000 yılı Ocak ayında Lara semtinde Barınaklar mevkiinde yeni yapılan bir siteden bir daire alışımız.

2005 yılının eylül ayında Öznur'un safra kesesi ameliyatında kanser çıkması sonucu bir hafta içinde rahmetli oluşu. Aynı günlerde kız kardeşim Aysun'un okulların açılışının ilk gününde okulda beyin kanaması geçirmesi ve yengesiyle birlikte hastanede komada yatışı. Altı ay sonra 2006 Mayısının başlarında benim strese dayanamayarak kalp spazmı geçirişim ve açık kalp ameliyatı oluşum.

2007 Ekim'inde ilk kitabım olan "Örneklerle açıklamalı Erzincan Dil Sözlüğü'nün Erzincan Belediyesi Kültür Yayınları bünyesinde basımı. Birkaç ay sonra Şubat 2008'de yıllardır yazıp sakladığım şiirlerimi ortaya çıkarışım. Öznur'a yazdığım şiirlerin "Dudakların Bende Kalsın" ismiyle basımı. Aynı yılın Temmuz'unda ikinci şiir kitabım olan "Hüküm Müebbet" in yayımlanışı.

2009'un 5 Eylül'ünde Tunç'un Irazcan Işık'la Lara'da Gloria Golf Oteli'nde muhteşem bir düğünle evlenişi.

10 Ekim 2009 Cumartesi günü Antalya Muratpaşa Belediyesi nikâh salonunda Valâ Atabey'le evlenişimiz ve Antalya-İstanbul-Erzincan üçgeninde yeni bir hayat düzeni kuruluşumuz.

2011'in Nisan ayı başlarında Erzincan için yazdığım şiirlerin yer aldığı dördüncü kitabım "Sevdanın Adı Erzincan"ın basımı. Kitabın İstanbul'da hemşerilerimize takdimi ve Erzincan'da tanıtımı; bakan, milletvekili, bürokrat ve basın mensuplarının da katılımıyla imza günü düzenleyişimiz.

26. Ağustos 2011'de Tunç'un kızı prensesimiz Defne'nin doğumu.

Eylül 2013 de son şiir kitabım "Deryaya Düşen Damla"nın yayımlanması.

Sağlığımınla mücadele edişim, kalp yetmezliği nedeniyle kalp pili taktırışımız, ardından safra kesesi ameliyatı oluşum. Şimdi de iyileşme mücadelesi verişim.

İşte yanlışlarla dolu hayatımın özeti.

Metin TOMBUL
06.05.2014/İSTANBUL

METİN TOMBUL'UN HAYATI İLE İLGİLİ BELGELER

1978 GENEL T.C. KÖMÜR VE ENERJİ BAKANLIĞI

1978 GENEL T.C. KÖMÜR VE ENERJİ BAKANLIĞI

5 TÜRKİYE 5

5 TÜRKİYE 5

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI

F

23993

* N.909499 *

No. 51

İşbu cüzdan, otuz iki sayfadır.

Soyadı	Tombul
Adı	Metin
Erkek mi Kadın mı...	Erkek
Babasının adı	İsmail
Anasının adı	Hatice
Doğum yeri	Eyince
Doğum tarihi	19-9-1911 Diyarbakır

Fotoğraf 1.1. Metin Tombul'un Nüfus Cüzdanı

MEDENİ HALİ	DİNİ	KAN GRUBU
DUL	İSLAM	A rh+
İL	İLÇE	
ANTALYA	MERKEZ	
MAHALLE - KÖY		
DENİZ MAHALLESİ		
CİLT NO.	AİLE SIRA NO.	SIRA NO.
0118	00200	0001
VERİLDİĞİ YER	VERİLİŞ NEDENİ	
ANTALYA MERKEZ	YENİLEME	
KAYIT NO.	VERİLİŞ TARİHİ	
63709	08.12.2005	
MUSTAFA KEMAL KÜÇÜK V.H.K.İ.		
 		
ÖNCEKİ SOYADI		

TÜRKİYE CUMHURİYETİ NÜFUS CÜZDANI	
	
SEKİZE	T09 № 416614
T.C. KİMLİK NO.	20512361864
SOYADI	TOMBUL
ADI	METİN
BABA ADI	İSMAIL
ANA ADI	HATİCE
DOĞUM YERİ	DOĞUM TARİHİ
ERZİNCAN	19.09.1941

Fotoğraf 1.2. Metin Tombul'un Yeni Dönem Nüfus Cüzdanı

T.C.	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI PERSONEL KİMLİK KARTI
	ADI : METİN SOYADI : TOMBUL GÖREVİ : ÖĞRETMEN SİCİL NO : 5146 VER. TARİHİ : 31.3.1995 BELGE NO : 07/12305 VER. SEBEBİ : YENİLEME KAÇINCI KEZ VER. : İLKKEZ

ES	T.C. EMEKLİ SANDIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
	EMEKLİ TANITIM KARTI AL : METİN SOYADI : TOMBUL D. YERİ : ERZİNCAN D. TARİHİ : 19/09/1941 ÜNVANI : ÖĞRETMEN SİCİL NO : 41.731.188.0

Fotoğraf 1.3. Metin Tombul'un
Öğretmen Kimlik Kartı

Fotoğraf 1.4. Metin Tombul'un
Emekli Tanıtım Kartı